Dimităr Dimov

Locotenentul Benz

roman

Editura Eminescu

Coperta colecției: Val Munteanu
Ilustrația copertei: C. Victor

București, 1973

Dimităr
Dimov

Locotenentul Benz

roman

În românește de
Mircea Th. Popescu

Editura Eminescu

Д. Димов
ПОРУЧИК ВЕНЦ
Български писател София, 1973

— Infâme, à qui je suis lié
Comme le forçat à la chaîne,

Comme au jeu le jouer têtu,
Comme à la bouteille l'ivrogne,
Comme aux vermines la charogne
— Maudite, maudite sois-tu ! [1]

(BAUDELAIRE)

[1] Nemernico, de care-s prins
Precum de lanţuri e ocnaşul.

Cum cartoforul e de joc,
Cum de-o garafă e cheflíul,
Şi cum e ros de viermi, sicriul
— Te blestem, blestemat noroc!

Fragment din poezia *Vampirul* — trad. de Şerban Boscovici, din vol. *Florile răului* de Ch. Baudelaire, Ed. Pt. Lit. Universală, Buc., 1967.

I

— DOMNULE LOCOTENENT, MAşina a venit ! Şi sanitarul bulgar, cu faţa brună şi părul negru ca smoala, făcu un semn spre fereastră.

Pe aleea mare din grădină, între clădire şi stradă, aştepta automobilul intendenţei germane. Era la dispoziţia permanentă a doctorului Benz. Medicii bulgari foloseau trăsura. Era unul din privilegiile oferite lui ca german şi specialist.

Doctorul Benz îşi scoase halatul şi se îndreptă spre ieşire trecînd prin coridoarele lungi şi întunecate ale spitalului. Mergea agale, aşa cum merg oamenii cu constituţie atletică şi nervi liniştiţi. Corpul excepţional de armonios dezvoltat, părul auriu şi ochii albaştri, simpli, dar sugerînd forţă, lăsau să transpară puritatea rasei.

Avea aerul unui om matur, dar de fapt era tînăr şi cu toate că nu lucra mai mult decît medicii bulgari, era socotit ca un om neobosit. Uniforma cenuşie-verzuie îi scotea puternic în evidenţă coloritul feţei — ten brun-roşcat, ars de soare, care trăda vigoare şi sănătate. Faţa lui avea ceva original şi frumos. Părea sculptată din cîteva lovituri de daltă, fără a se insista asupra vreunui detaliu, neşovăitoare, dîrză şi intransigentă, cu ochi albaştri bizar de duioşi şi de visători. Capul se sprijinea ferm pe umerii largi întărind astfel impresia de forţă şi de rezistenţă.

La apropierea lui două surori de caritate adîncite într-o şoptită, dulce şi nesfîrşită conversaţie, tresăriră. Benz nu le mustră ştiind prea bine că le-ar fi făcut să rîdă. Nu vorbea încă corect bulgăreşte.

Afară, răniţi în halate mototolite, slabi, îneruntaţi şi trişti, se plimbau pe alee. Vorbeau încet, rareori cîte un rîset singuratic sau o exclamare se ridicau deasupra apăsătoarei tristeţi, apoi se stingeau solitar. Glumele, gesturile, vorba lor, erau dezolante şi lipsite de sens, ca şi cum mintea lor, sub influenţa grozăviilor războiului, era în regres, spre stadiul copilăriei.

Şoferul aprinse motorul şi apăsă pe claxon. Sunetele asurzitoare şi inutile provocau grimase de durere pe feţele răniţilor. Omul era cu totul opus lui Benz — mic de statură, gras, un pomeranian slut, cu faţa unsuroasă şi cu ochi mici, foarte apropiaţi. Părea o vie demonstraţie a genialei capacităţi a rasei germane de a compartimenta indivizii în uriaşul mecanism militar după însuşirile lor. Îţi dădeai numaidecît seama că rotofeiul ăsta nu e bun la nimic altceva decît să fie şofer în spatele frontului.

Maşina ieşi în stradă şi porni în zbor spre centrul oraşului lăsînd în urmă un nor de praf alb, calcaros.

Era timpul odihnei de seară, ceasul în care recruţii se întorceau de la instrucţie, coloneii şi generalii îşi părăseau birourile, surorile plecau din spitale, iar factorii poştali alergau prin oraş să împartă scrisorile primite de pe front. Scrisori care urmau să fie deschise cu degete tremurînde, citite cu respiraţia tăiată, sărutate sau udate de lacrimi, după cum aduceau veşti de dragoste, de necredinţă sau de moarte. Femei bătrîne, îmbrăcate în negru, şedeau în faţa porţilor, pe pietre sau pe scăunele de lemn, fumau sau ocărau copiii cu feţele arse de soare care se zbenguiau murdari în praful gros din mijlocul străzii. Pe trotuare se plimbau adolescente cărora anii de război le formaseră o independenţă prematură şi primejdioasă pentru vîrsta lor. Cele mai multe făceau parte din clasa celor săraci, erau muncitoare la depozitele de tutun, dar nu deveniseră încă femei de stradă. Cu feţele iluminate de un zîmbet de focioare semi-inocente se prefăceau că trec întîmplător şi că nu sînt dispuse să dea nici o atenţie provocărilor. Cu toate astea, se lăsau urmărite, măgulite, chiar seduse pentru pîine ostăşească. Copii în zdrenţe, înrăiţi, mergeau zbierînd spre cazarmă să culeagă în cutii de tinichea resturile de la masa soldaţilor şi se certau aprig. Era ceva respingător şi neplăcut în zbieretele lor.

Soarele se ascundea la orizont, uriaş, întunecat, roşu-carmin, afundîndu-se parcă în sîngele celor ucişi în timpul zilei.

Benz aprinse o ţigară şi înghiţi fumul cu sete.

Boarea înserării îi răcorea faţa, îi risipea oboseala, îi trezea dorinţa de a sta de vorbă cu oameni cunoscuţi. Echilibrul perfect al nervilor îi asigura o capacitate senzitivă neobişnuită. Dar tocmai aici se ascundeau fiorii unei melancolii imperceptibile. Benz resimţea aceşti fiori în clipa în care se gîndea la seara care începea şi care nu se va deosebi prin nimic de alte seri. În mintea lui îşi

făcea loc imaginea cunoscută : o masă pregătită pentru pocher, sticle cu vermut și fețele patrate ale citorva ofițeri bulgari. O tristețe care nu putea fi nicidecum biruită învăluia fețele bărbaților aspri și singuratici din preajma lui

Mașina hurducăia și se legăna ușor pe strada desfundată, între două rînduri de salcîmi îngălbeniți care își scuturau frunzele la cea mai mică adiere a vîntului. Ceața roșietică dinspre asfințit era acum violacee și pe fundalul ei delicat se conturau în depărtare siluetele unor munți.

Aspectul străzii se schimbă pe nesimțite. Modestia oamenilor simpli din mahalalele mărginașe făcuse loc unei oarecare eleganțe. Pe trotuare se zăreau ofițeri cu chipie albe și pelerine albastre-azurii. Femei tinere, bine îmbrăcate, se grăbeau spre casele lor după ce luaseră parte la ședințele unuia din comitetele de binefacere, evitînd să se amestece în mulțimea de recruți și muncitoare. Umblau cu mișcări ușoare, delicate lăsînd în urmă o ușoară adiere de parfum vienez și de trufie ridicolă. Își întorceau fețele spre el și salutau cu surîsuri care îi trezeau amintirile unor legături nestatornice. Dar ele nu-l mai tulburau deloc. Benz nu le iubise cu patimă, nici nu le disprețuise, nu fusese gelos și nu simțise remușcări față de ele. Alunecau la suprafața vieții lui fără a lăsa în urmă nici încîntare, nici melancolie.

Cînd mașina ajunse în fața intendenței germane, Benz dădu drumul șoferului și-i luă locul la volan. Apoi porni în viteză și coti pe strada care ducea spre șoseaua către Sofia. Șoseaua părea pustie și deprimantă. Curînd însă, la o cotitură a drumului apăru o unitate de soldați în drum spre oraș. Poate că în urma prăbușirii unui pod de cale ferată, acum în reparație, soldații coborîseră din

tren și-și continuau drumul pe șosea. Capătul convoiului se pierdea într-un nor de praf. Ostașii mergeau tăcuți, sleiți de oboseală, subțiați din cauza hranei neîndestulătoare, înrăiți de lipsuri, strînși în chingile unei discipline îndoielnice. Uniforme zdrențuite, chipie boțite, bocanci găuriți, fețe prăfuite și încruntate care se zgîiau cu dușmănie la carcasa lucioasă a mașinii, la fața curată și bine hrănită a celui care ținea în mîini volanul — acesta era tabloul pe care îl privea Benz cînd soldații treceau prin fața lui. Cu toate că erau bulgari, emoția pe care o provoacă jena îi agita pieptul gîndindu-se la uniforma sa nouă, strînsă în curele lucioase, la viața de petreceri, lipsită de griji, pe care o ducea. Dar remușcările pe care le resimțea dispărură în clipa cînd nu mai simți apăsarea privirilor lor.

În fiecare seară Benz făcea pe această șosea o plimbare cu mașina într-o viteză amețitoare. Această plimbare îi dădea gustul tare al unui pahar de alcool băut pe nerăsuflate. Luă, în mod cumpătat, cîteva curbe și mări viteza îndreptîndu-se spre culmea pe care șoseaua o forma la orizont, dincolo de care drumul cobora în linie dreaptă. De aici începea marea lui satisfacție. Ajuns pe culme, înainte de a începe cursa nebună, oprea mașina și iscodea șoseaua. Pe panglica albă a drumului nu se zărea nici un obstacol. Se simțea dominat de senzația mirifică a puterii — puterea monstruoasă a motorului care îl va duce într-o viteză amețitoare la celălalt capăt al orizontului de unde îl va aduce înapoi. O clipă mai tîrziu șuieratul turbat al curentului de aer se contopea în urechile lui cu duduitul motorului.

Să-l fi îmbătat oare într-atîta tristețea calmă care pusese stăpînire pe el, încît nici nu și-a dat seama cînd a

ajuns la podul medieval turcesc ? Era construit din granit roz. Sub el curgeau somnolente, pline de măreție, apele unui fluviu larg și tulbure, cu malurile străjuite de sălcii, dincolo de care se întindeau în depărtare orezăriile. De partea cealaltă, peste pod, pitit printre sălcii, se zărea un mic han cu aspect dezolant, dar care nu-și pierduse, în cadrul acela de singurătate, farmecul naiv al hanurilor din basme. O liniște mirifică domnea peste cîmpia netedă, flancată de lanțuri de munți ale căror siluete se estompau în pulberea albăstruie a asfințitului. Adia un vînt călduț și umed, ca suflul pătimaș al sărutului femeii care iubește, apoi se potolea încleștat în fiorii nopții ce se lăsa. Pretutindeni numai liniște și tristețe.

Benz opri mașina, oarecum mirat de prezența unui automobil-coupé care aștepta în fața micului han. Mașina, particulară sau poate rechiziționată, îi atrase numaidecît atenția. N-avea, se înțelege, linia aerodinamică a mașinilor de azi, frîne interioare și faruri electrice, dar pentru acele vremuri reprezenta ultimul cuvînt al tehnicii și Benz începu s-o examineze cu marele interes al diletantului. Automobilul era gol, călătorii se aflau desigur în han. Îndată ce l-a văzut a înțeles de ce oprise acolo : șoferul lipea o cameră — una din acele camere proaste, făcute din cauciuc sintetic pe care industria germană le scotea pe piață în cursul marelui război și care explodau la fiecare kilometru.

În clipa în care Benz stinse motorul și se pregătea să coboare, în pragul hanului apăru o fată urmată de doi ofițeri. Unul din aceștia era bulgar — brun, foarte elegant, în uniformă albastră de ofițer de gardă. Celălalt, neamț, bătea la ochi cu tunica lui de husar. Era plinuț, blond, cu fața mare și lată și nasul cîrn. Benz îl cunoștea oarecum. Ofițerul fusese atașat de bulgari pe lîngă o misiune sanitară olandeză care cu două luni în urmă trecuse prin oraș și împărțise daruri la spital. Era locotenentul Anderson. Cum în oraș nu se aflau alți ofițeri germani (Benz se simțea printre bulgari oarecum izolat), bucuria de a-l vedea îl învioră. Se apropie de neamț și-i întinse mîna. Anderson i-o strînse cu o politețe reținută, dar fata îl împiedică pe Benz să observe primirea oarecum nepăsătoare pe care i-o făcuse compatriotul său. Ea îi captivă numaidecît toată atenția. Timp de cîteva secunde Benz reuși s-o privească și primul lucru de care se convinse neîndoielnic, fu că tînăra era sora ofițerului bulgar. Îi semăna uimitor. O impresie puternică îi făcu apoi armonia desăvîrșită a înfățișării ei care întrecea parcă frumusețea, mai obișnuită, a corpului și eleganța ei vestimentară. Purta un costum gri-argintiu *à l'anglaise*, pălărie de aceeași culoare și mănuși din piele neagră. Era brună, dar nu chiar cît fratele ei, și în semiîntunericul serii, lui Benz i se păru nespus de frumoasă.

Anderson îl prezentă prietenilor săi : domnișoara Petrașeva și căpitanul de cavalerie Petrașev. Benz se înclină ușor, cu un aer foarte serios. Petrașeva îi întinse mîna cu o amabilitate rece. Era evident că nu făcea parte din categoria bulgăroaicelor care se entuziasmau repede ori de cîte ori se aflau în prezența unor nemți. În felul în care îi întinsese mîna, Benz surprinse o urmă ușoară de trufie. Era poate o atitudine oarecum mai rigidă pe care personalitatea ei i-o impunea față de un bărbat necunoscut. Dar oricum ar fi fost, trufașă sau modestă, îi întinsese mîna cu sinceritate, ca orice fată care nu are gînduri ascunse, fără acea cochetărie premeditată care ridiculizează manierele multor femei.

Căpitanul de cavalerie Petrașev mormăi imediat o scuză oarecare și se duse lîngă șofer. Anderson dădu fetei,

pe un ton din cele mai alese, cîteva referințe măgulitoare despre Benz (impresia excelentă pe care o făcuse asupra celor doi colonei olandezi) și adăugă ceea ce se obișnuiește în general să se spună în astfel de împrejurări. Apoi se scuză, deși nu atît de confuz ca prietenul său și se duse lîngă el. Astfel Benz rămase singur cu fata, constient de nepăsarea cu care îl trataseră cavalerii ei. Ea începu conversația într-o germană fără accent străin, explicîndu-i că roata făcuse explozie pentru a patra oară si că numeroasele opriri i-au întîrziat mult. Era cît se poate de neplăcut deoarece trebuiau să ajungă în orașul X. cel mult într-o oră. Crede că vor putea ajunge în X. într-o oră ? Nu ! E atît de neplăcut !

— Vă invidiez pentru automobilul dumneavoastră ! spuse ea, privind mașina militară, grosolană, dar solidă.

Benz îi răspunse că mașina este mîndria intendenței germane din X. Cum nemții puseseră mîna pe petrolul românesc, nu aveau motive să facă economie de benzină. Puțin mai tîrziu Benz îi mărturisi satisfacția pe care i-o dădeau plimbările cu mașina, prin expresii care pînă acum nu-i trecuseră niciodată prin cap. Descria aceste plimbări adăugînd unele întîmplări hazlii care provocau rîsetele sincere ale domnișoarei Petrașeva. Dar rîsul ei nu era totuși prea vesel. Ecoul lui se stingea imediat lăsînd în urmă-i un gol plin de întristare pentru că odată cu el dispărea și jocul fermecător al buzelor ei. Dar știa să ridă. Ridea cu toată fața, cu ochii, cu fiecare gest, vrînd parcă să profite de plenitudinea voluptății pe care i-o provoca propriul ei rîs. Așa cum cerea bunacuviință, Benz socoti că trebuie să întrerupă conversația în clipa în care crezu că ar putea s-o plictisească. Rîsul ei se curmă numaidecît și ultimul lui ecou se pierdu în tăcerea infinită a cîmpiei.

Benz se duse lîngă mașină cu intenția de a o întoarce. Cînd reveni spre a-și lua rămas bun, *Freulein* Petrașeva era iarăși înconjurată de prietenii ei de călătorie. Să fi avut loc o consfătuire între cei trei ? Sau propunerea lui Anderson nu era decît o idee care îi venise numai lui ? În clipa următoare Benz asculta o rugăminte care, ca să spunem așa, îi dădea posibilitatea să întrevadă prilejul de a o mai vedea o dată pe frumoasa fată. Cum unul din ei trebuia în orice chip să ajungă în X. înaintea sosirii trenului din sud, Benz i-ar îndatora pe toți trei dacă l-ar lua în mașina sa pe locotenentul Anderson.

— E singura cale să scutim un om de o călătorie inutilă pînă la Sofia, explică Anderson.

Ochii fetei întăriră aceste cuvinte cu o vioiciune fermecătoare.

— Omul ăsta e distrus de malarie, adăugă căpitanul de cavalerie Petrașev. Și apoi, știți, e neamț...

Spre deosebire de sora lui, căpitanul de cavalerie Petrașev vorbea foarte prost nemțește. Ba chiar confunda cazurile. Tonul lui devenise însă foarte ales. Benz rise în sinea sa de amabilitatea aceasta care trăda mult interes, dar care nu șoca, fiindcă arăta că e gata să accepte un serviciu, fără însă a lăsa să se vadă că se simțea obligat cu ceva.

Înainte de a se așeza în mașină, Anderson se retrase cîțiva pași împreună cu *Freulein* Petrașeva. Vorbeau franțuzește. Conversația nu dură decît un minut, dar Benz fu foarte mirat : Petrașeva vorbea o franceză impecabilă. I se păru foarte ciudat deși nu era în asta nimic neobișnuit ; numai că Benz se afla în seara aceea într-o stare de spirit deosebită ; nu se putu abține să nu-i spună căpitanului Petrașev, cu multă admirație :

— Sora dumneavoastră vorbește o franceză impecabilă. Am trăit doi ani în regiunile ocupate din Franța și aș putea spune că...

— Mama noastră era franțuzoaică ! explică repede căpitanul de cavalerie.

Apoi se încruntă ușor, parcă iritat de intimitatea nelalocul ei a explicației pe care o dăduse.

— Așa ?... mormăi Benz puțin încurcat.

Ochii negri ai căpitanului de cavalerie Petrașev se opriseră iscoditori pe fața lui Benz și nedescoperind nici o urmă de ură de rasă, dobîndiră într-o clipă o sclipire de aur.

— Eu însă mă consider bulgar, spuse calm căpitanul Petrașev. La fel și sora mea.

Freulein Petrașeva termină discuția cu Anderson, apoi îi atinse ușor, cu degetele, mîneca vestonului dorind să-l mai reție o clipă. Dar băgînd de seamă că Benz se așezase la volan și-i privea întrebător, renunță, oarecum abătută, la intenția ei.

Anderson se așeză în mașină alături de Benz.

Căpitanul de cavalerie Petrașev și sora lui rămaseră unul lîngă altul învăluiți în amurgul întunecat, în singurătatea și izolarea lor...

— Spuneți-mi, întrebă Benz după ce mașina își luase avînt pe întinsul șoselei, ce fel de oameni sînt ăștia ?

Anderson își întoarse, zîmbind, fața lată și încercă să se așeze mai aproape de Benz. Evident, era pus pe vorbă.

— Oameni foarte simpatici ! spuse el. Poate că nu e lipsit de interes să aflați că nu sînt bulgari pursînge...

— Am aflat ! spuse Benz.

— Așa... exclamă Anderson. De la frate ?

Vocea lui trăda satisfacție.

Întunericul devenise mai compact. Numai lumina farurilor mai marca drumul. Benz micșoră viteza ținînd seama de timpul în care Anderson dorea să ajungă la X.

— Sînt bulgari doar pe jumătate. Restul e sînge francez. Tatăl a ocupat odinioară un serviciu diplomatic la Constantinopol. Atașat militar, mi se pare. Acolo s-a căsătorit cu fiica unui concesionar francez. Asta s-a întîmplat pe vremea lui Abdul-Hamid și a capitulațiilor.

Anderson tăcu.

— Sînt oameni plăcuți, spuse Benz cu rezervă.

— Foarte plăcuți, îl asigură cu insistență Anderson. Îndeosebi fata, care este permanent înconjurată de tot soiul de admiratori... Vreau să spun, era, mai înainte...

Începu deodată să rîdă.

— Presupun că nu mă veți trece în categoria lor. Nici eu pe dumneavoastră. O veți cunoaște mai bine la X.

Benz îl privi surprins. În lumina farurilor reflectată de panglica albă a șoselei ochii lui Anderson, verzi-catifelați, zîmbeau cu o naivitate vicleană.

— O, vă vor invita, puteți fi sigur ! Au o casă în X. unde vor rămîne vreo două săptămîni. Cel puțin sora, dacă vizita Kaizerului îl va obliga pe frate să plece la Sofia. Repet, veți descoperi că sînt extrem de simpatici. Cît privește fata, i-ați făcut o impresie excelentă. Mi-a spus-o înainte de a pleca.

— Vă mulțumesc, zise Benz. Nu mă pot reține de a observa că este excepțional de frumoasă.

Anderson tăcu, părea că îi cîntărește cuvintele. Apoi, nedescoperind în ele nimic neobișnuit, spuse cu o voce egală :

— La multe femei frumusețea e o trăsătură banală. Farmecul real vine din flacăra interioară a personali-

tăți. Sînt un om ca toți oamenii, în uniformă, n-am văzut pînă acum mare lucru, dar pentru mine *Freulein* Petrașeva este o femeie dintre cele mai plăcute.

Anderson tăcu iarăși.

A vorbit tot timpul, pînă la sfîrșitul călătoriei, punctîndu-și discursul cu pauze lungi în care Benz îi simțea privirile insistente. Mașina înainta cu un duduit surd pe panglica albă a șoselei. Orezăriile rămaseră în urmă, drumul îi ducea spre măgura din mijlocul cîmpiei, printre două rînduri de plopi taciturni. Văzduhul era îmbibat cu iz de fîn proaspăt cosit, greierii țîrîiau în tufișuri. Peste întreaga fire pulsa o pace senină, plină de melancolie.

— Da, continuă Anderson cu aceeași voce uniformă, dar acum vorbea mai încet, e uimitor de inteligentă, dar și impulsivă. Te uluiește cu aceste calități ca să-ți descopere numaidecît cît e de umană. Am încercat acest sentiment cînd am văzut-o pentru prima oară. Era la vîrsta cînd fetele nu apar încă în societate, dar privirea îi era matură, iar cuvintele ei provocau uimire...

Anderson făcu încă o pauză în care Benz se întrebă dacă nu cumva cel cu care stătea de vorbă este îndrăgostit de Petrașeva. Evident, nu era. Sau cel puțin Anderson era departe de a exprima sinceritatea brutală a îndrăgostitului. Ceea ce îi provoca lui Benz nedumerire era bizara premeditare din vocea lui Anderson.

Acesta începu deodată să se agite și Benz îl auzi cum îi vorbește foarte aproape de ureche :

— Vi se va destăinui în cîteva zile, sau poate chiar în cîteva ore, în atmosfera plină de seducție a ceea ce veți putea numi intimitate spontană. Viața ei este un roman trist. Sper că nu veți fi prea aspru cînd o veți supune aprecierii dumneavoastră. Fac apel la o judecată onestă. Oare nu vă vorbesc prea mult despre ea ? Uneori sîntem

predispuși să abuzăm de persoana celui cu care stăm de vorbă. De pildă, atunci cînd vrei să salvezi pe cineva. Nu e vorba de nici un fel de egoism. Mă întreb, totuși, dacă în clipa asta nu vă par ciudat, poate chiar plicticos.

— Nu... Cîtuși de puțin... mormăi Benz, fără a înțelege nici măcar un cuvînt din ceea ce-i spunea.

— Sînt situații, spuse Anderson, în fața cărora simți o mare responsabilitate. Destăinuirile referitoare la o persoană, de pildă. Știți, lumea e plină de trădare...

Tăcu brusc. Țăcănitul brichetei arătă că aprinde o țigară.

După ce se asigură dintr-o privire că pe șosea nu este nici un obstacol, Benz întoarse capul spre Anderson. În lumina gălbuie a flăcăruiei, Anderson sugînd repede și nervos capătul țigării, avea aerul unui om însărcinat cu misiunea de a atrage pe cineva într-o conspirație.

— Și prea limbută, adăugă Anderson, pufăind din țigară și strîmbîndu-și, cu dispreț, gura plină de fum. Sînt prieten cu Petrașeva. Nimic mai mult. Aș vrea să vă scap de preocupări inutile : e logodită cu un căpitan austriac.

Știrea pe care i-o comunica a fost atît de neașteptată încît a produs asupra lui Benz senzația că în fața mașinii a apărut brusc un zid.

Anderson nu-i lăsă timp să-și revină.

— Vizita Kaizerului l-a constrins să rămînă la Sofia. Se întoarce însă peste cîteva zile. Cu el, cu omul pe care-l așteptăm astă-seară și cu dumneavoastră putem forma un mic grup în vacanță. Președintele : *Freulein* Petrașeva. Spuneți, sînteți om de viață ?

— Nu prea, zise Benz, încercînd să-și înăbușe deprimarea ciudată și absurdă care-l apăsa.

— Toți sîntem triști, spuse Anderson în glumă. Cu puțin timp înainte de a vă întîlni, *Freulein* Petrașeva se

plîngea că ne vom afla în X. aceeași oameni, cu aceleași preocupări ca la Sofia.

— Eu nu voi aduce o prea mare înviorare — îl preveni Benz cu modestie.

Anderson rise tare și-i puse mîna pe umăr.

— Credeam că sînteți un om mai dificil, spuse el. Mă bucur mult că ne-am întîlnit.

Mașina se apropia de oraș. Pe o parte a șoselei se iviră focurile de tabără și luminile bucătăriilor ambulante. Soldații pe care Benz îi întîlnise formaseră o tabără. Puștile strînse în piramide luceau.

— Am văzut frontul, dar n-am trecut prin grozăviile lui, spuse Anderson gînditor. Poate nici dumneavoastră. Oare nu-i rușinos să stai permanent în spatele frontului, chiar dacă asta este împotriva voinței noastre? Femeile ne disprețuiesc în taină — chiar și cele care altminteri ar fi mai înțelegătoare față de noi. Orice nătărău smintit care poartă Crucea de Fier pe piept capătă în ochii lor aureola bărbatului dorit.

Privirea lui rătăci iscoditoare prin tabără pînă cînd focurile din bivuacuri și ultimele sentinele cu baioneta la armă rămaseră în urma mașinii.

— Nu simțiți oare măreția întunecată a războiului? reluă Anderson. Strigoiul sîngeros care zi și noapte împrăștie milioane de ființe omenești prin ținuturi necunoscute, îi asmute pe unii împotriva altora, îi umple de groază, de speranțe sau de îndoieli, îi distruge sau îi face să renască la o viață nouă! Întîlniri care ne par imposibile, patimi pe care nu le-am fi bănuit niciodată, acțiuni pe care nu ne-am fi așteptat să le întreprindem, sînt provocate de acest gigantic cataclism...

Luminile gării îi întrerupseră meditația. Se uită la ceasul său fosforescent și-l rugă pe Benz să oprească.

Pînă la sosirea trenului mai erau încă zece minute. Apoi, împreună, cu omul pe care-l așteptau vor lua o trăsură.

— Poate veți avea prilejul să-l vedeți chiar în astă-seară, explică el. E locotenent de artilerie, bolnav de malarie. Nu știu dacă o să vă placă la prima vedere... Un nefericit, un mizantrop — mereu gata de harță, bolnav, veșnic aspru... La nevoie puteți să nu-i dați nici o atenție.

Anderson îi întinse mîna.

— După vreo două ore sîntem la club. Dacă doriți să ne vedem, așteptați-ne în sala de mese.

Și silueta lui elegantă dispăru în intrarea spațioasă a gării.

II

TRECUSE DE ORA NOUĂ CÎND Benz intră în sala de mese a clubului, zgomotoasă și iluminată. Ofițerii bulgari discutau între ei cu glasuri puternice și înfulecau cu o foame de lup. Benz se așeză la masa patrată din fundul sălii unde mînca de obicei și ceru să i se servească cina.

Ceea ce i se părea neobișnuit era ușoara agitație cu care intrase în sala de mese; se părea că liniștea plină de tristețe a vieții sale fusese năruită. Întîlnirea însăși părea neobișnuită pentru că dacă Anderson n-ar fi propus-o, Benz ar fi dorit-o în sinea lui. Felul în care Anderson vorbea de *Freulein* Petrașeva îi provocase o senzație de tensiune inexplicabilă. Benz dorea, fără a-și da seama de ce, s-o mai vadă o dată, ca și cum asta l-ar fi descătușat din curiozitatea apăsătoare pe care i-o lăsase conversația cu Anderson în mașină.

Căpitanul de cavalerie Petrașev și Anderson n-au întîrziat la întîlnire, urmați de un ofițer german necunoscut, probabil omul pe care-l așteptau. Benz fu uimit de punctualitatea lor. Îndată ce-au intrat au îmbrățișat dintr-o privire sala și zărindu-l, au pornit spre masa lui, cu aerul unor oameni care îl căutau tocmai pe el. Anderson purta aceeași uniformă, iar căpitanul Petrașev îmbrăcase o bluză militară albă, de vară, în care părea mai brun. Necunoscutul care mergea în urma lor, atrase atenția atît lui Benz cît și tuturor bulgarilor din sală. Era în manta și asta părea cît se poate de grotesc în acea seară caldă. Mantaua era peste măsură de lungă, strîmtă și cam roasă. Necunoscutul era înalt, ciolănos, cu fața întunecată și ochi verzi, luminoși, cărora nasul lung, de uliu, le împrumuta un aer de pasăre rapace. Părea să aibă vreo patruzeci de ani, poate chiar mai mult.

Anderson îl prezentă : locotenentul Hirschvogel. Noul venit lovi din călcîie și se înclină. Buzele lui palide se strîmbară în chip de zîmbet, dar care nu putu învinge senzația de tristețe aspră pe care o insufla întreaga lui ființă. Din prima clipă Benz fu dezamăgit. Nu pentru că acest om ar fi fost neplăcut sau rău, ci pentru că îl credea foarte departe de însuflețirea cu care îi întinsese mîna, ca și cum situația lui de compatriot în această mare de bulgari era prea lipsită de importanță ca să-i provoace aceleași simțăminte.

Cum în sală domnea multă bună dispoziție (în tot cursul zilei bulgarii jubilaseră vorbind de victoria din Dobrogea), Benz resimțea destul de puternic contrastul dintre atmosfera care domnea printre ceilalți ofițeri și rezerva pe care și-o impuneau noii săi prieteni și care ridicară numaidecît între ei și ceilalți zidul deosebirilor de clasă. Această impresie era ciudată. Benz o sesizase

în clipa în care căpitanul de cavalerie Petrașev împărți cîteva saluturi cu o politețe rece.

Hirschvogel se așeză în fața lui Benz, de cealaltă parte a mesei. Era un bărbat urît, fără îndoială. Fața lui de malaric, arsă de soare și înăsprită de vînturi, purta amprentele oboselii și ale suferințelor. Pe cutele tunicii sub care se ghicea o constituție fizică defectuoasă, atîrna Crucea de Fier. Nu era nimic ciudat în faptul că o meritase. Oameni ca el puteau să manifeste eroism nu atît pentru Germania cît din ură față de dușmanii ei. Se uită la Benz iscoditor, de mai multe ori, apoi ochii lui începură să rătăcească prin sală, ochi obosiți și nepăsători.

Anderson, dimpotrivă, părea vioi și încordat ; Benz îi simțea prezența așa cum avem, în muzee, senzația prezenței unui obiect interesant în timp ce examinăm alături obiecte mărunte, de o valoare mai mică. Ea pătrundea printre oameni și obiecte creînd o cunoscută și inexplicabilă tensiune. Benz îi simțea privirea catifelată care îl fixa, îl urmărea cu atenție, îl cîntărea...

Cît privește pe căpitanul de cavalerie Petrașev fața lui părea să trădeze părerea de rău că nu cunoaște destul de bine limba germană — începuse cu o frază prin care încerca să exprime bucuria pe care ți-o provoacă întîlnirea cu un compatriot într-o țară îndepărtată — dar se încurcase și tăcuse. Fața lui purta și ea aceeași amprentă de încordare și de interes.

Toate acestea erau analiza scurtei și jenantei tăceri care urmă după primul schimb de amabilități. Ca s-o împrăștie, Benz își exprimă față de căpitanul Petrașev bucuria pe care i-o pricinuia strălucita victorie a cavaleriei bulgare. Benz spuse asta în bulgărește. Orgoliul

îl îndemna să arate că învinsese dificultăţile acestei limbi care exaspera pe mulţi germani.

Anderson fu foarte surprins.

— Sînteţi de multă vreme în Bulgaria ? întrebă el, tot în bulgăreşte, manifestînd un viu interes.

— De opt luni, răspunse Benz.

— Şi aţi învăţat bulgăreşte în opt luni ? întrebă căpitanul Petraşev cu multă vioiciune.

Îşi întoarse spre Benz faţa plină de admiraţie. Privirea lui întări tensiunea ce-l stăpînea pe Benz, a cărei sursă rămînea însă tot Anderson. Era evident că prin amabilitatea lor, aceşti oameni urmăreau un anume scop. Chiar şi faţa de ascet a lui Hirschvogel încetase să mai pară atît de închistată în tăcerea ei. Benz citea în ochii lui că e gata să vorbească — să spună ceva, să facă un gest de amabilitate binevoitoare, care nu încuraja prea mult, dar care îl făcea prezent.

În adevăr, Hirschvogel întrebă :

— Vă rog, sînteţi specialist ? În ce domeniu ?

Vorbea pe un ton foarte ales, surprinzător pentru un exterior atît de grosolan. Benz fu surprins de interesul bine determinat pe care îl arăta ; dar ceea ce-l ului cu totul fu efectul pe care această întrebare îl produse asupra căpitanului Petraşev, pe a cărui faţă se aşternuse brusc umbra unei preocupări. Căpitanul îşi reveni după cîteva clipe. Făcuse asta cît se poate de repede, cu stăpînirea de sine pe care viaţa o impune omului de lume, ceea ce făcu să marcheze mai puternic tulburarea care pusese stăpînire pe el. Anderson ridică repede capul şi se uită întîi la Hirschvogel, apoi la căpitanul Petraşev. Hirschvogel îi privi la rîndul său şi instantaneu cei trei se consultară din ochi. Căpitanul Petraşev lăsă imediat capul în jos, parcă sub apăsarea agitaţiei care îl stăpînea. Trăsăturile

îi erau acum destinse. Totul era într-adevăr uluitor. Anderson încercă să explice întrebarea pusă de Hirschvogel într-un fel oarecum neconvingător :

— Locotenentul Hirschvogel suferă de malarie şi caută pretutindeni specialişti.

— Asta-i adevărat, recunoscu numaidecît Hirschvogel cu o voce puternică. Am venit de pe frontul din sud.

Benz se uită la Hirschvogel : nimic nu putea fi mai adevărat decît mărturisirea lui. Pigmentaţia malarică, ochii holbaţi, buzele crăpate — toate astea vorbeau cît se poate de elocvent despre durerea lui ; era foarte posibil ca suferinţele să-i fi fost provocate şi de un complex de interiorizare. Oricum, mărturisirea lui ascundea un echivoc, care părea destinat ca, de comun acord cu Anderson, să tăinuiască agitaţia care îl stăpînea pe căpitanul Petraşev.

— Sînt chirurg, spuse Benz.

Apoi îl îndemnă pe Hirschvogel :

— Dacă doriţi aş putea să vă prescriu ceva...

— Se înţelege, spuse Hirschvogel. Am crize de ficat. Unde aş putea să vă găsesc ?

— La spital, firesc.

— Mă gîndeam în orele dumneavoastră libere... preciză Hirschvogel.

— Pretutindeni, spuse Benz, neînţelegînd de ce Hirschvogel nu dorea să-l caute la spital. Apoi adăugă glumind : Dar de cele mai multe ori într-un careu de patru...' Presupun că vă daţi seama că pocherul este unica distracţie aici...

— Ca pe front, îl completă Hirschvogel.

Hirschvogel profită de acest prilej şi se lansă într-o descriere a vieţii în tranşee. Vorbea cu o elocvenţă brutală, dar viguroasă, care făcea plăcere.

— Dacă există ceva, încheie el, care ne salvează de la totala demență în imensul deșert al orelor de trîndăvie din spatele pozițiilor, e pocherul... Pe noi, ofițerii, vreau să spun.

Tăcu și fața lui se strîmbă, pasămite amintirea acelor ore îi provoca un dezgust inexprimabil. Urmă, ca să spunem așa, o tăcere reverențioasă. Toți așteptau ca el să continue. În schimb, Hirschvogel propuse în mod cu totul neașteptat :

— Ați dori să facem un careu astă-seară ?

Întrebarea era adresată evident numai lui Benz, acordul lui Anderson și al căpitanului Petrașev părînd a fi asigurat în prealabil. Benz consimți fără ezitare. Pentru că dorea să fie atent cu noii săi prieteni, iar pocherul putea să fie un fericit pretext de a întreține relații în viitor.

Căpitanul de cavalerie Petrașev propuse numaidecît, ca jocul să fie organizat la el.

— Sora mea stă la etajul de sus — se adresă el lui Benz, astfel încît nu ne va deranja nicidecum. Oricînd veți dori, mașina mea vă va putea duce acasă. Cît despre ei — și arătă cu capul spre Anderson și Hirschvogel — stăm sub același acoperiș...

— Și sub aceeași suspiciune — aruncă o vorbă Anderson, zîmbind.

Apoi către căpitanul Petrașev :

— Înainte de a ieși din casă, sora dumitale m-a întrebat dacă n-avem intenția să-l jecmănim.

Făcu un semn spre Benz.

— Da, spuse Petrașev, pentru că am fost prea insistenți. Dar am scutit-o de obligația de a ne plictisi. Așa încît putem executa conspirația. Ha-ha-ha !... Se înțelege, nu sîntem obligați să jucăm pocher. Am putea prea bine să ne și îmbătăm.

Continuînd să rîdă cu rîsul său plin și agreabil, le destăinui că e în măsură să le facă o surpriză cu un vin de Tokay.

— De Tokay !... Claudius l-a obținut printr-un funcționar al Legației plecat în concediu. Ni s-a făcut onoarea de a ni se oferi o ladă de sticle. La drept vorbind, onoarea a fost făcută surorii mele !...

— Doar n-o să le bea singură — spuse Hirschvogel.

— Și nici numai cu el — adăugă căpitanul Petrașev cu o vioiciune oarecum forțată. — Scuzați !... se adresă el lui Benz. E vorba de logodnicul surorii mele.

— Și de prietenii lui, adăugă Anderson. Se înțelege, comenzile de Tokay nu sînt unica lor preocupare. Dar dacă există un om care să vă insufle respect chiar atunci cînd beți vin de Tokay, ăsta e...

Anderson ezită o clipă și uitîndu-se la Petrașev, spuse repede :

— Căpitanul von Harsfeld, logodnicul domnișoarei Petrașeva.

Pe fața căpitanului de cavalerie Petrașev apărură brusc semne de încordare și concentrare.

— Întocmai, continuă Anderson. Nu exagerez deloc. Zilele trecute l-am auzit cum reușea să smulgă din gura unui cerber de la Ministerul de Război cîteva cuvinte în legătură cu starea de spirit de la Cartierul General după retragerea unor unități din faimoasa artilerie grea germană. Fir-ar a dracului de treabă, încă nu-mi vine să-mi cred urechilor !... Un colonel bulgar, grozav de taciturn și de activ începuse să trăncănească numai pentru că pe masă era vin de Tokay, iar Claudius îl copleșea cu complimente bine ticluite. Toate astea s-au întîmplat la un dejun intim. Dacă am resimțit vreodată superioritatea umilitoare a unui rival în meserie, a fost tocmai în acele

momente. În tot timpul dejunului m-am simțit o nulitate. Pentru că numai cu o zi înainte recursesem în mod inutil la jalnica mea elocvență ca să-l fac pe acel bătrîn viclean să vorbească...

— Și n-ai reușit ? se miră Hirschvogel.

— N-am reușit. În schimb Claudius a reușit în mod strălucit. A doua zi s-a primit la legație o copie a raportului său. Trebuie să vă spun că raportul a avut efectul unui duș rece. Știți, nimeni nu presupunea că bulgarii se vor supăra că am retras două tunuri.

Căpitanul de cavalerie Petrașev, făcu un gest care arăta că încearcă să facă o obiecțiune.

Pentru o clipă Benz crezu că conversația va lua o întorsătură politică și militară monotonă. Dar în acea clipă fața lui Hirschvogel se strîmbă brusc. Corpul lui se înfioră ca de frig.

— Frigurile ? întrebă Anderson și-i puse mîna pe spate.

Hirschvogel dădu din cap afirmativ. Ochii lui mohorîți și înfundați adînc în orbite începură să sticlească, încercînd să-și păstreze expresia de concentrare pe care o impune bună-cuviința... Era însă evident sub apăsarea senzației neînduplecate pe care i-o provocau frigurile ce se apropiau. Fața lui era acum cadaverică. Căpitanul Petrașev se ridică repede.

— Telefonez după mașină, spuse el. E cel mai bun lucru. Hirschvogel să stea acasă pînă îi vor trece frigurile. Pînă atunci, noi rămînem aici.

Silueta lui elegantă trecu repede printre mese, îndreptîndu-se spre ieșirea din sală.

— Aici, în orașul ăsta, nu vă veți putea lecui, îl preveni Benz pe Hirschvogel, aerul este fierbinte și greu.

Hirschvogel lăsă capul în jos, fără să scoată o vorbă. Nu auzea sau poate nu voia să răspundă.

— Eu l-am chemat aici, își recunoscu Anderson vina, cu un vădit repros față de sine însuși. Asta nu înseamnă că n-am remușcări. Și nici *Freulein* Petrașeva. Dar în ce o privește, ca n-ar putea fi învinovățită de nimic.

Hirschvogel ridică repede capul și lui Benz i se păru că numele domnișoarei Petrașeva fusese pronunțat de Anderson cu totul nelalocul lui. Ochii lui Hirschvogel nu exprimau însă nici o mirare. Dar cele spuse îl uluiră pe Benz mai mult decît orice altceva.

— Omul ăsta, spuse Hirschvogel arătînd spre Anderson, descinde dintr-o tagmă de cavaleri și e gata să apere pe oricine chiar de mînia dreaptă a propriului său destin.

Benz se uită la Anderson. Stătea rezemat de speteaza canapelei, privind nemișcat la fumul albăstrui care plutea peste mese, contemplînd parcă în spațiul infinit un obiect aflat dincolo de capacitatea de percepere a comesenilor. Îșî veni deodată în fire și spuse cu un regret îndurerat :

— *Freulein* Petrașeva luptă cu propriul ei destin...

Hirschvogel avea aerul unui om gata să izbucnească. Se păru însă că un alt fior îi fulgeră tot trupul și-l constrînse la tăcere. Fața lui exprima o jalnică neputință.

— Vă rog să mă iertați, zise el. E mai bine ca frigurile să mă prindă în pat. Nu mai aștept mașina.

Se ridică. Anderson se repezi și-i aduse din cuier mantaua — mantaua lungă, roasă, decolorată, pe care ofițerii bulgari de la mesele vecine o priveau cu multă curiozitate. Hirschvogel se îmbrăcă încet, clănțănind din dinți. Apoi îi întinse lui Benz mîna fierbinte și slabă. E foarte neplăcut... Trebuie să stea întins în pat pînă trec frigurile astea blestemate. E, chipurile, extrem de mulțumit, dar de ce anume ? Probabil pentru că îl cunoscuse. Benz nu auzea nimic pentru că limba lui Hirschvogel începuse să se împleticească. Anderson îl întrebă dacă crede că

trebuie să-l însoțească pînă acasă, dar Hirschvogel refuză cu un semn al mîinii și se îndreptă în grabă spre ieșire.

Căpitanul Petrașev se întoarse numaidecît după plecarea lui Hirschvogel și se așeză pe locul acestuia. Ceea ce nu scăpă ochilor lui Benz fu privirea interogativă pe care căpitanul Petrașev o îndreptase spre Anderson. Drept răspuns nici un mușchi nu se clinti pe fața acestuia, căutînd parcă să-i sugereze că conspirația tainică împotriva lui Benz evolua satisfăcător.

— Frumoase friguri, spuse căpitanul de cavalerie Petrașev. L-am întîlnit pe Hirschvogel pe coridor. Cred că e mai rezistent decît pare în realitate. A promis că într-o oră îl vom revedea în cea mai bună dispoziție... Facem un pocher, nu-i așa ?

Anderson mormăi un : „Se înțelege".

Căpitanul Petrașev aprinse o țigară și tutunul îl uimi pe Benz : o aromă plăcută, moale, de țigări preferate de obicei de femei. Petrașev le spuse că sora lui fumează țigări de astea. Le luase pentru că nu avea altele în casă. Întinse lui Benz tabachera de argint.

— O să vă simțiți pieptul mai moale !... îl preveni Anderson zîmbind ușor, ca și cum Benz n-avea să mai fumeze decît țigări din astea.

— Sora mea fumează — continuă căpitanul de cavalerie Petrașev, dar nu asta-i meteahna ei cea mai rea. E mai nesuferită cînd încearcă lichiorurile sau insistă să joace pocher...

Rîdea cît se poate de ireverențios. Anderson se încruntă ușor, iar Petrașev deveni deodată serios :

— Dar tocmai astă-seară a refuzat să joace. Știți, joacă la fel ca un bărbat. Odată ne-a curățat pe toți. I-am cerut telefonic să țină locul lui Hirschvogel pînă-i trec frigurile. Sper că n-aveți nimic împotrivă. Dacă ne plictisește îi facem vînt...

Anderson se încruntă la fel ca mai înainte. Lui Petrașev îi plăcea parcă să se desfete văzînd efectele pe care le provocau pe fața lui Anderson glumele lui. Era perfect conștient de frumusețea surorii sale și de farmecul cu care ea se insinua în inima lui Anderson și poate și a lui Benz. Nu-și bătea oare joc de ei ?

Tăcerea care urmă fu negrăit de apăsătoare.

Sala de mese începea să se golească. Ofițerii se strîngeau în grupuri și plecau după femei, să joace cărți, sau se duceau acasă să se culce. Cei mai mulți erau în uniforme de vară. Vorbeau pe un ton atît de ridicat încît păreau că se ceartă și dădeau din mîini cu multă energie, sugerînd mînia. Erau oameni simpli, grosolani și sinceri ca și soldații lor. Rîsul lor zgomotos îl irita pe Anderson care întorcea capul cînd spre o masă, cînd spre alta. Era evident că nu era deprins să aibă de a face cu ofițeri din garnizoanele din provincie. Benz își luă îngăduința să-l întrebe dacă se afla de multă vreme în Bulgaria.

— De patru ani, răspunse Anderson.

Ochii lui clari au surprins uimirea lui Benz, apoi s-au lăsat în jos.

— Lucrez la legație, spuse el cu un aer oarecum nepăsător.

Apoi adăugă că misiunea lui era să facă legătura între Cartierul General și legație. Era la Sofia din 1914. Uniforma a îmbrăcat-o mai tîrziu, se înțelege. Prezența lui în Bulgaria pînă la încheierea alianței a fost, cum s-ar spune, secretă.

— Mă simțeam ca un spion, explică el. Mă aflam într-o situație neplăcută în compania ofițerilor bulgari de la care încercam să storc informații folositoare cauzei noastre.

Zîmbi cu buzele strînse întorcîndu-și privirea spre căpitanul de cavalerie Petrașev care zîmbea și el.

— Da, spuse Petraşev, şi eu aveam, în ceea ce-l priveşte, aceleaşi remuşcări. Întotdeauna încercam să ne arătăm unul faţă de celălalt ca nefiind informaţi şi manifestam o curiozitate nevinovată. Îndeplineam în Ministerul de Război aceeaşi misiune măruntă ca el la legaţie. De fapt jocul nostru era foarte onest. Într-o dimineaţă l-am văzut în minister cu unul din şefii lui. Credeam că visez : amîndoi purtau uniforme bulgăreşti. Pînă în acea clipă, vă asigur, n-am bănuit niciodată că oamenii aştia sînt militari. Aveam senzaţia că ministerul se clatină. După cinci minute un general cu părul alb ne-a declarat că intrăm în război ca aliaţi ai Germaniei. Din acea zi am încetat să mai fac parte din Ministerul de Război.

Tăcu, spre a-şi aprinde o altă ţigară. Anderson profită de pauză şi spuse cu nepăsare :

— Căpitanul de cavalerie Petraşev şi-a făcut educaţia în Rusia şi e rusofil.

— Hm... da ! confirmă Petraşev pe un ton care se potrivea prea puţin cu zîmbetul şăgalnic şi răsfăţat care-i apăruse pe faţă. Dacă doriţi, putem merge acasă.

Benz se uită la ceasornicul din sală. Trecuse de zece. Un ostaş cu capul tuns şi un trandafir după ureche strîngea ultimele farfurii.

Căpitanul de cavalerie Petraşev şi Anderson se ridicară cu o hotărîre fermă, care lui Benz i se păru fatală.

III

IEŞIRĂ DIN CLUB ŞI COTIRĂ PE O stradă pustie spre partea de sus a oraşului. Casele de pe această stradă erau vechi, strîmbe, posomorîte, cu porţile

vraţile şi curţi mari, iluminate de lună şi acoperite de burueni. Apăreau parcă într-o lume fantastică, învăluite în propria lor lumină fără reflexe spre exterior.

Anderson şi căpitanul Petraşev se opriră în faţa unei porţi de fier înaltă şi vopsită în negru, dincolo de care se zărea o grădină întinsă şi adîncă. Luna îşi ţesea plasa ei de argint pe frunzele de cimşir, pe ramurile pomilor şi pe iarba care năpădise potecile. În fund apăru faţada unei case cu două etaje, cu ferestre boltite şi cu o verandă.

Căpitanul Petraşev deschise poarta şi o lăsă apoi să se închidă singură. Balamalele scîrţîiră prelung şi trist. Benz reţinu acest scîrţîit. Era una din particularităţile casei, prima cu care intra în contact noul venit.

Toţi trei porniră spre intrarea principală a casei, pe aleea străjuită de două şiruri de cimşiri înalţi. La lumina lunii care pătrundea prin ferestrele spaţiosului vestibul, Benz descoperi cactuşi în vase de diferite mărimi, cîteva uşi şi o scară de lemn care ducea la etajul de sus. Anderson porni spre una din acele uşi. Benz îl urmă orientîndu-se în întuneric după paşii lui, iar Petraşev o luă în sus, pe scări. Trecură prin cîteva încăperi complet întunecate în care Benz nu putu să distingă nimic. Simţea miros de aer închis şi de mobilă veche.

Camera lui Hirschvogel era spaţioasă, înaltă şi iluminată de o singură luminare care împrăştia reflexe gălbui peste calmul plin de melancolie al unui pat scund, al unei noptiere şi al unui garderob — totul de modă veche, înnegrite, învechite, dar care păstraseră calmul copleşitor al obiectelor scumpe. Hirschvogel zăcea întins pe pat, cu cizmele în picioare. Cineva îl acoperise grijuliu cu două pături. La flăcăruia luminării faţa lui părea mai suferindă şi mai gălbejită decît la club. Benz îl asemuia cu un cadavru.

— Cum vă simțiți ? îl întrebă Benz.

Hirschvogel își scoase mîinile de sub pătură și răspunse, cu voce stinsă, că frigurile îi trecuseră, dar că simțea o slăbiciune mare. Transpira foarte mult. Sudoarea i se prelingea pe frunte, îi încleia părul, fața lui avea o înfățișare jalnică, neputincioasă, cu obrajii scofîlciți. Părea un soldat rănit abandonat pe cîmpul de luptă.

Anderson își scoase baioneta și o aruncă odată cu chipiul pe un fotoliu. În mijlocul lor Benz se simți deodată în largul său. În timp ce Anderson își descheia nasturii vestonului, iar Hirschvogel își ștergea insistent sudoarea de pe față, Benz reuși să-și facă o idee despre felul cum erau repartizate camerele. Anderson îl lămuri că imobilul aparținea familiei Petrașev. Și, se înțelege, casa n-ar fi rămas nelocuită dacă n-ar fi servit ca loc de găzduire a unor personalități care circulau permanent între Sofia și Cartierul General. Dar zilele trecute vecinii făcuseră o plîngere deoarece în toate casele din apropiere fuseseră încartiruiți soldați.

Scoase din valiza lui Hirschvogel niște rufe pe care le puse pe pat și se adresă lui Benz rugîndu-l să iasă împreună pe verandă. În acest timp Hirschvogel s-ar putea schimba și apoi se vor reîntoarce la el.

Au revenit în vestibul prin aceleași încăperi întunecate. Scara de lemn i-a dus în coridorul de la etajul de sus care nu era iluminat de lună, ci de o mică lampă de noapte cu abajur albastru. La lumina acestei mici lămpi Benz observă prima, ca să spunem așa, urmă materială lăsată de Petrașeva : o pălărie de pai cu borurile largi azvîrlită pe cuier. N-avea nimic deosebit. Ceea ce i se părea inexplicabil și oarecum stupid era precizia extraordinară cu care surprindea toate amănuntele din această casă, ca și cum atmosfera din ea îi ascuțise simțurile.

Toate astea priveau în egală măsură pe oameni, întîmplările și obiectele din jur.

Veranda era mai mare decît i se păruse lui Benz privită de jos. O masă acoperită cu o față albă și cîteva scaune împletite păreau să arate că totul era pregătit să primească vizite. Cineva pusese pe masă o fructieră cu struguri și farfurioare de desert. O lampă de gaz cu abajurul crem, în jurul căreia se roteau roiuri de insecte, învăluia interiorul într-o lumină moale. Totul era cît se poate de decent. Benz se simțea ușor tulburat.

Anderson nu scoase cîtăva vreme nici un cuvînt, privi insistent către o fereastră luminată și deschisă care se vedea printre ramurile pomului din fața verandei. Desigur, această fereastră era a domnișoarei Petrașeva, pentru că Benz îi auzea glasul și pașii nervoși. Sta de vorbă cu fratele ei, în bulgărește, dar din toată conversația care părea încordată și importantă, Benz nu putea prinde decît cuvinte izolate, nedeslușite. Anderson asculta vizibil interesat, dar fără a părea surprins, ceea ce era un indiciu că se bucura de privilegiul de a fi confidentul fratelui sau al surorii.

— Vă vor invita mîine la prînz, zise el. Presupun că nu veți refuza chiar dacă vă veți simți prea împovărat de amabilitățile noastre. Poate veți bănui, după toate cele întîmplate, că sîntem gata să vă cerem un serviciu. Lucrurile stau, de fapt, așa. Mă simt obligat să vă previn. Dar, jur că în prima clipă ne-am lăsat cu toții mînați de simpatia cea mai dezinteresată. Altminteri nu ne-am fi gîndit la dumneavoastră. Spuneți-mi : ați putea fi destul de profesional ?

— Cum... adică ? întrebă Benz uimit în cel mai înalt grad.

Anderson nu-i răspunse.

Hirschvogel, care apăru pe verandă cu totul pe neașteptate, le întrerupse conversația. Își schimbase hainele neobișnuit de repede, sau poate nici nu și le schimbase. După felul în care se trînti pe scaunul cel mai apropiat, Benz deduse că urcarea scărilor îl costase sforțări uriașe. Cu toate acestea Hirschvogel le urcase parcă numai ca să arate cît de extenuante pot să fie frigurile palustre... Fața lui palidă fixa luna, parcă încremenită de strălucirea acesteia. Apoi îl întrebă pe Anderson :

— De ce n-ați chemat-o ?

— E obosită ! îi răspunse Anderson.

— Obosită ? strigă Hirschvogel, înviorat deodată. Vă asigur că e în stare să trăncănească o noapte întreagă. Mi-a spus astăzi că e singurul mijloc ca să-și alunge gîndurile negre. M-aș fi simțit măgulit, dacă nu mi-ar fi trecut imediat prin cap că are obiceiul să vorbească și cu cîinele lui Harsfeld. Ha-ha-ha !

Rîdea sarcastic. Anderson suportă în tăcere acest rîs (dar făcînd un efort) în timp ce Benz, cuprins de dorința de a reacționa, întrebă tare :

— Cu toată lumea vorbește așa ?

Hirschvogel devenise serios.

— Asta, nu pot să știu, zise el. Dar mi se pare că buldogul ăsta și cu sîntem singurele ființe care n-o adorăm. Toți o înconjoară cu mai multă sau mai puțină stimă. Din nefericire e tot atît de deșteaptă pe cît e de frumoasă...

— Aceste calități vă lasă nepăsător ? întrebă Benz neîncrezător.

— Dimpotrivă, din cauza lor am venit în orașul ăsta caraghios. Sînt de meserie pictor. Cît privește inteligența, ea ar putea să vă amuze tot atît de bine ca prostia cea mai mare. Ha-ha-ha !

Hîhîia cu hohote, dar nici un mușchi nu i se mișca pe față. La lumina lunii ochii lui verzi păreau fosforescenți.

— Ar fi încîntată dacă v-ar auzi vorbind așa, remarcă Benz.

— Am încîntat-o deseori — recunoscu Hirschvogel cu insolență. Dar, cred că ar fi util să fiți prevenit asupra caracterului ei. Fiecărui bărbat care îi face cel mai mărunt serviciu sau o amuză, îi lipește eticheta de „prieten". Spun asta în sensul cel mai cinstit, se înțelege — adăugă el cu o nepărtinire vicleană.

Benz aștepta să audă cunoscutul „ha-ha-ha", dar în loc de asta Hirschvogel făcu o grimasă și continuă :

— Nu-mi pot închipui o situație mai caraghioasă ca aceea de a fi prietenul acestei ilustre fete, adică să asculți cu răbdare o nesfîrșită analiză a tot ceea ce a făcut sau intenționează să facă. Te acaparează ca pe un obiect pînă în clipa cînd începi s-o plictisești, pînă cînd își epuizează întreaga rezervă de lucruri cu care poate să te uimească. Atunci începe să te plictisească. Viața ei însă este în adevăr destul de puțin comună. O să v-o povestească el. E cel mai bun „prieten" al ei !

Hirschvogel arătă în batjocură cu capul spre Anderson. Acesta îl asculta răbdător. Zîmbetul care-i pîlpîia în colțul gurii sublinia lipsa de seriozitate a afirmațiilor insolente făcute de Hirschvogel.

— L-am întreținut destul în astă-seară despre *Freulein* Petrașeva, spuse Anderson. Cît privește viața ei, aș vrea în adevăr ca doctorul s-o afle mai întîi de la mine. Zvonurile transmit faptele în mod denaturat, cu mult cinism.

— Așa e mai amuzant, spuse Hirschvogel, și mai verîdic. Vă previn — se adresă el lui Benz — să nu cre-

deți că veți fi foarte aproape de adevăr ascultîndu-l numai pe el.

— Oricum, eu sînt cel mai aproape de adevăr, spuse Anderson calm, și știu pozitiv că în clipa asta *Freulein* Petrașeva e agitată, de pildă...

Hirschvogel se hlizi maliții os.

— Eu aș spune speriată de propria ei vină, zise el după o scurtă tăcere. Se gîndea la... O-ho ! Iată-i !

Căpitanul de cavalerie Petrașev și sora lui păși seră pe verandă. Se prea poate să fi auzit ultimele cuvinte rostite de Hirschvogel. Acesta îi privea cu o insolență imperturbabilă, gata parcă să continue și în prezența lor.

Anderson ceda locul pe care îl ocupa lîngă Benz, domnișoarei Petrașeva. Aceasta purta încă fusta costumului cu care călătorise și o bluză subțire cu mîneci scurte. Benz avu impresia că cordonul de lac al fustei îi strîngea exagerat mijlocul deoarece cînd se așeză făcu o grimasă și-l prinse instinctiv cu mîna. Se uită mai întîi la Hirschvogel cu neîncredere, apoi la Benz.

— Faceți un pocher ? întrebă ea și luă de pe masă o țigară. Dar gestul cu care încercă s-o ducă la buze se opri brusc. Mîna ei se lăsă moale în jos și aruncă țigara neaprinsă. Parcă sub apăsarea unui gînd care-i venise pe neașteptate, îi pierise pofta să fumeze.

— Fumează-ți țigara, insistă Hirschvogel cu răutate în voce.

— Nu ! răspunse ea abătută ! Am venit să-l invit pe domnul Benz mîine la prînz. Vă rog să veniți ! se adresă ea lui Benz. Poate că totul vă pare neobișnuit, dar vă rog să veniți !...

— Unde-i neobișnuitul ? întrebă Hirschvogel tare.

— Da, unde-i ? repetă posomorită Petrașeva. Toată povestea asta e atît de jalnică ! Deseori aș dori, locotenente Hirschvogel, să arăt față de mine cît și față de ceilalți aceeași cruzime pe care o manifești dumneata.

Ochii ei negri îl priviră pe Hirschvogel cu multă fermitate.

— Asta n-o să-ți redea liniștea, spuse Hirschvogel. E mai bine să rămîi așa cum ești.

— Unde-i liniștea mea ? întrebă ea gînditoare.

Privirea ei se opri iarăși pe fața hidoasă a lui Hirschvogel cu o tristă compasiune. Apoi arătîndu-i-l lui Benz, spuse :

— Priviți-l pe ăsta, de pildă ! Întrebați-l de ce a venit aici ?

Fața cadaverică a lui Hirschvogel se încreți ca un pergament boțit. Nu era prea clar dacă zîmbește sau se încruntă.

— I-am explicat, spuse Hirschvogel cu convingere.

Freulein Petrașeva își fixă privirea pe Crucea de Fier care-i atîrna pe piept.

— Nu ești rezonabil — spuse ea dînd din cap.

— Nu sînt, răspunse Hirschvogel.

Goli pe masă o cutie cu jetoane și începu să le numere.

— Nu ești ? glasul domnișoarei Petrașeva exprima îndoială. Mă întreb, locotenente Hirschvogel, dacă nu cumva vrei să adaugi remușcări noi la cele pe care le ai ?

— Nu, răspunse Hirschvogel, cu o extremă plictiseală. De ce-ți pui întrebarea asta ? Vreau să spun, privitor la mine...

Ea întoarse capul spre Anderson cu o expresie de disperare :

— O, nu știu ! Probabil pentru că sînt o idioată sub aspect moral.

— Nu ești ! spuse Hirschvogel. Aici e tot răul. O, dacă erai ! Dar, draga mea, o să-l speriem...

Arătă spre Benz.

— Da, sînt convins că locotenentul Benz nimerește rarcori într-o astfel de atmosferă. V-ați speriat ? îl întrebă ea. Nu-i chiar așa de rău. E rău numai cu mine. .

Hirschvogel nu negă. Timp de cîteva secunde amîndoi păreau niște adversari care caută în minte cuvinte cu care să se înțepe. Dar nu se întîmplă nimic. Petrașeva se ridică în tăcere. Benz reținu această manieră impecabilă de stăpînire de sine care părea parte inseparabilă din personalitatea ei. O învăluia ca o pavăză de care se puteau turti chiar cele mai ascuțite săgeți ale lui Hirschvogel.

Ce-și mai amintea Benz din seara aceea era vinul de Tokay și pocherul. O slujnică înaltă, zdravănă, cu părul negru și cu un șorț alb, cu aparențe de *femme de chambre,* aduse sticlele apoi dispăru numaidecît undeva prin casă. Hirschvogel le destupă cu multă îndemînare. După o jumătate de oră toți erau absorbiți de joc. Să-i fi excitat pe toți vinul gălbui ? Hirschvogel fu primul care începu să mizeze pe sume mari. Cîștiga, cîștiga teribil, ca și cum norocul la cărți ar fi arătat cît de departe era de dragoste.

Tîrziu, după miezul nopții, se ridicară de la masa de joc. Printre sticlele goale, țigările aruncate și jetoanele împrăștiate Benz socoti că a pierdut jumătate din soldă. Se îndatorase față de Hirschvogel și Anderson. Dar paguba nu-l impresiona deloc. Hirschvogel îl preveni cu delicatețe că nu este grăbit să-și primească banii, în timp ce Anderson părea vizibil jenat de cîștigul său.

Toți patru ieșiră în coridor. Mica lampă albastră lumina mai slab și oarecum tainic. Benz căută din ochi pălăria domnișoarei Petrașeva și o descoperi în același loc.

pe umeri. O agitație dulce îi alungă gîndul neplăcut la împrumutul pe care trebuia să-l facă la casieria intendenței germane.

Căpitanul de cavalerie Petrașev și Anderson îl însoțiră pînă la poartă. Benz își luă rămas bun și porni spre casă pe străzile pustii. Luna privea mereu în jos. Patrule singuratice traversau piețele iluminate ale orașului și sclipirea baionetelor se pierdea undeva în umbra caselor. Zgomote nocturne, înfundate și triste, se auzeau din direcții necunoscute, apoi se topeau în eternitate.

Caracterul excepțional al celor întîmplate în seara aceea era intenția cu care fuseseră puse la cale. Această intenție nu-l părăsea pe Benz nici o clipă. Ea lua chiar proporții supranaturale, dominînd parcă acțiunile celor din jur și pierzîndu-se undeva în viața domnișoarei Petrașeva. Benz încercă să reflecteze asupra acestei situații, dar nu reuși. Gîndurile lui se pierdeau în deducții încîlcite, în concluzii imposibile. O tulburare foarte aproape de exaltare învăluia întîmplările într-o lumină orbitoare, aruncînd în urma lor umbre adînci, de nepătruns.

IV

STRADA PE CARE SE AFLA CASA Petrașevilor, avea un nume bulgăresc lung, greu de pronunțat, pe care Benz nu-l putea reține. În schimb se afla în partea cea mai salubră a orașului, departe de dizenteria și tifosul care bîntuiau în cartierele mărginașe. Casa era veche, cu fațada întunecată și ferestrele bol-

tite. Un gard de scînduri în formă de rețea, în multe locuri putrezit, despărțea curtea pavată cu blocuri de piatră de grădina spațioasă cu vegetație bogată, dar neîngrijită.

Slujnica cea voinică și brună deschise ușa atît de repede de parcă l-ar fi pîndit. Din fundul coridorului apăru numaidecît căpitanul Petrașev în uniformă albastră cu multe galoane.

— Vă așteptam cu nerăbdare — spuse el în nemțește, cu accentul său neplăcut, strîngînd mîna lui Benz. Toți sînt în sufragerie.

Arătă ușa care era deschisă. Benz intră în sufragerie, urmat de căpitanul Petrașev, cu aceeași invariabilă politețe. Pe unul din scaunele înșirate de-a lungul peretelui ședea Anderson. Hirschvogel, cu spatele spre ușă, căuta ceva în bufet. Petrașeva apăru din salonul alăturat cu un vas plin cu crizanteme superbe pe care îl așeză pe masă.

Zîmbea arătînd două șiruri de dinți albi și impecabili, iar vocea ei împrăștie ca prin farmec orice urmă de constrîngere și jenă.

— Ce faceți ? îl întrebă ea întinzîndu-i mîna, ați fost prădat aseară ?

Îi amenință cu degetul pe ceilalți, mai cu seamă pe Hirschvogel care verifica, în lumină, conținutul unor sticle. Benz avu senzația că micuțele ei degete îi strînseseră mîna foarte tare. O clipă mai tîrziu ea indica fiecăruia locul la masă. Benz se așeză în fața ei.

În clipa aceea avu încîntătoarea senzație că gîndurile lui rămîn, pentru vecie, legate de ea. Senzație dulce de viață nouă, care începuse cu o seară în urmă în această casă, printre acești oameni, viață predestinată ei, tăinuind în ea resemnarea unui devotament nemărginit. Ce importanță avea faptul că era amanta altuia ? Deznădăj-

duită sau ușuratică, chipul ei îl va însoți permanent pe traiectoria vieții lui. Îmbătat de dragostea sa, Benz îi privea chipul — atît de departe în spațiu, dar atît de aproape de inima lui. Simțea dorința nebună de a-și atinge buzele de fruntea ei frumoasă și mată, care iradia o grație plină de ispită.

Hirschvogel se întoarse de la bufet cu o sticlă de vermut și umplu paharele. Petrașeva goli paharul cu o ușurință uimitoare. Apoi toți începură să mănînce cu multă poftă. Slujnica cea cu părul negru lua farfuriile cu mișcări calme, feline, apoi dispărea discret. Spre marea surpriză a lui Benz, Hirschvogel povesti cîteva din aventurile picante ale *Kronprinz*-ului german căruia îi spunea „Willy al nostru". Relata totul cu cinism, provocînd hazul comesenilor. Se hlizea în modul cel mai nerușinat fără a se jena de prezența domnișoarei Petrașeva, ridicînd tot mai mult temperatura insolenței sale. Dar pe la mijlocul prînzului tăcu deodată ca să poată înghiți niște tablete. Cu acest prilej veni vorba de malaria lui. Benz îl sfătui din nou să se întoarcă în Germania.

— Dar dumneavoastră ? întrebă deodată domnișoara Petrașeva, curmînd tăcerea plină de ezitări cu care îl ocoliseră pe Hirschvogel. — Vă întoarceți curînd în patrie ?

— Nu știu, răspunse Benz. Oricum, n-am motive să mă grăbesc.

— Oare ? întrebă ea cu o emoție încîntătoare. Nu vă așteaptă nicio Lorelei ?

Apoi adăugă insistînd : — Spuneți-mi, ați văzut-o vreodată pe Lorelei ?

— Ca s-o vezi trebuie să fii sau poet sau nebun — spuse Benz.

Domnișoara Petrașeva se înviorase.

— Eu am fost nebună cînd am văzut-o, spuse ea repede.

— Unde ați văzut-o pe Lorelei ? întrebă Benz mirat.

— O !..., spuse ea ținînd furculița nemișcată. Am văzut-o întruchipată într-o fată germană care își căuta iubitul prin spitale. Venise în Bulgaria singură, într-o rochie deschisă, de vară, cu o mică valiză. Cazul acesta n-avea nimic comun cu legenda, dar am văzut-o în orele tîrzii ale unei după-amieze așa cum mi-o închipuiam. Se așezase pe o bancă în grădina spitalului, tulburată, obosită, sub razele calde ale amurgului care se lăsa. Era blondă, cu ochi albaștri. M-am apropiat cam inoportun și am întrebat-o dacă o pot ajuta cu ceva. De fapt, simțeam o dorință nedeslușită să o îmbrățișez, ceea ce am și făcut după ce a consimțit să bem ceaiul împreună. Terminasem tocmai să distribui haine... A doua zi a dormit la mine. Nu-mi dau seama ce simțăminte am angajat în această prietenie efemeră. Și nu mi-aș fi pus niciodată o astfel de întrebare dacă...

Arătă spre Hirschvogel cu un zîmbet reținut și spuse calm :

— ...milostenia sa n-ar fi exprimat unele suspiciuni !...

Rise cu voce mică și aplecîndu-și capul îl privi pe Hirschvogel drept în față. Acesta își strîmbă chipul, dar nu făcu nici o obiecțiune.

— Ce s-a întîmplat cu fata ? întrebă Benz.

— O !... Și-a găsit iubitul foarte departe, într-un spital din Macedonia. Eu însă am pierdut-o. Vă spun, eram nebună de dragoste. Dormeam amîndouă într-un pat larg și dimineața cînd mă trezeam îi acopeream fața cu sărutări. E foarte posibil, locotenente Hirschvogel, ca odată să ajungi să crezi cîtă nevinovăție era în toate astea.

— E posibil, spuse Hirschvogel și se lăsă în felul său cu totul personal, ceea ce confirma că de fapt crede tocmai contrariul.

— Nu mă crezi ? întrebă ea aproape supărîndu-se.

— Dimpotrivă ! Mai mult decît pe oricine !

Hirschvogel arătă cu furculița spre Anderson.

Petrașeva îi urmări mișcarea mîinii cu un zîmbet obosit.

— Destul ! spuse ea. Cel puțin pentru ziua de azi. Fie, și se adresă apoi lui Benz, fie ca Hirschvogel să nu fie primul care să vă vorbească de tot ceea ce s-a întîmplat de-a lungul vieții mele. Fă-mi favoarea asta, locotenente Hirschvogel.

— Întotdeauna vorbesc după dumneata, spuse Hirschvogel respectuos. Și numai cînd sînt întrebat.

În acest timp slujnica aduse desertul și cei doi încheiară un armistițiu vremelnic. Claxonul strident al unui automobil îl împiedică pe Hirschvogel să-l încalce numaidecît. Pe fețele tuturor se citi o mare surprindere. Căpitanul de cavalerie Petrașev se ridică repede și porni spre ușă. Dar înainte de a ajunge în dreptul ei, ea se deschise și în prag apăru slujnica ținînd în mînă o scrisoare. În spatele ei, în coridor, sta un șofer în uniformă bulgărească. Căpitanul Petrașev luă scrisoarea și semnă de primire în condică. Apoi se întoarse la masă și desfăcu repede plicul. Sora lui îl privea cu o curiozitate plină de nerăbdare.

— Îmi pare foarte rău, spuse căpitanul Petrașev, după ce citise scrisoarea. Astă-seară trebuie să fiu la Sofia.

Făcînd sforțări să bagatelizeze faptul, adăugă nepăsător :

— Am fost atașat pe lîngă persoana *Kronprinz*-ului. Fir-ar a dracului de treabă, cînd mă gîndesc că abia îndrug cîteva cuvinte nemțești...

Sub plictiseala lui aparentă se ascundea însă o bucurie plină de vanitate. Căpitanul de cavalerie Petrașev se bucura, se bucura grozav !... Poate că și sora lui se bucura. Benz își dădea seama cu întristare cît de adîncă era satisfacția pe care le-o provocau onorurile vieții mondene.

— O să primiți o decorație, spuse Hirschvogel cu un zîmbet batjocoritor, dar cu o politețe rafinată.

Căpitanul Petrașev îl ascultă în tăcere.

Prînzul luă sfîrșit sub semnul limbuției lui Hirschvogel. Nimeni nu-i lua însă vorbele în serios. Tot ceea ce spunea lăsa impresia unui joc de cuvinte plin de tvane.

După cafea, Anderson se ridică de la masă și trecu în salonul alăturat. Hirschvogel și căpitanul Petrașev îl urmară aproape numaidecît. În urma acestei delicate manevre Benz rămase singur la masă cu domnișoara Petrașeva.

— Un popîndău cumplit ! spuse ea, și rîzînd încet făcu semn spre salon. Presupun că Anderson v-a vorbit de năravul lui. Cît privește decorațiile, Kaizerul le oferă în adevăr din belșug. Dar fratele meu a primit la Bulair destule Cruci pentru acte de vitejie. Mă rog, Hirschvogel nu v-a spus cam prea multe despre mine ?

— Vă lingușește, spuse Benz.

— Știu în ce fel. Numai propriul lui destin ar putea să explice ura neîmpăcată pe care o are față de întreaga omenire. E un om ruinat, bolnav și dezamăgit de toți și de toate. Destinul l-ar fi cruțat dăruindu-i o totală lipsă de sensibilitate ca atîtor nefericiți, dacă în tinerețe n-ar fi gustat din glorie, bogăție și dragoste. După cum știți, acum nu mai e decît un pictor pus la naftalină !...

— Știu, spuse Benz, dar nu mi-a spus dacă v-a făcut portretul.

— N-o să vă spună niciodată. E îngăduitor cu sine însuși. L-am văzut pentru prima oară, cu Anderson, la un vernisaj la Sofia și cînd am început să vorbim despre tablourile lui ne-a onorat cu nepăsarea cea mai disprețuitoare. Nu ne-am fi reamintit de el niciodată dacă n-am fi descoperit un cap de copil în pastel. Schița purta semnătura lui. Cred că era singura lui pictură care merita atenție. Celelalte erau scene de război banale și sinistre. Căpșorul în pastel îi plăcu lui Anderson. I s-a năzărit să mi-l ofere și l-am întrebat pe Hirschvogel de preț. Ați auzit, desigur, vorbindu-se de pictori care își supraapreciază în mod uimitor tablourile. Dar ceea ce am auzit de la Hirschvogel întrecea toate așteptările. Mă uluise prețul exagerat cerut pentru un simplu desen. Începusem să-i fac semne lui Anderson. Mă gîndeam că ar fi mai bine să verse banii la casieria Crucii Roșii. Aș fi spus-o chiar față de Hirschvogel. El se făcea că nu-mi dă nici o atenție. Poate în adevăr era chiar așa. Dar, la un moment dat, ochii lui cumpliți s-au fixat pe fața mea cu o expresie de dușmănie și totodată de curiozitate insolentă. Cred că observase semnele pe care i le făceam lui Anderson. În timp ce Anderson îi oferea banii, el făcu un semn de negație și spuse că suma poate fi introdusă în cutia Crucii Roșii care se afla la intrarea în expoziție. Toată ciuda mea pe prețul atît de umflat s-a prefăcut în admirație pentru acest gest frumos. Eram uluită și totodată mișcată. Ei, de fapt eu trebuia să plătesc prețul celor întîmplate...

— În ce fel ? întrebă Benz cu interes.

Petrașeva rîse cu rîsul ei molcom și după ce se opri, spuse cu vioiciune :

— Și-a exprimat dorința să-mi facă portretul.

— Presupun că asta nu v-a mirat. O femeie ca dumneavoastră își cunoaște prețul...

Ea se încruntă uşor.

— Da, preţul !... Cred că dintre toţi bărbaţii Hirschvogel a fixat preţul cel mai mic. M-am îndoit întotdeauna dacă socotea că am ceva mai mult decît trupul ăsta nefericit. În clipa aceea nu mă gîndeam la preţul meu şi am consimţit numaidecît.

Lui Benz i se păru că se priveşte în oglinda bufetului care se afla în spatele lui. Apoi, numaidecît privirea i se opri pe faţa lui. Linia senzuală a buzelor ei descoperi tremurul uşor al unui surîs abia reţinut. Urmă o clipă de tăcere în care Benz înţelese cu toată claritatea sensul cuvintelor ei : „trupul ăsta nefericit".

— O să-mi îngăduiţi să remarc, spuse Benz, că acest trup nefericit i-a răzvrătit mîndria mai mult decît aţi presupus ?

— Nu ştiu, răspunse ea gînditoare. Aş dori să fie aşa. Aroganţa lui m-a iritat şi am resimţit o ambiţie răutăcioasă de a mă juca cu vorbele. I-am aruncat numaidecît mănuşa. A doua zi a venit acasă cu pînză şi culori. Am vrut să fac efect şi m-am prezentat *en toilette*. Credeam că voi poza pentru un portret mare, de salon. „O ! — exclamă el văzîndu-mă în rochia de bal, cu podoabe pe mine. N-aţi vrea să azvîrliţi toate astea ?" Folosise cuvîntul „azvîrliţi" pe care-l rosti în aşa fel parcă eram un model plătit. După o jumătate de oră stăteam în faţa lui într-o rochie obişnuită. A fost destul de politicos şi m-a lăsat să aleg subiectul conversaţiei. M-am lansat imprudentă în tema pasiunilor omeneşti şi timp de două ore am ascultat cele mai cumplite judecăţi despre femeie şi despre dragoste. Mă simţeam cu moralul distrus. Ceea ce resimţeam era dorinţa să-l revăd. Mă temeam să-mi mărturisesc mie însămi că îmi place. El !... Un bărbat rău, bolnav, bătrîn... Spuneţi-mi, întrebă ea apăsat, nu v-a vorbit despre astea ?

— Nu, răspunse Benz sec.

— A pictat un portret. Apoi alte cîteva. Nici unul n-a fost reuşit.

Începu să rîdă şi în acest rîs molcom, din gît, Benz surprinse mai multă îndîrjire decît în cuvintele ei. I se păru că-şi pierduse stăpînirea de sine spre a se deda unei sfîşietoare bucurii răutăcioase. Dar se stăpîni numaidecît.

— V-am spus că e un pictor mediocru. Are talent, dar îi lipseşte geniul. Puteam să-l jignesc. Puteam să-i răspund cu acelaşi sarcasm cu care mă onora el. Doream să-l pot suporta. Voiam să-i cunosc trecutul. Cumplită curiozitate pe care n-aş fi resimţit-o cu alt prilej, pentru că bănuiam că viaţa lui ascunde o tragedie. Eram deprinsă să fiu măgulită, dar el mă umilea în fiecare clipă. Nici unul dintre ofiţerii germani, cu care ne împrieteniserăm, nu ştia nimic despre el. Într-o seară însă, el însuşi a dezvăluit totul : soţia îl părăsise fugind cu amantul ei. Hirschvogel spusese asta cu totul pe neaşteptate, fără nici o introducere. A spus cît se poate de simplu : „Astăzi sînt cincisprezece ani de cînd soţia mea a fugit cu amantul ei".

M-am simţit neobişnuit de tulburată şi l-am rugat să-mi povestească totul. Din nefericire, în seara aceea se îmbătase zdravăn. Făcu un gest din mînă şi căzu în toropeala în care l-am găsit. Mă dusesem să-l întreb dacă nu vrea să vină lîngă ceilalţi invitaţi. Cînd venea la noi avea obiceiul să se izoleze în camera fratelui meu şi să bea de unul singur. Bea groaznic de mult. Odată, din cauza asta, i-a apărut pe mînă o eczemă. A doua zi l-am întrebat dacă toate femeile sînt pentru el la fel ca cea pe care o dispreţuieşte. „Fără îndoială !", mi-a răspuns. Trebuia să auziţi certitudinea sumbră din glasul lui. Apoi a adăugat ironic : „Chiar şi cele mai generoase". Mă uluise insolenţa lui. I-am spus că nu l-am suportat

niciodată din generozitate. Asta era adevărat, dar ochii lui tulburi mă priveau cu suspiciune, se făcea că nu mă crede. Aveam toate motivele să socot că beția îi întunecase rațiunea. Vocea lui era însă extrem de trează. „Foarte bine, spuse el cu o satisfacție cumplită. Dacă vă închipuiți că sînteți generoasă, n-aș fi avut nevoie de prietenia dumneavoastră.“ Am crezut, din prostie, că mă flatează și l-am întrebat ce anume găsește la mine. Îmi amintesc că fața lui descompusă m-a mișcat. „Totul, spusese el. — Tot ceea ce poate întări ura unui bărbat față de femei, oferindu-i în felul acesta satisfacția de a le putea urî și mai mult !“ Ați mai auzit vreodată ceva în genul acesta ? Spuneți-mi, nu-i nebun ? Mi se pare că am scos un strigăt ușor, poate un strigăt de groază. Am simțit că mi-era cu totul imposibil să mă mișc de la locul meu, să scot o singură vorbă. Anderson m-a dus în camera de alături. Ziua era fierbinte, mie însă mi-era frig. Brațele goale îmi tremurau. Aveam senzația că ura bărbatului înșelat n-ar fi putut atinge o treaptă mai înaltă. Cred că și-ar fi împușcat nevasta dacă ar fi prins-o după ce a fugit de acasă. Nu știu dacă n-a împușcat-o chiar. Ceea ce era însă aici supraomenesc era setea lui de a-și întări ura. Simțeam nevoia să mă arunc în pat și să plîng, dar nu-mi era cu putință și continuam să stau încremenită în brațele lui Anderson. Am făcut o sforțare supremă ca să mă reîntorc la ceilalți. Hirschvogel rămăsese la locul său. „V-am tulburat ? mă întrebă apropiindu-se de mine. Dacă doriți, am putea să nu ne mai vedem. Cît despre mine, ați prefera poate să fiu altfel ?“ Zîmbea demonic și insista să-i spun dacă poate să mai vină la noi și în viitor fără să-și schimbe ceva din maniere. „Puteți !... am strigat eu. Sînt femeia cea mai viciată, mai ușuratică și mai nedemnă din cîte cunoașteți. Veniți, pentru că alta ca mine nu veți găsi...“

Tăcu și se încruntă ușor fixîndu-și privirile pe fața de masă. În pauza care urmă se auzi glasul înviorat al căpitanului de cavalerie Petrașev și numaidecît după aceea cunoscutul „ha-ha-ha“ al lui Hirschvogel. Rîsul venea în zbor, reținut și molcom, dar cu aceeași nedeslușită insolență care-i caracteriza personalitatea.

— Pe acea vreme, bîrfelile mă răstigniseră pe cruce. Mă obișnuisem să văd cum aruncă toți cu pietre în mine, dar asta nu mă supăra prea tare. Intenția lui Hirschvogel de a mă jigni m-a rănit mai mult decît lipsa de sens a celor ce spunea. N-aș fi început să plîng dacă în clipa aceea nu mi-ar fi trecut prin cap că Hirschvogel se poartă cuviincios cu multe alte femei mai nedemne decît mine. Dar ele erau sub protecția propriei lui fățărnicii... Aveau părinți și această împrejurare le scutea de necesitatea de a trece drept fete lipsite de control. Ați auzit vreodată cuvinte mai cumplite ? Orice idiot putea să mă înproaște cu cele mai grele învinuiri pentru că nu era nimeni care să-mi arate calea cea bună. Toate astea îmi veniră în minte și deodată am început să plîng în hohote. Niciodată nu mă înduioșasem într-un mod atît de vulgar. Hirschvogel putea să aibă remușcări. Dar cînd am ridicat capul, lîngă mine stătea Anderson. Hirschvogel părăsise pur și simplu camera. Nu din remușcări, se înțelege. Apoi mi-a trecut prin cap că el disprețuia toate femeile la fel. Cît despre mine, aveam dreptate : nimeni nu-mi lua apărarea. Nimeni, afară de Anderson... Știți, m-a întrebat dacă n-ar trebui cerute lui Hirschvogel explicații. Vocea lui tremura de mînie. Îi cunoșteam totala incapacitate de a se certa cu cineva și mă cuprinsese un rîs nebunesc. „Nu-i necesar, am spus eu, Hirschvogel s-a exprimat mai clar ca oricînd. Spune-i să nu-și schimbe manierele.“ În această clipă mă simțeam curată, iar plăcerile în mijlocul cărora se scurgea viața mea păreau o băltoacă de apă

tulbure într-un pustiu. Beam, cu toată repulsia pe care o resimțeam. Sufletul meu era un imens pustiu. Totul în jurul meu era un pustiu. Întreaga lume mi se părea un pustiu...

Vocea ei se stingea în tonalități din cele mai joase. Vorbea aproape în șoaptă, în cuvintele ei transpărea o vagă înflăcărare și moliciune, cu pauze deprimante. Parcă vorbea un suflet ostenit, în pragul unei destăinuiri. Pleoapele lăsate în jos rămîneau nemișcate. O dungă din albul tainic al ochilor ei sclipea ușor între gene. Părul negru îi învăluia fața brună și gingașă într-o aureolă întunecată. Clipă de clipă farmecul acelui chip creștea tot mai mult în ochii lui Benz.

— Doream să dispar undeva, continuă ea. Auzisem tot felul de istorii despre fete care se otrăvesc cu veronal. Dar n-aveam puterea să recurg la moarte. Dacă exista un om care ar fi putut să mă salveze de toate cele întîmplate ulterior, acesta era...

O șoaptă măruntă și rapidă încordă auzul lui Benz. Ea termină cu cuvintele :

— ... tatăl meu !...

Gestul cu care se ridică era atît de hotărît încît Benz o urmă în mod automat. Se îndreptă spre salonul în care stăteau de vorbă Hirschvogel și Anderson. Fumul de țigară plutea printre fotolii și umplusе camera cu cunoscutul parfum al tutunului de calitate bună. Pe unul din pereți Benz observă portretul unui bărbat bătrîn, robust, în uniformă împodobită cu decorații. Era o pictură în ulei cu foarte multe detalii, încadrată într-o ramă aurită, frumos sculptată. Anderson și Hirschvogel tăcură numaidecît din politețe sau poate pentru că fuseseră luați prin surprindere.

Domnișoara Petrașeva arătă portretul în tăcere. Apoi se duse lîngă fereastra deschisă și se sprijini foarte ex-

presiv de umărul fratelui ei. Acesta însă strică pe neașteptate poza pe care o luase ea, îndreptîndu-se spre ușă. După cîteva clipe prin fereastră pătrundeau vocea căpitanului Petrașev și a șoferului bulgar.

Domnișoara Petrașeva privi afară plină de nerăbdare.

— O clipă, zise ea, întorcîndu-și capul spre Benz și Anderson, trebuie să le spun două vorbe.

— Două vorbe ! mormăi Hirschvogel printre dinți. Fac prinsoare că sînt mult mai multe. Vrea să plece cu el...

— Ca să-l vadă pe *Kronprinz* ? întrebă Benz.

Înțepăturile nejustificate pe care Hirschvogel le lansa la adresa domnișoarei Petrașeva începuseră să-l irite și Benz pusese întrebarea mai tare decît ar fi dorit.

— Nu, spuse Hirschvogel cu seriozitate, ci ca să fie văzută împreună cu fratele ei lîngă *Kronprinz*. E vanitoasă, nu credeți ? întrebă el în batjocură și apoi adăugă cu o povață : — Și ea e ca toate celelalte, dar mai rafinată și mai inteligentă. Să te ferești de astfel de femei, tinere !... Ți-o spun pentru că în clipa asta sînt de partea dumitale.

După această mărturisire amicală, dar aproape serioasă, se ridică repede. Trebuia să se odihnească. Bombănind blesteme împotriva malariei sale, luă un pumn de țigări din cutia de pe măsuță. Călca pe covor cu pași nesiguri. Nici uniforma elegantă, nici cizmele de lac pe care și le încălțase acum, nu puteau să-i ascundă semnele bătrîneții, depresiunea jalnică a unui bărbat descompus și ruinat de alcool. Corpul lui lăsa totuși să se întrevadă că fusese cîndva puternic, bine zidit, că ochii scînteiaseră de entuziasm și că buzele lui știuseră să șoptească și cuvinte de dragoste, nu numai ironii răutăcioase.

În acest timp domnișoara Petrașeva își terminase discuția purtată prin fereastră.

— Ne părăsești ? întrebă ea surprinsă.

— Cu permisiunea dumitale, spuse Hirschvogel şi făcu o uşoară plecăciune.

Ieşi din cameră lăsînd în urmă o uşurare generală. Domnişoara Petraşeva se aşeză lîngă fereastră.

Razele strălucitoare ale soarelui din după-amiaza acelei zile, îi scoteau în evidenţă urmele lăsate pe faţă de voluptăţile pătimaşe care-i încordaseră simţurile, subliniind în acelaşi timp gingăşia înflăcărată, farmecul ei cel mai puternic. După o clipă de ezitare Benz se ridică de la locul său şi se duse lîngă ea. Fata îl întîmpină cu un zîmbet prietenos care părea să-i confirme dorinţa de a continua conversaţia întreruptă.

— El era spiritul — spuse ea gînditoare privind portretul tatălui său. Mi-l imaginam ca pe uriaşul cel bun din basme. Intra în fiecare seară în camera mea să mă întrebe ce am făcut în timpul zilei. Întotdeauna primeam laude, niciodată reproşuri. Întreaga mea existenţă era atunci pătrunsă de o teamă aparte — dacă sînt sau nu fără vină. Am citit despre unele călugăriţe care îşi impun suplicii pentru păcate imaginare. Şi eu eram ca ele. În ziua în care tata pleca cu divizia lui m-au chemat jos, la el. Am coborît alergînd foarte agitată. În timp ce alergam pe scări, aveam presimţiri cu totul neobişnuite. Mă aştepta în biroul său. Un ofiţer strînse repede nişte documente militare. M-am apropiat de masa de lucru, la care şedea tata, şi m-am oprit. Doream să-l sărut, dar m-a împiedicat prezenţa acelui ofiţer necunoscut. Sărutul era ritualul invariabil cu care începeam orice conversaţie. Văzînd cît eram de nehotărîtă se ridică şi mă prinse de umeri. Vorbea mai încet ca de obicei. Spuse : „Plec la război". Aceste cuvinte nu-mi făcură nici o impresie. Războiul mi se părea ceva pitoresc în care oamenii mor din necesitate, dar fără durere şi sînge. „Pot să te conduc?" am întrebat eu încurcată. M-a luat de braţ şi am ieşit

amîndoi în grădină. În faţa porţii aşteptau alţi ofiţeri. Unul dintre ei avea o barbă mare, neagră, şi ochi fioroşi. Încercam să-l compar cu imaginile din cărţi, dar nu reuşeam. Toţi au salutat cu un respect aspru şi au sărit pe cai. Era o zi ploioasă, cădea o burniţă măruntă şi tulburie. Cînd mantalele lor se pierdură în ceaţa toamnei, m-a cuprins teama...

Aruncă o privire fugară către Anderson. Acesta făcu un semn din cap, ascuns cum era după fumul des de ţigară care îi învăluia faţa. Părea să fie în totul de acord şi nu manifesta nici o mirare. Semnul pe care-l făcuse din cap arăta cît de bine era informat despre tot ceea ce se referea la viaţa domnişoarei Petraşeva.

— Teama, repetă ea după o scurtă pauză, care arăta că înainte de a continua, ezitase o clipă, gîndul dulce şi urîtor de a o rupe cu ascetismul cotidian în care mi-era încorsetat spiritul. O remuşcare parcă, m-a îndemnat să fiu deosebit de silitoare în primele săptămîni după plecarea lui. Îi primeam cu regularitate pe profesorii mei bulgari şi scriam exerciţii nesfîrşite. Dacă am cunoscut vreodată forţa morală a liniştii, a fost în aceste ceasuri de seninătate.

Tăcu. Privirea ei urmărea rotocoalele de fum albăstrui pe care Anderson le scotea cu multă fantezie. După o clipă privirile lor se întîlniră şi Benz simţea că în mutismul lor rigid ei îşi comunicau reciproc gîndurile. Apoi, fermecătoarea înviorare care apăruse pe faţa domnişoarei Petraşeva se estompă numaidecît. Tranziţia fusese neaşteptată. Se aşeză încet pe fotoliul cel mai apropiat, şi începu să fumeze lăsînd conversaţia în seama bărbaţilor. Femina cu pleoapele lăsate, absorbită cu totul de gînduri şi de satisfacţia pe care i-o da fumul de tutun pe care îl trăgea în piept cu patimă şi apoi îl sufla cu o mină leneşă, umflîndu-şi obrajii obosiţi.

Benz părăsi casa puțin înainte de ora cînd începea, în după-amiaza aceea, serviciul său de gardă la spital. Strălucirea moale a soarelui, cerul adînc și albastru și atmosfera saturată de liniște îi treziră în suflet un entuziasm nedeslușit. Fațadele caselor erau acoperite de șiruri lungi de tutun pus la uscat, care emanau miresme bizare și plăcute. Umbre violacee și pete de carmin învăluiau colinele din jurul orașului și întregul peisaj într-un colorit de acuarelă de o transparență infinită.

Benz porni spre spital copleșit de un simțămînt de incertitudine care ascundea o supremă fericire sau o nemărginită tristețe.

V

SEARA. BENZ INTRA ÎN SALA DE mese a clubului sub apăsarea îndoielii dacă Anderson și Hirschvogel țineau în adevăr la el, adică dacă îl vor căuta chiar ei. Dar, în afara acestei îndoieli, malaria lui Hirschvogel și banii pe care îi datora după pocherul din ajun, îi ofereau pretextul de a le face o vizită.

Anderson și Hirschvogel se și aflau însă în sala de mese și prezența lor îl bucură. Benz îi descoperi la aceeași masă din colț la care șezuseră seara trecută. Anderson îi făcu un semn din cap, în timp ce Hirschvogel, mai palid și mai slăbit decît oricînd, nici măcar nu mișcă. Benz se îndreptă spre ei. După un schimb rapid de saluturi îl invitară la masa lor și-și continuară conversația din care Benz deducea că este posibil ca domnișoara Petrașeva să plece la Sofia. Mai tîrziu, conversația luă un caracter mai general, tema domnișoarei Petrașeva rămînînd mereu

în centrul ei. Își vorbeau cu „dumneavoastră" și se adresau întotdeauna direct celui cu care conversau. Ochii lui Hirschvogel, adînciți în orbite, rătăceau, cu o expresie vagă, prin sală. În accentele supărate din vocea lui, în sclipirea ochilor, în mișcările rapide ale întregului său trup agitat și iritat fără nici un motiv vizibil, era ceva ca un fel de fatalitate.

— Știți că este incapabilă să suporte orice fel de îngrădiri, spuse Hirschvogel pe un ton ridicat. E gata să pună în aplicare orice hotărîre, oricît de fantastică. Chiar să zboare — adăugă el adresîndu-se lui Benz și strîngînd din dinți. Cîndva mi-a mărturisit că nu știe niciodată ce va face în clipa următoare. Spunea că a ieșit prea repede din găoace apărînd în societate în plină maturitate cu pornirile cele mai excentrice, provocînd uimirea generală. Chiar și a lui Reichert care cunoștea femeile temeinic...

— Și care n-a fost deloc un Don Juan desăvîrșit — strecură o vorbă Anderson. L-ați cunoscut pe Reichert? Îl întrebă el uitînd parcă pentru o clipă de prezența lui Benz.

Hirschvogel dădu din cap alene :

— Nu. Sînt prea bătrîn ca să am prieteni aviatori. Dar din cele ce-am auzit despre el... din simpla împrejurare a prezenței noastre în acest stupid oraș, hm...

Își întrerupse gîndul cu o explicație neașteptată pentru Benz :

— Un aviator care s-a ambiționat ca, pentru ea, să-l întrecă pe Eschwege...

— Și a plătit asta cu viața — spuse Anderson cu capul plecat.

Vocea lui era puțin răgușită.

Privirile lui Hirschvogel se rotiră dement prin sală spre a se opri apoi asupra lui Benz, dar numai pentru o clipă.

— Nu știi în ce împrejurări s-au întîmplat astea, spuse el.

Vocea lui Anderson se limpezi iarăși :

— În împrejurările cele mai fatale. În toiul celei de a patra lupte aeriene mitraliera lui n-a mai funcționat. Avea în față un adversar englez, aviator vechi și iscusit. A căzut, se înțelege. Aparatul lui n-a luat foc. Sanitarii bulgari l-au scos din rămășițele avionului. Era complet desfigurat, dar mai dădea încă semne de viață. După două ore și-a dat sufletul.

— Și toate astea ?... întrebă Hirschvogel cu o pronunțată intenție și cu o foarte slabă compasiune.

Anderson i-a răspuns cu aceeași premeditare :

— Nu din cauza unor plutonieri majori bulgari care îndată ce văd avioane inamice scot pistoalele și trag furioși în ele. Înțelegeți, nu-i așa ?

Hirschvogel dădu din cap în semn că a înțeles.

Benz își examina comesenii cu ochi mari în timp ce ostașul de serviciu punea farfuriile pe masă cu gesturi stîngace.

— Am citit cîteva din scrisorile lui — spuse Anderson adresîndu-se de data asta lui Benz. — Sînt scrise într-un stil imposibil. Reiese însă clar că imaginea domnișoarei Petrașeva zbura în același timp cu aparatul său. Pe vremea aceea ea știa destule lucruri despre Eschwege și despre luptele aeriene.

— Cred că e o femeie fatală, spuse Benz dîndu-și seama că vocea lui exprima emoție.

Ochii verzi, catifelați, ai lui Anderson îl fixară îndelung. I se păru că-l iscodește :

— Ca o adevărată Carmen !... Nicidecum ! N-o să-ți ceară niciodată să faci ceva !

Hirschvogel se aplecă neputincios pe spetează scaunului.

— Asta-i rău, se înțelege, spuse el. Altminteri Reichert s-ar fi convins la timp că e incapabil să facă chiar orice. Presupun că dumneavoastră nu veți plăti cu viața !...

Se uită la Anderson și încetînd brusc să rîdă, i-l arătă lui Benz făcînd un semn cu țigara.

— Flăcăul ăsta, spuse Hirschvogel, o apără pretutindeni.

— Asta-i frumos, spuse Benz la rîndul său.

Dar Hirschvogel întorsese capul și nu auzi. Ostașul cu capul ras îi puse în față o farfurie cu iaurt, iar dinaintea lui Benz și Anderson mîncăruri bulgărești ardeiate.

— Nici dumneavoastră nu veți plăti cu viața dacă veți veni și astă-seară la domnișoara Petrașeva, îi spuse Anderson lui Benz cu zîmbetul pe buze. — Fiți pe pace, ne-a cerut să vă invităm.

Hirschvogel confirmă cele spuse printr-un semn din cap, strîngînd din dinți. Apoi se strîmbă, renunță la iaurt, și-și aprinse o țigară. Numai vocea lui își mai păstra tonul caustică. Spuse :

— O să petrecă o seară plicticoasă, dacă n-are cu cine să trăncănească. Tocmai de aceea a insistat să mergem. Cred că nu vă veți speria dacă vine și o rudă a tatălui ei, un bătrînel cam susceptibil... Ne vom amuza împreună...

— L-ați cunoscut pe tatăl ei ? întrebă Benz.

Hirschvogel căscă alene :

— Am auzit vorbindu-se de el... Un strateg genial, dădea ordine de atac în stil japonez.

— Nu știu dacă era genial, îl întrerupse Anderson, dar divizia lui a dat turcilor lovituri de trăznet. El însuși personifica culmea rezistenței monstruoase a bulgarilor. Către sfîrșitul războiului a murit de epuizare fizică.

— Și de podagră, adăugă Hirschvogel. — Dar nu știu de ce a dorit să-și vadă fiica înainte de a muri.

Anderson explică :

— Presupun că şi-a dat seama cît de tragică e puterea morţii cînd vrei să smulgi o promisiune. Fiica lui avea atunci paisprezece ani şi, cred că putea să aprecieze un sfat. Voia să se folosească de împrejurarea morţii făcînd o legătură între emoţia care ar fi stăpînit-o şi promisiunea de a rămîne o femeie cinstită. Îşi dădea seama cîte primejdii o pîndesc. A dorit s-o vadă în spitalul de campanie unde medicii îi numărau ultimele clipe.

— O stratagemă bine gîndită, spuse Hirschvogel cu o mirare ironică.

Dar nimic n-ar fi putut să slăbească convingerea pe care şi-o făcuse Benz că mirarea lui nu era decît făţărnicie.

— Şi planul ar fi reuşit, continuă Hirschvogel, dacă moartea nu i-ar fi luat-o înainte. Pe cît ştiu, domnişoara Petraşeva s-a dus la spitalul de campanie. După propriile sale cuvinte, această călătorie a fost pentru ea fatală. Nu spun funestă. Şi nici, după părerea mea, prea fericită. În timpul acestei călătorii l-a cunoscut pe Harsfeld. Mai bine zis, i-a căzut în braţe ! Ha-ha-ha !...

Faţa lui Hirschvogel se încreţise făcînd haz ca de obicei ceea ce îi împrumuta o expresie aproape diabolică. Nervozitatea cu care îşi sugea ţigara trăda nerăbdarea de a continua să vorbească.

— Admit însă, continuă el cu o imparţialitate neconvingătoare şi cu un cinism plin de ciudă, că fără el ar fi rămas o fecioară de trei parale. Îi cunosc verişoarele care sînt neprihănite, dar care nu fac nici două parale.

Anderson se încruntă. Gestul rapid cu care se uită la ceas nu putea fi tălmăcit decît ca o mustrare tăcută, la adresa celor spuse de Hirschvogel. Acesta îi întîmpină gestul făcînd prostește din ochi lui Benz.

— Să mergem, spuse Anderson.

Se ridică primul şi porni spre ieşire.

Hirschvogel şi Benz îl urmară, şerpuind printre mese. Benz salută cîţiva ofiţeri bulgari pe care-i cunoştea, cu senzaţia ciudată că existenţa lor este ireală, ca şi cum viaţa cea adevărată ar aparţine numai celor pe care îi cunoscuse cu o seară în urmă. Afară ploua şi strada era pustie. Automobilul intendenţei germane îl aştepta pe Benz în faţa clubului. Îşi ocupară toţi trei locurile în tăcere. (Tăcerea asta părea să fie inconştientă ; chiar Hirschvogel se gîndea, desigur, în această clipă, la domnişoara Petraşeva.) Automobilul porni. Lumini răzleţe se reflectau în băltoacele tulburi făcute de ploaie. Undeva, departe, duduia înfundat motorul instalaţiei electrice.

Benz simţi fiori care nu erau însă provocaţi de frig sau de umezeală.

Toţi trei coborîră din automobil înfăşuraţi în mantale. Poarta de fier, vopsită în negru şi lustruită de ploaie, le apăru brusc în faţă. Anderson le-o luă înainte şi o deschise ţinînd sus lanterna electrică. Snopul de raze le proiecta umbrele pe faţada casei din faţă. Anderson şi Hirschvogel nu sunaseră şi Benz află astfel că slujnica plecase la Sofia cu un comision, trimisă de domnişoara Petraşeva.

Hirschvogel avea dificultăţi cu broasca uşii, dar Anderson îl dădu la o parte cu un plicticos „îmi dai voie" şi deschise numaidecît. Era evident că o descuiase de multe ori. Trebuia să laşi puţin uşa în momentul cînd răsuceai cheia. Anderson şi Hirschvogel se îndreptară îndată spre vestibulul întunecat. Anderson, cu lanterna înainte, aduse dintr-o cameră o cutie cu carbid şi o lampă de acetilenă pe care Hirschvogel o desfăcu, o umplu şi o pregăti cu multă îndemînare ca să fie aprinsă. În timp ce stăteau în semiîntunerie, sus se auziră paşi şi vocea

cristalină a domnișoarei Petrașeva spuse în nemțește, cu o simplitate emoționantă :

— Vă mulțumesc că ați venit. Cobor numaidecît.

Pulsația plină de farmec a vocii ei se stinse instantaneu, fără rezonanță. Era o altă caracteristică a casei. Orice zgomot se stingea odată cu sursa, fără răsfrîngeri. Covoarele anihilau ecoul.

Hirschvogel aprinse lampa cu carbid. Flacăra ilumină un perete plin cu cărți (camera în care se aflau era un cabinet de lucru cu bibliotecă), cîteva fotolii și cîteva dulăpioare de sticlă pline cu podoabe vechi germane, demodate, din argint, bronz, sau aramă. Anderson așeză cutia cu carbid pe un raft cu cărți. Hirschvogel luă lampa și trecu în sufragerie.

— Cred că aici petrecea cîteva luni pe an, toată familia, spuse Anderson. Mobila asta e din Franța...

Aruncă, prin ușa deschisă, o privire spre fotoliile cu fundul lăsat, din salonul alăturat.

— Căpitanul Petrașev le-a adus în holul ăsta, oaspeții lui se socoteau îndatorați să strice cîte ceva ori de cîte ori veneau aici.

În acest timp, pe scări, pași alergau în zbor ușor. Domnișoara Petrașeva apăru în ușă într-o rochie de casă de culoare deschisă. Pantofiorii ei de catifea, cu tocuri joase, îi strîngeau piciorușele îmbrăcate în ciorapi de mătase lucioasă. Silueta delicată prindea viață prin mișcări rapide, ușoare, dansante. Trimise tuturor zîmbetul ei cel mai amabil și sclipirea plină de lumină a dinților, apoi le întinse, cu cordialitate, mîna mică, uscățivă, fierbinte și nervoasă.

Puse pe masă cutia cu țigări pe care o adusese de sus și se izolă cu Anderson căruia îi spuse ceva în șoaptă.

— Nu-i un secret, se adresă ea lui Benz cu un zîmbet fermecător, ci o treabă cu care n-aș vrea să vă plictisesc. Locotenente Hirschvogel, lămurește-l că sînt un animal scăpat din cușcă...

Apoi se retrase cu Anderson puțin mai la o parte.

Hirschvogel nu manifestă nici o dorință să explice ceva și se mulțumi să mormăie că domnișoara Petrașeva trebuie să plece la Sofia.

— Și va pleca ? întrebă Benz alarmat.

Hirschvogel îl privi cu ironie :

— Cred că da... Dacă va fi împinsă de la spate. Vreau să spun, de vreuna din rudele ei.

Potrivi cu multă atenție flacăra lămpii de acetilenă. Benz stătea cu capul plecat, fixînd cutia cu țigări.

Petrașeva își încheie convorbirea cu Anderson printr-o exclamație, rîzînd oarecum cu amărăciune, un rîs egal, liniștit, scurt, fără să exprime mînie sau ironie. Îl privi pe Benz oferindu-i finalul acestui rîset. Apoi se apropie cu pași hotărîți de masă și se așeză în fața lui. Hirschvogel abandonă lampa, satisfăcut pe deplin de flacăra ei.

— Uneori te temi de tine însuți, spuse ea gînditoare.

Apoi smulse o țigară și o strînse între buze. Hirschvogel îi oferi foc.

— Am o seamă de năravuri proaste, se adresă ea lui Benz. — Asta e primul. Toți ai casei fumau. Tata fuma, mama fuma, fratele meu fuma, guvernanta mea, o nemțoaică, fuma și ea, toată casa fuma !... Uitați-vă !

Își desfăcu în evantai degetele îngălbenite.

— Insuportabil, spuse ea. Fratele meu are degete ca astea. Mă rog, tutunul e vătămător ?

Nu așteptă un răspuns, trase adînc în piept fumul, apoi suflă două coloane subțiri pe nările dilatate. După aceea spuse neașteptat de abătută :

— Aș vrea să mă prefac în cenușă ! Ca asta ! Arată spre vîrful țigării.

— Dar cum ? întrebă Hirschvogel părînd foarte puțin surprins.

— Îmi aduc aminte de o grecoaică bătrînă, cu fața plină de riduri care ținea, la Constantinopol, un magazin cu obiecte de aur. Era foarte cunoscută, vorbea nenumărate limbi străine. În tinerețea ei fusese o frumusețe remarcabilă. Avusese amanți cu influență. Mai tîrziu s-a ofilit și bărbații au dat-o uitării. M-am dus odată în magazin însoțită de o slujnică a mamei. Voiam să folosesc pietrele scumpe și aurul unei brățări demodate. I-am spus că vreau să fie retopită. Examină brățara vreo jumătate de oră. Ochii ei negri scînteiau cumplit. Apoi mă întrebă dacă n-aș vrea s-o vînd. Am răspuns negativ. Atunci mi-a propus să-mi dea alte bijuterii în schimbul brățării, de aceeași valoare, ba chiar mai mare. Am simțit că brățara avea pentru ea o valoare aparte și am încercat s-o speculez. I-am spus că mă voi sfătui cu mama.

„Faceți bine, zise ea, dar brățara asta nu valorează decît prin materialul ei. Vă ofer de două ori prețul. Nimeni n-ar face așa ceva. Informați-vă și veniți iar. Am un client care caută o brățară ca asta."

Cum brățara nu valora mai mult, ne-am întors la magazin. Ne-a întîmpinat cu ploconeli pline de politețe, fața ei ca pergamentul se încrețea bucuroasă. N-am văzut niciodată o față mai fericită. Strălucea de bucurie. Absolut !... Toate astea pentru o tranzacție avantajoasă ! Sigur, urma să vîndă brățara cu un preț înzecit. Ori de cîte ori îmi amintesc de scena asta mă gîndesc la trecutul ei. A fost o femeie bogată, frumoasă, iubită, influentă. Din toate astea nu rămăsese însă decît capacitatea ei jalnică de a face comerț. Da, dar era fericită !... Poate chiar mai fericită decît în tinerețe cînd suferise din dragoste, gelozie sau ambiție. Era cenușă !... Se înțelege, atunci nu mă gîndeam la așa ceva.

Tăcu.

— Dumneata n-ai putea să faci negustorie cu brățări, spuse Anderson.

— Dar aș putea să mă aflu în situația acestei grecoaice dată uitării. O, fără să fiu avidă. Pentru că...

— Să muriți oare ? întrebă Benz tulburat.

Ea îl privi uimită.

— Nu ! Mă tem de moarte... Am văzut moartea. Așa cum o vedeți dumneavoastră în spital. Îmi amintesc cum a murit mama. Am încă în fața ochilor și lazaretul din războiul cu turcii. Tata zăcea pe un pat de campanie, învelit cu o pătură, groaznic de umflat, groaznic de nemișcat. Am strigat „tată", dar nu mi-a răspuns. De fapt știam dinainte că era mort. Un medic cu halat alb mă privea cu compasiune. Pînzele cortului se legănau în bătaia unui vînt ușor. Aceste lucruri sînt adînc săpate în memoria mea. Aveam atunci paisprezece ani. Îmi dădeam seama de toate. Voiam să mă apropii, dar medicul mi-a interzis. Nu plîngeam... Nu puteam să plîng. Groaza mă paralizase...

Își fixă privirea pe scrumiera de bronz și suspină adînc. Fumul de țigară (tutunul era minunat de bun și toți fumau cu sete) îi atenua trăsăturile feței cu toate că lumina împrăștiată de lampa cu acetilenă era foarte puternică. Fața aceasta era nespus de frumoasă, cu expresia ei de mîndrie plină de tristețea din ochi. Întrerupse tăcerea ridicîndu-se repede :

— O clipă !... Să aduc puțin vin.

Personalitatea ei transmitea întregului decor o aparență de fantastic. După ieșirea ei, Benz se dezmetici întrucîtva.

— A văzut toate astea ? spuse Hirschvogel cu tonul său invariabil ironic.

— Chiar mai multe, răspunse Anderson cu ochii aproape închiși și cu capul dat pe spate. A văzut gări presărate cu cadavrele soldaților turci morți de holeră. Pe chipiile lor erau prinse panglici cu inscripția : „Sofia sau moartea". Știe să citească turcește. Se îndobitocise parcă și privea inconștient, cu ochii deschiși... Dar asta n-a fost totul. Fratele ei s-a îmbolnăvit subit. Nu știu de ce anume boală. Medicii credeau că e holeră, dar n-a fost. Situația ei devenise fără ieșire. Nu avea cu cine să se întoarcă la Sofia. O misiune sanitară americană a luat-o sub protecția ei pentru douăzeci și patru de ore. În acest timp pe scenă a apărut...

Anderson tăcu brusc pentru că în coridor se auzeau pașii ei. Dar la urechile lui Benz au ajuns neclar cîteva cuvinte mormăite de Hirschvogel :

— Claudius von Harsfeld !...

Intră cu o sticlă de vin și patru pahare de cristal pe care le așeză pe masă și le umplu numaidecît. În timp ce făcea asta, Benz îi privea minunatele mîini brune, cu unghii roz. Fiecare părticică din corpul ei purta amprenta unei perfecțiuni rafinate. Vocea ei era amețitoare. Nu se putea imagina o voce mai dulce, mai melodioasă, mai cristalină care să tulbure și să pătrundă adînc, să domine cu o forță atît de mare prin fiorii tristeții imperceptibile care respirau din fiecare cuvînt spus de ea. Involuntar simțeai dorința de a-i consacra întreaga viață, de a i te devota pînă la moarte, de a te sacrifica pentru ea.

Începuse să vorbească de minarete, de grădini de chiparoși, de cerșetori plini de pitoresc, de uliți înguste și întortocheate cu ziduri înalte, în care domnea o liniște indolentă, plină de mistere, în cadrul căreia aștepțai să devii eroul unei întîmplări, al unei conspirații sau intrigi, ca în romane. Povestea cu o vivacitate uimitoare. Imaginile pe care le rememora păreau a se materializa în

spațiu. În imaginația sa, Benz o așeza la limita dintre adolescență și feminitatea conștientă, contemplînd pierdută contururile îndepărtate ale castelelor, minaretelor și caselor care se estompau în ceața violacee a amurgului. Ora tîrzie, ușoara excitație pe care i-o provocase vinul, licărirea țigării, nostalgia care-i însoțea cuvintele, îl învăluiau întreaga ființă într-un farmec inexprimabil. Cu cît o privea și o asculta, cu cît își dezvăluia mai mult trecutul, mediul în care trăise, împrejurările triste ale vieții ei, cu atît mai mult cădea Benz sub stăpînirea unei convingeri de nezdruncinat că de acum înainte începe să trăiască numai pentru ea.

Vibrațiile neașteptate ale soneriei l-au readus la realitate.

Ea privi spre coridor cu nerăbdare și neliniște. Anderson își strivi țigara în scrumieră, iar Hirschvogel, care era cel mai aproape de ușă, se ridică și se duse să vadă cine este. Benz avea neplăcuta senzație că se destramă o iluzie.

Se auzi mai întîi cum cineva intră zgomotos în casă, cum gîfîie greoi, cum își desprinde baioneta și în sfîrșit cum își dezbracă pelerina de ploaie. Prin ușa deschisă Benz zări silueta înaltă a lui Hirschvogel, care se întinsese ca o coardă în fața unei persoane necunoscute, încă invizibilă.

Pe fața domnișoarei Petrașeva se așternu instantaneu o expresie de plictiseală resemnată. Era uimitor contrastul dintre această plictiseală și farmecul pe care-l degaja înainte toate gesturile ei, cînd fiecare zîmbet îi descoperea sclipirea albă a dinților.

— Tutorele meu, spuse ea ca o scuză. Veți permite să-l primesc aici.

În ușă apăru un bătrînel pirpiriu, dar suplu, în uniformă de general. Privirea lui se opri cu ezitare, apoi cu suspiciune, asupra lui Benz. Pe urmă se uită numaidecît la domnișoara Petrașeva. În acest timp, Benz își aduse aminte că există o ierarhie militară și se ridică scurt de pe scaun. Anderson îi urmă exemplul, iar Hirschvogel, care își făcuse datoria încă în coridor, urmărea ceremonia cu un respect ironic. Necunoscutul le îngădui să se așeze făcînd din mînă un gest jignitor care trebuia să sublinieze superioritatea generalului bulgar față de locotenenții germani.

— Bună seara ! V-am luat prin surprindere ? Jur, Hélène, că te voi demasca !...

După această promisiune se apropie de ea și, cu multă insolență, o prinse de umeri. Ea îl privea cu o nepăsare răbdătoare, dar asta nu potolea deloc jarul cu care palmele lui alunecau pe brațele-i goale ca să ajungă să-i strîngă încheietura mîinii.

— Vă amuzați ? Sper că n-am să vă împiedic cu nimic. Nu ?... Atunci voi rămîne ! Ah, Hélène, cît de mult semeni cu sărmana ta mamă : strălucitoare și atît de giugașă !...

Glasul lui luase nuanțe tragice, dar numai pentru o clipă. Apoi începu să-și explice, cu multe amănunte, vizita. Venea de la Cartierul General, în drum spre Sofia unde urma să petreacă un scurt concediu. Se ducea să-și liniștească rudele. Numai pentru asta. Știa totul. Dar credea că Hélène a lui va lua totuși o hotărîre rezonabilă. O, nu se îndoia deloc...

Privirea lui se opri asupra domnișoarei Petrașeva cu o expresie de dîrzenie stupidă. Fără a scoate o vorbă, ea făcu din cap un semn de negare. Fața ei era acum plină de siguranță, neșovăitoare, strălucitoare, inexprimabil de

frumoasă, ca o statuie de marmoră cu ochi de diamant, într-o aspră încremenire.

Anderson și Hirschvogel fumau mecanic. Benz nu putea să-i imite pentru că-i lipsea rafinamentul omului de lume. Nu avea nici capacitatea de a-și înăbuși tulburarea pe care i-o provoca personalitatea acestei femei. Putea, fără îndoială, să se stăpînească. Dar nu se putea desprinde cu aceeași ușurință ca Hirschvogel și Anderson, din starea de reverie care-l domina. Noul venit continua să vorbească. Spunea că e deznădăjduit. Se aștepta la un răspuns afirmativ. S-o găsească pe Hélène plină de viață, cu nenumărate proiecte de viitor, dar în schimb...

Privirea lui se opri asupra lui Benz cu o cumplită suspiciune.

— Nu-i bine să o rețineți, se adresă el celor trei. Are obligații la care mediul ei ține foarte mult. Și personale, nu-i așa !... Altminteri, numai un cuvînt lui Scholz și vă împrăștii pe trei fronturi. Ha-ha-ha !... Se înțelege că n-am s-o fac niciodată. Am glumit !...

— Nu sîntem subordonații lui Scholz, spuse Benz cu dîrzenie.

— Așa ? Să nu fiți prea sigur, *Kammerad !*

Și-l bătu pe Benz pe umăr foarte familiar. Dar nici acest gest, nici tonul plin de superioritate nu-l făcură mai agreabil.

— Pe cuvînt de onoare, Hélène, nu vreau să-ți stric micile tale flirturi. Flăcăul ăsta e probabil ultimul recrut din garda ta...

— Ați luat masa ? îl întrerupse ea.

Nu, nu cinase. Ba chiar avea o foame de lup. Cîteva pahărele pe care le băuse împreună cu colonelul Ladenburg, în timp ce automobilul le era reparat, la aeroport, îi provocaseră o mare poftă de mîncare.

Freulein Petraşeva ieşi şi se întoarse după cîteva clipe cu o tavă cu friptură rece, struguri şi o sticlă cu vin.

Generalul D. (Benz află mai tîrziu numele lui) mînca în adevăr cu o foame de lup. Vinul îi dezlegase limba, vorbea despre activitatea de la Cartierul General unde se părea că joacă un oarecare rol. Folosea expresii ca „L-am sfătuit pe comandantul suprem", „am atras atenţia comandantului suprem", „am remarcat în faţa comandantului suprem". Dar după o pauză reveni iarăşi la tema anterioară, adresîndu-se acum lui Anderson în franţuzeşte :

— Trebuie s-o convingi dumneata, *mon cher*. Am aflat că eşti confidentul ei.

Începu să se uite cînd la Petraşeva, cînd la Anderson cu ochii săi rotunzi, holbaţi, larg deschişi, în timp ce mesteca agale. În cele din urmă privirea lui nesuferită se opri asupra domnişoarei Petraşeva :

— Nimeni n-ar avea nimic împotrivă...

Apoi către Anderson : — Dacă o convingeţi să ia o hotărîre rezonabilă... Mă auzi, Hélène ? Hotărîrea rezonabilă de care depinde fericirea ta şi a celor care te iubesc...

Ultimele cuvinte le pronunţase cu o solemnitate aparte, punîndu-şi mîna cu degetele încărcate de inele pe capul Elenei.

— M-am decis, spuse ea fără a ieşi din starea ei de nepăsare.

Vocea îi era plină de semnificaţie. Era pentru prima oară că Benz sesiza minunata particularitate pe care o avea această voce de a fi limpede ca cristalul atît ca timbru, dar şi prin simţămintele pe care le exprima. Nimic nu putea exprima mai bine hotărîrea ei de a nu pleca la Sofia decît felul ferm şi calm în care pronunţase aceste cuvinte. Ele păreau să-l fi impresionat pe tutore,

aflat în prada unei oarecare deziluzii. De fapt punea ceva la cale pentru că ochii lui rotunzi se roteau în toate direcţiile.

— Bună ziua ! zise el în cele din urmă apucîndu-şi cu mîna onorabila bărbie. — În cîteva ore voi fi la Sofia. Bună ziua, domnilor !

Se ridică spre marea uşurare a tuturor. Trei perechi de cizme bătură din călcîie, dar nimeni nu-i ură drum bun. Domnişoara Petraşeva îl însoţi pînă afară.

— Unul din cei care-i vor bîncle, zise Anderson. Are mulţi, numai că ăsta îi rezolvă şi problemele financiare. Cred că e cinstit, dacă lăsăm la o parte afecţiunea sa părintească...

Tăcu în clipa cînd intră Petraşeva. Faţa ei mai păstra o urmă din încremenirea de adineaori.

— Cum îl găsiţi ? întrebă ea zîmbind uşor.

— Un general magnific, spuse Hirschvogel cu aceeaşi lipsă de respect.

— El mi-a trezit conştiinţa apartenenţei mele naţionale... Ştiţi, a venit la mine cîteva zile, după moartea tatălui meu şi mi-a vorbit mult de eroismul lui... Atunci înţelegeam foarte puţin limba bulgară. Îmi vorbea franţuzeşte. Dar m-am simţit mîndră că tata e bulgar. Aveam o senzaţie bizară. Pînă atunci nu avusesem conştiinţa apartenenţei mele naţionale cu toate că verii mei francezi îmi spuneau *„la bulgare"* ori de cîte ori îmi făceau reproşuri.

Căzuse pe gînduri. Benz descoperea că avea obiceiul statornic de a face pauze. Vorbea repede, cu vioiciune, apoi tăcea brusc parcă sub povara unui gînd.

— Vorbeaţi de mormintele sultanilor, domnişoară, îi aminti Benz cu politeţe.

Îl privi zîmbind uşor, oarecum mirată :

— Uitasem cu totul !... Dar repet mereu înaintea lor, aceleași lucruri, știți...

Arătă spre Anderson și Hirschvogel.

— Dar întotdeauna cu o nuanță de romantism ! spuse Anderson plin de entuziasm.

Îi oferi strălucirea neagră a ochilor ei, un zîmbet reținut, exprimîndu-și parcă recunoștința că el există.

— De romantism... Dar îl aveți în voi !

Apoi către Benz :

— Vă asigur că omul ăsta e poet. Încearcă să furișeze puțin romantism chiar și în viața mea. Oameni ca el însufletesc totul. Bun prieten pentru o fată care trăiește o viață ca a mea...

VI

ANDERSON ȘI HIRSCHVOGEL MÎNcau la clubul militar la aceeași masă din același colț îndepărtat, ferită de priviri străine, la care îl găsiseră pe Benz în prima seară. Benz mînca împreună cu ei. Ceea ce îl jena și-l făcea să simtă că este obiectul unei conspirații era politețea lor invariabilă. Îl întîmpinau cu priviri pline de satisfacție, cu zîmbete amabile (chiar Hirschvogel zîmbea uneori), strîngîndu-i mîna cu afecțiune, cu tot rafinamentul oamenilor de lume. Toate astea trezeau în Benz o senzație puternică de ceva pus la cale. Aveau aerul ciudat al unor oameni lipsiți cu totul de orice interes față de războiul care acaparase toată viața oamenilor, concentrați asupra unui fapt nedeslușit, care se pierdea undeva, în acțiunile domnișoarei Petrașeva.

Benz se lăsă dominat de această senzație, cu o încredere calmă în forțele sale.

Nu citeau buletinele publicate de Cartierul General. Nu s-au tulburat nici chiar în seara în care Benz le-a comunicat știrea primită telegrafic că Eschwege s-a prăbușit cu avionul. Hirschvogel făcu însă observația că *Freulein* Petrașeva îl văzuse. Se părea că faptul acesta avea pentru ei mai multă însemnătate decît moartea aviatorului.

— L-a cunoscut pe Eschwege ? întrebă Benz.

— Nu, răspunse Anderson. — L-a văzut numai de departe. Cineva i l-a arătat. Mi se pare că la o paradă... Eschwege, subțirel, blond și delicat n-avea nimic eroic în înfățișarea lui. Nu purta nici măcar decorații pe piept. Asta a fost totul. Reichert, cu totul necunoscut, o impresionase mult mai mult.

Privirea lui Anderson întîlni privirea lui Hirschvogel și Benz surprinse mai clar decît oricînd alianța lor secretă. Hirschvogel luă numaidecît aerul unui om mai puțin informat și spuse cu părere de rău :

— Nu l-am văzut.

— Ea descoperise la Reichert tocmai contrariul a ceea ce vedea zilnic în juru-i.

— L-a iubit ? întrebă Benz cu o ciudată presimțire.

Anderson nu păru surprins, dar privirile lui se opriră neodihnitoare asupra lui Benz. Fața acestuia exprimă, cu multă abilitate, un interes calm. Benz își însușea pe nesimțite rafinamentul cu care comesenii săi își exprimau sau își ascundeau simțămintele.

— Nu știu, spuse Anderson. Reichert părea cam bădăran, lipsit de scrupule și rău, în realitate însă era sensibil și fără voință. Femeile îl iubeau pentru că le scandaliza. Mai degrabă o zăpăcise... Starea în care căzuse, era... Mă voi folosi de expresia ei : a folosit cuvîntul

„rut" și a spus că e un animal. Trebuie să știți că numai cu un an în urmă, ducea încă o viață de călugăriță. Nu exagerez. Între vizitele făcute unor rude și plimbarea de seară cu guvernanta ei, Claudius, fratele ei și eu eram singurii bărbați pe care-i vedea.

— Avea atunci șaisprezece ani, explică Hirschvogel și ochii lui scăpărară instantaneu.

— Și cearcăne sub ochi. Era anemică și subțire. Nu se aclimatizase încă. Părea o creatură eterică și cînd îți întindea mîna te îndoiai dacă-i vei simți atingerea.

— Cine se îndoia ? întrebă Hirschvogel evadînd parcă pentru o clipă din carapacea sa convențională.

— Eu, spuse Anderson, uneori și Claudius care-i îmbîcsea sărmanul ei cap cu teorii despre aristocrație. Cu toate astea nu-mi pot închipui un om mai înșelat în iluziile sale ca acest Claudius...

— Ea s-a răzbunat, spuse Hirschvogel.

— Inconștient. Vă puteți închipui ce impresie a făcut asupra ei morocănosul și cumplitul Reichert. Intrase în societate, dar n-avea nici o idee despre oamenii pe care putea să-i întîlnească. Totul s-a întîmplat la un bal de binefacere. Dintre toți aviatorii prezenți la bal, Reichert era singurul necunoscut. I l-a arătat o prietenă. *Freulein* Petrașeva a binevoit să se uite la el — nu pot spune că disprețuitor. Deși era în plină conversație cu o doamnă tînără, frumoasă și cu o poziție socială înaltă, Reichert n-avea aerul că este foarte măgulit. Părea chiar ușor plictisit. *Freulein* Petrașeva continua, cu multă sîrguință, să-și vîndă trandafirii din coșuleț. Curînd îl zări pe Claudius care stătea de vorbă cu el. Se apropie de ei. Claudius îl prezentă ; nu putea să nu facă asta, cu toate presimțirile sale rele. Reichert a întrebat-o dacă trandafirii pe care îi vinde au puterea de a-i feri pe aviatori de prăbușire. Claudius punea la îndoială această putere făcătoare de

minuni pentru că vînzătoarea era pe jumătate aliat, pe jumătate inamic. Reichert luă însă un trandafir spunînd că va verifica adevărul pe front, după două zile. Au schimbat priviri mirate. Cred că Reichert nu s-a precipitat să-i facă imediat curte. După o săptămînă, fotografia lui apărea în coloanele revistei *Eu știu tot*. Fusese decorat Sub fotografie era descrisă lupta aeriană în care se remarcase. Începînd din această zi am fost martor ocular la toate întîmplările care au urmat. Reichert își petrecea permisiile la Sofia. Cred că dintre toate aventurile lui asta a fost cea mai cinstită.

Nu pretind că sînt deosebit de bine informat, dar știu pozitiv că dorea să se însoare cu *Freulein* Petrașeva. Provenea dintr-o veche familie de aristocrați. Claudius vorbea de el cu respect. Reichert era însă un mare cartofor. Numai pocherul și alcoolul îl salvau de viziunea de coșmar a avionului în flăcări. Nu pot, în adevăr, să-mi închipui o moarte mai cumplită. Într-o seară am ieșit împreună de la familia Petrașev. Băuse, dar nu exagerat de mult. Înainte de a ne despărți l-am întrebat de ce s-a făcut aviator. „Din vanitate, spuse el cu amărăciune. Într-o seară am fost martor, la Karlsruhe, la ovațiile frenetice pe care mulțimea i le aducea lui Richthofen. Am decis să ajung ca el." Ca Richthofen ! Nu știu dacă acum n-ar fi preferat să se tîrască prin tranșee. Dar aviatorii primesc solde mari, iar femeile îi încoronează cu aureola triumfului. Superstiția îl făcea morocănos, iar sărăcia fudul. Era arogant cu toată lumea și-i jignea pe ofițerii bulgari în modul cel mai grosolan. Nu toată lumea e de acord că a fost un erou. De altfel, din fudulie și cu mari sforțări. V-am spus că am citit scrisorile lui către *Freulein* Petrașeva. Din ele reieșea groaza pe care o resimțea la fiecare zbor împotriva inamicului, groaza pe care i-o provocau primele rafale de mitralieră. Apoi

a căzut cu încetul într-o stare de semiinconştienţă şi a devenit un ucigaş. Ucidea cu sînge rece şi cruzime. Îşi nimicea adversarii fără scrupule, chiar atunci cînd le putea cruţa viaţa. După doborîrea celui de al optulea avion inamic devenise spaima sectorului. Aparatul lui era întotdeauna gata de zbor la primul semnal telefonic. În cele din urmă englezii s-au văzut constrînşi să-l aducă aici pe căpitanul Green. Şi au reuşit. Cît priveşte dragostea lui, ea continua să-i fie fatală. În timpul permisiilor pe care le petrecea la Sofia apărea cu Petraşeva pretutindeni, în toate localurile la modă şi în toate împrejurările posibile. Reichert era numai cu trei ani mai mare ca ea. Nu cred că ceea ce simţea Petraşeva pentru el era numai o atracţie fizică, cu toate asigurările ei...

— Nu minte niciodată, spuse Hirschvogel gînditor. Pentru prima oară vocea lui nu era caustică. — Dacă ar fi simţit ceva mai mult, s-ar fi măritat cu el.

— El dorea în adevăr asta, dar a primit un refuz şi a plecat pe front. O femeie bogată l-ar fi putut salva din umilinţa sărăciei. Ducea acum o viaţă tot mai dezordonată. Datoriile de la jocurile de cărţi creşteau necontenit. Lupta dintre teamă şi dorinţa de a se remarca, invidia, superioritatea veşnică a lui Eschwege îi ruinaseră cu desăvîrşire sistemul nervos. În scrisorile pe care le trimitea domnişoarei Petraşeva, după un potop de cuvinte de dragoste şi de blesteme, îi spunea că ea este un ucigaş dulce. Pe acea vreme aviatorii englezi îl provocau cu disperare. Începuse să dea semne de frică şi de ezitare. De cîteva ori şi-a abandonat ruşinos aparatul cu două locuri pe care trebuia să-l apere. În cele din urmă, chinuit şi umilit s-a năpustit nebuneşte cu mitraliera defectă împotriva căpitanului Green. Cu cîteva zile înainte de această întîmplare nu părea în toate minţile. Am stat de vorbă cu mecanicii aeroportului care mi-au confirmat şi ei acest lucru. Dragostea e un fel de demenţă...

— Dar nu şi pentru ea, spuse repede Hirschvogel.

Anderson înghiţi ultima linguriţă de desert şi-l privi pe Benz cu insistenţă :

— Sînt convins că aventura asta i-a lăsat remuşcări.

— Crezi ? aproape strigă Hirschvogel.

Anderson rămase cît se poate de calm.

— Dumneata nu crezi ? întrebă el.

— Nici o clipă, spuse Hirschvogel cu fermitate.

Benz băgă de seamă că pe faţa lui Hirschvogel apărură primii fiori ai frigurilor care se apropiau.

VII

ZILELE CARE AU URMAT AU FOST liniştile, însorite şi uimitor de călduroase. Toamna se stingea în fiorii unei dulci tristeţi şi speranţe de pace spulberate. Pacea ostenită a văzduhului era tulburată de ţăcănitul îndepărtat al mitralierelor de instrucţie sau de zumzetul avioanelor — îngeri ai distrugerii — care zburau pe deasupra oraşului scăldate în strălucirea şi nuanţele albastre-azurii ale cerului. Dinspre cazarmă veneau în zbor sunete de armonică şi cîntece populare pline de tristeţe în care pîlpîia nostalgia pătimaşă după satele îndepărtate şi abandonate, după femeile care îşi aşteptau bărbaţii, după fetele făgăduite. Cuvintele unduiau simplu şi mişcător. Baldachinul albastru al cîmpiilor cereşti, sta suspendat sus, în tării, zîmbind senin ca şi cum sub el n-ar fi făcut ravagii nici moartea, nici foamea, nici deznădejdea.

Splendoarea mohorîtă a acestei toamne bulgăreşti învăluia sufletul lui Benz într-o emoţie ascuţită, dulceagă, chiar crudă. Chipul Elenei îi apărea însoţit de senzaţia clară, care-l domina, că ea este sătulă de toate, obosită, poate chiar dezamăgită de viaţa pe care o duce. O, da !... Dorea să devină cenuşă în mediul strălucitor şi plin de cuvinte linguşitoare în care trăia. Îşi făcuse obiceiul să-şi petreacă scurta pauză de după-amiază la Petraşevi. În aceste ceasuri pustii, de flecăreală şi destindere, Benz se obişnuise s-o vadă în manifestările ei cele mai diferite — agitată, nepăsătoare, serioasă sau nespus de uşuratică. Repeziciunea cu care se apropiau tot mai mult unul de altul era uimitoare. Benz se abandonase acestei apropieri crescînde cu o vagă nesiguranţă în fericirea sa, cu o încordare chinuitoare, dar totuşi dulce ca să poată fi preferată lumii pierdute a trecutului. Oare deznădejdea ar putea să-i adauge sau să-i răpească ceva din dragostea lui ?

Într-o după-amiază învăluită în pulberea aurie a lui octombrie, Benz ieşi din spital şi porni spre Petraşevi trecînd pe străduţele înguste şi pustii îmbibate de izul tutunului pus la uscat. Liniştea în această parte, să zicem, aristocratică a oraşului, era uimitoare. Nu se auzeau decît cadenţa surdă a paşilor şi foşnetul frunzelor de tutun care atîrnau pe faţadele caselor. Un foşnet bizar care nu avea nimic din freamătul frunzelor stîrnite de vînt, ale copacilor. Era ca un scîncet plin de amărăciune.

Mergea agale, cu paşi măsuraţi, dar echilibrul exterior care-i frîna agitaţia, nu făcea decît să-i întărească emoţia. Ajunse în dreptul porţii de fier vopsită în negru, puse mîna pe clanţă, pregătit să audă scîrţîitul sfîşietor al balamalelor. Scîrţîitul lor fu puternic, aşa cum se aştepta, ba chiar mai tare ca de obicei. Faţada casei şi podoaba arhitectonică lipsită de gust, înfiptă deasupra

intrării principale, un basorelief cu săbii, puşti şi steaguri încrucişate, îi săriră în ochi cu sclipirea lor violentă, iluminate de razele roşietice ale soarelui care se lăsase în jos, la orizont.

Îi deschise uşa slujnica levantină, zdravănă şi grasă. Faţa ei brună nu exprimă nici o mirare cînd îl văzu. Arătă cu mîna spre grădină şi spuse în franţuzeşte :

— *Mademoiselle est là-bas !* [1]

Freulein Petraşeva şi Hirschvogel şedeau în adevăr în grădină pe şezlonguri de pînză, cu inevitabila cutie de ţigări aruncată alături, pe iarbă.

— Cum !... Dumneavoastră sînteţi !... strigă ea şi sări bucuroasă să-l întîmpine.

Era îmbrăcată într-o rochie uşoară de culoarea untului — rochie pentru o partidă de tenis sau o plimbare pe cîmp. Elanul ei aţîţă simţurile lui Benz. Faţa ei, desăvîrşită prin puritatea tinerească a liniilor, îşi păstra aceeaşi strălucire fermă, de diamant. Benz o asemui cu un superb trandafir alb. Comparaţia o făcuse în gînd, plin de entuziasm, la senzaţia dulce pe care i-o provocase atingerea mîinii ei. Se aşeză în faţa fetei, oarecum mirat de absenţa lui Anderson. Hirschvogel se grăbi să-i explice : Anderson plecase la Sofia. Apoi adăugă oarecum nehotărît, că şi plecarea lui este iminentă.

— Dar dumneavoastră, o întrebă Benz pe Petraşeva, ce aveţi de gînd ?

— Rămîn aici, spuse ea.

Ochii ei negri îl priveau iscoditor. Ea îi surprinse nedumerirea şi spuse mai mult sau mai puţin serios :

— Iac-aşa ! Rămîn aici ! Sînt bolnavă, nu vedeţi ?

— Medicina te salvează, interveni Hrischvogel.

[1] Domnişoara e jos ! (În franceză în orig.).

O fixa cu o privire insistentă şi zeflemitoare. Din tonul lui arţăgos Benz trase concluzia că înainte de a veni el, se ciorovăiseră.

— Aţi putea să mă salvaţi ? se adresă ea lui Benz.

— De ce anume ? întrebă Benz care nu înţelegea despre ce este vorba.

— De o grozăvie, spuse ea cu o precizie sumbră. E vorba mai degrabă de o jenă fătarnică, de o laşitate de neînvins sau de destinul însuşi. Totul depinde de felul cum apreciem. Nu ştiu dacă şi dumneavoastră apreciaţi la fel ca el...

Arătă spre Hirschvogel ale cărui gînduri păreau că rătăcesc undeva, departe. Răspunsul pe care-l dădu trădă însă atenţia cu care o ascultase pe *Freulein* Petraşeva

— O să-l faceţi să-şi ia cîmpii, spuse el încet şi rîse.

— Da, zise ea cu părere de rău. Apoi se adresă lui Benz : — Asta trebuia să se întîmple de mult. În adevăr, nu vă cuprinde uneori dorinţa să plecaţi de aici, de lîngă mine, de lîngă tipul ăsta, să scăpaţi de tot ce auziţi aici ?

— „Asta" n-are nici o vină, mi se pare — remarcă Hirschvogel arătîndu-se cu degetul.

— Nici una, consimţi ea cu ezitare. Dar de ce-ai fost aşa de rău mai adineaori ? Disprețuieşti femeile, locotenente Hirschvogel, dar de fapt poate că mă disprețuieşti numai pe mine ?

— Toate femeile sînt la fel, spuse Hirschvogel vag.

— La fel ?... O, cred că n-am tras pe nimeni pe sfoară.

Hirschvogel suflă fumul de ţigară şi faţa lui se convulsionă, *Freulein* Petraşeva îl lovise cu cruzime în punctul dureros.

— Nu te amăgeşti uneori singură ? întrebă el cu voce dură.

— Se prea poate, răspunse ea. Dar în acest caz urmările cad asupra mea.

— Asta nu-i destul ca să te poţi dezvinovăţi, spuse Hirschvogel demonstrativ.

Apoi se ridică deodată şi scuzîndu-se, cu o politeţe rafinată, porni spre scările de la intrarea principală a casei tîrînd după el mantaua jerpelită.

Petraşeva îi urmări din ochi, în tăcere, silueta înaltă. Părea obosită, dărîmată, ca întotdeauna după o conversaţie cu el.

— Omul ăsta e un sinucigaş moral, spuse ea, spărgînd tăcerea în care-i lăsase Hirschvogel. L-aş fi iertat dacă ceea ce îl îndeamnă să alerge după mine ar fi o pasiune. Nici vorbă de aşa ceva !... Merge pe urmele paşilor mei ca un strigoi ca să poată chicoti sinistru. I-aţi auzit rîsul... Eu însă nu sînt o ruină, ca el. Nu...

— Are în el o mîndrie răutăcioasă şi devastatoare, spuse Benz cu indulgenţă.

— Dar numai atît ! strigă ea. Ridicase tonul cu îndîrjire. — Dar nu ca să-şi înăbuşe un sentiment înalt sau josnic. Din Hirschvogel n-a mai rămas decît o umbră de om. Aroganţa lui monstruoasă mă irită permanent. Începusem să-mi pierd stăpînirea. Credeam că aş da orice numai să-l văd umilit sau neputincios în faţa unei femei oarecare. Într-o seară m-a ispitit dorinţa de a-mi bate joc de el şi i-am făcut o adevărată mărturisire de dragoste. Dumnezeule, era o mare imprudenţă, dar am făcut-o !... El însă m-a crezut, deşi n-a vrut să creadă sau poate a crezut şi mi-a respins declaraţia. Dar cred că a crezut. Ochii lui răutăcioşi scînteiau cumplit. Mi-a spus : „Ştiu că eşti perspicace, dar nu pot să înţeleg de ce-ţi ieşti aşa de prosteşte mîndria !" „Dum-

neata ești mai perspicace!"... i-am strigat ca scoasă din minți și prinzîndu-l de umeri am început să zbier: „M-am prefăcut, înțelegi, m-am prefăcut!" Se eliberă din mîinile mele și spuse calm: „Asta n-are nici o importanță." Ochii lui iradiau o satisfacție ucigătoare. În furia mea îi rupsesem tresele și deodată mi-a trecut prin cap că furia mea demonstra în realitate tocmai contrariul faptelor mărturisite. M-am trîntit sleită pe un scaun. A fost destul de uman și mi-a umplut un pahar cu vermut pe care mi l-a apropiat de buze cu o politețe disprețuitoare, spunînd: „Binevoiește să nu faci scene! — Am mințit, am spus încă o dată plină de deznădejde. — Dar e totuna. — Da, e totuna", repetă el aproape cu duioșie pentru că îi dădusem posibilitatea de a se bucura cu multă răutate fiindcă reușise să mă umilească. „— Te-am invitat astă-seară numai pe dumneata, am continuat cuprinsă de hotărîrea deznădăjduită de a merge pînă la capăt. — N-o să profiți? Pentru dumneata toate femeile sînt la fel. — O, da!... — consimți el cu amabilitate. Oricum, e chestie de gust." Zîmbea cu o plăcere rafinată, mortificîndu-mă cu totul sub privirea lui. În clipa aceea am simțit că a crezut în mărturisirile mele. Am simțit față de mine însămi un dispreț inexprimabil. Tremuram. Voiam să spun ceva cumplit, ceva care să se înfigă adînc în rana trecutului lui, dar nu găseam cuvinte. L-am rugat, făcîndu-i semn, să plece. Apoi am făcut o criză de nervi care a ținut toată noaptea. Închipuiți-vă, voiam să-l omor... Dar neputînd face asta, mi-l imaginam pe un pat de spital, sfîșiat în bucăți, desfigurat, înfășurat în bandaje sîngerînde. Am văzut astfel de răniți. Cu toate acestea, simțeam pentru el o admirație tainică. Eram conștientă că dacă ar dispare din cercul meu îi voi regreta caracterul fără pereche.

Mi s-a spus că sînt ispititoare!... Ați auzit o prostie mai mare?

Începu să rîdă. Rîsul ei era strident și puternic. Se aplecă deodată să ia o țigară din cutia azvîrlită pe iarbă, aruncînd o privire rea în direcția în care dispăruse Hirschvogel. Apoi aprinse țigara de la țigara lui Benz. În acest timp Benz își revenise din încremenirea în care căzuse ascultînd-o.

— Hirschvogel mă zăpăcise cu gestul lui, continuă ea cu o voce monotonă și tranziția de la tonul de mai înainte era uluitoare. Asta însă nu e dragoste!... Nu! Vă rog să mă credeți. Sînteți poate mirat că vă povestesc toate astea. În tot ceea ce vă spun, în toată perioada de cînd ne-am cunoscut, e ceva întunecat, nu-i așa?

Benz spuse cu fermitate, că, fără îndoială, așa este. Își veni în fire cu o uriașă sforțare, cu senzația că starea în care se afla era oarecum umilitoare și fără speranță. Ultimele raze de soare, diluate de lumina zilei, se revărsau pe fața domnișoarei Petrașeva într-o lumină portocalie, dîndu-i un colorit strălucitor și intens.

— Nu-i așa! repetă ea parcă mirată de tonul neașteptat de ridicat cu care îi răspunsese Benz. — S-ar putea spune că încerc să scap de remușcări și că fac totul ca să mă scutur de ele. De fapt ăsta-i adevărul. Dar nu ne cade să credeți că eu sînt chiar atît de rea. Hirschvogel îngroașă culorile, totdeauna...

— Hirschvogel!... spuse Benz cu mirare.

Voia să întrebe de ce domnișoara Petrașeva face o legătură între numele lui Hirschvogel și toate lucrurile rele pe care le putea auzi despre ea.

— Da, Hirschvogel... spuse ea repede. Înainte ca să veniți aici, mi-a mărturisit că-i era milă văzînd cu cîtă lipsă de conștiință am abuzat de bunătatea dumneavoastră. Poate conspirația noastră vă sperie.

Ochii ei negri, pătrunzători, se opriră iscoditori asupra lui Benz şi umplîndu-i inima cu un dulce tremur, îl făcură să uite tot ceea ce îi povestise cu cîteva clipe înainte despre jocul ei cu Hirschvogel. Forţă fatală a unei ispite instantanee care ne împacă întotdeauna cu trecutul femeii pe care o iubim...

— V-aţi mira, desigur, dacă aţi afla cît de puţin mă gîndesc la asta, spuse Benz tulburat, vreau să spun la incertitudinea pe care o resimt pentru mine însumi. Nu voi uita, în adevăr, prima seară cînd v-am văzut : luna, faţa morocănoasă a lui Hirschvogel, totul opus lui Anderson şi tot ceea ce am auzit despre dumneavoastră. Păreaţi nişte conspiratori.

— Şi dumneavoastră eraţi victima. La ce vă gîndeaţi ?

— De ce mă întrebaţi ? se indignă Benz fără prea multă plăcere. Nu-i destul să ştiţi că uitasem de mine însumi ?

— Nu ! strigă ea înfierbîntată.

— Bine, să vă spun, zise Benz cu respiraţia oprită. Gîndurile mele erau la dumneavoastră. Tot timpul în acea seară şi multe zile după aceea.

I s-a părut că aceste cuvinte nu i-au făcut nici o impresie. Petraşeva le întîmpinase cu un zîmbet apatic. Dar ele n-au ricoşat, ca să spunem aşa, decît ca să cadă din nou, grele, asupra lui Benz, cu părerea de rău că le pronunţase. Tăcerea ei îi accelerase nebuneşte bătăile inimii.

— În adevăr !... spuse ea după o clipă.

Pauza care urmă i se păru lui Benz o veşnicie. Cu faţa întoarsă spre el, îşi păstrase zîmbetul plin de farmec care îi împrumuta ceva din nemurire, ceva admirabil şi fatal, ca noţiune ideală a graţiei feminine ce se desprindea din personalitatea ei, amintind de chipurile femeilor din unele povestiri triste despre dragoste

şi moarte — femei care vin pe lume ca să fie adorate, rîvnite şi ucise.

— Veneaţi pentru mine ! spuse ea deodată. Vocea ei era clară şi plină de vioiciune. Pentru că doream eu ! Pentru că mă iubeaţi, nu-i aşa ?...

Benz dădu din cap, în tăcere, ca hipnotizat de vraja întunecată pe care i-o provocase felul în care îi smulsese aceste mărturisiri.

— Are asta vreo importanţă pentru dumneavoastră ? întrebă el în cele din urmă.

— Da, o importanţă mare, spuse ea. — Ştiţi că sînt logodită...

— Ştiu, răspunse el pe un ton mai ridicat decît ar fi vrut. Nu este însă necesar să vă torturaţi cu remuşcări. Compasiunea dumneavoastră e mişcătoare cu toate că era mai rezonabil să n-o manifestaţi.

Ea nu-i răspunse. Ochii ei, care-l priveau stăruitor, negri-aurii în luminile amurgului, iradiau acum o licărire dulce şi cumplită care te constrîngea să meditezi la tainele vieţii cu senzaţia de groază pe care o presimţi într-o noapte clară contemplînd astrele cereşti.

Benz se simţi dintr-o dată parcă strivit, cuprins de o tulburare nedesluşită. Prezenţa domnişoarei Petraşeva în grădină, i se părea extrem de chinuitoare. Ar fi vrut să plece de acolo, să rămînă singur. Cu toate că-şi dădea seama că asta i-ar fi adus o uşurare nu avea forţa să-şi rupă privirile de la ea. O privea cuprins de tristeţe, o implora aproape. Reflexele aurii din pupilele ei se stingeau treptat odată cu ultimele lumini ale zilei ce se estompau uşor.

Întunericul era compact cînd Benz simţi nevoia să se ridice şi să plece. Se ridică, printr-o sforţare uriaşă, aproape epuizat de mişcarea pe care o făcuse. Cu forţele sale îşi ridică parcă de pe umeri o povară uriaşă.

— Trebuie să plec, spuse el sec. Sînt de gardă la spital.

Era adevărat.

— Așa de repede ! spuse ea cu o voce ciudată, ostenită.

— Trebuie, repetă Benz, încercînd să ia un aer cît mai firesc în deznădejdea care-i sfîșia pieptul.

— Nu vă grăbiți așa, îl rugă ea cu aceeași voce abătută.

Benz avea impresia că este extenuată tot așa cum era și el. Însăși poziția în care ședea pe scaun exprima foarte bine starea asta. Amîndouă mîinile ei atîrnau neputincioase, de-a lungul corpului, vădind o stare de totală abandonare. Încercă să spună foarte obișnuitul „la revedere" și porni spre ieșirea din grădină. O, cît era de aproape de izbăvire !... Totul se dezlănțuise în ultimele zile împotriva rațiunii care încerca să-l salveze. Benz își dădu deodată seama că *Freulein* Petrașeva pornise și ea odată cu el. Simțea cum își vîrîse mîna sub brațul lui. Îl cuprinse o dorință bruscă de a o împinge departe de el, dar această trezire a voinței, înșelătoare pentru că fusese foarte scurtă și incapabilă să-l întoarcă înapoi, fu înfrîntă de dulceața nemărginită pe care i-o provoca atingerea ei. În clipa următoare îi strîngea degetele cu hotărîrea ireversibilă și plină de deznădejde de a merge — n-avea care perspicacitatea clarvăzătorului ? — pe drumul dragostei sale care-l ducea la prăbușire. Pașii lui deveneau pe nesimțite tot mai mici, simțea cum umărul ei se lipea tot mai tare de al lui. Simțea iarba moale pe care călcau și apropierea corpului ei care-i provoca o adevărată spaimă. O altă senzație, mult mai slabă, și oarecum liniștitoare, era cea pe care o iradia tăcerea întunericului acum tot mai compact. Benz simți o ușurare cînd mîna ei începu să se agite

încercînd parcă de a se smulge dintr-a lui. Instinctiv îl dădu drumul. Dar în loc de a se desprinde, mîna domnișoarei Petrașeva alunecă în jurul corpului lui sporindu-i spaima dulce pe care i-o provoca atingerea ei. Benz îi înlesni mișcarea punîndu-i mîna pe umărul celălalt. Făcuse asta mecanic. Apoi amîndoi se opriră și în aceeași clipă, supunîndu-se forței irezistibile care îi dirija mișcările, o trase spre el. O clipă se luptă cu gîndul că putea să-i vadă cineva, apoi îl stingheri lumina strălucitoare a lămpii de carbid care năvălea prin fereastra camerei lui Hirschvogel. Sclipirea asta îi înțepă ochii pînă în clipa cînd buzele ei calde și umede se lipiră de ale lui. Benz închise ochii. Acum nu-și mai dădea seama de ce se întîmplă în jurul lui. Respirația adîncă și accelerată a Elenei, îi fărîmița suprema ferire în crîmpeie care se contopeau fără îndurare în eternitate. Simțea în toată ființa și în jurul său o pace nemărginită, saturată de miresmele rafinate ale parfumului de origan ; în această pace se topi frămîntarea cea din urmă a gîndirii lui.

Poarta se deschise cu același scîrțîit strident și-l readuse la realitate. Simți cum degetele ei îl apasă ușor pe piept încercînd să-l respingă. O eliberă numaidecît din strînsoare, buimăcit, parcă ar fi căzut de la o mare înălțime. Lampa cu carbid de la fereastra lui Hirschvogel scînteia acum iar în ochii lui.

— Asta-i nebunie ! spuse ea în șoaptă, aranjîndu-și părul.

— Îți pare rău ? întrebă Benz întunecat. — Să nu-ți fie teamă ! E încă prea devreme ca să-ți fie teamă de remușcări.

— De ce-ai venit aici ? întrebă ea cu teamă. Vocea îi tremura.

— O, nu știu !... răspunse el ironic. Poate din viclenie. Acum va trebui să plec, nu-i așa ?

— Du-te ! spuse ea în șoaptă, încercînd să-și înăbușe tulburarea pe care i-o provocase deznădejdea, rezemîndu-și mîinile pe tresele lui. Pleacă departe de mine, de casa asta, de tot ceea ce e aici nedemn de tine.

— A !... exclamă Benz. — Nedemn ? Vorbești de viața ta ? Dar jocul de-a dragostea e vechi cît lumea și mi se pare că ți-a plăcut întotdeauna. De ce fugi acum de el ? Și de ce alegi calea propriei umilințe ? Poate te mustră conștiința. Mi-ai mărturisit că *ai vrut* să vin aici. Sensibilitate stupidă nedemnă de persoana ta. Întoarce-te la Sofia, la flirturile strălucitoare, la prieteniile excentrice. Numai acolo poți să-ți satisfaci gusturile tale ciudate, înclinația bizară spre experimente pline de cruzime. Sau ți s-a urît cu toate astea și cauți divertismente noi aici ?

— Divertisment în dragoste !... spuse ea cu gîndul aiurea. O, dragul meu ! Divertismentul în dragoste e un sîrițămînt simplu și sincer ! Ne-ar salva de suferințe pe amîndoi.

— Numai pe tine ! izbucni el plin de mînie. Se potrivește cu capriciile, dar nu se armonizează cu ambițiile tale. Îl vei strivi numaidecît sub picioare...

Dincolo de gardul de cimșir al grădinii se auzeau pași foarte aproape de ei, și Benz fu nevoit să tacă. De jur împrejur întunericul era compact. Credea că e slujnica. Hirschvogel nu putea să meargă atît de vioi. Benz nu dorea însă ca cineva să-i cunoască suferințele, oricine ar fi fost cel care putea să-i audă. Mai mult, nu voia să i le cunoască nici chiar Petrașeva. În lumina îndepărtată a lămpii lui Hirschvogel îi văzu fața desfigurată, udă de lacrimi.

Plîngea. Benz o lăsă în întuneric și călcînd fără milă peste straturile de micșunele și garoafe ieși din grădină. Văzu numaidecît, lîngă scara de la intrarea principală silueta celui care trecuse în spatele cimșirilor. Necunoscutul se oprise cu intenția clară de a-l vedea. Benz trecu pe lîngă el. După chipiul austro-ungar, după monoclul pe care-l purta la un ochi, după desăvîrșita eleganță a uniformei lui, își dădu numaidecît seama că era căpitanul von Harsfeld. În adevăr, el era. Nici nu putea fi altul. Ezitarea lui Benz devenise siguranță deplină și el resimți în aceeași clipă o mare satisfacție.

Trecu pe lîngă căpitanul von Harsfeld fără să-l salute.

VIII

ÎN SEARA ACEEA BENZ ERA DE garda la spital și își petrecu noaptea cu cizmele în picioare, culcat pe un pat de campanie, zdrobit, dar încă sub vraja lacrimilor pe care le provocase. Credea că totul se va sfîrși aici. Dacă vreodată și-a dat seama că poate să se salveze, asta a fost în orele acestei nopți, cînd își repeta mereu cuvintele pline de înverșunare pe care le pronunțase. Oare nu se înșela pe sine însuși ? Cunoștea morfinomani incurabili care susțineau pînă în ultima clipă că sînt stăpîni pe voința lor, dar respingeau în mod conștient posibilitatea de a se salva prin ea. Și el era ca ei. Spaima pe care ți-o provoacă dragostea este dulce și îmbătătoare, dar și ea are, ca oricare spaimă, însușirile ei specifice. Îi rodea, îi năruia necruțător voința. Cu toate acestea, între cele două eventualități care-i

stăteau în față — de a nu fi întîlnit niciodată pe Elena și starea în care se afla acum — Benz prefera pe cea din urmă. Mai tîrziu dori chiar să mai trăiască o dată tensiunea chinuitoare a acelor zile pline de entuziasm și îndoieli, de fericire irealizabilă, de umbre pe care nici o lumină nu le putea împrăștia.

În noaptea aceea Benz hotărî să nu se mai ducă niciodată la Petrașevi. Dar avea el oare puterea s-o uite pe Elena? Nu se gîndea la asta. Revolta mîndriei este tot atît de oarbă pe cît este dragostea sau ura. Drumul lui mergea între două prăpăstii fără fund — fericirea plină de venin de a o avea pe Elena și eventualitatea insuportabilă de a trăi fără ea. Nimic nu putea schimba acest drum. Nici chiar plecarea Elenei la Sofia.

În vreme ce se petreceau aceste întîmplări, Benz își dădea seama că Hirschvogel îi arată o compasiune crudă. Nu-și putea explica în altfel comportarea lui, dezvăluirea neașteptată și brutală a unei taine care lămurea dintr-o dată comportarea ciudată a celorlalți.

Într-o după-amiază Hirschvogel îl găsi la spital și-l întrebă, cu politețe, dacă n-ar vrea să ia parte la partida de pocher pe care o organiza în casa Petrașevilor în seara aceea.

— Casa e la dispoziția mea — îi spuse Hirschvogel. Domnișoara Petrașeva și căpitanul von Harsfeld au plecat azi-dimineață la Sofia.

Să-l fi cuprins oare pe Benz gelozia? Dintre toate sentimentele devastatoare care-i determinau comportarea, gelozia față de Elena rămînea întotdeauna pe locul din urmă. O resemnare plină de tristețe îi năpădi sufletul. Își exprimă mirarea că plecarea domnișoarei Petrașeva avusese loc atît de precipitat. Apoi întrebă cine vor fi ceilalți parteneri de cărți și află că sînt doi ofițeri

germani în trecere prin oraș către statul-major al lui Bchiolz. Îi era totuna dacă spune „da" sau „nu". Prefera să dea un răspuns afirmativ spunîndu-și că suferințele lui sînt destul de puternice ca să mai fie loc și pentru altele. Și apoi — curiozitate amară — poate va afla cum și-a petrecut Elena ultimele zile.

Hirschvogel adăugă :

— Vom juca pocher numai o oră. Apoi vom rămîne singuri și vom flecări puțin în fața unei sticle de vermut. Cei doi ofițeri pleacă cu trenul de seară.

Cunoștințele lui Hirschvogel (de fapt ale lui Anderson și Petrașevilor) erau doi sublocotenenți de dragoni cu o înfățișare de actori de operetă, tineri, subțirei și blonzi, cu o educație aleasă. Este inutil să ne mai întrebăm dacă fuseseră descoperi în compania Elenei. Ceea ce întărea tristețea lui Benz era vioiciunea lor. Fețele de adolescenți, uniformele elegante și parfumate, iradiau în jurul lor o atmosferă de viață ușoară, tentația de a-i privi ca pe niște păpuși. Vanitate în zdrențe, pulbere de aur risipită în băltoacele de sînge ale războiului — asta era viața de la Sofia la care se întorcea Elena.

Benz juca distrat, dar cîștiga. Deși pierdeau (amîndoi repetau fără sens cuvîntul „cip" la sume mari), prietenii binecrescuți ai lui Hirschvogel au întrerupt jocul, adevărați gentlemani, exact după o oră. Benz azvîrli cu ușurare, cărțile pe masă. Cîștigase peste trei sute de mărci, iar Hirschvogel mult mai mult. Sublocotenenții de dragoni s-au achitat de toate obligațiunile și erau foarte mulțumiți să arate că pot face asta pe loc. Apoi au plecat și Benz nu i-a mai revăzut niciodată. Au dispărut de la orizontul vieții lui, fără urme, ca atîția mulți oameni implicați în întîmplările din acele vremuri.

— Presupun că partida te-a lăsat foarte nepăsător, spuse Hirschvogel după plecarea lor.

— Da, mărturisi Benz. M-am simțit cam străin în societatea acestor tineri. Din cîte am putut înțelege ei fac parte din societatea sofiotă a domnișoarei Petrașeva. I-au pomenit numele de cîteva ori...

— Din simplă vanitate, spuse Hirschvogel, și-i turnă vermut. Fac parte din haita care-i dă tîrcoale. Fiecare din ei și-ar da viața pentru fericirea de a fi socotit amantul ei. Ea însă îi alungă ori de cîte ori îi vine poftă. O fată săracă și onestă nu și-ar putea permite luxul ăsta.

— Onestă ? întrebă Benz cu un reproș discret.

— Da, onestă. N-am afirmat niciodată că domnișoara Petrașeva e o fată cumsecade. Dar nici n-am spus că e, de pildă, vulgară sau proastă. Măscăricii ăștia în uniformă n-o interesează mai mult decît soldații de plumb cu care se juca în copilărie.

Benz dădu din umeri cu nepăsare și goli paharul cu vermut. Simți deodată efectul alcoolului. Hirschvogel scoase din bufet altă sticlă și continuă :

— Inteligența o salvează de primejdia de a încăpea pe mîinile unui bărbat stupid. Dar asta n-o împiedică să alerge ca turbată după satisfacțiile cele mai ordinare. Cu Reichert...

— Reichert era prost ? întrebă Benz.

Hirschvogel destupă sticla în felul cel mai boem, cu un pumn bine plasat în fund și-i umplu iarăși paharul cu vermut. Benz socoti în gînd că era al cincilea sau al șaselea pahar. Îl bău dintr-o dată.

— Deloc ! răspunse Hirschvogel. Vreau să spun că nu chiar, se corectă el pe urmă. Numai proștii nu se răzbună, Reichert însă s-a răzbunat.

— S-a răzbunat ! spuse el cu dispreț. — Cum ?

Era convins că va auzi din gura lui Hirschvogel o nouă și gogonată prostie pe seama Elenei.

— Uite-așa ! spuse Hirschvogel iritat de tonul lui și făcu cu degetul un gest necuviincios. *Freulein* Petrașeva a rămas însărcinată.

Deși alcoolul îi tulburase mintea, Benz avu senzația că se trezește brusc. Simți în jurul lui o liniște neașteptată, chinuitoare, insuportabilă, apoi îl cuprinse frica. Nu stătea bine pe scaun, trebui să-și schimbe poziția. A făcut-o cu o sforțare uriașă, cu senzația că își salvează trupul de primejdie, de ceva care s-a prăbușit lîngă el cu un trăznet cumplit, dar care nu l-a atins. Cu toată senzația pe care o avea că trăiește, rămăsese nemișcat, buimac, cu gîndirea amorțită, ca și cum întreaga lui ființă era acum redusă la cele mai elementare funcțiuni. Nu vedea nimic altceva decît fața de masă de in, paharul cu vermut și o grămăjoară de jetoane de diferite culori împrăștiate la întîmplare în jurul lui. Era tot ceea ce putea percepe simțurile lui. Părea că suferise un puternic șoc moral trădat de starea de totală imobilitate. În această nemișcare, în tăcerea de moarte din jurul lui, își putu da deodată seama că paharul îi era încă plin. În acea clipă nimic nu-l putea înviora decît gîndul de a-l da pe gît. Gestul acesta i-a restabilit funcțiunile gîndirii. Goli paharul dintr-o dată. În aceeași clipă băgă de seamă că Hirschvogel îl observa. Dar nimic nu-l tulbura, dimpotrivă, era obsedat de încrederea salvatoare pe care o avea în alcool. Își spunea că Hirschvogel nu este în stare să observe nimic și înfrîngînd forța emoției care îl apăsa, rîse tare :

— A ! Și a avortat !... Ha-ha-ha !...

Rîsul lui era plin de cinism, și cuvintele pe care le pronunțase îi provocară o durere cumplită.

Fața lui Hirschvogel era acum mai încordată.

— Nu, spuse Hirschvogel. Avortul îl vei face dumneata !

Benz dădu dovadă de destulă stăpînire de sine ca să nu sară de pe scaun şi să strige cu toată puterea : „Eşti nebun !“ Dar asta n-ar fi produs nici un efect asupra lui Hirschvogel. Nimic nu putea compensa convingerea chinuitoare că omul acesta va rămîne în faţa lui nemişcat ca o mumie. Furios, admitea în sinea lui că unicul scop al invitaţiei pe care i-o făcuse Hirschvogel pentru seara asta era ca să audă ce-a auzit. Era exact. Gîndurile lui se desfăşurau cu o viteză nebună ; lăsînd în urmă haosul pe care i-l provocase primul moment de uluire, i-au clarificat în mod cumplit situaţia. În memoria lui năvăli acum torentul de întîmplări din ultimele două săptămîni... Îşi reaminti întîlnirea, se pare ticluită, din cîmpie, noaptea cu lună de pe verandă, convorbirile nesfîrşite, pline de premeditare dintre Hirschvogel şi Anderson despre minunata viaţă pe care o ducea *Freulein* Petraşeva. Îşi reaminti spaima cumplită care o făcea să sufere. Toate astea apăreau în conştiinţa lui cu o claritate respingătoare. Înţelese în cele din urmă de ce s-au interesat dacă este chirurg : înţelese de ce îl căutau cu atîta insistenţă ; îşi dădu seama de cumplita comedie a încercării de a se apropia de el.

Închise ochii şi se lăsă zdrobit pe scaun. Avea senzaţia că se scufundă într-o beznă în care mînia şi deznădejdea lui făceau ravagii.

Hirschvogel îl urmări tot timpul, dar Benz nu ţinu seama de asta. Îşi dădu seama că şi el era acolo, abia după ce auzi ţăcănitul brichetei cu care îşi aprindea ţigara. Apoi se ridică de pe scaun şi-şi turnă vermut. Bău cîteva pahare unul după altul, în tăcere.

Benz se simţi deodată foarte ameţit. Gîndurile lui se răvăşiseră, dar asta îi aduse de fapt o uşurare. Fu cuprins de o irezistibilă dorinţă de a mai bea, de a bea

pînă la moarte, pînă cînd ultima scînteie de cunoaştere se va stinge în bezna compactă a alcoolului.

— Faci avortul ? întrebă Hirschvogel cu un calm cumplit.

Benz ar fi vrut să strige un deznădăjduit „da !“, pe urmă să iasă din cameră şi s-o zbughească pe străzi ca un nebun. Nu se gîndea la aspectul moral al crimei pe care i se cerea s-o facă, nici la sancţiunile prevăzute de legea penală. Nu vedea decît sclipirea respingătoare a cîtorva instrumente groaznice de nichel. Asta era totul.

— Tare mă tem, continuă Hirschvogel după ce aşteptă un timp răspunsul lui, că fata asta nedemnă e în stare să-ţi provoace mai multe suferinţe dumitale decît ei înşăşi. Cred că primejdia trebuie căutată în sentimentele pe care le încearcă pentru dumneata.

— N-are nici un fel de sentimente, îl întrerupse Benz cu brutalitate.

— N-are ?

Hirschvogel îl privea uluit în gradul cel mai înalt. Apoi se încruntă neîncrezător :

— Aş dori mult să fii încredinţat că are, dar că sînt cu totul insuficiente pentru dumneata.

— De ce te temi pentru mine ? întrebă Benz provocator. Petraşeva ţi-a cerut să-mi spui asta ?

Apoi bău încă un pahar cu vermut. Hirschvogel îl privi critic.

— O spun eu, zise Hirschvogel apăsat, parcă convins că se află în faţa unui om care se îmbătase cumplit.

Benz simţi nevoia să reacţioneze. Ceea ce îi ţinea încă întreg firul gîndirii era iritarea crescîndă împotriva lui Hirschvogel.

— Şi de ce-o spui ? întrebă el cu încăpăţînarea timpă a beţivului.

— Îmi pare rău de dumneata, îi răspunse Hirschvogel.

Benz nu mai putea să-i distingă nuanţele vocii şi nu-şi putea da seama dacă exprimau dispreţ sau indulgenţă.

— Lasă-mă în pace, spuse el cu brutalitate.

— Eşti foarte naiv, continuă Hirschvogel cu o compasiune jignitoare (pe care acum Benz o înţelese foarte clar). După cîteva zile Anderson sau fratele ei vor veni să-ţi ceară acest serviciu şi nimic nu te va scuti de convingerea primejdioasă că fac asta împotriva voinţei ei. Aşa ar fi fost dacă nu te preveneam. Mă înţelegi?

Parcă l-ar fi înţeles. Dar nimic nu putea, în ceasul ăsta, să-i dezrădăcineze convingerea că ea plecase ca să-şi ascundă taina. Asta nu arăta oare că se temea că dezonoarea ei îl va îndepărta pe Benz de ea pentru totdeauna? „Sărmana Elena", îşi zise Benz. Avea credinţa vagă şi plină de tristeţe că Elena îl iubea, că ceea ce sta în calea lor era pedeapsa aspră pe care i-o aplicase Reichert.

— *Freulein* Petraşeva dorea ca eu să nu aflu, spuse el, şi poate n-aş fi aflat niciodată dacă nu erai dumneata.

— A dorit! strigă Hirschvogel. Haida, de! Ei, bine, atunci e o adevărată fericire că ai aflat-o de la mine.

— Da, e o adevărată fericire... spuse Benz cu o bucurie calmă.

Avea senzaţia unei iluminări. Îi trecea prin cap gîndul că Hirschvogel îi spunea asta orbit de îndîrjirea cu care vorbea întotdeauna despre Elena, în general despre femeile care îi distruseseră viaţa.

— ...Că te-am prevenit, continuă Hirschvogel, de data asta fără nici o ironie. — Îmi pare întotdeauna rău cînd un bărbat cinstit cade victimă dragostei sale.

Cîtva timp îl privi nemişcat, apoi îşi umplu paharul. Acelaşi lucru făcu şi Benz care nu ştia ce să-i răspundă, sau, mai exact, alcoolul îl împiedica să poată căuta un răspuns. Avu convingerea că tot ceea ce auzea de la Hirschvogel purta amprenta unei nedreptăţi condamnată dinainte în mintea lui. Nu-i răspunse nimic, lăsîndu-l să vorbească.

— Ascultă, spuse deodată Hirschvogel ştergîndu-şi mustăţile roşietice după paharul pe care-l băuse pe nerăsuflate — o singură dragoste este cu totul neîndestulătoare pentru viaţa care îi mai rămîne de trăit.

Benz se întrebă dacă Hirschvogel nu se îmbătase cumva. Băuseră la fel, dar îşi aminti că Hirschvogel e mai rezistent.

— Fie şi aşa, zise cu glasul ostenit şi închise ochii.

Rîsul puternic al lui Hirschvogel îl făcu să-i redeschidă numaidecît. Benz se sperie crezînd că a spus o prostie.

— Asta-i incompatibil cu mîndria dumitale, spuse Hirschvogel.

Prin fumul insuportabil de gros Benz îi privi silueta care se îndrepta spre bufet. Hirschvogel se întoarse după cîteva clipe cu o altă sticlă pe care o destupă în acelaşi fel, cu pumnul.

— Asta-i incompatibil cu mîndria dumitale, strigă încă o dată peste capul lui, presupunînd că nu-l auzise sau nu-l înţelesese.

Benz făcu un efort uriaş ca să prindă sensul cuvintelor lui şi scăpă, aproape pe negîndite, un idiot „se înţelege". Hirschvogel îi umplu paharul pe care Benz îl goli numaidecît. Amîndoi schimbară zîmbete neghioabe.

— E, ce-ai să faci atunci? se auzi ca un tunet glasul lui Hirschvogel.

— Cînd? întrebă el cu ochii închişi.

Băuse mult, era tare amețit. Încă puțin și avea să
prăbușească peste masă sau pe parchet. Hotări să n
deschidă ochii. Cu toate astea glasul lui Hirschvogel
constrînse să-i deschidă. Hirschvogel nu striga, ci pur
simplu urla în urechea lui.

— Cînd se va arunca în brațele altui bărbat, a?

Gura lui Hirschvogel îl împroșcă cu stropi de scuipa
Benz îi împinse capul ca să-l țină la distanță. Dar zbier
tele lui Hirschvogel nu încetară. Voia să știe ce va fa
Benz după ce vipera asta, femeia asta murdară, ticăloas
îi va distruge viața.

— Ești beat! strigă Benz revoltat în măsura în ca
îi îngăduia propria sa stare.

Închise iarăși ochii.

Hirschvogel începu să se foiască prin cameră, înșirin
tot felul de prostii. Apoi la urechile lui Benz ajunse
zgomot de pahar spart și un clănțănit din dinți. Îl sim
pe Hirsevogel în fața lui și-l privi involuntar.

Hirschvogel tremura din tot corpul.

— Culcă-te! spuse Benz fără să miște.

Dar Hirschvogel nu voia să audă nimic. își strînse ul
mele forțe și în liniștea instantanee care-l cuprinse
zbieră sălbatec:

— N-ai s-o omori?

Strigătul lui fusese atît de cumplit încît Benz s
numaidecît de pe scaun. Hirschvogel își luase baion
lucioasă de ofițer, cu ascuțișul dințat, pe care o agită
aer. Părea un jongleur îndemînatec.

— Atunci ucide-o! continuă el să zbiere furios. Or
ticăloasă care ademenește un bărbat, merită să fie ucisă
Uite-așa!

Arătă iarăși cu baioneta. Pe urmă tăcu, atît cît să
recapete suflul. Dar un alt răcnet îl asurzi pe Benz: Hir
vogel urla:

— Așa cum mi-am ucis eu nevasta!...

Începuse să agite iarăși amenințător baioneta încercînd
să-l convingă pe Benz, cu rîsul său sălbatec, că orice
bărbat demn s-ar răzbuna în același fel pe femeia care
l-a înșelat. Pentru că ele (femeile) nu înțeleg ce e ier-
tarea sau mărinimia.

— Ai procedat în mod dezgustător, strigă Benz și-l
îndemnă din nou să se ducă la culcare, dar asta îl irită
și mai mult pe Hirschvogel, care urla cît îl ținea gura.

— Și dumneata ai s-o ucizi pe *Freulein* Petrașeva a
dumitale!... Cum? N-ai s-o ucizi? Fricosule!...

Trupul lui jalnic se zbuciuma din cap pînă în picioare,
cu gesturi caraghioase de om smintit. Plin de dezgust
Benz începu să se mînie. Pîndi o clipă, apucă baioneta cu
o mînă, iar cu cealaltă aplică o cumplită lovitură de pumn
în obrazul lui Hirschvogel care se prăbuși leșinat pe covor.
Apoi îl cără numaidecît în camera lui. Hirschvogel abia
respira, totuși respira și asta îl liniști pe Benz. Corpul
lui Hirschvogel ardea cuprins de friguri. Din cînd în cînd
se cutremura înfiorat. Benz își dădu seama, cu nepăsare,
că leșinul fusese provocat de malarie, nu de băutură.
Dar nu se simțea rușinat de felul în care îl constrînsese
să tacă. „Ucigașul unei femei!...“ Asta i se părea murdar,
respingător. Îl acoperi pe Hirschvogel cu mantaua și-l
lăsă să se zbată în coșmarurile sale.

Flacăra lămpii de carbid devenise acum o mică limbă
albăstruie. Un ceasornic bătu undeva, în depărtare, miezul
nopții.

Benz ieși din casă după ce se încredință că viața lui
Hirschvogel e în afară de pericol. Răcoarea nopții îl
ajută să se dezmeticească de-a binelea. Își revenea treptat
și-și dădu acum bine seama de situația creată.

Ce anume i-a determinat să se oprească la el ? D
un străin, un om cu totul necunoscut, un atom al armat
germane care se afla întîmplător în Bulgaria. Era chirur
Îl credeau destul de cinstit ca să poată păstra un secr
Dar acești oameni uitaseră ceva : că Benz nu era
automat, că în spatele convingerii care îl îndemna
facă, cu o promptitudine lipsită de orice rațiune, ceea
ei îi cercau, nu se ascundea simțămîntul unei echit
abstracte, ci inima lui, vie și palpitîndă. Singurul luc
de care își dădea seama în clipa aceea era dorința
a o ajuta pe Elena mai repede. Această dorință îi înfri
gea groaza morală, îndoielile și mîndria. Ea îl conduc
forță oarbă dar inspirată, prin haosul întîmplărilor trăi
Îi dirija gîndirea, îi determina pașii. Cu forța rațiu
practice a unei voințe neînfrînte ea învingea greutăți
îi atenua remușcările.

Hotărî să plece numaidecît la Sofia. Fiecare min
pierdut i se părea o pasivitate criminală. Se duse
garajul intendenței germane și trezi, cu destulă bruta
tate, pe ofițerul de serviciu căruia îi ceru să pregătea
pentru a doua zi dimineața o mașină. Apoi plecă sp
locuința sa. Locuia în apropierea spitalului militar,
casa unui preot. Îi deschise ușa chiar preotul, îmbrăc
într-un anteriu decolorat. Benz se scuză numaidecît
îi tulbură tihna la ora asta tîrzie, dar preotul ridi
sus lampa de gaz pe care o ținea în mînă și spuse :

— Vă așteptam ! Aveți o scrisoare.

Agăță lampa în coridor și intrară împreună în cam
lui. Barba albă, lungă, îi dădea un aer sever, dar totod
părintesc. Scoase de sub anteriu un plic albastru, obișnu
privindu-l pe Benz stăruitor, în față.

— A lăsat-o o femeie tînără, spuse el strîmbîndu
buzele uscate. Dorea să vă vadă, dar cum n-ați veni
prînz, s-a așezat și a scris scrisoarea asta.

— Mulțumesc, spuse Benz și luă scrisoarea.

N-o deschise numaidecît, ci o puse pe masă așteptînd
gazda lui să iasă. Dar preotul nu ieși, ci se apropie de

— O cunosc pe femeia asta, spuse el cu asprime. L-am
noscut și pe tatăl ei, cel mai slăvit general al marii
astre armate. Mi-a sărutat mîna. Dar Dumnezeu s-a
ilostivit și l-a luat la el ca să nu vadă măscările fiicei
le.

Era un preot bulgar aspru și simplu, Benz știa că se
căcuse în anii de robie în care zăcuse patria sa, că trecuse
rin răzmeriție, masacre și războaie, în care i-au pierit
ții fiii. În mijlocul acestor dezastre el se oțelise ca ste-
rul în furtună. Silueta masivă, biblică, impunea lui
enz un nemărginit respect. Cu toate acestea cuvintele
are le auzea acum îl iritară.

— Femeia asta e o păcătoasă ? întrebă Benz cu ironie.

— Știți mai bine, răspunse preotul privindu-l aspru.
i se pare că faceți vizite dese în casa aceea, în care
dă la tot soiul de orgii cu amanții ei.

Benz era gata să riposteze, dar preotul îl constrînse să
ă printr-un gest imperativ al mîinii.

— Atîta vreau să vă spun, continuă el : nu-i a bine
ă femeia asta stricată a început să vă caute ea.

Benz socotea că preotul auzise, desigur, multe din
vestirile răspîndite pe seama domnișoarei Petrașeva.
ar fi vrut să rîdă, dar se gîndi numaidecît la cinstea
ă, la viața lui creștinească, plină de demnitate. Și, la
ma urmelor, preotul ținea la el. În loc să se supere,
feră să-l liniștească.

— Părinte, spuse el cu politețe, femeia asta vrea să-mi
ă un mic serviciu. Dar pentru că a plecat, cine știe
ă o s-o mai văd vreodată...

— Mă tem că o să vină iar, spuse preotul cu o pers
cacitate cam naivă. Nu e ortodoxă. Plecînd, a luat
aer smerit şi a vrut să-mi sărute mîna. Pe urmă a s
nişte bani rugîndu-mă să-i împart săracilor. I-am sp
să-i dea comitetului de binefacere al femeilor din ora
Acolo îşi depun banii toţi cei care vor să strălucească
precum fariseii. „Eu nu sînt fariseu", a strigat şi a începu
să rîdă ca o nebună. Apoi mi-a aruncat banii în obr
şi a fugit. Adevăr vă zic, femeia asta n-are nici ruşin
nici credinţă. Dar nici un păcătos nu trebuie lăsat diav
lului înainte de a i se arăta calea spre pocăinţă.

Înainte de a ieşi, se apropie mai mult de Benz
spuse încet, cu o groază aproape superstiţioasă :

— Femeia asta e diavolul cu chip de femeie. Mi-a
povestit oamenii că bea pînă cade în nesimţire. Pe urmă
bărbaţii se bat pentru ea... Feriţi-vă !

— Părinte, spuse Benz cu aceeaşi indulgenţă, vă mul
ţumesc pentru sfat, dar nu vă faceţi griji pentru min

Preotul ieşi din cameră convins că nu folosise toat
mijloacele ca să-l izbăvească pe Benz de diavol.

Îndată ce el ieşi, Benz rupse plicul. Pe foaia de hîrt
îngălbenită pe care i-o dăduse preotul, *Freulein* Petraşev
scrisese, fără semnătură şi fără o formulă de introducer
următoarele cuvinte care trebuiau, pentru a doua oar
în decursul acelei nopţi, să-l răvăşească pe Benz : *„Să n
mă mai cauţi. Te rog, cu ultimele forţe care îmi m
rămîn."* Era un scris nervos, cu litere mari. Benz cl
scrisoarea încă o dată, apoi stinse lampa şi se culcă într
bîndu-se cu înfrigurare : „De ce a scris-o ?" Întunericu
compact din cameră îi dădu posibilitatea să se concentrez
Îşi dădu seama că dacă scrisese biletelul cu un scop, acest
trebuia pus în legătură cu cele ce aflase de la Hirschvogel
Elena voia să dispară din viaţa lui. Biletul confirm
hotărîrea ei de a sacrifica o pasiune sinceră, pentru că n

credea în ea însăşi. „Sărmana Elena..." îşi spuse Benz ;
ştia că e uşuratică şi primejdioasă, îl prevenea, dorea
chiar să-l salveze !...

Adormi în zori, un somn greu şi inegal, întrerupt de
viziuni de coşmar. O visa pe Elena înconjurată de in-
strumente chirurgicale respingătoare. Apoi totul se con-
topi într-un haos de jetoane, sticle, fum de tutun şi
ofiţeri germani care hohoteau sălbatec.

IX

SUBOFIŢERUL DE LA INTENDENŢA

Germană se dovedi punctual. Claxonul automobilului îl
smulse pe Benz din visul bolnav la ora şapte precis.
Înainte de a se îndrepta spre gară, Benz ceru şoferului
să-l ducă la Petraşevi. Voia să vadă ce s-a întîmplat cu
Hirschvogel şi să afle de la el adresa lor de la Sofia. Îl
găsi slab şi galben ca ceara, întins pe pat, ca un cadavru.

— Dormi ? îl întrebă brutal, ca să-l trezească dacă
în adevăr dormea.

Amintirea nopţii care trecuse îl îndîrjise pe Benz.

Hirschvogel începu să mişte. Benz observă pe obrazul
lui vînătaia lăsată de lovitura de pumn cu care îl răs-
turnase la pămînt.

— Nu, spuse Hirschvogel şi-l privi strîmb. Apoi în-
trebă : — Cum te simţi după cele întîmplate aseară ?

— Mai bine decît dumneata, zise Benz ironic.

Hirschvogel făcu o grimasă şi strecură printre dinţi :

— Nu-mi amintesc nimic.

Benz ridică storul şi-l întrebă unde stau, la Sofia, Pe-
traşevii. Hirschvogel mormăi, cu totală nepăsare, numele

străzii și numărul casei. Poate că în adevăr nu-și amin
tea nimic din cele întîmplate cu o seară în urmă. Alcool
și malaria îl istoviseră de moarte. Părea într-atît
epuizat încît Benz credea că ceasurile îi sînt numărate

— Te duci la Sofia? strigă cu dispreț în urma
Benz care ieșea din cameră. — Inutil!... O să te caute
aici!...

Glasul lui se înecă în tuse. Benz nici măcar nu-l pri

Pe vremea aceea trenurile militare cu muniții întîrzi
foarte mult circulația trenurilor de călători. Benz s
în gara Sofia tîrziu, după-amiază, în zăpăceala nemai
menită pe care o provocase un regiment de artilerie c
descărca armamentul și caii. Uniforma germană îl sc
de verificări la ieșirea din gară. Astfel putu cîșt
cel puțin o oră. Cu toate acestea era obsedat de conv
gerea că este în întîrziere.

Casa de la Sofia a familiei Petrașev era mai nouă
mai mare decît cea pe care Benz o cunoscuse în X...
situată într-o piață liniștită în apropierea catedra
Alexandr Nevschi. Fațada ei ca și fațadele altor case, c
găurite de schijele bombelor aruncate din avion. Benz s
convins că ușa îi va fi deschisă de Sylvie — slujnica lev
tină, cu părul negru, pe care Petrașevii o aduseseră cu
de la Constantinopol. Dar îi deschise un servitor cu f
rotundă, îmbrăcat în haine negre; acesta îl invită
Benz într-un hol spațios și luminos din care por
o scară de marmoră, acoperită cu un covor, ce ducea
etajul de sus. Acolo se auzea zarvă mare.

Benz socoti că trebuie să plece numaidecît. Ven
lui coincidea cu prezența neașteptată a altor oameni.
cuier se vedeau numeroase chipie — nemțești și bul
rești, care-i evocau neplăcuta eventualitate de a se num
printre posesorii lor. Lucrul nu-i convenea cîtuși de pu
Se simți dezgustat. Se decise să oprească pe servito

care-i ducea sus cartea de vizită, dar în aceeași clipă observă lîngă scară un mic salon. Acolo nu era nimeni. Intră și spuse servitorului:

— Spune domnișoarei că o aștept aici.

Pe fereastra deschisă a micului salon se vedea catedrala Alexandr Nevschi, ale cărei cupole aurite sclipeau strălucitor în razele soarelui tomnatic. Benz se așeză pe un fotoliu. Gîndul la ceea ce-l determinase să vină aici nu-l părăsea o clipă. Îl dezmeticise grohotul regimentului de artilerie pe care-l văzuse în gară descărcîndu-și armamentul. Apoi se scufundă iarăși în gîndurile sale. Uitase de război și de lumea toată. Dar lumea, lumea lui, cea care se învîrtea în jurul Elenei, nu era ca oare în inima lui? Cu toate acestea, ceea ce resimțea nu avea nimic cu entuziasmul provocat de dragoste, impulsionat sau moderat de rațiune. Elena părea să fie un destin care nu poate fi schimbat, o imagine care apărea într-o lumină orbitoare și se scufunda apoi într-o beznă de nepătruns. Ființa ei îl învăluia într-o fericire supremă și totodată într-un fel de groază. Ce căuta el în casa asta? Nu venise să comită el însuși un atentat împotriva cinstei sale profesionale? Nu-l chemase nimeni. Nici măcar Elena; singura forță motrice a tot ceea ce făcea era dragostea lui. Îi pătrunsese în creier, în inimă, în sistemul nervos. Imaginea Elenei se legase indisolubil de personalitatea lui. Această imagine devenise un element constant și necesar în conștiința sa, ca noțiunea de morală în viața asceților. Numai că Benz nu era ascet și Elena se afla la antipodul nefast al oricărei noțiuni de morală.

Apăru în ușă într-o rochie de *crêpe de Chine* roșu. Un trandafir alb, simbol fățarnic al unei virtuți imaginare, două brățări de aur cu incrustații de rubine, expresia feciorelnică a feței ei, atenuau oarecum necuviința provocatoare a rochiei care îi lăsa umerii și brațele aproape

goale. Benz zîmbi cu amărăciune : înfățișarea ei, desigur, îi fermecase pe ofițerii germani care dădeau lupte aprige la masa de pocher, iar în loc de sînge vărsau șampanie. Ea îl privi năucită, cu ochii plini de o uimire adîncă. Mîna ei închise inconștient ușa. Cîteva secunde Benz îi contemplă în tăcere fața plină de stupoare, cu trăsăturile atît de delicate, atît de dulci în pofida liniilor băiețești ale expresiei, inexprimabil de frumoasă în acea clipă de totală nemișcare cînd încerca să-și înăbușe emoția. Vocea ei îi rosti cu reținere, dar cu dulceața pe care o impune caimul, numele. Benz îl auzi, dar nu răspunse.

Luă de pe măsuță o țigară cu capătul aurit și o aprinse repede. Fumase mult cu ofițerii germani și țigara îi făcea silă. O strivi numaidecît în scrumieră.

— Da, eu sînt, spuse Benz în cele din urmă ascultînd întunecat rîsetele oaspeților ei care sigur că beau ceai și mîncau dulciuri. E cam plicticos, nu-i așa ? Trebuie să-ți spun însă că n-am venit pentru mine.

Ea nu făcu nici un gest, îl fixă mai stăruitor cu pupilele-i negre, apoi spuse cu o voce rugătoare :

— Nu vorbi așa !

— Trebuie să vorbesc așa. Am și eu puțin din acel sentiment pe care orice bărbat l-ar numi demnitate.

— Spui asta ca să mă jignești ?

— Aș putea să-ți spun mii de cuvinte amare, dar n-am venit pentru asta. Jignirea ar fi tot atît de lipsită de sens ca orice rugăminte stăruitoare pe care ți-aș face-o. Nimic n-ar putea să te jignească sau să te miște.

Ea își duse mîinile la piept și-și lăsă capul în jos.

— Aș fi fericită dacă ți-ai satisface mîndria pe seama mea și odată cu asta n-ai mai suferi.

— A, îți pare rău pentru mine ? strigă el strîngînd din dinți. Ai ales tu însăți calea pe care orice întoarcere este imposibilă. Pe care nici eu nu mă mai pot întoarce. Dacă

în clipa asta mă vezi aici, înaintea ta, asta se datorează unor împrejurări care stau în fața relațiilor noastre, în afara a tot ceea ce a rămas în urma noastră.

— În urma noastră ? repetă ea ca un ecou trist. O, Aitel, ne-am purtat dragostea în inimi ca niște copii.

— Dar te-ai lepădat de ea, spuse Benz cu amărăciune. A fost o dragoste cu totul banală, nedemnă de persoana ta.

Ea îl privi cu acea privire liniștită, învăluită parcă într-o pulbere de aur, în care mocnea o taină cumplită. Taină — singurul cuvînt care putea să exprime bezna de patimi care apărea în privirile ei.

— De ce admiți că numai tu poți avea sentimente înalte ? întrebă ea.

— Din fanfaronadă.

— Nu glumi, dragul meu. E foarte important pentru mine să cunosc starea reală a sentimentelor tale.

— Pot să am sentimente înalte, sentimente mărunte sau în general nici un fel de sentimente. Toate astea au vreo importanță pentru tine ?

Ea zîmbi răbdătoare și spuse fără supărare :

— Nu fi rău...

Benz nu-și putea închipui ceva mai gingaș și mai pătrunzător ca vocea asta care vibra implorînd cu atîta stăruință și răbdare. Îi cuprindea inima ca într-o plasă. Dar accesul de răutate sau mai degrabă tulburarea în care se afla puseră cu totul stăpînire pe el. Continuă cu neîndurarea pe care o provoacă deznădejdea :

— Spui că sînt rău ? Vrei să mă încredințezi că vorbele mele te jignesc ? Nu este necesară prea multă onestitate ca să poți recunoaște contrariul. De ce a fost necesar să fiu ademenit, măgulit, orbit cu spovedanii mișcătoare, cu mărturisiri amăgitoare ? Sau eram lipsit de orice compasiune încît a trebuit să recurgi la simularea pasiunii ? Cruzimea de care ai dat dovadă s-a înăsprit atît de mult

încît nu tu, ci Hirschvogel a fost cel care s-a gîndit la mine.

— Hirschvogel ? strigă ea cu bănuială şi ochii ei se deschiseră larg.

— Da, repetă Benz cu răutate.

— Nu glumi, spuse ea.

— De ce crezi că glumesc ?

— Hirschvogel spunea că pleacă pe front chiar în ziua cînd eu am plecat la Sofia.

— Pot să te asigur, spuse el cu toată seriozitatea, că aseară am fost cu Hirschvogel...

Ea lăsă ochii în jos încruntîndu-şi sprîncenele negre şi subţiri. Benz cunoştea gestul ăsta care trăda gînduri încordate. Îşi spuse cu convingere : „Hirschvogel îi promisese să nu spună nimic". Gîndul acesta îi pătrundea în sufletu-i bolnav, ca un balsam.

— Ai fost cu Hirschvogel, spuse ea îngîndurată, — asta înseamnă că aţi vorbit despre mine .

El dădu din cap afirmativ.

— Ce ţi-a mai spus Hirschvogel despre mine ? întrebă ea cu un uşor dispreţ.

— M-a sfătuit să te omor.

Ea rîse cu uşurare.

— Ai venit să faci asta ?

Benz urmări cu admiraţie ascunsă mobilitatea fermecătoare a chipului ei, seriozitatea diavolească, viaţa puternică şi tînără care vibra în ea la fiecare manifestare a gîndirii. Nimic nu se putea opune ispitei de a continua jocul. În clipele cele mai tragice ale legăturilor cu Elena el încerca trista satisfacţie de a urmări pulsaţia continuă a spiritului ei.

— În adevăr, spuse Benz, te-aş omorî dacă aş putea după aceea să te nimicesc şi din gîndurile mele. Dar eşti invulnerabilă. Eşti destinul însuşi care a luat chip de om

ca să semene nefericirea. O, viziune otrăvitoare şi ameţitoare... Deznădejdea mea ţi-ar putea da mii de nume asemănătoare, şi fiecare din ele ţi s-ar potrivi. Dar, orice ai fi, înger sau demon, nu voi uita niciodată chipul tău...

— Şi nici amintirea pe care o lasă sentimentele tale — adăugă ea încet.

Soarele de noiembrie se ascunsese în spatele cupolelor aurite ale catedralei Alexandr Nevschi a cărei siluetă rotundă se contura puternic în luminile portocalii ale amurgului. Benz stătea lîngă fereastră. În întunericul din cameră reflexele lampadarului de cristal se stingeau unul după altul. Cînd Benz sfîrşi de vorbit, trupul Elenei se zgudui de hohote de plîns. Se aştepta la această reacţie, dar nu credea că va fi atît de puternică.

— Stăpîneşte-te ! spuse el cu mare compasiune.

Dar hohotele ei nu încetau. Printre sughiţurile adînci şi înecate repeta întruna, cu faţa scăldată în lacrimi :

— Hirschvogel ţi-a spus tot... Hirschvogel ţi-a spus tot...

Benz se simţi deodată mişcat, zguduit pînă în adîncul neţărmuritei sale hotărîri de a-şi sacrifica dragostea.

Se apropie de ea şi întorcînd-o cu faţa spre el, spuse :

— Pentru tine voi face totul.

Benz părăsi casa, dacă nu voios (acest simţămînt era cu totul străin dragostei lui), cel puţin cu convingerea că s-a izbăvit de remuşcările pe care i le provocau îndoielile. Trebuia să se grăbească şi de fapt asta îl salva de starea chinuitoare de a reflecta la simţămintele Elenei. Orice încercare de acest fel l-ar fi împiedicat să se concentreze exclusiv asupra situaţiei prezente. S-au înţeles ca Elena să plece chiar a doua zi şi să-l aştepte în oraşul X. Era locul cel mai potrivit pentru avort.

Porni spre hotel cu intenţia de a reflecta în cele mai mici amănunte asupra situaţiei. Intervenţia trebuia să reuşească perfect. Orice tentaţie de a admite contrariul îl îngrozea. Nu se gîndea la judecata disciplinară sau la jurămîntul pe care-l făcuse după ce terminase studiile la Academia militară de medicină. Nu !... Orice considerente de onoare, morală sau carieră se estompau în faţa imaginii acestei femei. Era prima renegare dementă a propriei sale personalităţi. Dar, ar fi putut oare proceda altfel ?

Enumera în gînd eventualele situaţii care puteau să se ivească, îşi amintea de cazurile pe care le cunoştea din clinici. Uimitor de precisă este logica gîndirii noastre cînd voinţa nu mai poate controla sentimentele. Benz judeca, cu o limpezime bolnăvicioasă, ca un infractor care nu mai poate da înapoi. Şi, ce ciudat !... În loc să-l tulbure, avortul criminal pe care se pregătea să-l facă îi dădea dimpotrivă, o siguranţă inexplicabilă. În toiul celor mai grele operaţii îşi păstrase totdeauna o stăpînire de sine deplină. Acum, la această siguranţă se asocia şi o încredere deznădăjduită în providenţă. Instinctul vieţii, atît de puternic în inima lui, respingea cu indignare orice ieşire nefericită din această situaţie şi dacă exista ceva care se putea opune hotărîrii pe care o luase, în nici un caz nu era laşitatea.

X

A DOUA ZI CĂPITANUL DE CAVALERIE Petraşev îl invită pe Benz telefonic să ia masa împreună cu el. Cu o politeţe ireproşabilă îşi exprimă, în franţuzeşte, părerea de rău că nu-l putuse vedea ascară

în afară de dorinţa sa personală de a se întîlni cu el, aceeaşi dorinţă o manifestase şi generalul D. tutorele surorii sale. Anderson îi povestise lucruri minunate despre Benz. Generalului D. îi plăceau mult oamenii tineri şi în această privinţă era chiar incorigibil. După alte cîteva amabilităţi de acest fel, el spuse în cele din urmă că sora lui plecase dimineaţă, însoţită de slujnica ei *(avec sa femme de chambre)* în X... Cu totul pe neaşteptate Elena avea obiceiul să se sustragă în modul cel mai perfid obligaţiilor ei mondene. Această nepăsare ar putea fi astăzi calificată drept un act de înţelepciune dacă după o jumătate de oră de la plecarea ei n-ar fi sosit în oraş căpitanul Harsfeld. Ce *malchance* pentru amîndoi ! În toată treaba asta s-ar putea însă întrevedea o înţelegere prealabilă între ei... Ha ! ha ! ha !... Cu atît mai mult cu cît căpitanul Harsfeld a plecat numaidecît după ea. După încă un „ha-ha-ha !", care era departe de a-l molipsi pe Benz, puse telefonul pe furcă. Benz simţi o mare uşurare în clipa cînd nu-i mai auzi glasul.

Ce îl determinase pe von Harsfeld să dea fuga la X... ? Gelozia, fără îndoială. Benz îşi spuse că von Harsfeld nuzise, desigur, de existenţa lui. Nu resimţi însă nici o bucurie răutăcioasă. Ceea ce determină ura noastră faţă de adversari nu sînt actele acestora, ci comportarea faţă de ei a femeii pe care o iubim. Elena nu-l iubea pe von Harsfeld şi asta era destul ca Benz să nu-l urască.

Spre prînz, fu extrem de surprins de sosirea neaşteptată, la hotel, a căpitanului Petraşev. Venise cu automobilul său. Benz se simţi plictisit de insistenţele sale pline de amabilitate. Căpitanul Petraşev avea o înfăţişare marţială în tunica sa de paradă, roşie ca para focului, cu brandenburguri de argint, cu puzderie de ordine, şi cu splendidul său calpac în care stătea înfiptă o pană de cel puţin

o jumătate de metru. Îi întinse mîna şi-i zîmbi foarte frumos, explicîndu-i că venea de la o paradă. Îndată după terminarea ei a reuşit să se strecoare şi să se urce în maşina care îl aştepta la un colţ de stradă. Apoi s-a uitat la ceas şi i-a trecut prin cap să-l ia şi pe Benz de la hotel. Oare prezenţa generalului D. l-ar plictisi ? Nu. Era foarte bucuros. Unii oameni în vîrstă păstrează în inima lor curiozitatea romantică a tinereţii.

Au făcut agale ocolul catedralei Alexandr Nevschi, cu care prilej Benz află că ceea ce îl încurcase cel mai mult pe căpitanul de cavalerie Petraşev, în cursul săptămînii, fusese necunoaşterea îndeajuns a limbii germane. Benz îşi aduse numaidecît aminte că Petraşev era ataşat pe lîngă persoana *Kronprinz*-ului şi-l întrebă ce impresie îi făcuse alteţa-sa.

— Minunată, răspunse căpitanul de cavalerie Petraşev şi adăugă apoi făcînd cu ochiul : — *C'est un bohème de pure qualité* [1].

Comportarea lui uşuratică, tonul vesel şi zeflemitor cu care vorbea, erau cît se poate de firești. Benz s-ar fi putut distra dacă nu l-ar fi apăsat o întrebare care-l frămînta : „De ce mă invită ?“ Nu putea să-şi dea nici un răspuns. Mai era necesar să fie convins ? Inutil. Presupunea că Elena îi informase de hotărîrea lui de a-i face intervenţia chirurgicală. Atunci de ce era necesar să-i mai vorbească încă o dată despre ceea ce ştia ?

Benz intră în sufragerie străduindu-se să uite cele cîteva anecdote pe care i le spusese căpitanul Petraşev pe drum şi care îi reveneau mereu în urechi. Aceste anecdote îl priveau pe *Kronprinz*, erau picante şi, după toate probabilităţile, inventate. Dar căpitanul Petraşev le povestea cu multă măiestrie, cu expresii cît mai cuviincioase şi de asta păreau veridice.

[1] un boem de prima mînă (fr.).

Îndată după ce intrară, îşi făcu apariţia şi generalul D. Şi el era în uniformă de paradă cu toate că nu era tot atît de strălucitoare ca uniforma de ofiţer de gardă a căpitanului de cavalerie Petraşev.

Acesta îl prezentă, în franţuzeşte :

— *Le lieutenant Benz*, pe care l-am cunoscut în oraşul X...

— Ne cunoaştem, spuse generalul D. dînd din cap cu îndulgenţă. Apoi se adresă lui Benz : — *Ma nièce m'a beaucoup causé de vous* [1]. Sînt foarte bucuros. Mă simt întinerit ori de cîte ori pic în cercul ei.

— Asta-i frumos, *mon général !* spuse Benz zîmbind. Apoi adăugă : Chiar atunci cînd omul îmbătrîneşte cu adevărat.

— O, zise el acru şi zîmbi rostind un *„vous plaisantez“* [2] o să vedeţi ce greu e să îmbătrîneşti.

Pe masă fuseseră aşezate, în ordinea cea mai rafinată, tacîmuri de argint încrustate cu cel mai frumos porţelan, pahare veneţiene şi vin de Tokay, probabil din faimosul dar oferit de von Harsfeld. Slujnica începu să aducă mîncarea şi conversaţia căpătă, datorită căpitanului Petraşev, caracterul unei dezbateri metafizice asupra îmbătrînirii simţurilor. Asta îi salvă pe toţi de tema delicată a războiului şi de treburile încîlcite ale alianţei. Pentru că generalul D. era bulgar. Un bulgar sadea ! Nu ca Elena, nici ca fratele ei care în această clipă înfuleca friptura cu rafinament.

Apoi conversaţia trecu pe neaşteptate la persoana lui Benz. Cu o abilitate uimitoare generalul D. reuşi să-l

[1] Nepoata mea mi-a vorbit mult despre dumneavoastră. (fr.).
[2] Glumiţi (fr.).

descoase în legătură cu multe lucruri. Era încintat !... Benz roşi la auzul laudelor cu care îl copleşea generalul pînă în clipa cînd îşi dădu seama deodată că toată linguşirea asta era alarmant de premeditată. Oare acest onorabil general bulgar, cu degetele încărcate de inele de aur, credea în adevăr că Benz se va supune dorinţei lui de a o uita pe Elena ? Se prea poate. Ochii lui rotunzi, albaştri-verzui, nu-l slăbiră pe Benz în timp ce se arăta entuziasmat de meritele lui. Benz se simţea strivit de greutatea propriilor sale virtuţi.

În cele din urmă prînzul se sfîrşi şi slujnica servi cafeaua. Căpitanul de cavalerie Petraşev o bău repede, apoi se uită la ceas şi se ridică de la masă.

— Sper că mă veţi scuza, întrebă el, dacă vă părăsesc pentru o jumătate de oră ? Am de rezolvat la cazarmă o treabă urgentă...

Strîns în tunica lui roşie de paradă părăsi masa cu un zîmbet plin de regret. Poate avea în adevăr o treabă la cazarmă. Dar chiar dacă n-ar fi avut, lui Benz nu i-ar fi trecut prin cap să se supere. Cunoştea felul lui de a se comporta.

Nu l-a mirat decît mărturisirea pe care i-a făcut-o generalul :

— Doream să stăm de vorbă între patru ochi.

Benz îi răspunse, cu politeţe, că îi stă la dispoziţie. În clipa aceea Benz era calm — o linişte pur defensivă. A fost chiar surprins cînd s-a auzit spunînd :

— Sper, domnule general, că compasiunea mea vă va îngădui să vorbiţi mai uşor.

— Întocmai, spuse grav generalul D. Promptitudinea şi răbdarea vă vor fi apreciate cum se cuvine.

Benz tresări deodată şi se roşi tot, strîngînd din dinţi, ca şi cum omul acesta ar fi ales modul cel mai brutal de

a-l jigni. Făcea aluzie la bani ? Benz se gîndi la Anderson şi la Hirschvogel. Cîtă deosebire în felul de a proceda al acestor oameni care urmăreau să-l predispună pentru acelaşi lucru !

Ochii rotunzi ai generalului D. se opriră asupra lui. Dar nici o trăsătură nu trădă impresia pe care i-o făcuse reacţia lui Benz.

— Vorbesc de o recunoştinţă morală, spuse generalul D. cu o voce netedă şi impenetrabilă. Situaţia de tutore în care mă aflu, este foarte grea... foarte grea !... La fel şi a lui.

Arătă din cap spre uşa pe care ieşise căpitanul de cavalerie Petraşev.

— Gîndiţi-vă numai la groaza care m-a cuprins cînd am aflat totul. Sărmana, nevinovata Elena, victima unui atît de lipsit de conştiinţă...

Tresele de pe umărul lui Benz îl împiedicară să pronunţe cuvintele „...ofiţer german". Cu toate acestea Benz şi-l închipui pe acest ofiţer german „lipsit de conştiinţă" : un aviator, un copil în uniformă, căruia grozăviile războiului îi întunecaseră tinereţea cea mai fragedă. Era oare Reichert vinovat ? Ispita cumplită care era Elena nu-l împinsese oare să-şi uite propria lipsă de experienţă, motorul uzat, mitraliera defectă ? Benz îşi imagină mormîntul lui acoperit de buruieni şi uitat de lume undeva, într-un pustiu din Macedonia, departe de patrie, cu o cruce de lemn la cap, pe care trecători bulgari, recunoscători, aruncă din cînd în cînd cîteva flori ofilite...

— A fost cumplit pentru noi, continuă generalul D., pentru memoria tatălui ei, pentru tradiţiile noastre de familie, pentru mediul în care trăim. Cu toată educaţia riguroasă pe care am primit-o, am fost primul care am iertat-o. Dar în ce constă greşeala ei, dragul meu locotenent Benz ? Inteligentă, frumoasă, cu educaţie aleasă,

plecîndu-şi urechea la orice durere, a fost incapabilă să alunge cu brutalitate un tînăr desfrînat care o urmărea pretutindeni şi pe care ea îl suporta din milă. Ce-ar fi putut să opună violenţei lui ? Nu, nu e vinovată !... Fie ca toate femeile care ajung în situaţia asta să fie tot atît de vinovate ca ea. La fel ca mine gîndeşte, afară de fratele ei, afară de locotenentul Anderson, afară de dumneavoastră (sînt convins de asta) încă un bărbat, mai interesat decît noi toţi, pentru că în acest caz i se pune la încercare orgoliul — orgoliul unui nobil austriac...

— Căpitanul von Harsfeld !... spuse Benz întunecat.

— El ! continuă generalul D. triumfător. Dar căpitanul von Harsfeld e un aristocrat. El stă deasupra comportamentelor convenţionale şi a geloziei meschine. Asta-i foarte posibil dacă avem în vedere caracterul excepţional al sentimentelor sale. Cunoaşteţi de asemenea şi sentimentele Elenei pentru el, pentru acest om neobişnuit, sub a cărui influenţă intelectuală s-a format ca femeie, ca să devină ceea ce este astăzi. Cel puţin aţi auzit de aceste sentimente, nu-i aşa ?

— Am auzit, spuse Benz convenţional, de fapt foarte puţin.

Generalul D. îl privi iscoditor, cu ochi vicleni.

— Nu v-aţi interesat ? întrebă el neîncrezător.

— Nu, răspunse Benz sec.

— Înţeleg, zise generalul D. Sînteţi un idealist abstract, ca să reiau expresia folosită de locotenentul Anderson relativ la dumneavoastră. Cît de înălţătoare este profesiunea pe care o exercitaţi !

— Eu nu stau chiar aşa de sus, domnule general, spuse el cu modestie.

— Ştiu, ştiu ! îl întrerupse generalul cu un glas care voia să-l măgulească. Sînteţi foarte modest ; dar locotenentul Anderson mi-a vorbit despre dumneavoastră. Re-

pet, vă apreciez mult ca om şi ca medic... Şi Elena... Mă mir însă de ce nu v-a vorbit de sentimentele ei pentru omul pe care-l iubeşte... Îl adoră ! Trebuia să-l apere cel puţin în faţa dumneavoastră de bănuiala că omul ăsta îşi calcă în picioare mîndria. Nu v-a vorbit nimic despre el ? Presupun că sînteţi acum foarte prieten cu ea. Nu vă jenaţi ! Nu găsesc nimic incorect în asta. Această intimitate ar fi foarte firească, necesară chiar pentru serviciul care vi se cere.

Dezvoltă o întreagă teorie relativ la prietenia dintre bărbat şi femeie, folosind exemple din viaţă şi literatură. Benz se mira, în forul său interior, cît de mult citise acest om, dar care îşi etala vasta-i lectură în formule atît de jalnice. Generalul D. termină cu cuvintele :

— Deci, locotenente Benz, sînteţi un bun prieten al nepoatei noastre, nu-i aşa ?

— În sensul în care, domnule general, veţi binevoi s-o socotiţi ca o prietenie onestă.

— Vă mulţumesc mult, spuse el cu un zîmbet încîntat. În numele acestei prietenii vă voi face o rugăminte.

Generalul D. făcu o pauză, o ezitare aparentă, dar de fapt triumfătoare şi pleoapele lui clipiră repede.

— Vă rog, domnule general, îl încurajă Benz cu amabilitate.

Benz ştia acum de unde vine primejdia şi putea deci accepta lupta. Ştia dinainte ceea ce urma să audă după cîteva clipe. Înţelese de ce fusese invitat de căpitanul de cavalerie Petraşev la acest prînz. În spatele fiecărei amabilităţi a acestor oameni se ascundea o lovitură cumplită. Sărmana şi mărunta existenţă a lui Benz ameninţa încheierea unei căsătorii strălucite, viitoarea înrudire a acestor oameni bogaţi şi vanitoşi cu un mărunt aristocrat

austriac ! Banii și titlul de noblețe se vor alia, ca în romane.

— Aș dori, spuse generalul D. cu glas blînd și neforțat, ca după ce totul se va sfîrși cu bine să vă reîntoarceți în Germania.

Acest general rafinat, care îmbătrînea atît de greu își dăduse cărțile pe față ! Dar nu era oare prea devreme ? Și Benz avea cărțile sale. Printre ele atuul cel mai puternic era dragostea Elenei. Orice ar fi simțit ea pentru Benz, patima sîngelui sau o dragoste pură, acest simțămînt era prezent și-i da o necontestată autoritate asupra ei.

De dragul conversației Benz ar fi putut să-l întrebe pe generalul D. care era cauza acestei dorințe neobișnuite. Inteligentă sau stupidă, ar fi primit oricum o explicație. Dar nu întrebă nimic. Jocul începea să-l plictisească. Spuse în silă :

— Ar fi minunat ! Dar acum e război, domnule general, și, mi se pare, știți mai bine decît oricine, că bărbații nu mai depind de ei înșiși.

— Nici o grijă, spuse generalul D. Cunosc pe cineva care ar putea vorbi cu Scholz.

Benz îl privi uluit.

Generalul D. zîmbea liniștit.

Lui Benz i se păru de necrezut ca un străin, un bulgar, să transfere în timp de război, după placul său, un ofițer german și era aproape sigur că va reuși. Simțea că se înfurie. Orgoliul său național fusese jignit în chipul cel mai dureros. La furia asta se adăuga o durere ascuțită, plină de amărăciune. Cum !... Să-și înmormînteze dragostea, s-o uite pe Elena, să se dea la o parte din calea lui von Harsfeld ? Nu !... Acest strigăt dinlăuntrul lui îi cutremură întreaga ființă, îi risipi ezitarea. Orice ar fi Elena, o nestatornică în dragoste sau o vicioasă pînă la

groază, ea îl iubea, îi oferise o părticică din tinerețea ei. Nu ! De mii de ori, nu !

Zîmbi și se ridică de pe scaun. Generalul D. se ridică și el

— Îmi făgăduiți deci, zise el dîndu-i mîna, că veți face ceea ce doresc ? Voi cere chiar astă-seară să se vorbească cu Scheuben sau cu Scholz...

Îl privi pe Benz încîntat, satisfăcut. Sau poate era încîntat de sine însuși.

— Domnule general, spuse atunci Benz cu tonul omului care încetează de a mai glumi, asta nu-i cu putință. Vreau să spun că asta nu se va întîmpla niciodată. Dar dacă, totuși veți reuși, datorită înaltelor dumneavoastră relații, mă simt dator să vă previn că Elena va pleca cu mine.

Mîna generalului D. căzu în jos ca o piatră.

Încremenit, se uită la Benz cu fața albă de mînie, incapabil să scoată o vorbă.

— Adio, domnule general ! spuse Benz.

— Adio !... răspunse generalul D. cu vocea răgușită.

XI

SĂ FI SPUS BENZ PREA MULTE ?

Îl va urma în adevăr Elena în Germania ? Important în clipa aceea era deplina lui încredere că ea o va face. O iubea și asta îl făcea să nu vadă lucrul cel mai simplu : n-avea unde s-o ducă. Poate doar la mama lui. Asta ar fi însemnat să trăiască iar despărțit de Elena. Dacă demersurile generalului D. reușeau (ce rușine pentru Statele Majore germane din Bulgaria !...), va fi, desigur, trimis pe

frontul din apus, într-un spital de campanie, prin Champagne sau Artois, unde Elena nu putea merge, sau poate doar ca soră de caritate. Astfel, în schimbul vieții confortabile, a strălucirii și a satisfacțiilor pe care le avea la Sofia, el nu-i putea oferi decît să aleagă între a rămîne lîngă o femeie bătrînă, singuratică, nutrind poate o oarecare dușmănie față de ea, sau a rămîne alături de ei ca să îngrijească soldații răniți. Și pe urmă ? Pe urmă, după ce războiul se va fi sfîrșit, o existență monotonă într-o mică garnizoană germană, ca soție a unui medic de regiment.

Se înțelege, Benz nu se gîndea la așa ceva în trenul cu care se întorcea în orașul X... În compartimentul de clasa a doua călătoreau și cîțiva ofițeri bulgari. Fuseseră în permisie și acum se întorceau pe front. Asta reieșea din proasta lor dispoziție, din cuvintele monosilabice pe care le schimbau din cînd în cînd, din resemnarea întunecată care își pune amprenta pe fețele tuturor bărbaților ce mergeau pe front. Cînd Benz își aprindea țigara, țăcănitul brichetei parcă îi dezmeticea ; îi aruncau priviri scurte, dușmănoase. Apoi se cufundau iar în gîndurile lor. Purtau uniforme roase, aveau chipurile galbene-vineții, ca bolnavii de malarie. Cînd trenul sosi la X... și Benz părăsi compartimentul, îi salută, dar nimeni nu-i răspunse. Sfîrșitul războiului era aproape, tot mai aproape...

Benz resimți o umilință amară, din cauza bulgarilor, a generalului D., a călătorilor din tren și a unui grup de soldați care mîncau fructe așezați pe băncile de pe peronul gării și care nu găsiră de cuviință să-l salute. Se făcu că nu-i vede. Era de fapt lucrul cel mai înțelept. Își spunea cu convingere, că ar fi ridicol să se ducă la comandantul gării ca să se plîngă de comportarea lor. Numai gîndul că ar putea face o astfel de prostie îi arăta

cît de departe era de a putea înțelege limpede evenimentele care se petrec în lume. Totuși această lume continua să existe, clocotea în juru-i, împingea și tîra pe oameni în dezastrul războiului fără a se atinge de existența celeilalte lumi — lumea Elenei — închisă în sine, cu toată risipa de culori și de forme pe care dragostea putea să i le ofere... Dacă existența fizică a lui Benz era țintuită în lanțurile de fier ale războiului, tot ceea ce mai rămînea din personalitatea lui ca spirit și forță morală era în mîinile Elenei. Această dedublare era chinuitoare, dar și plină de desfătare.

În timp ce automobilul intendenței îl purta pe străzile sufocante și întortocheate din X., Benz făcu sforțări să-și vină în fire sau cel puțin să înăbușe emoția ascuțită pe care nu și-o putea stăpîni și care-i apăsa inima. Soarele se lăsa spre apus și umbrele serii deveneau mai lungi. Ultimele urme de verdeață etalau acum culori moarte de aur și de purpură. În razele roșietice ale soarelui care se lăsa spre apus, aceste culori păreau mai vii, oarecum fantastice, stîrnind, în melancolia toamnei, fiori ascuțiți și pătrunzători.

Știa că-l va găsi la Petrașevi pe Harsfeld, dar asta nu-l neliniști deloc. Automobilul lui von Harsfeld, cu stegulețul austro-ungar, aștepta într-adevăr în fața porții. Șoferul salută, ceea ce măguli în chip oarecum ridicol orgoliul lui Benz ; uniforma germană își păstra autoritatea cel puțin în fața austriecilor.

Benz zări, cu neplăcere, în grădină, statura înaltă a lui Hirschvogel care se plimba printre straturile de garoafe ofilite, cu mantaua pe umeri așteptîndu-și cu siguranță frigurile. Părea mai mult ca oricînd un cadavru înfășurat în manta ca într-un giulgiu, cu fața gălbejită, cu obrajii supți, cu cearcăne adînci în jurul ochilor. Benz știa că în cîteva zile avea să-i expire concediul pe care Hirschvogel

și-l petrecuse aici, în fierbințeala și praful acestui oraș nesănătos. De ce ? Ca să-și întărească ura față de femei ? În această clipă Benz avea destule griji spre a se mai întreba dacă Hirschvogel este nebun sau nu. Hirschvogel îl observă în momentul cînd trecea pe alee și se apropie de el.

— E, cum e ? întrebă el.

— Se va face, răspunse el sec.

— Te așteaptă de dimineață. Anderson și von Harsfeld pleacă în astă-seară la Cartierul General.

— Și dumneata ? întrebă Benz în silă.

Hirschvogel îl privi cu flacăra rece din ochii săi triști și aspri.

— Eu mîine dimineață, mormăi el cu dispreț.

Deși era toamnă tîrzie, zilele în X. erau și acum călduroase, chinuitor de sufocante. Probabil de asta fereastra luminată de lampa cu acetilenă a camerei în care se aflau Elena, Anderson și von Harsfeld, era deschisă. Zgomotul făcut de automobil și scîrțiitul strident al porții păreau să fi anunțat sosirea lui Benz. Asta nu-l însufleți deloc. Prima lui întîlnire cu von Harsfeld i se părea neplăcută oricare ar fi fost împrejurările în care l-ar fi cunoscut. Dar tocmai asta îl îndemnă pe Benz să intre înăuntru. Căpitanul von Harsfeld ar putea crede că se teme de el. Dar Benz nu era deloc stăpînit de astfel de preocupări și de aceea, îndată ce zări slujnica levantină o rugă să anunțe că a sosit. Slujnica se întoarse după cîteva clipe și-i făcu semn să urce sus. Urcase deseori aceste trepte șubrede, de lemn, cu o grabă plină de nerăbdare. De obicei Elena îi ieșea înainte cu o exclamație veselă. Acum însă urcă treptele agale, presimțind atmosfera grea care îl aștepta.

Camera pe care i-o arătă slujnica era dormitorul Elenei. Cît se poate de obișnuită, o cameră luminoasă, de fată, cu scrin, divan, multe perne, o masă rotundă la mijloc și cîteva fotolii. Benz își învinse, cu oarecare sforțare, gîndul obsedant că von Harsfeld își petrecuse aproape toată ziua cu Elena și intră în cameră. Puternica încordare îi fu atenuată mult de prezența lui Anderson care se așezase comod pe divan, între perne. Elena stătea lîngă fereastră, cu gîndurile, undeva, departe. Îi răspunse cu un zîmbet ușor și-i făcu semn să se așeze pe un fotoliu lîngă ea. Benz se supuse și se așeză. Abia atunci îl observă pe căpitanul von Harsfeld care ședea înfundat într-un fotoliu în colțul cel mai îndepărtat și întunecat al camerei și fuma o țigară de foi. Benz se ridică numaidecît și se înclină ușor, cu politețe. Și von Harsfeld se înclină, dar nu se ridică din fotoliu. Diferență de ierarhie. Benz avu impresia că titlurile pe care austriacul le înșirase au răsunat cu o rezonanță metalică, stridentă. Sau poate că impresia asta i-a fost provocată de încordarea care îl stăpînea încă și de liniștea din cameră. Căpitanul von Harsfeld îi puse cîteva întrebări banale în legătură cu prezența lui în Bulgaria. În timp ce-i răspundea, Benz reuși să-i examineze fața aristocratică, palidă, cu buze subțiri, anemice, cu nasul drept, părul blond cenușiu, ochii cenușii din care unul era ascuns de un monoclu. Nu s-ar fi putut spune că expresia acestei fețe amintea pe flușturaticul și indolentul căpitan de cavalerie Petrașev. Sub rigiditatea rece și nuanța de dispreț subtil față de tot ceea ce îl înconjura, transpira un caracter ferm și impenetrabil, o sensibilitate repulsivă care pulsa în vocea, în gesturile și în ținuta sa ireproșabilă, adică în tot ceea ce îi lipsea căpitanului Petrașev. Benz se gîndi, cu amărăciune, că această sensibilitate, această voluptate res-

pingătoare, ascunsă sub o mască, o vrăjiseră cîndva pe Elena.

În timp ce Benz se străduia să pară nepăsător, von Harsfeld și Anderson începură o conversație despre noua linie Hindenburg. Pretextul a fost oferit de timpul petrecut de Benz în zonele din Franța, ocupate cu doi ani în urmă, dar nu l-a animat deloc pe Benz. Își dădea bine seama că le servea drept paravan pentru cele ce discutaseră înainte de a intra el. Avea senzația că comedia care se juca în fața lui de două luni continua și acum. Într-adevăr, nu putea să înțeleagă de ce acești oameni continuau să stea încă în casa asta și pe deasupra să se și distreze cu o dispută despre înalta strategie. Asta-l scotea din minți ! După ce o torturaseră toată ziua pe Elena, acum încercau să-l convingă pe el că era o conversație cît se poate de firească. Jocul cu Benz continua — și încă cu cîtă dîrzenie ! O să mai asculte oare încă un episod mișcător din viața Elenei, plasat printre numele lui Manteufel și Clausewitz ? Această presupunere era atît de extravagantă încît zîmbi. Își dădu numaidecît seama în ce măsură își pierduse echilibrul.

— De ce rîzi ? întrebă Elena aplecîndu-se spre el.

— De Clausewitz, răspunse Benz cu amărăciune.

Ea zîmbi cu indulgență privindu-l pe Anderson care încerca, cu multă pasiune, să-i demonstreze lui von Harsfeld triumful apropiat al nemților.

— Vreți ca războiul să se termine repede ? întrebă ea cu același zîmbet care dădea întotdeauna cuvintelor ei un sens tainic.

— Da, spuse el încet, cel puțin pentru mine.

— Numai pentru tine ? Mă așteptam să te gîndești și la mine.

— Astăzi m-a convins că n-am dreptul să mă gîndesc la tine.

Sensul echivoc al celor spuse de el o puseră pe gînduri. Îl privi cu neliniște și ca să-i alunge din minte umbra oricărei bănuieli, spuse repede :

— Știi că în clipa asta ești totul pentru mine.

— O, da, consimți Benz întunecat. În clipa asta ! Știu !

Sprijinindu-se de fereastră ea continua să stea aplecată spre el cu o expresie plină de răbdare pe fața-i acoperită de un văl de tristețe.

— Pentru că ești chirurg ? întrebă ea în șoaptă, cu voce înceată.

O jignise în sinceritatea sentimentelor ei, ceea ce nu merita, se înțelege, pentru că cel care suferea în tăcere nu-și putea ușura altfel durerea și se înverșunase pentru o clipă.

— Nu știu, spuse Benz cu o voce ostenită. Răul e tocmai pentru că nu știu. Aș vrea să-ți înțeleg faptele tot așa cum îți înțeleg cuvintele, de pildă.

— Faptele ! șopti ea cu o voce chinuită. Dar ce-am făcut ?

— Nimic, spuse Benz. Aș da dovadă de prea multă cutezanță dacă mi-aș pune această întrebare. Știi, astăzi mă supraapreciez grozav de mult. Mi-am dat seama acum cîteva clipe...

Nici acum nu înțelese nimic, dar îl privi cu un ochi critic, cu compasiune, așa cum ai privi un nebun. Apoi se îndepărtă de lîngă Benz și se așeză, epuizată, pe fotoliul cel mai apropiat, acoperindu-și ochii cu palmele.

— Astăzi, mi-am pierdut toată vigoarea, spuse ea zdrobită.

Suspinul adînc și extenuant cu care însoți aceste cuvinte exterioriza starea ei de totală sfîrșeală. Dar putea oare Benz să înțeleagă în ce stare se afla ea ? Părea că își petrecuse ziua întreagă într-o grea și nostalgică plictiseală care-l făcea refractar la cea mai banală compasiune.

Prezența lui von Harsfeld îl irita fără nici un motiv cît de cît rezonabil. Furia care-l frămîntase după discuția cu generalul D. nu se stinsese încă. Afară de asta era sub apăsarea convingerii că în cursul zilei Elena și von Harsfeld avuseseră explicații dramatice ceea ce sublinia forța legăturilor lor din trecut. În adevăr, deși furtuna trecuse (Benz nu mai avea să-i audă decît ultimele zvîcniri care acum se stingeau) atmosfera continua să fie încărcată.

— Dumneata ? întrebă von Harsfeld după cîteva clipe. Mi se pare că nu. Ai o rezervă de forțe inepuizabilă. Putem admite asta dacă avem în vedere felul cum te războiești cu toată lumea. Dar de ce e necesar să te certi și cu el ?

Cu un gest cît se poate de precis al mîinii von Harsfeld îl arătă de departe pe Benz. Elena își întoarse inconștient fața spre Anderson.

— Adevărat, locotenente Anderson, spuse ea, acum pînă și Hirschvogel s-ar putea convinge cît sînt de cruzi bărbații.

Anderson își lăsă capul în jos, cu o tristă părere de rău, și preferă să tacă.

— Îți lipsește Hirschvogel ? întrebă von Harsfeld.

— Hirschvogel ! strigă ea și-și roti ochii în jur ca un animal prins în capcană. Unde-i Hirschovogel ? Chemați-l ! Numai el mai lipsește ca să-mi pierd mințile de-a binelea.

— O, nu ești chiar atît de slabă ! spuse von Harsfeld. Și apoi, ar fi foarte greu să admitem că ai fi în stare să-ți pierzi mințile din pricina unui bărbat.

Ea îl privi neputincioasă și stinse țigara pe care abia o aprinsese.

Von Harsfeld continuă :

— Observ, *Freulein* Petrașeva, că ai devenit extrem de încrezută.

— Da, pentru că sînt prea curtată, spuse ea.

— Nu pot nega că nu-i adevărat, zise el îndreptînd spre Benz sclipirea rece a monoclului său. — Ceea ce ar trebui să te impresioneze e faptul că ești curtată în același timp din mai multe părți...

— N-am nici o vină.

— N-ai, spuse el printre dinți, puțin zeflemitor. Cine-i vinovatul ? Dumneavoastră aveți vreo vină ? se adresă el brusc lui Benz.

— Nu-i necesar să-l amesteci și pe domnul Benz, izbucni ea. Știi prea bine că se află aici din motive cît se poate de dezinteresate.

— Știu, spuse von Harsfeld cu aerul cel mai respectuos și asta îl împiedică pe Benz să reacționeze. Așadar, n-ai nici o vină ? continuă el adresîndu-se domnișoarei Petrașeva cu un zîmbet care putea să pară glumeț dacă împrejurările n-ar fi fost pentru el atît de triste.

— Am cel puțin dreptul să cred asta, dacă nu pot să mă justific.

— Nici o femeie nu s-ar putea dezvinovăți înainte de a fi iertată.

Se uită la ea, dar pentru că Elena nu-i răspunse sparse tăcerea cu un rîs reținut care nu era deloc vesel.

— Cît ești de mărinimos ! spuse ea.

— Iar dumneata cît de îndulgentă, spuse von Harsfeld ridicîndu-se în picioare.

Apoi se apropie și-i sărută mîna. Anderson făcu la fel. Amîndoi părăsiră apoi camera. Anderson făcu către Benz un gest chinuit, din cap, iar von Harsfeld nici măcar nu întoarse capul.

Benz ieși pe verandă și se așeză pe un scaun din pai împletit. Duduitul automobilului care-i ducea pe Anderson și pe von Harsfeld se stinse în depărtare. Spre răsărit apărea luna palidă învăluită într-un efluviu trans-

parent. Umbra smintită a lui Hirschvogel rătăcea și acum prin grădină.

Benz se simțea obosit și iritat. Pentru von Harsfeld, chiar și pentru Anderson, el nu reprezenta nimic mai mult decît un om oarecare, venit să repare, contraplată, o țeavă sau o sonerie. Conversația în care prezența lui era tolerată, ca să spunem așa, dintr-o necesitate plicticoasă îi provocă senzația ascuțită că era o ființă oarecare, rătăcită întîmplător în cercul Elenei de care numai ei aveau dreptul să se apropie. Deducția asta îl făcu să sufere. Elena ar fi trebuit să-i îndepărteze. Dar pentru că ea nu făcuse asta, ar fi trebuit să se ridice și să plece el. Mai rămase totuși pentru că trebuia să-i dea cîteva indicațiuni în legătură cu ceea ce era iminent.

— Fii mai politicos, spuse ea venind pe verandă și așezîndu-se lîngă el.

Benz simți parfumul de origan — cu mirosul lui ușor și delicat, nespus de îmbătător pentru că venea de la ea, pentru că îi simțea trupul aproape, trupul acela care îl putea scoate din minți.

Benz o privi, dar nu spuse nimic.

— Te-am așteptat toată ziua, continuă ea cu acel tremur dulceag al vocii care uneori îi prefăcea cuvintele în săgeți aprinse. Simpla ta prezență ar fi fost destul ca să-mi ușureze situația. Iar acum, cînd ai venit, fugi de mine. Dar n-ai să-mi mai scapi, spuse ea deodată pe un ton plin de avînt, apucîndu-l de mînă.

El nu făcu nici o sforțare să se desprindă. Toate simțămintele tainice pe care i le radia ispita apropierii de ea îi înfiorară trupul; dar mîndria sau poate rațiunea îi dădeau puterea să rămînă nemișcat.

— Și nici n-am să fug, spuse Benz abătut. Știi prea bine că n-am unde să mă ascund de tine. Mi-ai șters

trecutul, ai distrus tot unde aș mai fi putut găsi un refugiu.

— Ai multă imaginație, spuse ea cu vocea nesigură a copilului speriat care încearcă să se justifice. Și eu am încercat același simțămînt. E destul să te întorci în patrie ca să simți forța indestructibilă a trecutului. Ori de cîte ori mă duc la Constantinopol...

Nu-și termină fraza. Cu un gest brusc și plin de revoltă Benz îi respinse mîna cu atîta putere încît se lovi de muchia mesei peste care căzu grea...

Ea îl privi cu ochi plini de rugă, chinuită, fără să înțeleagă ceva.

— A! strigă el. Așadar, sfatul ăsta trebuia să-l primesc și de la tine!

— Care sfat? întrebă ea jignită.

— Asta, pe care l-am auzit astăzi de la un om căruia îi semeni uimitor prin prefăcătorie...

— Prefăcătorie! repetă ea. Ce caută cuvîntul ăsta între noi?

— Nu știu. Întreabă-te pe tine însăți.

Ea îl privi cu încordare, apoi zîmbi:

— Să lăsăm glumele, Aitel!... Ai spus, un om...

— Da, un om foarte onorabil. Cînd vei ajunge la anii lui te vei împietri ca el.

Ea îl privea uluită.

— Unde l-ai văzut? întrebă tulburată.

— La Sofia. Am avut cinstea să fiu invitat la masă de către fratele tău, împreună cu el. E în adevăr un general minunat, gata oricînd să dea sfaturi înțelepte, dar nu prea prea insolent ca tine, încît să mă asigure că aceste sfaturi sînt neapărat în folosul meu.

— Tutorele meu! strigă ea plină de surprindere. Cum s-a întîmplat asta?

— N-are nici o importanță. Ar fi mai bine să afli că m-a sfătuit s-o iau cît mai repede din loc... Asta coincide cu dorința ta.

— Nu mă tortura, spuse ea.

— Sînt prea neputincios ca să te torturez. Aș face-o dacă aș ști că ți-ar rămîne măcar o picătură de sentiment.

— Ce ți-a mai spus ?

— Mi-a spus că va urgenta treaba apelînd la generalul Scholz. Tutorele tău e om cu relații înalte și foarte inteligent. Dar dacă un general german se distrează jucînd cu el după cină, biliard, sînt convins că acest general nu e și nici nu poate fi Scholz.

— Nu-mi insulta tutorele, spuse ea cu veselie.

— Nu fac decît să reacționez la aluzia pe care a făcut-o... Armata germană nu e comandată de bulgari. Oare n-am dreptul să fac această remarcă ?

— Ai, mormăi ea. Dar ce s-a mai întîmplat apoi ? Despre mine ați vorbit ceva ?

— Am vorbit. Dar ce reprezinți tu în comparație cu nobilul, excepționalul, neprețuitul căpitan von Harsfeld ? Să-mi permiți să remarc că mi-am pus această întrebare în timp ce tutorele tău îmi înșira virtuțile căpitanului.

— Presupun că pe urmă ai rîs cu lacrimi.

— Puteam să și rîd, dacă n-ai fi repetat în seara asta sfatul lui. Solidaritatea voastră e în adevăr mișcătoare. Cît despre motive, ele n-au nici o importanță. Tutorele tău mă crede primejdios, iar pe tine prezența mea te jenează — iată diferența.

Elena dădu din cap cu pesimism.

— Toată nenorocirea, Aitel, constă în faptul că mîndria te împiedică să vezi că te iubesc.

— Că mă iubești ? repetă Benz cu respirație tăiată.

— Da, domnule ! strigă ea cu o voce în care trepida o emoție profundă, sugrumată. Dar chiar atunci cînd ai dovezi, crezi că asta e o monedă cu care te răsplătesc...

— Nu știu, spuse Benz ironic. E greu să cred ce spui. Îmi pare paradoxal să iubești pe cineva și totodată să-l îndemni să dispară din ochii tăi.

— Idiot ! șopti ea.

— Cuvîntul ăsta îl poți arunca oricărui bărbat impertinent care se leagă de tine pe stradă. Nu mă poți convinge că în clipa asta îl merit.

— Nici tu pe mine că nu ești impertinent.

Cîteva secunde se priviră reciproc, apoi începură amîndoi să rîdă tare. O, ceasuri neuitate în care iubirea plutește asupră-ți și filfiitul aripilor ei împrăștie ultimele îndoieli !...

Mai tîrziu, Benz nu se putu gîndi la ele fără ca ochii să nu i se umple de lacrimi.

XII

BENZ FĂCU INTERVENȚIA CHIRURGICALĂ. Elena suportă durerile cu o răbdare supraomenească, dar ceea ce-l îngrozi fu hemoragia neașteptat de puternică. Sylvie îndepărtă apoi toate urmele.

Benz săvîrșise o crimă împotriva cinstei profesionale, împotriva legilor omenești și divine, în care credea, dar remușcările nu-l rodeau. În ziua și noaptea care urmară fu nebun de bucurie că temperatura nu s-a mai urcat. Noaptea următoare Benz o petrecu în camera lui Hirschvogel și în zori se urcă la Elena. Sylvie cea credincioasă veghea la căpătîiul ei ; Elena dormea un somn liniștit,

întăritor. Cîteva clipe Benz contemplă cu uşurare imobilitatea angelică a feţei ei, care purta încă semnele cumplitelor dureri. Apoi o trimise pe Sylvie să se odihnească şi-i luă locul. În ceasul acela timpuriu, în liniştea dimineţii, istovit de noaptea de nesomn, dar nemărginit de fericit s-o vadă pe Elena salvată. Benz o simţi adînc în fiinţa lui, în inimă. Fu cuprins deodată de o negrăită şi supremă fericire. Rămase cîteva ore sub vraja acestor simţăminte. Un foşnet urmat de un oftat uşor îl smulseră din nesfîrşita şi dulcea linişte. Se aplecă peste Elena, o privi cum deschide încet pleoapele, cum i se ivesc ochii nemişcaţi, împăienjeniţi de somn.

— Sylvie !... şopti ea.

Benz îi puse mîna pe frunte. Elena scoase o exclamaţie uşoară şi văzîndu-l făcu o încercare de a-şi ascunde faţa. Benz o rugă să nu facă nici o mişcare.

— De ce eşti aici ? întrebă ea.

— Trebuia s-o înlocuiesc pe Silvie.

Sînt clipe cînd vorbim cu graiul tăcerii. Dacă Benz ar fi putut cîndva să spună că sufletul Elenei i-a aparţinut pe deplin, a fost tocmai în ceasul acela, în momentul în care Elena i-a luat mîna şi i-a udat-o cu lacrimile ei.

Primul om care s-a informat, după operaţie, de starea Elenei, a fost căpitanul de cavalerie Petraşev. S-a întors într-o după-amiază de la Sofia, cu automobilul, şi l-a căutat numaidecît pe Benz la spital. Căpitanul Petraşev a intrat în cabinetul lui, oarecum agitat, dar şi-a reluat curînd ţinuta obişnuită de om de lume. Ceea ce Benz făcuse pentru sora lui, era mult, foarte mult... Dar căpitanul Petraşev nu se îndoise că Benz o va face. El îi apreciase încă de la prima întîlnire valorile morale care îl ridicau deasupra prejudecăţilor profesionale, înguste. Dorise să-i vorbească el direct, dar Elena îl rugase

să nu facă asta. Elena e o fiinţă extrem de sensibilă. Ea vrea ca mai întîi să fie înţeleasă şi numai apoi condamnată sau dezvinovăţită. În această privinţă Anderson şi Hirschvogel creaseră o atmosferă minunată. Poate că întîlnirea lor a fost oarecum premeditată, dar Benz trebuia să fie de acord că nu se putea proceda în alt fel.

Toate astea, au fost spuse într-o nesfîrşită tiradă în franţuzeşte, limbă în care căpitanul de cavalerie Petraşev se juca cu cuvintele cu virtuozitatea jonglerului de circ care îşi aruncă mingile în atenţia plină de uimire a publicului, conştient cît este de inutilă, dar distractivă, arta lui. Benz făcu o sforţare destul de mare ca să se amuze pe seama elocvenţei lui pînă în clipa în care un spirit bun îl îndemnă pe căpitanul Petraşev să plece fără a pune la punct problema pentru care de fapt venise.

Seara, cînd Benz se duse s-o vadă pe Elena, Sylvie îi înmînă un plic de la căpitanul Petraşev. Desfăcu plicul. În el găsi un cec.

— A, aşa !... strigă Benz aruncînd cecul în obrazul Elenei. Tu i-ai sugerat să semneze asta ?

Elena îşi aruncă ochii pe cec şi zîmbi uşor, gînditoare, apoi îl rupse în bucăţi.

— Iartă-l ! spuse ea rugător. De fapt eu ar trebui să-mi arăt întreaga recunoştinţă. O să vezi cum !... O, dragul meu, o să vezi cum...

În zilele care urmară dragostea lui Benz se afla într-o stare de surescitare în care orice altă zguduire sufletească părea imposibilă. Cei care caută fericirea trăiesc cu iluzia că ea depinde de împrejurări exterioare şi de înţelegerea aparentă dintre caractere. Dar există oare o realitate care să ne satisfacă dorinţele, există suflete aldoma care să nu fie torturate de contradicţiile din ele ? Benz cunoştea acum caracterul bizar al Elenei, pătruns

de atita pasiune sinceră și de atita ipocrizie. Știa bine că este linguşit, folosit, că i se aruncă praf în ochi, dar şi iubit. Știa bine că cel puțin în clipa asta avea dovezile iubirii ei. Mai tîrziu nu-și putu totuși explica întorsătura neașteptată pe care o luară relațiile lui cu Elena. În general nu sîntem capabili să justificăm hotărîrile pe care le luăm în clipele în care simțămintele noastre sînt răvășite, deoarece gîndirea nu poate pătrunde în esența lor. Putea spune doar că mîndria dezlănțuită învinsese dragostea, dar explicația i se părea nesatisfăcătoare. Nu-și nimicise oare mîndria? Dacă era atît de puternică în această clipă, de ce nu i-a rămas credincioasă pînă la capăt? Oare Benz nu presimțea că este inconsecvent? Îndîrjirea cu care încerca să tortureze și să pedepsească ființa iubită — pentru că era incapabil să-i domine pe deplin sufletul — nu era oare cauza ascunsă a pasului pe care-l făcuse?

Ultimele zile ale lui octombrie s-au scurs într-un cadru de azur, de transparență aeriană și de superbă policromie a vegetației muribunde. Nimic nu putea să fie mai frumos, mai profund melancolic pentru un nordic ca Benz decît strălucirea subtropicală a toamnei în aceste ținuturi ale Bulgariei. Soarele ardea la fel de sclipitor, dar căldura era ostenită și sub razele lui moi dealurile din jurul orașului se estompau în umbre violacee-purpurii. Văzduhul era saturat de miresmele trandafirilor tomnatici, ale frunzelor de tutun, ale fructelor în pîrg, printre care se strecura un iz de putreziciune și de duhoare — duhoarea eternă a orașelor din orient care în interferență cu alte mirosuri îi aminteau, uneori atît de bizar, de contrastul dintre viață și descompunere — creație a morții.

Aproape în fiecare duminică, Elena și Benz urcau dealul înalt care domina orașul și care, cu ansamblul de măguri în formă de terase, alcătuiau partea de jos a unui lanț de munți uriași ale căror piscuri înzăpezite se pierdeau în tăriile azurii ale sudului. După un nesfîrșit urcuș ajungeau la ruinele unei cetăți medievale și se așezau pe pietrele de granit acoperite de mușchi. Priveliștea care se deschidea înaintea ochilor lor era o îmbinare fantastică de culori vii, de sclipiri solare, de azur. Vîlceaua în care se întindea orașul, presărată cu grădini și orezării îngălbenite de toamnă, amintea de odăjdiile slujitorilor bisericii ortodoxe pravoslavnice, care la oficierea serviciului religios iau, cu strălucirea lor, privirile dreptcredincioșilor. Dar în întregul peisaj, în această splendoare muribundă a copacilor și a verdeții pulsa trepidația plină de solemnitate a morții, o tristețe ascuțită, năpraznică, ce apăsa neîndurător sufletul. Benz știa bine că spre sud, dincolo de orizontul azuriu, bubuiau tunurile, țăcăneau mitralierele și avioane de luptă se zdrobeau de pămînt în flăcări și fum. După fiecare ofensivă trenuri cumplite aduceau din direcția aceea oameni sfîrtecați de obuze, asfixiați de gaze, arși de aruncătoarele de flăcări — priveliștea de nedescris a capetelor unor oameni încă vii, prefăcute în mingi de carne arsă și de grăsime topită... Uneori avea senzația că ceea ce îi ascuța simțurile pînă la durere era tocmai acest strigoi al nemărginitei și cumplitei suferințe omenești care îi apărea pretutindeni.

Într-o după-amiază au urcat dealul și s-au așezat pe ruine. Timp de cîteva minute au contemplat amîndoi, în tăcere, uriașul incendiu al toamnei, flăcările roșietice-gălbui ale clorofilei în descompunere care învăluiau vîlceaua. Prezența Elenei îl ținea ca întotdeauna, în chin-

gile unei vrăji plină de melancolie. Se aplecase pe umărul lui și, privind stăruitor orizontul, freca îngînduratã, între degete, cîteva fire de ierburi parfumate pe care le culesese în timp ce urcau dealul. Era într-o rochie albă, subțire, cu o pălărie de pai cu boruri largi, după moda vremii, în culori care se îmbinau de minune cu coloritul brun al feței sale. Acum, în strălucirea blîndă a soarelui farmecul ei levantin în care trepida voluptatea, melancolia și moliciunea, iradia cu mai multă forță. Dar în zîmbetul gingaș, în privirea încețoșată și în ovalul fin al feței, Benz descoperea pentru prima oară, în această moliciune, în vocea, în mișcările, în expresia întregii ei personalități, o trăsătură bizară cumplită.

— La ce te gîndești, Aitel ? întrebă ea deodată.

— La rasa ta !

— În mine s-au încrucișat mai multe rase !

— Numai două ! spuse Benz privindu-i ceafcănele vinete de sub ochi.

Ea zîmbi gînditoare. În adevăr, din reflexele aurii ale ochilor ei iradia o senzualitate plină de melancolie — moștenire seculară a femeilor din Orient.

Benz spuse că prin încrucișarea raselor se creează indivizi plini de cruzime.

— Plini de cruzime !... repetă ea întorcîndu-și spre el ochii care păreau și acum tot atît de bizari în ceața și moliciunea lor. O, dragul meu, ce importanță are asta ?... Așa mă vei iubi mai aprig !

În acea după-amiază Elena dori să se întoarcă acasă mai curînd deoarece credea că Anderson va trece prin oraș și insista să-l vadă.

— Crezi că Claude își ține gura ? spuse ea. Vreau să aflu care sînt ultimele bîrfeli la Sofia pe socoteala mea

— Te interesează ? întrebă Benz.

— Da. Dragostea și mînia sînt pentru bărbați oglinda femeii iubite.

— Vrei să te privești permanent în oglindă !

— După obiceiul frivol al tuturor femeilor ! O, dragul meu, să nu fii gelos ! În clipa asta mi-e milă de Claude. N-a fost un băiat rău, dar eu am încetat să-l mai iubesc și asta-i totul...

În timp ce coborau pe potecile dealului, ca se înviorã și începu să vorbească de von Harsfeld :

— Știi, el a apărut în viața mea brusc și felul cum am reacționat la asta a fost prima manifestare conștientă a voinței mele !...

— Conștientă ? repetă Benz cu amărăciune.

— Da, conștientă ! Nici chiar Hirschvogel n-ar fi admis asta. După teoria lui, femeile își manifestă structura amorală numai după ce ating o anumită istețime a minții și o maturitate fizică, adică atunci cînd încep să mintă și să se desfrîneze nepedepsite.

— Încerci să mă uluiești !

— În timp ce tu pari cu totul imperturbabil !

— Atunci la ce sînt necesare înțelepciunile lui Hirschvogel ?

— Iartă-mă !... Dragostei îi place să se joace cu vorbe goale chiar atunci cînd e tristă.

— De ce e tristă ?

— Nu știu !... În clipa asta mi s-a părut tristă și am simțit nevoia să mă înveselesc vorbind despre Hirschvogel.

— Da, dar era vorba de von Harsfeld !

— O, da !... Îți vorbesc și despre el ! Asta s-a întîmplat cu patru ani în urmă. Călătoream de la Lozengrad la Sofia. Tocmai îmi pierdusem tatăl. Mă simțeam cu totul părăsită. Eram sub protecția unei misiuni americane, a cîtorva fete bătrîne și a unui medic slăbănog. Se întor-

ceau la Sofia, înspăimîntați de holera care bîntuia. Dacă în compartimentul nostru intra un ziarist străin, începeau să vorbească despre tata și mă arătau spunînd : „*That's his daughter*“ [1]. Ziariștii dădeau din cap în mod tragic. Unii din ei m-au fotografiat ca victimă a războiului. Un englez a întrebat chiar dacă are cineva grijă de mine și cînd quakerii i-au spus că nu știu, a propus cu toată seriozitatea să mă instaleze, pe socoteala lui, într-un pension. E, ce caraghioși sînt englezii ăștia !... Toate astea mă terorizau însă cumplit. Voiam să fiu singură, să citesc cîteva rugăciuni pentru sufletul tatălui meu. Eram credincioasă și simțeam o mare nevoie să fac asta. M-am dus în compartimentul vecin. Acolo nu era nimeni. Am citit rugăciunile și m-am ghemuit lîngă fereastră. Am simțit deodată o tristețe insuportabilă. Voiam să plîng, să plîng pînă la moarte. Apoi mi-am revenit și am început să privesc pe fereastră. Trenul trecea în viteză pe o cîmpie pustiită. Ici-colo se înălțau ruinele unor sate arse, apăreau tunuri distruse, lăzi abandonate. Erau și cadavre omenești !... Cadavre îngrozitoare, negre, respingătoare. Unele zăceau chiar în imediata apropiere a liniei ferate și puteam să le disting uniformele. Erau soldați !... Soldați morți de holeră pe care cei vii nu reușiseră să-i îngroape. Toate astea m-au umplut de o groază surdă, de nedescris. Nu mă mai gîndeam nici măcar la tata. Rămăsesem împietrită lîngă fereastră. Mi se părea că dacă aș întoarce capul aș vedea în spatele meu toate aceste imagini cumplite, învinețite, înțepenite în spasmele agoniei. Voiam să mă întorc la quakeri, dar n-aveam puterea să mă mișc din loc. În clipa aceea cineva intră în compartiment. Am întors capul cu un strigăt de groază...

— Și ai leșinat ?

[1] Asta e fiica lui (în engl. în orig.).

— Nu ! M-am stăpînit numaidecît. Soarele ilumina compartimentul. Vedeam foarte clar în fața mea un om viu, nu o fantomă. În acea vreme Claude era observator militar și purta uniformă austro-ungară. Apariția lui nu mi-a făcut, la început, nici o impresie. Cu acel tren călătoreau tot felul de atașați, corespondenți, misiuni de binefacere, care părăseau, prudenți, locurile infectate. Știam asta. Strigătul meu l-a făcut să tresară destul de tare. A mormăit un „*Pardon, mademoiselle...*“, și-a luat din plasă o mică valiză pe care n-o observasem pînă atunci. „*Les cadavres...*“ am șoptit eu cu greutate. „Da, e îngrozitor ! spuse el în franțuzește. — De ce vă uitați la ele ?“ I-am explicat că și atunci cînd închid ochii, văd numai cadavre. Zîmbi. Mi se păru că se uită la mine stăruitor și oarecum ciudat. Nici acum nu pot să determin cu precizie ce anume se ascundea în privirea lui : perspicacitatea unui cunoscător sau numai uimire. Nu eram nici soră de caritate, nici refugiată, nici adultă, nici copil. Ceea ce mă uimește și acum e faptul că am rămas în compartiment. Am rămas lîngă el ! Conștient !... Trebuia să mă întorc la americani, dar n-am făcut-o. Am simțit deodată dorința să încep o conversație, să par o femeie matură. Asta-i o manie a tuturor copiilor, dar mi se pare că ea n-avea nimic copilăresc. După o jumătate de oră mă trata ca pe femeie matură.

— Și flirtul a început ?

Ea zîmbi îngîndurată.

— Flirtul ? Nu !... N-am simțit decît o agitație confuză care mi-a înăbușit tristețea pînă la sfîrșitul călătoriei. Flirtul a început un an mai tîrziu, cînd Claude a fost numit la legație. Dar asta nu mai e decît o poveste banală !... Diminețile jucam tenis. Poți să-ți închipui ceva mai stupid ? Liniștea și absența suferințelor denaturează dragostea...

În lungile plimbări afară din oraș, Elena făcea să renască necontenit în fața lui Benz amintiri din trecutul ei. Totul, cu o premeditare întunecată, perseverentă și asta îl făcea să sufere. Ca și cum ar fi vrut să-l convingă că este dominată de un rău tăinuit care acționează împotriva voinței sale. Dacă, pe de o parte, cu un egoism care ar putea fi conștient, ea îl încorseta tot mai mult în plasa inimii ei îndrăgostite, pe de alta era cuprinsă de remușcări ciudate. Parcă ar fi presimțit că nu are forța necesară să poată cîștiga jocul fără a-și sacrifica libertatea. Nu-și dădea oare seama că dacă dorea să-l rețină pe Benz trebuia să-i devină soție? Nu-i părea rău de el? Nu făcea oare încercări de a-l salva? De ce voia să-i sugereze că este amorală și crudă? De ce îl amenința? De ce avea o comportare echivocă? Benz îi vorbise de discuția pe care o avusese cu generalul D. Ea a fost de acord și i-a promis că, dacă va trebui, îl va urma în Germania. Dar ori de cîte ori Benz încerca să vorbească mai concret de viitor, ea lua un aer plictisit și distrat și începea să-i vorbească de viciile, de comportarea-i ușuratică. Da, îl amenința... Nu credea nici măcar în ea însăși, se temea de viitor. Nu presimțea oare, cu intuiția inimii sale necredincioase, acel ceas tragic, atît de chinuitor și pentru ea, cînd Benz se va afla față în față cu căpitanul Lafarge? Ea se umilea chiar atunci cînd își depăna cele mai inocente amintiri din trecutul ei. Mărturisirile ei erau apăsătoare, chinuitoare. Luau forma cînd a unor flecăreli glumețe, cînd a unor remușcări, cînd a unor raționamente abstracte, care, zile de-a rîndul, strîngeau în chingi gîndurile lui Benz. Erau pătrunse de dorința de a-și dezvălui esența comportării ușuratice și devastatoare a caracterului său prin care voia să-l îndepărteze de ea și să-l prevină asupra viitorului. Benz își da seama de asta tot mai clar. Dar de ce proceda

Elena așa? De ce astăzi îl iubea, iar a doua zi credea că-l va uita? Și de ce căuta în dragoste numai durerea? Nu-l iubea oare numai pentru că își dădea seama că-l tortura? Nu se tortura oare și pe sine însăși? Ce forță rea, ce ursită întunecată o împinsese spre această depravare, spre acest rafinat sadism al spiritului? Aceste întrebări torturau creierul lui Benz, îi prefăceau nopțile în coșmar. Apoi, deodată, îi găsea justificări: oare el, Benz, n-o iubea tot mai puternic numai pentru că-și dădea seama că ea nu poate fi altfel? Prevenindu-l, nu-i oferea oare posibilitatea de a se salva? Dar oricîte sacrificii ar fi impus dragostei ei aceste spovedanii, ele îl umileau și-l iritau. Îi dezvăluiau ispita cumplită care era inima ei, elanurile sălbatice și rapace ale pasiunii cu care sfîrtecase biata inimă a lui Reichert. Ele trădau toată cruzimea, tot paroxismul de care era capabil caracterul ei de orientală. Îi întăreau convingerea în imposibilitatea — boznă de neînvins — de a-și uni viețile. Încet dar sigur, ca o molimă care pătrunde în organismul iubirii și cu otrăvurile acumulate o preface în demență, ele pregăteau terenul pe care mîndria lui avea să răbufnească, cu toate urmările ei devastatoare. Îl împingeau necruțător spre ascetismul și singurătatea lunilor petrecute la P..., în care imaginea ei va fi dorită cu o patimă tot mai năpraznică și mai funestă...

Iată că în cele din urmă veni și clipa cînd Benz trebui să reacționeze. Ruptura a răbufnit cu totul pe neașteptate.

Toamna era tot atît de caldă. Elena și Benz rămîneau deseori pe verandă pînă noaptea tîrziu, fumînd țigări bulgărești cu aromă plăcută. Atmosfera era saturată de mirosmele tutunului pus la uscat și ale florilor care își trăiau ultimele clipe. Uneori răzbătea dinspre cazarmă un

glas soldățesc puternic a cărui frumusețe primitivă le capta atenția. În recitative pline de melancolie cîntecul vorbea de dureri fără de sfîrșit, de hangere, de temnițe și de răzbunări sîngeroase.

În aceste ceasuri de destindere Elena se acoperea mereu de alte învinuiri, din cele mai cumplite. Într-o seară începu să vorbească de Reichert.

— Și apoi ? întrebă Benz în mijlocul apăsătoarei tăceri care se lăsase între ei.

— Apoi ?... Nu, n-aveam deloc aerul unei fecioare îngrozite de pasul făcut. Am pierdut demult această virtute. Totul n-a fost decît un episod din cele mai obișnuite, urmarea cea mai banală a unei intimități care creștea zi de zi. Știam că se va întîmpla și asta. O așteptam, o doream. Cu toate acestea, cînd m-am smuls din brațele lui eram tulburată, încurcată. Mi-am dat numaidecît seama de cumplita crimă pe care o săvîrșeam asupra sufletului lui. A făcut o criză nervoasă. Luptele aeriene îi șubrezeră cu totul sistemul nervos. Rîdea, plîngea, trăncănea tot felul de prostii. Mă punea să-i jur că îi voi deveni soție. Și eu juram, juram... Apoi au început să i se învîrtă în cap tot felul de grozăvii. Noaptea visa camarazi morți care îl chemau la ei. Visul ăsta îl scotea din minți. Povestea cum se zdrobesc aparatele de pămînt și cum ard aviatorii în ele. O, da, va muri !... Își presimțea moartea. Era un condamnat la moarte și sentința era atît de sigură, de inevitabilă... Știam asta. În Macedonia, în fața unui aviator german se ridicau în văzduh zece englezi. Apoi, aparatele germane erau uzate, grozav de uzate !... Li se spunea sicrie. Cînd vorbea de ele, fața lui se strîmba, plină de nefericire. Îi promiteam că mă voi mărita cu el. Apoi ieșeam din camera lui și juram să nu mai pun piciorul acolo. Dar a doua zi mă duceam iarăși.

Ah, Aitel, totul a fost atît de ciudat, de cumplit, de plăcut...

Tăcu. O liniște adîncă și tainică învăluia grădina. Glasul cel tînăr care își trimitea seară de seară cîntecul peste oraș se stinsese de mult, în noapte. Un vînt ușor adia din vreme în vreme, purtînd sau împrăștiind miresmele de tutun, de trandafiri, și de micșunele. Pe bolta cerească pîlpîiau stele — ochi ai infinitului în care se înecă toate suferințele oamenilor, toate grozăviile războiului, toată tristețea și toate voluptățile pe care ni le oferă dragostea. Benz era sub apăsarea unei nemărginite tristeți.

Elena continuă :

— În cele din urmă concediul lui a luat sfîrșit și a trebuit să se reîntoarcă pe front. Înaine de a pleca i se năzări să ne logodim. Poți să-ți închipui o idee mai imposibilă ? Mi-am dat numaidecît seama de nebunia promisiunii pe care o făcusem. M-am hotărît să nu mint. I-am spus să-și scoată din cap dorința asta. Scena a fost îngrozitoare. Și împrejurările erau la fel... Cînd venea la Sofia închiria o cameră într-un hotel mizerabil pentru că n-avea bani pentru unul mai bun. Își pierdea imediat solda la cărți și făcea datorii — acele teribile datorii făcute la pocher și baccara pe care ofițerii le achitau din împrumuturi luate cu dobînzi cămătărești, sau pe care în general, nu le mai plăteau... Nu știu dacă ți-ai putea imagina camera cu pereți afumați, patul jalnic și cuvintele josnice cu care s-a năpustit asupra mea. Și era un aristocrat. Poate că familia lui avea un castel strămoșesc. Era imposibil să nu-și dea seama de starea de decadență în care se afla. Cînd și-a dat seama, a tăcut deodată și fața lui s-a strîmbat de durere. Să-i fi văzut fața palidă, vînătă, istovită, ruinată de băutură și de luptele aeriene... Se ghemuise pe un scaun. „Ai dreptate, a spus

el, nu e posibil să te măriţi cu mine !... Or să mă ucidă. O să fiu ucis în mod cert. Sîntem unul contra zece !" Glasul îi era liniştit, dar plin de deznădejde. Îşi privea vîrful cizmelor, nemişcat, cuprins de o jalnică neputinţă. Starea în care se afla îţi rupea inima. Poate se gîndea la azurul cerului macedonean, la aparatele noi şi rapide ale aviatorilor englezi... Nu văzusem pînă atunci pe cineva care să fie mai conştient de inevitabilul sfîrşit, de moartea cumplită şi sigură care îl aşteaptă. M-am dus la el şi am încercat să-l încredinţez că ne vom căsători după război. Îl minţeam... Dumnezeule, îl minţeam pentru că ştiam că va muri !... O, cu cîtă josnicie îl minţeam !

Tăcu, ca să-şi aprindă o nouă ţigară. Stelele pilpîiau mereu deasupra verandei — îndepărtate, tainice, inaccesibile, sugerînd infinitul apăsător al universului în care două jalnice suflete omeneşti se învîrteau ameţitor, ca fluturii, în jurul flăcării iubirii. Benz se uită la ceas. Miezul nopţii trecuse de mult. Nici liliecii nu mai zburau în beznă, ci dormeau în culcuşurile lor. Numai miresmele stranii de tutun, de flori şi de putreziciune erau la fel de puternice şi de excitante.

— A doua zi a plecat pe front. Aveam o senzaţie de tristeţe, de silă, de inexprimabil dezgust faţă de mine însămi. Devenisem irascibilă. Nu puteam suporta pe nimeni în jurul meu... Într-o seară am simţit primele semne ale temerii care mă stăpînea. Am citit cîteva cărţi şi m-am convins... M-a cuprins o groază cumplită. I-am povestit totul lui Anderson, apoi fratelui meu şi lui Claude. Îmi amintesc că rîdeam şi plîngeam ca Reichert. M-a cuprins o criză de isterie. Asta m-a salvat de reproşurile lor. Claude mi-a iertat tot şi a insistat să ne cununăm imediat. Îţi poţi închipui un gest mai plin de mărinimie ?

Sau poate o mai mare josnicie, nici eu nu ştiu... Eram însă aproape gata să mă mărit cu Claude. Spun „aproape" deoarece în ziua cînd te-am întîlnit fugeam de la Sofia ca să mai reflectez pentru ultima oară. Luptam cu deznădejdea. Căutam o altă ieşire. Dar fratele meu povestise rudelor toată păţania. Toţi insistau că mă mărit cu Claude. Nu rămînea decît foarte puţin ca să fac asta !... Chiar Hirschvogel îmi dădea aceleaşi sfaturi. Povestisem păţania şi lui Hirschvogel, chiar în seara cînd se întorcea de pe front. Nu-i aşa că a fost o prostie ?... Simţeam nevoia să-l aud cum îşi bate joc de mine, îndîrjirea cu care îmi vorbeşte. Şi eu eram îngrozită. Mi se părea că sînt izgonită din societate. Eram ca o femeie de stradă înrăită. Devenisem sălbatecă. Voiam să-l uluiesc pînă şi pe Hirschvogel !... Ah, Aitel, în povestea cu Reichert era ceva groaznic şi respingător... Groaznic, spun, chiar pentru tine !... Mă auzi ?...

Dar Benz nu auzea. Se ridică scurt şi se apropie de Elena.

— Aitel !... şopti ea speriată.

El o prinse de umeri. La lumina lămpii de carbid ochii lui scoteau scîntei de safir. Simţea dorinţa s-o sfîşie, s-o strivească, s-o sugrume...

Cîteva secunde Elena îi contemplă faţa într-un extaz pervers, reţinut.

— Am înţeles !... spuse el în cele din urmă.

Apoi o împinse spre perete şi coborî scările cu atîta repeziciune, parcă gonit din urmă. Acum ştia ce anume urmărea Elena. Dar în mînia, durerea şi deznădejdea care îl sfîşiau inima, îşi dădea foarte vag seama că fiinţa asta dementă şi decăzută îl iubea, că avea cutezanţa să rămînă clustită faţă de ea însăşi, chiar cu riscul de a-i pierde dragostea.

XIII

ÎNTR-O DIMINEAȚĂ CEȚOASĂ DE noiembrie, înainte de a merge la spital, Benz se duse cu automobilul intendenței s-o vadă pe Elena pentru ultima oară. Cernea o burniță măruntă și nesfîrșită. Vremea era rece și mohorîtă. Pe crăcile despuiate de frunze ale pomilor din grădină atîrnau ultimele frunze ruginii care nu se scuturaseră încă. Îi deschise Sylvie. Intră în vestiar, dar nu-și scoase mantaua.

— *Mademoiselle* doarme ! spuse Sylvie. Mă duc imediat s-o trezesc.

— Nu, nu trebuie ! o preveni Benz repede. Poate voi trece pe aici mîine, dacă *mademoiselle* nu pleacă din oraș pînă atunci.

Porni spre ușă luînd un aer cît mai nepăsător, dar Sylvie îl opri.

— Locotenentul Anderson e aici ! spuse ea.

— A, așa ! exclamă Benz în silă. Cînd s-a întors ?

— Ieri după-amiază.

— Spune-i atunci că spre seară voi fi la club... Acum mă grăbesc la spital.

Dar Anderson deschisese ușa sufrageriei și-l văzu pe Benz.

— Ce faci ? întrebă Benz cu acea intonație veselă, nepăsătoare, care cu o lună în urmă putea să fie sinceră.

Anderson se apropie și Benz băgă de seamă pentru prima oară că și fața lui putea să fie posomorîtă.

— Nu intri ? îl întrebă Anderson.

— Imposibil ! refuză el cu aerul omului extrem de ocupat. La ora opt începe vizita de dimineață a bolnavilor. Dar spune-i domnișoarei Petrașeva că e perfect sănătoasă, și că nu mai e necesar să fiu chemat. Totul a trecut cu bine și acum poate să fie fericită.

Spuse aceste cuvinte pe un ton cît se poate de nepăsător, cu satisfacția medicului care a terminat cu bine tratamentul pacientului său. Numai că, în cuvintele lui era ceva neobișnuit, și poate că și Anderson știa acum mai multe decît presupunea Benz pentru că fața lui Anderson se întunecă și mai mult.

— Fericită !... repetă el cu oarecare amărăciune.

— Da, fericită ! repetă el apăsat, pe un ton ridicat. Poți să-i spui asta !

Tonul lui Benz îl făcu pe Anderson să-și strîmbe buzele. În timp ce deschidea ușa ca să iasă din casă, Anderson îl strînse de încheietura mîinii, oprindu-l.

— Ce este ? întrebă Benz.

— Domnișoara Petrașeva are un suflet curat ca de înger, spuse Anderson cu voce surdă.

— Tot ce-i posibil ! răspunse el cu ironie.

Anderson îl strînse mai puternic de mînă.

— Aseară mi-a spus că trebuie să se mărite cu dumneata ! E gata să facă asta ! E destul să vrei !... Mă auzi ?

Benz se uită la Anderson nepăsător. Răcoarea toamnei care năvălise prin ușa deschisă îl făcu pe Anderson să se înfioare ușor.

— Domnișoara Petrașeva e gata ! repetă Anderson.

— Domnișoara Petrașeva nu crede nici în ea însăși ! spuse Benz sec. O să mă uite, la fel și eu pe ea. Poate să se mărite cu cine vrea și cînd vrea. Bună ziua !

— Bună ziua !... mormăi Anderson.

În timp ce cobora pe scări Benz auzi zgomotul cu care Anderson, plin de mînie, închisese ușa în urma lui.

Mai tîrziu, cînd depana în amintirile sale înlănțuirea acestor întîmplări, Benz credea că, oricum, au fost momente care ar fi putut să-și oprească mersul lor înainte, atît de întunecat. Încredere înșelătoare și tîrzie într-un destin pe care nimic nu-l mai putea schimba. Dacă exista o forță care să poată împiedica acea catastrofă morală a vieții lui, forța aceasta trebuia s-o nimicească mai întîi pe Elena.

De ce oare în clipa asta avea puterea să se desprindă de ea, dar mai tîrziu, cînd a trebuit să se întoarcă în Germania, n-a mai avut-o? Nu era în stare să-și răspundă. Poate că acum mîndria lui se tocise cu desăvîrșire.

Aparența tragică, plină de neputință, a comportării sale se datora inconsecvenței. Îl amenințase pe generalul D. că o va lua pe Elena în Germania, iar acum se pregătea s-o rupă cu ea! Cînd mîndria noastră este jignită luăm uneori hotărîri dramatice neașteptate pe care le răscumpărăm cu prețul celor mai cumplite suferințe, mai cumplite chiar decît compromisurile pe care am vrea să le evităm. Elena îl iubea. Era chiar gata să-i devină soție, dar orgoliul îl împingea să-i respingă dragostea pentru că ea nu putea să i-o ofere pentru totdeauna. Pentru totdeauna? Ar fi o prostie să întrebi o femeie dacă te va iubi toată viața. Ar putea să-ți răspundă „da", cu toată sinceritatea și apoi să te înșele. Benz n-ar fi pus niciodată Elenei o astfel de întrebare. Ceea ce părea uluitor și oarecum îngrozitor era imposibilitatea în care se afla ea însăși de a pronunța acel „da" chiar atunci cînd era conștientă că îl iubește.

Dacă hotărîrea pe care o luase îi măgulea amarnic mîndria, presimțirea suferințelor care aveau să urmeze îl îndîrjea. Așa cădem în sadismul paradoxal de a-i tortura pe cei pe care îi iubim pătimaș. Nimic nu-i da o sa-

tisfacție mai plină și mai deprimantă decît certitudinea că pasul pe care îl făcuse îi provoca Elenei suferințe. Nimic nu era mai nedrept și mai jignitor decît forma în care făcuse acest pas. Dar sufletul care se chinuiește are aceleași reflexe de răzbunare ca și animalul care îndură o violență fizică.

Invocînd pretexte legate de serviciu, lipsite cu totul de seriozitate, Benz făcu un raport prin care ceru să fie transferat din orașul X. Trudă zadarnică! Generalul D. avusese grijă ca, pe căi necunoscute, să obțină transferarea lui. Chiar în ziua în care își expediase raportul, sosi ordinul de transfer. Îl citi cu o satisfacție amară, cu liniștea întunecată a condamnatului căruia i se remite sentința capitală după ce hotărîse el însuși să-și pună capăt zilelor. Cu toate acestea starea lui de spirit nu era aceeași ca în zilele pogromului din 1918. Mînia, vidul în care trăia, deznădejdea, se amestecau cu bucuria surdă, vindicativă, că o făcuse pe Elena, care îl iubea, să sufere odată cu el.

În aceeași seară Benz găsi pe masă o scrisoare de la ea. Scrisul nervos și dezordonat îl făcu să zîmbească cu cruzime. Elena îi scria :

„Nu mai vii și nu pot să te găsesc nicăieri. Chiar atunci cînd te-am căutat la spital n-ai binevoit să apari. Asta-i insuportabil. Aseară am aflat de la Anderson că tutorele meu face totul ca să te izgonească din Bulgaria. Că ar fi chiar un fapt împlinit. Aitel, suflet sărman, vei face oare nebunia să pleci fără mine?"

Benz nu răspunse acestei scrisori. După două zile părăsea orașul. Pentru ca paroxismul să-și atingă limitele extreme, nu și-a luat nici măcar rămas bun de la Elena.

Benz fu transferat la P., un orășel situat în continuarea liniei ferate care trecea prin X. și care în acea vreme era una dintre arterele principale pentru aprovizionarea frontului sudic. Evident, demersurile generalului D. nu reușiseră pe deplin. Dorea să-l înlăture din Bulgaria, dar nu izbuti decît să-l trimită la vreo sută de kilometri depărtare de X. Benz fu mirat de faptul că generalul izbutise să obțină chiar și atita. Era greu de admis că transferul era urmarea numai a insistențelor sale. Tutorele Elenei își justificase cererea. Benz s-a încredințat mai tîrziu. Într-o seară a prins, cu totul întîmplător, crîmpeie din conversația dintre doi ofițeri germani necunoscuți, în trecere prin P. care luau cina la clubul ofițerilor. Unul din ei povestea celuilalt picanta istorioară a unui oarecare locotenent Benz, ibovnic de predilecție și aventurier, care a încercat să răpească o fată, o bulgăroaică, cu intenția de a o duce în Germania.

Amintirile lunilor pe care le-a petrecut în P. au rămas în memoria lui legate de prăbușirea lentă a voinței care i-a prefăcut suferințele în deznădejde. Niciodată chipul Elenei nu-i apăruse mai limpede, nu-i dominase cu mai multă obsesie viața; nicicînd conștiința acestei stări de spirit nu-l apăsase atît de puternic în impasul în care se afla de a lua o hotărîre. S-o uite pe Elena, dar de ce? Doar îl iubea! Să se reîntoarcă la ea, dar cum? Nu-l umilea ea tot timpul? Doar era stăpîn pe propriul său destin și tumultul de patimi din trupul ei nu-i va putea decide soarta în decursul unei singure nopți!

Oricît fusese de hotărîtoare revolta mîndriei cu care o respinsese pe Elena, el nu înceta totuși să se gîndească la ea și asta era cumplit... În virtutea influenței pe care continua s-o exercite asupra lui, imaginea ei îi apărea pretutindeni — la spital, la popota ofițerilor, în plimbările singuratice pe care le făcea în împrejurimile orașului. Imaginea îl urmărea, îl tortura, îi sfîșia sufletul, îl vrăjea. Îl copleșeau dorințe aprige de a se întoarce la ea și crize de deznădejde. Atîtea lucruri îi aminteau de ea, atîtea lumini reflexe îl îndemnau să se gîndească mereu la ea... Știa că locuința familiei Petrașev din X. servea drept adăpost pentru tot felul de personalități sus-puse pe care serviciul le obliga să treacă prin oraș. Tot soiul de generali, colonei, căpitani, șefi de misiuni de binefacere, atașați militari, corespondenți, observatori sau chiar oameni fără nici o treabă — aliați sau neutri — făceau un popas în casă spre a lua o gustare, uneori chiar să petreacă noaptea, însoțiți de obicei de căpitanul de cavalerie Petrașev. Curînd Benz își dădu seama de îndeletnicirile secrete ale acestuia. Pe cine spiona? Fără îndoială că și pe nemți. Anderson se plîngea că bulgarii știu dinainte care anume unități germane vor fi retrase de pe frontul de sud. În această privință Elena își ajuta de minune fratele. De cîte ori nu îmbrăcase rochii de seară și n-o trimisese pe Sylvie la seră să cumpere flori ca să împodobească masa cît mai frumos! Și de cîte ori un colonel înfumurat, din Statul Major al generalului Scholz, nu devenea deodată, în fața ei, amabil și vorbăreț! De cele mai multe ori se îmbrăca într-o rochie lungă, din catifea neagră, cu flori argintii pe umăr. Vorbea repede, cu înflăcărare, arătînd celor prezenți, prin fumul de țigară, sclipirea albă a dinților ei. Afla foarte discret plecările neașteptate, întrevederile de care nu știa nimeni, predispunea la conversații confidențiale. Benz își pierdea graiul văzînd cum ofițeri germani copți și reci ca piatra plecau tulburați, cu gustul amar al frumuseții ei pe care nu putea s-o ofere chiar tuturor. Iată, acum Benz îi vedea pe acești oameni aici!... Aceleași fețe, aceleași uniforme, aceleași trese! Acești oameni o priviseră

pe Elena, îi auziseră glasul, fuseseră învăluiţi în adierea parfumului ei de origan ! Pe Benz îl salutau cu răceală, oficial. Presimţea însă cum simpatia şi o curiozitate tainică îi îndemna să-i caute apropierea şi să schimbe cîteva cuvinte cu el. Se înţelege, la primele întîlniri ei nu rosteau niciodată numele ei. Se limitau la întrebări : „Ce faceţi ?“, „Acum sînteţi aici ?“, „Avioanele vă stînjenesc mult ?“ Dar în politeţea rece a acestor întrebări şi răspunsuri Benz presimţea aceeaşi imagine care pusese stăpînire şi pe gîndurile lor, aceeaşi vrajă care le umplea inimile. Dar se putea oare compara emoţia acestor oameni aspri, reci, cu sentimentele care îl stăpîneau pe Benz ?

Nu trecea o săptămînă în care să nu vină cineva de la Sofia, pe care Benz îl văzuse la Petraşevi şi care-i putea da ştiri despre Elena. La început luptase cu ispita de a pune întrebări, apoi renunţase şi manevra conversaţia cu o iscusinţă pe care ar fi putut-o invidia pînă şi ofiţerii din serviciul de informaţii. Ştirile pe care reuşea să le afle îl făceau să tragă concluzia că Elena ducea o viaţă mai degrabă retrasă, închisă. Fusese văzută la un bazar de binefacere, la un orfelinat, fusese întîlnită cu doamne în vîrstă de la Crucea Roşie, cu călugăriţele unui ordin catolic. Toate astea îi provocau o bucurie răutăcioasă. Elena fugea de viaţa mondenă !... Cine ştie, poate chiar suferea ! Dar cînd începea să-şi dea seama de asta, în el prindea viaţă o căinţă devastatoare care-l determina să creadă că ea nu-şi cunoaşte propriu-i suflet şi că se teme zadarnic de ea însăşi.

În timpul uneia din aceste întîlniri întîmplătoare, tulburătoare, Benz află de moartea căpitanului von Harsfeld. Cel cu care stătea acum de vorbă în sala de mese era un maior ungur, gras şi brun, cu o mare poftă de mîncare şi foarte predispus la vorbă. Venise aici să

întîmpine nişte coloneli scandinavi care veneau de la Demirhisar şi care cutreierau Macedonia însoţiţi de ofiţeri bulgari şi germani. Maiorul Badacs primise ordinul să li se alăture. Timp de un ceas şi jumătate Benz îl descusu despre tot ceea ce era în legătură directă sau indirectă cu Elena. Nu omise să-l întrebe cîte ceva şi despre chemarea lui von Harsfeld din postul de „ofiţer de legătură“ între legaţie şi Cartierul General. Benz aflase ştirea cu două luni în urmă. Întrebat care a fost cauza, maiorul Badacs a răspuns că transferarea se făcuse la dorinţa personală a căpitanului von Harsfeld.

— Nu este admisibil, spuse el apoi oarecum confuz, ca unii ofiţeri să rămînă permanent în spatele frontului, iar alţii pe front. Căpitanul von Harsfeld a fost trimis pe frontul italian ! A fost ucis chiar în ziua sosirii. Ce fatalitate !

Maiorul Badacs stropi destinul plin de fatalitate al ofiţerilor cu o doză straşnică de vermut, în timp ce Benz, tulburat deodată, scăpă fără să vrea :

— Sora căpitanului Petraşev ştie ?

— Desigur, spuse maiorul Badacs uitîndu-se la el şi, gîndind încet, ca orice gurmand, încercă să-i intre în voie.

Maiorul Badacs tăcu un timp, apoi constată pe un ton plin de importanţă :

— Sora căpitanului de cavalerie Petraşev e foarte frumoasă.

Aştepta ca Benz să-i împărtăşească părerea, dar cum acesta tăcea, căscă somnoros. Ofiţerii bulgari plecaseră care încotro. Flacăra lămpii cu carbid atîrnată de tavan, începuse să se micşoreze treptat şi să pîlpîie.

— Cum a fost omorît căpitanul Harsfeld ? îl întrebă Benz înainte de a se despărţi de el.

Ochii negri ai maiorului Badacs îl priviră trist :

— Cît se poate de stupid, închipuiți-vă ! La primele împușcături căpitanul Harsfeld s-a ridicat în picioare, în toată înălțimea lui, în fața gloanțelor. Așa ceva n-ar face nici un recrut. Asta-i adevărată sinucidere !

— Da, adevărată sinucidere, spuse Benz pe gînduri.

XIV

IARNA LA P. ERA AIDOMA PRIMAverii ploioase din nordul Germaniei. Uneori cădeau zăpezi pe care curenții de aer cald dinspre Marea Egee le topeau prefăcînd străzile în bălțoace de netrecut. Peste oraș zburau aeroplane, camioane îmbîcseau străzile, șiruri nesfîrșite de infanteriști bulgari, flămînzi și jerpeliți, se scurgeau de la un capăt la celălalt al orașului. Totul se contopea, zi și noapte, într-un zumzet necontenit în care se simțea pulsația sinistră a războiului.

În zilele de duminică, dacă timpul era frumos, Benz se urca pe dealurile din jurul orașului. Nimic nu părea mai pustiu și mai fără speranță ca priveliștea care se deschidea spre sud. Dealuri golașe și triste, cu povîrnișuri roșietice, pe care noaptea urlau șacalii, coborau treptat contopindu-se cu cîmpia stearpă, presărată cu bolovani. În defileul dintre dealuri se zărea un rîu care-și revărsa în cîmpie apele îmbelșugate și tulburi, formînd pînă unde cuprindea privirea bălți, lagune și bălțoace. Nici un acoperiș de țiglă, nici un petic de verdeață proaspătă nu încînta ochiul în acest peisaj macedonean pustiu. Doar strălucirea soarelui și cerul azuriu învăluiau peisajul într-o luxuriantă și scînteietoare policromie, intensă, aspră, deprimantă. Uneori, în spațiul albastru, apăreau

dinspre sud-vest, mici puncte abia perceptibile. Se apropiau, deveneau mai clare, treceau sus, peste oraș, apoi se pierdeau undeva, spre nord. Erau aeroplane !... Vîntul aducea în urechile lui Benz zumzetul lor surd, înăbușit.

Din cauza treburilor atît de încîlcite în relațiile politice germano-bulgare, în strategie și aprovizionare, pe care nimeni nu le dorea astfel, dar pe care nimeni nu putea să le îndrepte, primăvara și vara anului 1918 treceră sub cele mai proaste auspicii. Foamea și rebeliunile soldaților deveniseră amenințătoare. În spatele frontului mișunau agitatorii pentru pace. Benz putea, dacă nu să se bucure (înfrîngerea bulgarilor însemna și sfîrșitul Germaniei), cel puțin să resimtă o satisfacție întunecată că în cele din urmă pacea va pune capăt stării insuportabile în care se afla. Se va înapoia în Germania, se va cufunda în uitare, va pierde urmele Elenei. Și, dacă le va mai descoperi, lipsa oricărei speranțe îl va face să se resemneze. Toate acestea erau raționamente clare și liniștitoare care puteau deveni realitate dacă Benz ar fi fost în adevăr stăpîn pe voința lui. Dar totul purta în acele zile amprenta cumplită a inevitabilului !

În cursul verii trecuseră prin P. unități militare — ultimele rezerve bulgărești. Uniformele lor erau jalnice, armele uzate, fețele chinuite de foame. Era oarecum stupid să crezi că această armată nesigură va mai putea rezista unei ofensive. Toată înfățișarea soldaților sugera ceva amenințător. Fețele lor arse de soare, întoarse spre nord, priveau cu nostalgie orizontul : acolo, peste munții înzăpeziți își lăsaseră satele îngrijite, unde îi așteptau femeile lor, unde grîul da în pîrg și turmele pașnice pășteau prin livezi, unde aerul era plin de sănătate, vegetația proaspătă și pîraiele susurau... Își continuau drumul spre sud, în căldura toridă, pe un pămînt nesănătos, plin

de băltoace și de duhoare, în care țînțarii le sugeau sîngele, iar gloanțele le ciuruiau trupurile.

Într-o noapte de septembrie, cu zăduf mare, căldura înăbușitoare îl trezi brusc pe Benz. Auzi bubuitul surd, înăbușit, al canonadei. Dădu la o parte voalul care îl apăra de țînțari și se ridică din pat. Canonada se auzea puternic, ca bubuitul pustiitor al unei furtuni în munte, ca clocotul unui torent, ca cutremurarea surdă a unor stînci desprinse, amestecată cu țăcănitul mitralierelor și cu ecourile care se fugăreau de-a lungul văilor. Dar totul se pierdea undeva, în depărtări, într-un contrast ciudat cu tăcerea acestei liniștite nopți din sud.

Se așeză lîngă fereastra deschisă și-și aprinse o țigară. Zăpușala era insuportabilă. Dulmeau miasmele de putreziciune și duhoarea efluviilor din bălți. Miliarde de țînțari bîziiau dincolo de voalul din fereastră, încercînd să pătrundă în cameră. Canonada continua, cînd surdă, cînd mai puternică, contopindu-se cu zgomotele nopții, neîntreruptă, turbată și sinistră...

În cele din urmă sosi și ziua în care, într-o după-amiază, Benz trebui să meargă la gară, în haosul provocat de dezastrul bulgarilor, printre regimente care se retrăgeau în dezordine și altele care veneau să le întoarcă înapoi pe front. Se duse la gară cu intenția de a aștepta trenul de X. deși acesta putea, în general, nici să nu vină. Avea în buzunar o telegramă de serviciu prin care primea ordinul să se prezinte la comandamentul 6 de etapă al armatei a XI-a. Unele telegrame sînt atît de lipsite de sens încît le înțelegi conținutul abia după ce stai de vorbă cu cel care le-a redactat. Evident, prin telegramă se urmărea scopul lăudabil de a-l ajuta să se orienteze și să se alăture unei unități germane în retragere. Din păcate însă, în grabă (sau poate în panica de care fusese cuprins) cel care o trimisese omisese să indice locul unde

locotenentul putea găsi acest comandament. După o scurtă ezitare Benz se hotărî să plece numaidecît la Sofia. Dacă și celelalte armate bulgărești se aflau în retragere ca cea pe care o vedea, era mai rezonabil să meargă la Sofia.

Ieși pe peron unde dădu peste priveliștea cumplită a cadavrului unui ofițer care zăcea într-o băltoacă de sînge. Nu era greu să-ți dai seama de tragedia care avusese loc. Nefericitul încercase să întoarcă, sub amenințarea pistolului, soldații în retragere. Un ultim și inutil act de cutezanță! Gloata de dezertori îl mutilase cu baionetele. Asta, se înțelege, nu-l încurajă să-și etaleze, pe peron, uniforma de locotenent în armata germană. Privirile aruncate nu erau deloc prietenești. La urma urmelor, toate nenorocirile care se abătuseră pe capul acestor oameni erau provocate de alianța lor cu Germania și nimeni nu trebuia să se mire dacă la cel mai mic pretext mînia lor s-ar fi revărsat asupra lui Benz. Asta îl îndemnă să se reîntoarcă în sala de așteptare, dar, conștient că haosul era general, prudența i se păru a fi cu totul copilărească. Parcă dezertorii nu-l puteau stîlci în bătăi și aici dacă li s-ar năzări asta în accesele neașteptate de furie colectivă cărora cad victime, de obicei, cei mai puțin vinovați. Îi trecu prin cap să se reîntoarcă la clubul militar unde ofițerii bulgari se baricadaseră cu saci de nisip, cu mitralierele în poziție de tragere. Dar nici asta nu-l încînta. Dacă rămînea cu ei deplasările din flanc ale avangărzilor franceze îl puteau rupe de unitățile germane.

Dar oricare ar fi fost primejdiile legate de rămînerea sa în gară sau alături de ofițerii bulgari, în clipa aceea nu era cîtuși de puțin predispus să reflecteze la aceste eventualități. Dacă intrase în sala de așteptare, asta se datora acelei prudențe simple și automate care continuă

să acționeze inconștient în om chiar atunci cînd acesta își pierde controlul. Pentru că în zăpăceala aceea incredibilă și amenințătoare Benz nu era deloc în toate mințile. Asta însă nu era o consecință a fricii sau a impasului în care se afla și de care de altfel nu-și dădea seama prea clar. În mijlocul acelei hoarde de soldați rebeli care își părăsiseră tranșeele, prădau depozitele, ucideau ofițerii, gîndurile lui se concentrau cu egoism asupra amănuntelor scenei care urma să aibă loc la Sofia între Elena și el — desigur, în acel mic salon în care va intra iar, în timp ce slujnica se va duce să-l anunțe. Hotărîse să se răzbune pentru cele zece luni petrecute la P., pentru deznădejdea nopților în care imaginea ei îi desfrăma necontenit mîndria. Comportarea lui va fi plină de amărăciune, dar demnă. Fără reproșuri, fără înverșunare... Va fi rece și neînduplecat, fără inimă. Își închipuia cum își va ascunde Elena fața în mîini și va începe să plîngă cu sughițuri (mai auzise plînsetul ăsta), cum va îndruga papagalicește cîteva cuvinte ca s-o calmeze. Suprema tristețe a acestei viitoare scene îi flata amorul propriu în așa măsură încît nu băgă de seamă că în sala de așteptare, care cu cîteva clipe înainte fusese goală, intraseră acum cîțiva bulgari. Se pare că vorbise tare, de unul singur, sau poate că zîmbea cu tristețe și mîndrie, obsedat de gîndurile bizare care-l frămîntau, deoarece bulgarii îl priveau mai mult mirați decît mînioși și nu-l alungară numaidecît așa cum se cuvenea să fie alungat un smintit fără căpătîi care nimerise într-un Stat Major al revoluției. Acest Stat major era format din trei ofițeri aspiranți, un sergent-major și un soldat, cu uniformele uzate și zdrențuite, cu armele încinse la brîu și brasarde roșii, late, la mîneci. Ofițerii aspiranți se uitară la Benz, dar nu-i dădură nici o atenție și continuară să examineze o hartă militară desfășurată pe o bancă. Ser-

gentul-major și soldatul schimbară însă cîteva cuvinte, evident la adresa lui. Apoi sergentul-major se apropie de el și-i ordonă, cu brutalitate, să iasă din sala de așteptare. Benz se supuse cu nepăsare, fără să se supere. Evenimentele care se desfășurau erau o treabă care-i privea pe bulgari și nu-l interesau. Îi fu însă limpede că acest ciudat Stat-Major examina harta cu un scop nu prea curat și, neîndoielnic, avea autoritate asupra gloatei care mișuna pe peron deoarece, după cîteva clipe ieși din sala de așteptare, în formație completă și zgomotul amuți numaidecît. Soldatul se urcă pe o masă care-i fusese adusă de undeva, și începu să țină o cuvîntare, cu un vădit talent de orator. În general, cuvîntarea era mînioasă și amenințătoare. Mulțimea îi repeta cuvintele cu zbierete cumplite agitînd pușțile deasupra capetelor. Apoi oratorul continuă spunînd că a sosit ceasul răfuielilor și că trebuie să pornească cu toții spre Sofia ca să pedepsească pe vinovați.

Deși era foarte imprudent să mai rămînă la acest miting Benz nu se mișcă din loc. Era interesat să afle cum vor ajunge la Sofia soldații ăștia în zdrențe, nemîncați și mînioși. Evident, cu trenul. Dar în acest caz Benz nu putea să călătorească cu ei decît dacă i-ar face să creadă că este alături de ei. De ce nu ? Principalul era să ajungă la Sofia sau la vreo gară din apropierea capitalei. Mai departe, se înțelege, ar renunța la cinstea de a fi întîmpinat cu salvele junkerilor. Oricît era de riscantă această călătorie, era totuși de preferat în fața eventualității de a fi făcut prizonier de francezi sau de sîrbi. Aceștia din urmă nu erau, desigur, prea departe deoarece canonada artileriei se auzea acum foarte aproape. Probabil că tunurile și mai ales aeroplanul care se tot învîrtea suspect pe deasupra gării îl potoliră pe orato-

rul înfierbîntat care fu constrins să-şi scurteze cuvîntarea.

Adunarea se încheie cu strigăte şi ameninţări aşa cum se termină toate întrunirile însufleţite, după care dezertorii se împrăştiară în jurul gării ca să nu ispitească aeroplanul. Nimeni nu se legă încă de el cu toate că prezenţa lui era, ca să spunem aşa, cît se poate de insolentă din punct de vedere politic. Benz se hotărî să pună capăt acestei situaţii jenante ducîndu-se la Statul major al rebelilor ca să oficializeze, prin tratative, intenţia de a călători cu trenul lor. Putea să le spună, de pildă, că-şi oferă serviciile îngrijind de răniţii armatei revoluţionare. Propunerea nu putea fi respinsă dacă se avea în vedere că pe drum se puteau angaja lupte.

Cum în cele din urmă deveni limpede că trenul din sud nu va mai veni (Benz a înţeles asta din discuţiile soldaţilor) Statul major se întruni iarăşi şi probabil că hotărî să formeze o garnitură de tren. Sergentul-major cu brasarda roşie, însoţit de cîţiva soldaţi cu baioneta la armă zoriră din spate doi mecanici, înspăimîntaţi de moarte, spre locomotiva de manevră aflată pe o linie laterală. După o jumătate de oră garnitura de tren era gata şi Benz porni spre conducătorii rebelilor ca să-şi expună intenţiile. Spre marea lui surprindere însă, în timp ce trecea prin ieşirea care ducea la peron, între grădină şi clădirea gării, auzi un glas alarmat, care-l şopti în nemţeşte :

— *Herr Oberleutenant ! Herr Oberleutenant !*

Benz întoarse capul. În spatele straturilor înalte de albăstrele, din grădină, apăru o faţă lată, roşie ca racul, cu un chipiu de vînător de munte.

— Cine eşti ? întrebă el cu asprime.

— *Gefreiter* Laugwitz, răspunse necunoscutul. Veniţi numaidecît la noi !

Oare prezenţa unor soldaţi germani nu va complica situaţia ? În clipa aceea însă Benz se simţi înviorat. În spatele lui Laugwitz se aflau doi nemţi, cu cască, înarmaţi pînă în dinţi, cu grenade şi baioneta la armă. Benz simţi deodată coeziunea de granit care unise în timpul războiului, pe toţi nemţii din Balcani. O, compatrioţii săi nu-l uitaseră ! Laugwitz îi explică agitat că fusese trimis cu un automobil şi patru soldaţi de căpitanul Hamerstein. În ultima clipă cineva îşi adusese aminte de medicul german din P. care, se înţelege, trebuia eliberat din prizonierat sau ferit de fărădelegile dezertorilor. Ar fi mai rezonabil să pornească pe şoseaua care duce spre X. Şi de acolo s-o ia spre Sofia. Hamerstein însuşi dăduse acest ordin. Şi coloana lui se îndrepta spre Sofia, dar pe un alt drum.

— Da, e mai rezonabil ! spuse Benz repede. În acest fel vom lua-o înaintea rebelilor.

Porniră repede spre oraş, aproape alergînd, pentru că alte gloate ameninţătoare, de dezertori, veneau din toate părţile. La orizont se ridica fumul unor incendii uriaşe : bulgarii îşi incendiau depozitele. Automobilul german, păzit de ceilalţi doi soldaţi, aştepta în piaţa din faţa clubului militar. În clădirea clubului, vreo zece ofiţeri bulgari îşi arătau feţele posomorite în dosul ţevilor de mitraliere. Mai credeau şi acum că rebeliunea este trecătoare şi că în curînd vor sosi trupele regulate. Înfăţişarea acestor ofiţeri, baricadaţi împotriva propriilor lor soldaţi, era cît se poate de mohorîtă. Hotărîseră să se opună pînă la capăt dacă vor fi atacaţi de dezertori şi rerură cîteva grenade de mînă. Din ordinul lui Benz, Laugwitz le dete, dar fără plăcere : grenadele puteau fi de folos şi soldaţilor săi.

Între timp tot cîmpul se umpluse de dezertori care, în grupuri mici, se îndreptau pe jos, spre defileu. Evident, nu puteau să încapă toţi în tren. Benz se gîndi că ar fi foarte bine dacă automobilul ar reuşi să intre în defileu înainte de plecarea trenului. Şoseaua şi calea ferată mergeau în acest defileu aproape paralel. Benz vedea clipa în care maşina va merge alături de tren (dacă acesta i-ar ajunge din urmă sau ei ar încerca să-l întreacă) şi schimbul duşmănos de focuri de armă care putea să urmeze. Toate astea îl îndemnară să se aşeze la volan şi să conducă în cea mai mare viteză. Ajunseră din urmă şi întrecură cîteva grupuri. Bulgarii îi împroşcară cu înjurături înverşunate. Dar nimeni nu îndrăzni să tragă în ei. La orice gest suspect vînătorii de munte îşi ridicau carabinele semnificativ.

Trebuiau să ajungă cu orice preţ la Sofia înaintea dezertorilor. Altminteri grupul risca să cadă la întîmplare, în zăpăceala provocată de luptele de stradă, o unitate militară germană. Că vor fi lupte de stradă, Benz nu se îndoia cîtuşi de puţin. Aceste cîteva mii de soldaţi înfometaţi şi ceilalţi, care veneau în urma lor, înfierbîntaţi şi îndîrjiţi se năpusteau asupra Sofiei cu toată forţa pustiitoare a mîniei şi a răzbunării. Da, lupte vor fi! Benz începu să-şi facă tot felul de gînduri. Îşi închipuia, cu naivitate, cum cade ucis de un glonte rătăcit. Deci scena întîlnirii cu Elena, pe care o conturase cu atîta claritate în imaginaţia sa, nu va mai avea loc. Mai bine! Să moară fără s-o mai vadă! Asta o va tortura şi mai mult. O, măcar de-ar muri!...

— Mai încet, *Herr Oberleutenant!* îl preveni prudent Laugwitz.

Benz tresări şi-şi veni în fire. Conducea maşina cu o viteză nebună şi la un viraj mai scurt risca s-o arunce

în prăpastie. Încetini viteza şi zîmbi cu tristeţe propriilor sale gînduri. Tragismul, fruct al imaginaţiei, este şi el adesea expresia unei profunde deznădejdi.

XV

ÎN CELE DIN URMĂ AUTOMOBILUL ieşi din defileu şi înaintea lor se întinse vasta căldare a oraşului X. cu ogoarele şi orezăriile secerate. Cîmpia era deprimantă şi liniştită ca în acea seară de septembrie, cu un an în urmă, cînd Benz o văzuse pentru prima oară pe Elena. Acelaşi curent cald şi umed care venea, prin valea fluviului, dinspre sud, aceeaşi întindere ofilită, aceeaşi exuberanţă de culori atenuate, în care plutea tainica nostalgie ce învăluie viaţa în pragul morţii. Numai soarele strălucea prin ceaţa amurgului cu o lumină roşietică sinistră.

Starea în care se afla Benz era şi ea în oarecare măsură aceeaşi: agitaţia care îl frămîntase cu cîteva clipe înainte făcuse loc unei linişti egale, reţinute, ca liniştea care-l cuprinde pe soldatul rănit după o injecţie cu morfină. De ce dorea să fie la Sofia cu o clipă mai devreme? Ca s-o vadă pe Elena? Şi dacă o va vedea, ce va fi? O va jigni şi poate o va face să plîngă. Şi apoi? Nu va pleca iarăşi? Nu se va scufunda oare pentru totdeauna în uitarea ei? Ce era el pentru ea? Ce reprezenta el în viaţa ei mai mult decît Reichert şi von Harsfeld, decît cei care vor veni după el? Nu, e mai bine să dispară acum din calea ei — acum, cînd mîndria lui era încă întreagă, acum cînd viaţa îi mai stătea încă înainte! În felul acesta îşi va curma suferinţele provo-

cate de gelozie, va rămîne cu iluzia, plină de mîndrie, că a lăsat el însuși să-i scape din mînă fericirea.

— Am lăsat să-mi scape din mînă fericirea...

— Ordonați ? întrebă Laugwitz.

— Nimic.

Gefreiterul tăcu respectuos. Benz zîmbi. Iată pînă unde ajunsese ! Să vorbească singur, ca nebunii. Dar de fapt, nu era oare nebun ? Să părăsească o femeie frumoasă ca un înger, care îl iubea, numai pentru că se gîndea că odată tot îl va înșela ! O, amor-propriu demențial !... Chiar atunci cînd ai în mînă fericirea, ucizi orice urmă de bucurie. Dragostea pentru o femeie nu este oare ca iubirea față de semenul său — o totală negare a mîndriei, gata oricînd de sacrificiu ? Dar sigur că pentru el nu era — cel puțin în clipa aceea — deoarece numai după cîteva secunde gîndul lui rătăcea iar prin labirintul raționamentelor anterioare. Da, e mai bine să n-o vadă pe Elena : e mai bine să trăiască în ascetismul său întunecat la care îl condamna mîndria. În încrîncenarea cu care dorea să-și împietrească inima era multă voluptate amară.

Benz era torturat de lupta dintre sentimentele și hotărîrile contradictorii care îl frămîntau cînd automobilul intră în orașul X. Ceea ce făcea impresie în aspectul orașului era calmul. Așezați la mese, în fața cafenelelor, oamenii glumeau, discutau, fumau. Peste tot plutea miros de bere, de carne friptă, de fructe, de tutun pus la uscat — miresme liniștitoare ale muncii încheiate și ale odihnei liniștite dintr-un oraș de provincie. Motorul centralei electrice începuse să duduie și lămpile își difuzau lumina. Ce viață lipsită de griji, s-ar crede ! Dar numai la o sută de kilometri de acolo o armată întreagă se retrăgea în dezordine, depozitele ardeau, se puncau

la cale revoluții, regimente demoralizate se scurgeau ca o lavă pustiitoare care avea să se reverse peste liniștea acestui oraș pașnic.

Intenția lui era să se abată pe la intendența germană, dacă se mai afla în oraș, și după ce vor lua benzină, să continue drumul spre Sofia. Intendența se afla la locul ei, chiar mărită și extinsă cu niște barăci de lemn din care duhnea un miros insuportabil de piei de oaie. Agitația și dezordinea din curte și din depozite nu-l mirară prea mult. Află de la un subofițer că se primise, cu o zi înainte, ordinul ca tot inventarul și mărfurile să fie expediate numaidecît la Sofia. Vreo zece camioane erau încărcate în mare grabă. Cele povestite de Laugwitz îl speriară grozav pe bietul subofițer. Era slăbănog, nervos, descumpănit de răspunderile financiare. Dezastrul bulgarilor îl descumpăni și mai mult, dar nu atît din cauza primejdiei pe care o reprezenta pentru flancul forțelor de la centru, cît pentru soarta pieilor de oaie. O, pieile nu vor putea în nici un fel să fie încărcate în camioane încă în cursul acelei nopți. În nici un fel ! Își frîngea mîinile cuprins de deznădejde. Apoi oferi tuturor vermut și aduse registrul de repartiții în care Benz trebuia să semneze pentru benzina primită. În clipa în care închidea registrul, Benz observă colțul unei chitanțe prinsă cu un ac cu gămălie lîngă numele celui care primise benzină înaintea lui.

Citi numele și se înfioră de emoție...

Felul în care oratorul din gara P. îi însuflețea pe dezertori, cadavrul ofițerului căsăpit, ar fi trebuit să-l înfioreze pe Benz. Dar toate astea, nici măcar propria sa soartă, în haosul crîncenei revoluții bulgare, nu-l tulburau cîtuși de puțin. Dacă subofițerul de intendență se mîndrea, în această clipă neînchipuit de grea, numai la

pieile lui de oaie, pe care nu știa cum să le expedieze la Sofia, Benz îi semăna oarecum, în sensul că era absorbit în întregime de gîndul la dragostea lui. Se părea că destinele Germaniei încetaseră să mai existe pentru el. Era într-o stare de totală nepăsare față de orice s-ar întîmpla, stare în care îți păstrezi logica raționamentului, dar în care acționezi mecanic. Nu-i trecuse prin cap nici măcar că avea datoria, ca aliat, să-i informeze pe ofițerii bulgari că dezertorii înaintează. Datorie de aliat! Avea impresia că aceste cuvinte sună acum cît se poate de fals... Dacă ofițerii bulgari, din spatele frontului, nu știau ce se petrece pe front — cu atît mai rău pentru ei. Din toată alianța asta, din toate tratativele, înțelegerile, paradele și cuvîntările, din toate minciunile și fățărniciile nu-i mai rămînea acum fiecăruia decît dreptul de a-și salva pielea, care cum va putea. Și el făcea parte dintre cei care trebuiau să-și salveze pielea, dar acum începuse să se gîndească la un căpitan de cavalerie bulgar, în uniformă albastră, cu galoane, care primise de la intendență, contra plată și chitanță, benzină pentru automobilul său.

Primul gînd care-i trecu prin cap fu să-l caute numaidecît pe căpitanul de cavalerie Petrașev, și să-l prevină că soldații rebeli se apropie de gară. Dar poate că ofițerii din garnizoană și căpitanul Petrașev știau asta. Trebuiau să știe. Erau datori să știe. Și dacă, cu toate știrile primite, socoteau și ei la fel ca ofițerii din P. că răzmerița era de scurtă durată, de ce să apară el în fața lor ca un prostănac speriat?

Aceste gînduri meschine îl făcură să ezite dacă să-l mai caute pe căpitanul de cavalerie Petrașev. Cu toate acestea continua să se gîndească la el sau mai exact la fratele celei pe care o iubea. Trebuia să-i comunice tot ce văzuse în gara P. Nu din dragoste pentru el, ci pentru

sora lui. Benz revăzu iar cadavrul ofițerului ucis. Va împărtăși oare aceeași soartă și căpitanul de cavalerie Petrașev dacă dezertorii ar da din întîmplare peste el? Hotărî să-l caute cu orice preț și să-l prevină. Ordonă ostașilor să-și reia locurile și în urma indicațiunilor date de el, Laugwitz îndreptă mașina spre Petrașevi. Voia să se încredințeze mai întîi dacă Petrașev este acasă. După aceea îl va căuta la club. În timp ce parcurgeau străzile, Benz medita netulburat la gestul său ușuratic. I se părea ușuratic deoarece în clipa asta era ferm convins de imineța unor evenimente tragice. Dezertorii puteau să apară în orice clipă în gară. Se întreba chiar de ce nu sînt încă acolo. Trenul lor trebuia să fi pornit la puțin timp după plecarea automobilului. Orice șuierat de locomotivă, orice zgomot care-i amintea de troznetul armei, îl făcea să tresară. Tulburat de tot ceea ce văzuse, obsedat de luptele de stradă, vedea incendii, auzea clocotul gloanțelor și bubuitul bombelor — toată dezlănțuirea fantastică și întunecată a unui război civil despre care avea idee doar din cărți, dar care îl făcea totuși neînduplecat în hotărîrea de a-l găsi pe căpitanul Petrașev sau de a-l căuta pînă în clipa cînd se va încredința că nu este în oraș.

Casa familiei Petrașev părea singuratică, goală și mută, fără nici o lumină în interior. În întunericul serii, bălăriile din grădina pustiită păreau o masă întunecată de unde se ivea ici-colo, albul trandafirilor și al garoafelor tomnatice, care ca prin minune, nu fuseseră sufocate de abundența vegetației sălbatice. Benz pierduse speranța că-l va găsi pe căpitanul Petrașev acasă. Dacă nu plecase încă din oraș, mașina lui ar fi trebuit să fie în fața porții. Iar dacă mașina era în alt loc, iar el acasă, ar fi trebuit să fie lumină cel puțin la o fereastră.

Nici una, nici alta. Mai rămînea să-l caute la clubul militar sau prin cazărmi, prevenind totodată pe toți ofițerii bulgari de primejdia care-i amenința.

Spre a se încredința pe deplin că în casă nu este nimeni, apăsă cu putere poarta așteptîndu-se să întîmpine rezistența neplăcută a unei broaște încuiate. Dar poarta se deschise și în tăcerea străzii balamalele scîrțîiră strident. Poarta era descuiată, dar de ce? Rămînea să admită că Petrașev uitase s-o încuie și sigur că s-ar fi mulțumit cu această deducție dacă un gînd nou, rapid și orbitor ca un fulger, nu i-ar fi trecut deodată prin cap. Îi străbătu întreaga ființă și-l cutremură ca o lovitură de trăznet. În clipa următoare o zbughi spre intrarea principală a casei, într-un elan atît de nebunesc, încît Laugwitz și soldații săi fură acum siguri că se aflau sub comanda unui ofițer cam smintit. În timp ce alerga pe dalele de piatră din curte și zgomotul cizmelor se pierdea undeva, în liniștea grădinii, Benz descoperea că nimic nu e mai neputincios și mai conformist decît dragostea, că nimic nu întunecă și nu limpezește rațiunea cu o forță mai mare decît ea, după cum gîndurile noastre coincid sau sînt în contradicție cu elanurile ei. Cînd se jurase, în deznădejdea lui, că n-o va căuta pe Elena la Sofia, nici prin cap nu-i trecuse că ea ar putea să fie aici. Acum, cînd se aștepta la răzbunarea dezertorilor, cînd în închipuirea lui prindeau viață grozăvii fără seamăn, unicul lucru de care era conștient și pe care îl dorea era să-l găsească pe căpitanul de cavalerie Petrașev cu toate riscurile la care se expunea rămînînd în oraș. Făcea asta pentru Elena. Dragostea îl aducea înaintea acestei case — dragoste pe care nici o mîndrie, nici un jurămînt, nici o depărtare în spațiu sau uitare în timp nu puteau s-o nimicească. Acum ea îl dirija, ca

îl lumina. Ea îi îngădui să rostească, cu respirația tăiată de emoție, cuvintele care umpleau brusc cumplitul vid din viața lui: „Poate că Elena este aici!"

XVI

DA, ELENA PUTEA SĂ FIE AICI! Numai că ceea ce gîndea Benz, în timp ce urca treptele de piatră de la intrarea principală, nu era o certitudine, nu se baza pe nici o dovadă evidentă; nu era decît dorința lui pătimașă ca ea să fie într-adevăr aici. Nimic nu era în stare în acea clipă să-i domine voința mai deplin ca agitația care-l cuprinsese la gîndul că o va revedea.

Care Elena era într-adevăr aici? Unicul motiv care-l îndemna să creadă asta era împrejurarea că poarta era descuiată. Dacă acest lucru nu se datora unei simple distracții a căpitanului Petrașev, trebuia să admită că în casă este cineva cu toate că ferestrele erau întunecate. Cineva! Cine altcineva dacă nu Elena și Sylvie? Era greu de presupus că putea fi Anderson sau un alt ofițer care își cucerise, ca el, dreptul de a avea o cheie și de a înnopta singur în casă, oricînd ar dori. I se păru chiar că n-ar putea să fie nici căpitanul Petrașev. Da, toți ofițerii și soldații din spatele frontului trebuiau să fie acum strînși la un loc ca să-i respingă pe dezertori. Benz își aduse aminte că intrînd în oraș nu zărise nici un bulgar în uniformă. Într-adevăr, era stupid să creadă, așa cum făcuse cu cîteva clipe înainte, că cei din spatele frontului nu știau ce se întîmplă pe front.

Cu o încordare maximă, deschise ușa vestiarului. Aici era întuneric, dar fișia îngustă, albă, de lumină de acetilenă, care se strecura pe sub ușa camerei ce servea de bibliotecă, îi arătă încotro s-o ia. Porni spre ea, cu inima agitată, cu respirația tăiată, cu o slăbiciune fizică neașteptată. Convingerea devenită acum aproape certitudine că în spatele acelei uși se afla Elena, îl învălui în aceeași vrajă ca atunci cînd o întîlnise prima oară. Și tocmai această bucurie renăscută, pe care i-o provoca existența ei, apropierea iminentă de ființa ei, îl umplea de neliniște. Benz își dădu numaidecît seama că nimic nu era mai lipsit de speranță, ca gîndul de a se despărți de această femeie, nimic nu era mai slab și mai incapabil de rezistență ca mîndria lui.

Benz întredeschise ușor ușa. Flacăra puternică a lămpii cu carbid îl orbi și camera cu rafturile cu cărți cu vitrinele în care sclipeau podoabele de argint și aramă, de modă veche, și se păru, după întunecimea din coridorul prin care trecuse, ca prinsă în razele unui proiector. Luminile și umbrele făceau contraste puternice. Închise ochii și-i deschise apoi numaidecît ca să zărească, după cîteva clipe, dincolo de flacăra orbitoare a lămpii, fața mată a Elenei, cu aureola părului ei negru, cu ovalul delicat, reverberînd viața ei profundă și închisă chiar în clipele de totală destindere. Lui Benz i se păru că niciodată Elena nu fusese mai gingașă, mai frumoasă, nu sugerase cu mai multă tărie convingerea că personifica spiritul eternei femei cu toate ispitele tainelor ei. Niciodată, nici chiar în zilele cînd, pură ca liliacul și delicată ca roua dimineții — germen fragil al nefericirilor care aveau să vină — contemplase de la fereastra camerei sale minaretele și chiparoșii ce se estompau încet în ceața amurgului.

Elena ședea în spatele biroului și scria scrisori. Înainte ca Benz să intre în cameră, zgomotul făcut de pașii lui, în coridor, o îndemnase să-și îndrepte privirile spre ușă. Toată concentrarea anterioară făcuse loc unei uimiri nespuse la apariția lui la această oră tîrzie dintre cină și somn în care sufletele oamenilor se odihnesc, dar în care al ei se zbuciuma urmărit de propria-i conștiință. Nu se așezase oare să scrie scrisori ca să alunge fantomele lui Reichert și von Harsfeld ? Într-adevăr, în sclipirea neagră, plină de melancolie a ochilor ei, se citea o tristețe tăinuită prin care-și ispășea arzătoarele patimi trecătoare.

În cele din urmă ea șopti slab : — Aitel !

— Ce cauți aici ? fură primele cuvinte rostite de Benz.

— Nu știu, spuse ea, convinsă că răspunsul era exact. Nu-și revenise încă pe deplin. — Dar tu ? îl întrebă ea.

— Mă duc la Sofia.

— Cine ți-a spus că sînt aici ?

— Nimeni.

Ea zîmbi arătîndu-și vîrfurile dinților albi și egali. Zîmbetul i se păru lui Benz jignitor.

— Să nu crezi că vin dintr-un simplu capriciu al sentimentelor mele, spuse el cu seriozitate, dar fără dorința de a fi ironic.

— Nu cred asta, spuse ea. Un astfel de capriciu ar fi mai puternic decît mîndria ta care a distrus totul.

— Totul ? repetă Benz involuntar.

— Da, în tine.

— Dar în tine ?

— Și în mine. Ți se pare ciudat ?

— Nu, spuse el întunecat.

Puse pe masă tocul pe care-l ținea în mînă și închise mapa cu hîrtia de scrisori. Se simțea apăsat de sclipirea dîrză și insistentă a ochilor ei.

— Ai spus că n-ai venit dintr-un simplu capriciu sentimental, spuse ea după o clipă.

— Asta nu te-a liniștit destul ? spuse Benz iritat.

— Dar nu m-ai tulburat deloc.

— Vrei să subliniezi asta ?

— Socotesc că este inutil.

— De cînd ai devenit atît de înțeleaptă ?.

— De un an.

— Asta, presupun, pentru că nu mai e necesar să dai răspunsuri lingușitoare unor persoane stupide ca mine.

Zgomotul provocat de cărțile azvîrlite îl constrînse să tacă. Elena se ridică brusc, în spatele biroului. Cu fața congestionată și buzele strînse ridicase amenințător mapa cu hîrtia de scrisori.

Benz se prefăcu a avea aerul unui om care nu se aștepta la acest gest.

— Azvîrle-o, spuse el imperturbabil. Dar dacă vrei să te convingi că acum sînt pentru tine cu totul inutil, te previn că nu vei reuși... Împrejurările nu-ți îngăduie...

— Împrejurările ? repetă ea nedumerită. Ce fel de împrejurări ?

— Politice și militare.

— Ce vrei să spui ?

— Că trebuie să încui casa și să vii numaidecît cu mine la Sofia.

Ea îl privi cu neliniște.

— Dumnezeule, Aitel !... Vorbește omenește !

Benz stătu la îndoială dacă să-i explice situația, ceea ce ar fi putut s-o sperie și mai mult din cauza fratelui

ei. În cele din urmă hotărî că totuși trebuie să-i spună.

— Unde e fratele tău ? întrebă el alarmat.

— A plecat acum cîteva minute spre Sofia.

— Singur ?

— Nu, cu Anderson.

— Ți-au spus de ce se duc acolo ?

— Nu. Au fost chemați urgent, telefonic.

Era evident că Petrașev și Anderson nu știau nimic despre evenimentele în curs. Altminteri ar fi luat-o și pe Elena cu ei. Pe Benz îl liniști faptul că ei plecaseră spre Sofia.

— De ce ești îmbrăcat așa ? întrebă ea.

Înfățișarea lui nu era prea elegantă : încins cu baioneta, purta un revolver, cizme grele, albe de praf, avea părul ciufulit și fața nebărbierită.

— Pentru că nu vin de la paradă. Se poate ședea aici ?

— Se poate chiar și mînca.

Pe fața ei apăru un zîmbet de ușurare. Benz se așeză pe un fotoliu încercînd să-și păstreze tonul glumeț, ușor capricios, cu care vorbise pînă atunci. Se hotărî să-i dezvăluie situația fără însă a o speria prea mult. Tocmai de aceea se așezase. Elena întinse mîna spre butonul sonoriei cu intenția de a o chema pe Sylvie.

— Lasă asta, spuse Benz repede. Nu avem timp de masă ! Nu pot să-mi expun ostașii...

— Ostașii ? întrebă ea mirată.

— Da, în fața porții sînt niște ostași germani.

— Ce caută aici ?

— Mă așteaptă.

Pe fața ei apăru iarăși expresia de neliniște de mai înainte.

— Aitel ! strigă ea tare. Vreau să știu ce se întîmplă !

— Frontul a fost străpuns, spuse el în cele din urmă.

— Frontul străpuns ? repetă ea cu o voce nepăsătoare, ca și cum n-ar fi înțeles nimic.

— Da, soldații răzvrătiți se îndreaptă spre oraș.

Îi descrise în cîteva cuvinte, prin ce trecuse de dimineață, omițînd cu prudență, se înțelege, să amintească de cadavrul ofițerului ucis. Elena îl asculta distrată. Era clar că gîndurile ei rătăceau aiurea. În cele din urmă păru că a înțeles miezul situației și întrebă cu voce ciudată, uimită, care îl jigni profund pe Benz :

— Ți-e frică de soldații răzvrătiți ?

— Da, spuse doctorul furios, pentru tine...

— Mie nu mi-e deloc frică, spuse ea.

Benz o privi uluit.

— Nu vii cu mine ? întrebă el pe deplin convins că va trebui s-o scoată din casă cu forța.

— Rămîn aici.

— De ce ?

— Da, de ce ? repetă ea, cu o voce în care se putea citi cinism, cochetărie și duioșie.

— Te întreb ! insistă Benz.

— Ei bine, spuse ea, ca să rămîi cu mine !...

Benz se simți foarte încurcat. Toată fermitatea cu care vorbise pînă atunci se făcu praf și pulbere. Elena continua să rămînă în spatele biroului, încordată, roșie la față, înspăimîntată de propriile ei cuvinte. Expresia feței sale țintuia orice încercare pe care ar fi făcut-o Benz de a o copleși cu explicații convingătoare. Își dădea seama că-i este cu totul imposibil să opună o rezistență intențiilor pe care le citea în ochii ei. Da, ca să rămînă aici ! Fără nici o îndoială !... Părea un om pierdut, fără speranță. Văzuse în Kamerun un botanist

german mușcat de un șarpe veninos, care nu mai avea de trăit decît cîteva ore. Pînă în ultima clipă botanistul își ascunse panica cu o stăpînire de sine uimitoare. Benz era acum ca el. Sub tăcerea și rigiditatea cu care îi întîmpinase cuvintele se ascundea presentimentul unui destin implacabil, al chinurilor pe care le provoacă suferințele ce nu se mai sfîrșesc. În timpul lunilor de singurătate pe care le petrecuse la P. își făcuse convingerea că dragostea acestei femei și durerile pe care le pricinuia erau legate de misterul adînc și impenetrabil al vieții însăși.

În timp ce se gîndea, foarte preocupat, ce să facă cu ostașii, ea puse pe masă mapa pe care o ținea încă în mînă și se îndreptă spre ușă.

— Unde te duci ? întrebă Benz cu voce surdă.

— Să-ți aduc vermut.

— Rămîi aici, o rugă el. Nu vreau vermut.

Ea se supuse voinței lui și nu ieși din cameră.

Benz își simți deodată creierul limpezit de toate gîndurile cumplite care îl torturaseră pînă atunci. Ședea, cu picioarele întinse, cu mîinile lăsate în jos, cu ochii pe jumătate închiși. Din poziția asta, fotoliul moale, lampa cu carbid, etajerele cu cărți și sclipirea întunecată a bibelourilor din vitrinele de sticlă i se păreau nespus de plăcute. Își dădu seama că nimic nu-i crea o senzație de viață mai plină și mai adîncă, nimic nu însuflețea obiectele lipsite de viață din juru-i, ca prezența Elenei. Își dorea în gînd ca Elena să se așeze în spatele biroului, în același loc de unde se ridicase cu cîteva clipe mai înainte. Dorea să contemple, la lumina lămpii, tot ceea ce era atît de angelic și totodată atît de demonic pe chipul ei. În clipa aceea expresia ei era simbolul permanentei dualități, a tot ceea ce este înălțător și meschin în om, al puterii cu care domina viața lui Benz

amenințîndu-l cu pierzania. Dar ea nu se reîntoarse la birou, ci rămase în picioare, în spatele lui Benz și în clipa următoare el simți atingerea mîinilor ei care îl cuprinseră fața și îl trăgeau încet înapoi... Benz își lăsă ușor capul pe spate simțind căldura moale a sînilor ei. Cîteva minute se lăsă în voia unei senzații de nespusă fericire. Dar în clipa în care buzele ei se lipeau de fruntea lui, niște pași în coridor întrerupseră nespusa dulceață a îmbrățișării ei. Benz întoarse capul și se uită la Elena. Ea șopti ca să-l liniștească :

— E Sylvie.

După cîteva clipe slujnica apăru în dosul ușii cu o plasă de lucruri pe care le cumpărase. Lumina vie, de acetilenă, îi învălui fața grosolană, brună, cu sprîncene dese, cu buze foarte roșii, înghețată sub masca calmului ei levantin.

— Cîțiva soldați întreabă de domnul, zise ea în franțuzește.

— Da, vin numaidecît, spuse Benz cu înfrigurare.

Se ridică din fotoliu ca să iasă afară și să-i expedieze pe soldați. Făcuse asta cu convingerea bețivului care vrea să înlăture prezența încomodă a unor străini. Soldații trebuiau să-și continue drumul spre Sofia. Fără îndoială...

— Așadar, pleci ! strigă Elena cu o voce în care Benz surprinse mînie și durere. Asta e peste puterile tale, peste mîndria, peste disprețul pe care-l ai pentru mine... Nu-i așa ?

— Dumnezeule, Elena... spuse el neputincios. Cum e posibil să crezi că te disprețuiesc ?

Amîndoi stăteau lîngă ușă, față-n față. Ea se năpusti deodată spre el și în timp ce încerca din toate puterile să-i desprindă mîna de pe clanța ușii, repeta mereu cu-

vintele care lui Benz i se păreau că vin din străfundurile eternității :

— Nu vei pleca, nu-i așa ? Nu acum ! Nu în noaptea asta pe care n-o s-o mai retrăim niciodată... Niciodată, mă auzi, niciodată !

Cu fiecare cuvînt, vocea ei devenea mai înfrigurată. Cu toate că hotărîse să rămînă cu ea, Benz se simți iarăși buimac, ca și cum femeia asta l-ar fi împins pe marginea unei prăpăstii plină de patimi din care destinul dirijează viața cu fire nevăzute.

Benz lăsă clanța și, cu nervii sfîrșiți, se așeză pe fotoliul cel mai apropiat. Mîinile îi tremurau. Pentru o clipă avu impresia că și Elena era în aceeași stare. După puțin își reveni și auzi iarăși pași pe coridor, dar acum pași înceți, greoi. O voce groasă strigă nehotărîtă de după ușă :

— *Herr Oberleutenant*...

Elena deschise ușa.

Surprins și încurcat de prezența ei, *gefreiterul* rămase în poziție de drepți. Ochii lui, de un albastru închis, speriați, o priveau insistent.

— Eu rămîn aici, Laugwitz, spuse Benz repede, voi sînteți liberi. Puteți să vă continuați drumul spre Sofia.

Pleoapele *gefreiterului* începură să clipească repede, iar buza de sus o mușcă pe cea de jos. Se uita la Benz cu respect, ascultător, dar era evident că se abținea să nu spună ceva.

— Hai ! zise Benz cu asprime. Porniți numaidecît spre Sofia. Eu rămîn aici. Nu e posibil s-o lăsăm pe domnișoara singură, nici s-o luăm cu noi. Înțelegi, nu-i așa ?

Gefreiterul făcu un semn din cap că a înțeles.

— Ești liber, zise Benz.

Dar *gefreiterul* nu se întoarse numaidecît cu spatele, ci rămase în fața lui privindu-l iscoditor.

— *Her Oberleutenant*, spuse el, cer permisiunea să rămînem şi noi.

— Nu sînteţi obligaţi să rămîneţi, spuse Benz mişcat.

— Trebuie să rămînem şi noi, insistă *gefreiterul*.

— Din cauza domnişoarei ? întrebă Benz glumind.

Privirile *gefreiterului* se opriră asupra Elenei cu o admiraţie mută.

— Da, din cauza domnişoarei, întări el cu toată seriozitatea.

Şi vocea de bas, calmă, a acestui uriaş cu ochi albaştri, tremura uşor.

Benz mîncă cu ostaşii. Cînd ieşi din sufragerie, Sylvie apăru de pe undeva şi-i şopti cu voce joasă :

— *Mademoiselle* a spus să vă duceţi în camera ei.

Şi Benz se duse. Dumnezeule, doar nu era să nu meargă ! Era peste puterile lui. Intră în cameră cu o groază de moarte care-i fereca inima. Elena era îmbrăcată într-o rochie de mătase, de un albastru viu, brodată cu arabescuri aurii. Rămase cîteva clipe în mijlocul încăperii, în picioare, fără a se putea gîndi la ceva, pînă cînd, în cele din urmă, se apropie de silueta albastră care se prefăcu deodată în flăcări trandafirii şi-l înghiţi ca o beznă.

XVII

ÎN TIMPUL ACESTEI SCÎNTEIERI de fericire efemeră, Elena consimţi să-i devină soţie. În adîncul sufletului ei accepta acest lucru ca pe un sacrificiu prin care îşi ispăşea pasiunea. Conform planului pe care-l făcură, Elena urma să plece în Germania împreună

cu Benz. Hotărîră să se căsătorească la Kiel unde trăia mama lui. Elena va rămîne la ea pînă la sfîrşitul războiului. Ar putea să suporte o astfel de viaţă ? Elena consimţi la toate cu uşurinţa iraţională care-i caracteriza toate acţiunile. Putea oare, ea, răsfăţata, să fie înţeleasă de o femeie bătrînă care trăise toată viaţa în austeritatea unei familii de soldaţi ? Cum ar fi privit viitoarea ei soacră ţigările, rochiile, comportările ei ? Cum se va împăca cu trîndăvia ei orientală, cu dezgustul ei nemărginit faţă de treburile şi grijile casei ? Luxul şi risipa făcută de străină, care uneori îl scandalizau şi pe Benz, nu va jigni modestia bătrînei femei ?

Căpitanul de cavalerie Petraşev şi sora lui moşteniseră o avere frumoasă care le îngăduia să trăiască pe picior mare. Afară de veniturile aduse de cîteva clădiri din Sofia, aveau venituri şi de la hotelurile din Constantinopol ale bunicilor lor. Pe cînd Benz n-avea decît uniforma şi solda mai mult decît modestă de locotenent-medic german. Luxul făcut de Elena şi averea ei, de care se împiedeca la fiecare pas, îi provocau deseori meditaţii triste. Acum era război şi toţi, chiar şi cei mai avuţi încercau să trăiască modest sau cel puţin să-şi ascundă fastul în durerea şi mizeria care-i înconjura. Strălucirea exterioară dispăruse, localuri scumpe nu mai erau, nici banii nu se mai risipeau în văzul lumii. Dar pe urmă, după ce războiul va lua sfîrşit, Benz va putea face faţă măcar nevoilor sale personale trăind în mediul Elenei ? Va abandona, se înţelege, cariera militară, va trăi cu Elena la Sofia sau la Constantinopol şi-şi va forma o clientelă. Dar cîtă răbdare, cîte compromisuri umilitoare va trebui să facă spre a deveni un medic la modă şi a cîştiga destui bani ! Şi apoi, îşi va putea exercita profesiunea numai pentru a cîştiga bani ? Ah, cît de multe lucruri adînceau teribila prăpastie care şi fără asta îl despărţea de Elena !...

Rebelii n-au intrat în oraș în noaptea aceea, nici a doua zi. Au trecut prin gară continuîndu-și drumul spre Sofia. Doar un grup mic a cutreierat orașul, au ucis doi ofițeri care le-au ieșit întîmplător în cale, apoi au dispărut pe undeva. Laugwitz și ostașii lui au plecat a doua zi. După felul cum *gefreiterul* își luase rămas bun, Benz fusese convins că pleca oarecum tulburat. În adevăr, există oare tristețe mai adîncă decît să porți mereu cu tine imaginea de neuitat a unei femei pe care n-o vei avea niciodată? Chiar în sufletele cele mai simple și mai primitive frumusețea Elenei trezea o intensă melancolie — cel care-o privea trăia intens contrastul dintre clipele petrecute alături de ea și tristul infinit al veșniciei în care moartea ne înecă viața.

— Ce să le spun la Sofia despre dumneavoastră? întrebă *gefreiterul* înainte de a se urca în automobil.

— Le vei spune că am rămas aici să aștept comandamentul VI de etapă.

Laugwitz își mușcă nervos buzele. Benz îi arăta că în comportarea sa nu era nimic incorect. Laugwitz primise ordin de la Hamerstein să ajungă la Sofia, în timp ce Benz, așa cum se arăta în telegramă, trebuia să caute comandamentul de etapă acolo unde credea el că-l va putea găsi. Laugwitz fu de acord. Pentru soldatul german nimic nu este mai convingător decît un ordin categoric chiar atunci cînd îi întrevede urmările irațională. Și Benz întrevedea aceste urmări în măsura în care în acele zile mai putea exista rațiune. N-ar fi fost de mirare dacă într-o bună dimineață orașul s-ar fi trezit cu patrule franceze pe străzi. Dar putea el s-o lase pe Elena singură sau, ceea ce comporta aceleași riscuri, s-o ia cu el, fără ca să știe ce se întîmplă la Sofia? Unica presupunere justificată în haosul de gînduri care colcăiau în capul

lui era că Petrașev sau generalul D. se vor alarma și o vor căuta pe Elena, chiar ei, în orașul X.

Două zile s-au scurs într-o totală incertitudine. A treia zi cîteva detașamente regulate au trecut prin oraș îndreptîndu-se spre sud. Era un semn liniștitor. În aceeași după-amiază Benz și Elena ieșiră să se plimbe. Străzile erau adormite și pustii ca întotdeauna înainte de a se lăsa răcoarea orelor de seară. Adia un vînt ușor care purta prin văzduh miresme de tutun pus la uscat, de fructe coapte, de apă stătută din canale în așteptarea ploilor de toamnă care o vor transforma în surse de tifos și dizenterie aducătoare de moarte. Din timp în timp, le ieșeau în cale grupuri de prizonieri sîrbi — cu înfățișarea jalnică, umbre istovite, duse să muncească la drumuri sub paza sentinelelor bulgare. Umblau în zdrențe sub care se zăreau trupuri slăbănoage și înnegrite. Benz își aminti că văzuse regimente bulgărești întregi îmbrăcate la fel.

La înapoiere, după plimbare, o lăsă pe Elena să se întoarcă singură. Apoi intră la clubul militar. Cei cîțiva ofițeri pe care-i găsi acolo îl informară că rebelii au fost înfrînți lîngă Sofia. Știrea îl bucură. Situația promitea să se clarifice repede. Benz îi comunică de îndată Elenei, care dădu din cap cu nepăsare. Tot timpul cît se plimbaseră ea fusese oarecum ciudat de distrată și de tristă.

În cele din urmă, într-o dimineață orașul află că armistițiul a fost încheiat. A doua zi se restabili și circulația pe căile ferate. Chiar în aceeași seară, Elena și Benz se urcară în trenul de Sofia. Benz se simțea liniștit, plin de încredere, deși fericirea lui nu era deplină. Starea în care se afla Elena îl apăsa în mod inexplicabil. În timp ce se gîndea, în tren, la felul cum se va comporta cu

căpitanul de cavalerie Petrașev și cu generalul D., Benz auzi un suspin adînc, care scăpase din pieptul Elenei. Doctorul o îmbrățișă. În compartiment nu erau decît ei doi. Elena își sprijini capul pe umărul lui. Trenul zbura la vale în zgomotul ritmic al roților. La orizontul întunecat scînteiau luminile Sofiei. Elena își ridică ușor capul și se uită la el cu un zîmbet trist, liniștit.

— Da, Aitel, șopti ea.

— Ce este ?

— Plec cu tine și-ți voi fi soție.

Sărmana Elena !... Abia acum luase această hotărîre.

Cînd ajunseră în gara Sofia și coborîră din tren, Elena îl luă pentru prima dată de braț. În acest gest duios Benz simți pentru prima oară cît sînt de legați unul de celălalt. Ploua. Aerul era îmbîcsit de mirosuri de mantale ude. Porniră spre ieșirea din gară prin mulțimea dezorientată de soldați germani și bulgari. Pe fețele trase ale bulgarilor se citea o agitație febrilă, teamă, dezorientare și totodată prima euforie a păcii.

Benz chemă o trăsură. Elena se ghemui tăcută pe canapea. Benz o îmbrățișă. I se păru că acest trup mic, fragil, care se înfiora sub strînsoarea brațelor sale era lucrul cel mai scump de pe lume. Își întoarse capul spre ea și-i privi tot timpul, cu nesaț, chipul. Lămpile electrice și legănatul trăsurii ba îl iluminau, ba îl lăsau în întuneric. Privirea ei încremenise într-o hotărîre plină de amărăciune, către o lume întunecată și necunoscută pe care parcă o învinsese prin eforturi uriașe. Din cînd în cînd degetele ei îi strîngeau puternic mîna. După un sfert de oră trăsura opri în fața casei. Strada era pustie și rece. Ploaia cădea necontenit. Lămpile electrice se oglindeau deprimant pe plăcile de piatră ale trotuarelor.

Elena sună. O lampă se aprinse deasupra scărilor și după cîteva clipe servitorul cu fața rotundă deschise ușa. Se uită la Elena speriat, cu compătimire.

— Fratele meu e acasă ? întrebă ea repede.

Servitorul nu răspunse. Fața lui exprima o emoție agitată. În timp ce lua chipiul și mantaua lui Benz, Elena repetă întrebarea. Fața servitorului deveni și mai agitată. Tremura ușor. Se părea că ezită dacă să spună sau să ascundă ceva. În cele din urmă își pierdu cu totul stăpînirea de sine și spuse direct, cu glasul înecat :

— Domnișoară Elena, fratele dumneavoastră a fost rănit de dezertori.

În clipa următoare Elena căzu în brațele lui Benz. În timp ce el o ducea în sus, pe scări, un gînd limpede și implacabil îl aruncă în deznădejde : Elena nu va pleca în Germania, cu el.

Benz petrecu noaptea la familia Petrașev, preocupat mai mult s-o liniștească pe Elena decît să se gîndească la viitor. Căpitanul de cavalerie Petrașev fusese rănit destul de greu în piept și rana părea să fie o ispășire a vieții pe care o dusese în spatele frontului. Benz depuse multe eforturi ca s-o convingă pe Elena că rana nu este primejdioasă. În cele din urmă ea îl crezu și se liniști. Cînd intrară în sufragerie, pentru cină, Benz observă cît de cumplit se desfigurase în două ore. Încercă să mănînce, dar nu reuși. Din timp în timp ochii ei posomorîți se opreau asupra lui Benz încercînd parcă să-i ghicească gîndurile. El o privea tot atît de iscoditor. În cele din urmă ea puse furculița pe masă și începu să plîngă cu disperare. Benz o duse numaidecît în camera ei.

— Trebuie să mă ierți !... șopti ea cu vocea înăbușită.

Benz își dădu seama, cu amărăciune, cît de mult îșl iubea Elena fratele. Căpitanul de cavalerie Petrașev era poate singurul bărbat pe care ea îl va iubi întotdeauna.

Benz o ținu strîns lipită de el și-i spuse apăsat :

— Vei rămîne cu el.

Tîrziu, după cină, veni Anderson care le povesti amănunte în legătură cu rănirea căpitanului Petrașev. În aceeași seară în care Benz sosise în X., amîndoi primiseră telefonic ordinul să se întoarcă la Sofia. Aici aflară că soldații răsculați arestau ofițerii de la Marele Cartier General. A doua zi, lîngă Vladaia, avu loc o adevărată bătălie. În timp ce Benz asculta ce spunea Anderson despre actele de eroism ale plutonului de mitraliori comandat de căpitanul de cavalerie Petrașev și ale celor doi tunari comandați de locotenentul Anderson, telefonul suna fără încetare. Personalități suspuse și doamne din înalta societate se informau, cu amabilitate, despre starea rănitului. Gîndurile lui Benz zburau involuntar la miile de ofițeri bulgari necunoscuți care își pierdeau viața, scrîșnind din dinți, în spitalele din Macedonia, Serbia și România. Nimeni nu întreba nimic despre ei. De ce destinul căpitanului de cavalerie Petrașev nu-l mișca ? Sau, mai exact, de ce nu era în stare să-l compătimească mai mult ? Benz știa că Petrașev luase parte la războiul balcanic și primise decorații pentru unele acte de eroism. Știa că în clipa asta rana îl salva de reproșul mut al ofițerilor de pe front. Știa că același căpitan de cavalerie Petrașev nu era nici fricos, nici laș, nici moliu. Cu toate astea, îl antipatiza. În conștiința lui Benz el apărea mereu îmbrăcat în tunica militară de un roșu-aprins, cu zîmbetul plin de politețe, cu ura lui ascunsă față de nemți. Nu-l disprețuia oare și pe Benz a cărui neînsemnată exis-

tență o împiedecase pe sora lui să devină doamna von Harsfeld ?

În aceste zile de octombrie, triste și de neuitat, Benz trăia cu convingerea că Elena luase hotărîrea fermă de a-i deveni soție. Sacrificiu plin de generozitate pe care împrejurările au împiedicat-o să-l facă. Dar chiar dacă ea ar fi făcut acest sacrificiu, el avea un vag presentiment că nimic n-o putea reține alături de el pentru totdeauna. Inima ei era ca Pasărea Foenix care arde și renaște din propria-i cenușă.

Dacă rănirea căpitanului de cavalerie Petrașev fusese o piedică neașteptată ca Elena să plece cu el, pe de altă parte îi oferea putința s-o rupă cu ea fără multe zguduiri. Era ultima posibilitate și Benz a ratat-o.

Elena trebuia să rămînă alături de fratele ei, Benz își dădea seama de asta. Nu făcu în fața ei nici cea mai mică aluzie ca să-l urmeze în Germania. Singura ieșire care-i mai rămînea era să plece cu unitățile germane în retragere. Nici un alt gînd nu-i trecea deocamdată prin cap. Se simțea apăsat, dar rămînea calm. Își spunea cu încredere că războiul va lua curînd sfîrșit. Dacă va mai continua, Elena putea totuși să vină în Germania printr-una din țările neutre. Îi împărtăși aceste gînduri.

Conform condițiilor armistițiului, armatele germane trebuiau retrase din Bulgaria în decurs de două săptămîni. Cu ajutorul unui colonel-medic, Benz ticlui totul în așa fel ca să poată rămîne la Sofia pînă la expirarea acestui termen. De ce a făcut asta ? Era ca și cum cineva l-ar fi întrebat de ce a rămas în X.

Starea căpitanului de cavalerie Petrașev se ameliora repede, deci Elena putea acum să-l lase singur în cameră. Slăbise și se gălbejise din cauza nopților nedormite, pe care le petrecea la căpătîiul lui. Uneori Benz o lua cu el în parcul Boris, care în acele vremuri se afla în afara

perimetrului orașului și nu era prea vizitat. Policromia mohorîtă a toamnei și puținele zile care mai rămîneau pînă la plecarea lui învăluiau dragostea lor într-o sinceritate plină de duioșie și melancolie. În timp ce mergeau pe aleile pustii, acoperite de covorul de frunze ruginii, Elena încerca să-l încurajeze. Îl asigura că-l iubește mult, că se va gîndi mereu la el, că îi va scrie scrisori lungi. Dar erau clipe cînd Benz făcea în mod inconștient analiza celor întîmplate. Leit-motivul care-i frămînta mintea era, ca întotdeauna, predispoziția bizară, confuză și întunecată a Elenei de a se umili. Apoi se dezmeticea brusc și, cuprinsă de un neașteptat optimism, își spunea că poate să creadă în fericire, că ea va mai dura. Nu putea oare și Benz să creadă în fericire ? A trebuit să rămînă încă două săptămîni la Sofia ca să vadă cît de mulți erau bărbații care-i făceau curte Elenei și să simtă primii fiori de neliniște și de neîncredere în viața pe care o va duce ea după plecarea lui. Trebuie să recunoaștem că în comportarea ei față de bărbații tineri, care veneau să-i viziteze fratele, nu era nici umbră de cochetărie. Ceea ce îl frămînta pe Benz nu era gelozia, ci teama... Teama, pentru că gelozia este legată de o oarecare îndîrjire față de ființa iubită, iar Benz era încă foarte departe de a fi pornit împotriva ei. Teama, ce nu era determinată de existența concretă a unui locotenent X sau a unui căpitan Y, care s-o copleșească cu lingușirile, ci de convingerea tainică și intimă că oricum o va pierde și că această posibilitate devenea mai probabilă după plecarea lui. Cu toate acestea, trăia cu iluzia că-i va putea păstra inima încă multă vreme. Dragostea este ca viața în pragul morții : cu sforțări deznădăjduite, cu toate sacrificiile posibile, apărăm fiecare ceas, fiecare clipă pe care ea ne-o dăruiește...

XVIII

DAR TIMPUL ZBURA ȘI ZIUA CÎND Benz trebuia să părăsească Bulgaria se apropia neîndurplecată. Din Macedonia veniseră ultimile detașamente și baterii germane. Se oprea uneori pe trotuar și privea gînditor defilarea coloanelor de artilerie. Cai uriași și nepăsători, tunuri grele, soldați în *feldgrau*, un flux lent de oțel, de animale și de oameni pe care bulgarii îl priveau de pe trotuare într-o tăcere dușmănoasă. Cu una din aceste ultime coloane de artilerie a venit și Hirschvogel.

Anderson și Hirschvogel plecau înaintea lui Benz. Cum amîndoi călătoreau cu același tren, veniră să-și ia rămas bun, împreună. Hirschvogel nu-și schimbase manierele, dar părea mai plin, mai întinerit. Cînd se așezară la masă ca să bea ceai, o întrebă pe Elena dacă nu înțelesese cumva greșit micile lui glume pe care le făcuse în cei doi ani de cînd se cunoșteau. Și ca să confirme că această scuză era ultima lui glumă se uită la ea zeflemitor, cu privirea tăioasă și înveninată.

— Deloc, spuse ea gînditoare, fără să dea nici o atenție ironiei din cuvintele lui. Tot timpul te-am simțit ca pe propria mea conștiință.

— Ceea ce ar vrea să spună, lăsă Hirschvogel să-i scape, că nu te-am chinuit prea mult.

— Ba m-ai chinuit, spuse ea cu aceeași voce scăzută și concentrată, ai fost chiar necruțător. Dar, știi că toate astea mă făceau mai bună ?

Hirschvogel se înclină ușor, cu mai multe înțelesuri, dar nu spuse nimic.

— Mai bună, continuă ea. Poate vei crede că dau un caracter dramatic unor relații din cele mai obișnuite !

Nu știu... Poate că numai eu le simțeam că sînt așa. Dar, adevărul este că am devenit mai bună.

Hirschvogel luase un aer de modestie jenată. Își reținu cu greu rîsul, dar asta n-o necăji.

— Rîzi ! spuse ea încet ca pentru sine.

Cîtva timp toți patru își sorbiră ceaiul în tăcere. Elena îl băuse prima și acum își sprijinea coatele pe masă. Se uita la fiecare pe rînd, cu o privire insistentă și mohorîtă. Vocea ei se auzi iarăși :

— Îmi pare rău de toți trei. În orele pe care le-am petrecut împreună am avut întotdeauna convingerea că duc o viață plină. Cădeam în deznădejde, speram, mă apăram, atacam. Dar fiecare dintre voi era încredințat că înainte de a mă condamna trebuia să mă înțeleagă. Vă mulțumesc pentru asta. Acum sentințele au fost pronunțate...

— Și acuzata este lăsată în libertate, completă Hirschvogel.

— În libertate ? repetă ea, cu vocea puțin mai dură și privi nemișcată spre mijlocul mesei.

— Presupun c-o vei avea, spuse Hirschvogel.

— Știi bine că nu pot s-o am, răspunse ea zîmbind.

— Cum aș putea să știu ? întrebă Hirschvogel.

Nu-i plăcea să-i lase aluziile în suspensie.

Se pregătea să-i răspundă, dar se răzgîndi socotind că este mai bine să tacă.

Benz îi aprobă în gînd gestul.

Hirschvogel zîmbi cu aerul celui care nu admite că în acea clipă s-ar fi putut discuta despre lucruri serioase. Dar pe fața lui Anderson înghețase o expresie de tristețe nemărginită. Încă o dată dragostea Elenei trecea pe lîngă inima lui cu o nepăsare umilitoare. Oricum, nu era el mai puțin nefericit decît Benz ?...

Anderson locuia într-o casă veche, cu un etaj, în apropierea Ministerului de Război, proprietate a familiei Petrașev și în care locuise mai înainte von Harsfeld. Îndată după plecarea lui Anderson, Elena insistă ca Benz să se mute de la hotel în această casă. Benz acceptă fără să ezite. Dragostea este un sentiment care tinde întotdeauna spre comoditate și liniște.

Casa era compusă din patru, cinci camere amplasate în jurul unui coridor larg și întunecat. Una din camere era mobilată în stil turcesc : divane, perne, narghilele și mangal. Elena îl introdusese în casă cu oarecare solemnitate. Gustul ei artistic adunase în camera asta tot ceea ce îndeamnă spiritul spre trîndăvie și voluptate. Divanele erau acoperite cu covoare mici, dar foarte vechi și frumoase, pe care zăceau împrăștiate perne de atlas cu broderie de mătase. În mijlocul camerei era o măsuță joasă, din lemn de abanos, plină cu vase mici de argint. Totul era de un gust rafinat și avea, fără îndoială, o valoare de muzeu, dar nu-l însufleți deloc pe Benz. Îndată ce intră în cameră, mirosul greu de origan care îmbîcsise aerul îi provocă o repulsie. Se gîndi fără să vrea la ceasurile petrecute aici de Elena cu von Harsfeld. Benz nu se arătă deloc încîntat și Elena îl privi decepționată. Apoi, presimțind cauza reținerii lui, ieși din cameră în tăcere.

Acest incident mut nu deterioră ultimile lor zile de dragoste. Pe nesimțite Elena îl molipsea cu acea stare de trîndăvie specific orientală în care te afunzi nimicindu-ți cu voluptate propria-ți voință. Benz luă năravul oriental de a zace toată ziua, ca ea, și de a aprinde țigară de la țigară. De ce oare frumusețea delicată și brună a acestei fete levantine iradia tocmai acum această strălucire moale, de aur, care exercita asupra lui o influență ascunsă, dar mai adîncă decît vîlvătăile pline de tumult

din X. ? Toamna, cerul limpede și albastru, strălucirea molatecă a soarelui, coloanele nesfîrșite de regimente bulgărești, dezarmate, care treceau pe străzi, venind de pe front, deznădejdea mută a unui popor învins al cărui destin era și al Germaniei — toate astea și vizitele zilnice pe care i le făcea Elena îi provocau o stare de fericire deplină, învăluită în tristețe.

Uneori, după ceasurile petrecute cu ea, îl cuprindea pe neașteptate acea tainică agitație care ne năpădește sufletul chiar în momentele de supremă fericire și care ascunde în ea prevestirea că o vom pierde. Conștient, sau poate inconștient, dragostea Elenei se manifesta cu o duioșie neobișnuită. Cu toate acestea, de fiecare dată după plecarea ei, rămas singur, Benz simțea o stare plină de încordare, de alarmă, de tortură. Somnul nu-l mai prindea, noaptea era pentru el un vid imens și întunecat în care presimțea vag murmurul subteran al neîncrederii și geloziei.

Ce va face Elena după plecarea lui ?

Afară de patimile tainice și necunoscute, care zăceau în sufletul ei, unele circumstanțe exterioare îi atîțau și ele îndoielile. Știa că imediat după plecarea armatelor germane, în Sofia vor intra armatele aliate. Viața mondenă pe care Elena nu încetase niciodată s-o iubească, își va relua iureșul. Vedea cu ochii imaginației intimitatea dintre ofițerii francezi și Elena — intimitate impusă de sîngele care-i curgea în vine. Iar în acest timp gîndurile lui vor fi numai la ea, într-un spital de campanie, în atmosfera înăbușitoare de sînge și medicamente și orice zvon neîntemeiat de pace îi va sfîșia inima.

În aceste nopți de insomnie Benz se apropie pe nesimțite de ceasul cumplit cînd va trebui să jertfească ceea ce niciodată n-ar fi admis că ar putea să piardă.

Cînd anume i-a trecut prin cap gîndul cumplit de a rămîne în Bulgaria ? Asta n-are nici o importanță. Unele decizii sînt rezultatele unor procese lente și nebănuite ale subconștientului. Cînd acestea încep să ne domine și trecem la punerea lor în aplicare constatăm deodată că sînt construite pe aceeași logică, prin care acționăm conștient, că ne aflăm în fața unor concluzii care ne uimesc prin claritatea lor. Benz o iubea pe Elena cu simțămîntul neînfrînt și dureros pe care ea îl atîțase în el, orbită de iluzia că mai tîrziu va putea face sacrificii. O iubea cu acel deprimant sacrificiu de sine prin care credea că ar putea să salveze dragostea ei, condamnîndu-i sufletul la pieire. Nici o forță nu mai era în stare să-l desprindă de ea. Nici o îndoială nu-l mai oprea să lupte pentru ea, cu prețul oricăror sacrificii. Să lase pe Elena singură în mijlocul haitelor de ofițeri aliați pentru care va deveni numaidecît un focar de pasiuni !... S-o lase în seama fratelui ei care era mai ușuratic decît ea ! Să fie departe, și să știe că atîția bărbați stau în jurul ei, o lingușesc, o flatează ! Să-i apară zilnic în ochi fantome în uniforme nesuferite, ofițeri care-i sărută mîna, îi aprind țigara, îi sorb cuvintele !... Nu, asta era insuportabil ! Stăpînit de aceste gînduri chinuitoare îl uimea faptul că ele îl obsedau tocmai în zilele în care fiecare gest al Elenei era o mărturisire de dragoste. Dar gelozia, chiar cînd nu are un caracter personal și cînd este incapabilă de a provoca îndîrjire, descoperă intuitiv primejdiile pe care rațiunea nu le dezvăluie decît mai tîrziu.

Ceea ce îl îngrozi pe Benz era apatia cu care se gîndea la urmările pasului pe care îl făcea. Parcă o mînă răutăcioasă ar fi rupt deodată toate firele care îl legau, prin rațiune și inimă, de marele trup în agonie al Germaniei anului 1918. Dacă cineva ar scormoni în trecutul

lui, n-ar descoperi nimic care să arate că locotenentul-doctor Benz, acest om atît de sobru şi rece, ar putea dezerta cîndva din armată. Se va încredinţa că viaţa lui a fost întotdeauna aspră şi rezonabilă, aşa cum îl formase severitatea tatălui său şi educaţia primită în şcolile şi cazărmile germane. Nu s-a lăsat niciodată influenţat de visuri, n-a aşteptat să treacă prin încercări extraordinare. Era un medic german conştiincios şi cu totul obişnuit. Cu micile bucurii pe care i le oferea viaţa putea să parcurgă pe şinele carierii sale acelaşi drum, în viaţă, pe care-l străbătuseră atîţia alţi medici militari. Da, acesta era Benz !... Nici chiar el nu admitea că ar putea fi altfel. Cît de puţin îşi cunoştea adîncimile întunecate ale sufletului său, mecanismul ascuns al „eului" care ne condiţionează acţiunile sub aparenţa iluzorie a unui determinism exterior !

Îndată ce-şi dădu seama că dacă vrea s-o păstreze pe Elena trebuie să rămînă în Bulgaria, Benz se decise. Nopţile cumplite pe care le petrecu apoi n-au fost nopţi de luptă şi îndoieli, ci de meditaţii, de coşmar care îi întăreau hotărîrea pe care o luase. Ştia că îşi jertfeşte onoarea şi cariera, că va fi considerat dezertor, că nu va mai vedea niciodată Germania. Ştia că va avea chiar dispreţul propriei sale mame : sărmana bătrînă cu părul alb, cu faţa palidă şi tristă, purtînd o rochie de doliu pe care n-o schimba niciodată după moartea lui Ventzel, fratele cel mare al lui Benz, care pierise la Skagerak ! Dacă moartea glorioasă a lui Ventzel găsea o consolare amară în lacrimile ei, ce ar fi putut spăla ruşinea pasului făcut de Benz ?

Ziua în care ultimul tren german pleca din Sofia a fost foarte chinuitoare pentru Benz. Cum trenul pleca seara, tîrziu, plănui să se urce în el în gara Sofia şi să

coboare neobservat la prima haltă de unde se va întoarce la Sofia. În acest fel evita eventualitatea de a i se observa imediat absenţa. Toată dimineaţa o petrecu în pregătiri. Retrase de la o bancă germană cîteva mii de mărci, economii făcute de el în Bulgaria, şi le schimbă în leva. Se informă, la gară, de ora exactă cînd pleacă trenul şi cu ajutorul unui feroviar află ora la care urma să facă oprire la prima haltă. Apoi găsi un şofer care consimţi, în schimbul unui avans generos, să-l aştepte cu automobilul său în satul de lîngă haltă. Toate astea le făcu calm, cu chibzuinţă, dar cu senzaţia aceleiaşi groaze timpe care nu-i părăseşte în timpul comiterii crimei nici pe cei mai înrăiţi infractori.

Către amiază se duse la Petraşevi. Elena dorea să ia prînzul pentru ultima oară împreună. Acceptase invitaţia cu oarecare neplăcere, chinuit de gîndul că trebuie să-i ascundă hotărîrea pe care o luase. Îşi dădea seama de nebunia gestului pe care-l făcea şi de groaza pe care i-o putea pricinui. Nu voia ca ea să încerce a-l face să renunţe, să-l implore. Nici chiar în această clipă atît de grea cînd îşi sacrifica onoarea, nu voia să-i provoace o durere şi s-o pună în cruda alternativă de a alege între fratele ei şi el.

La masă au fost numai ei doi — Elena şi Benz. Căpitanul de cavalerie Petraşev nu putuse încă să părăsească patul. Din cînd în cînd Elena se uita la el cu duioşie, cu compasiune, apoi încerca să-i zîmbească şi să-l încurajeze. Vorbeau, cu pauze mari, despre viitor. Ea îl sfătui să fie tare, să suporte despărţirea cu răbdare, să creadă în dragostea ei. Elena credea în cuvintele ei cu aceeaşi nesocotinţă cu care uneori credea şi Benz !...

După cafea, se duseră amîndoi în camera căpitanului de cavalerie Petrașev. Acesta îl primi pe Benz în felul său obișnuit, plin de politețe, numai zîmbete. Îi dădu cîteva asigurări frumoase despre sentimentele pe care le nutrea pentru germani. Alianța și-a dat duhul, dar legăturile morale rămîn. Spera ca Benz să nu le uite. Ar fi foarte frumos dacă va găsi vreodată puțin timp să se reîntoarcă în Bulgaria. Toate astea fură declamate pe un ton cît se poate de firesc și de amabil. În timp ce-l asculta, Benz medita cu ironie amară la convingerea pe care și-o făcuse căpitanul că un adorator plicticos dispare, în cele din urmă, din calea surorii sale.

Întreaga după-amiază Benz o petrecu împreună cu Elena în căsuța cu un etaj, în care locuia, după plecarea lui Anderson, și în care după cîteva zile avea să treacă printr-o cumplită zguduire. Amintirea acestor din urmă ceasuri, atît de triste, care-i mai rămîneau din dragostea lui, era întreținută de convingerea că înainte de a-l întîlni pe căpitanul Lafarge, Elena îl iubise în adevăr. Intimitatea corpului ei, miresmele fine și pătrunzătoare ale parfumului de origan, vorbele pe care le rostea, atît de înșelătoare, dar totuși sincere — toate acestea și gîndul că rămîne cu ea îi provocară o agitație înfrigurată. Bătăile pendulei îl treziră din visare. Se smulse cu o mare sforțare din îmbrățișările ei atît de dulci și nesfîrșite, în stare să-l rețină pentru totdeauna, dacă nu l-ar fi stăpînit gîndul că trebuie să facă încă un pas, ultim și hotărîtor, spre iluzia unei fericiri.

După o jumătate de oră amîndoi fură în gară. Nori de ploaie călătoreau pe cerul foarte jos și rafale de vînt rece fugăreau printre vagoane rotocoale de abur și de fum negru. La ferestrele vagoanelor de clasa a treia apă-

reau capete de vînători de munte cu luleaua în gură. Un ofițer german, care răgușise zbierind, cutreiera peronul dînd supărat ultimile ordine.

Cîteva clipe înainte de plecarea trenului, cînd în jurul lor nu mai era nimeni, Elena îi oferi pentru ultima oară, buzele.

XIX

VAGONUL CU COMPARTIMENTELE de clasa întîia și a doua, rezervat pentru ofițeri, era aproape gol și asta reducea mult eventualitatea ca Benz să fie remarcat cînd va coborî din tren în prima gară.

După cîteva clipe intră un sublocotenent de aviație. Era un tînăr subțirel, puțin adus de spate, cu un aer de om chinuit și ochii bruni. Răspunsurile scurte și reci pe care Benz le dădu încercărilor lui de a închega o conversație îl îndemnară să iasă din compartiment. Benz rămase singur.

Să fi trecut vreo douăzeci de minute de la plecarea trenului. Ploaia se înteți și. Dincolo de geamul ferestrelor stropite de picături de apă apărea întinderea unei cîmpii negre și pustii în care licăreau, ici-colo, lumini. Benz se uită la ceas. Pînă la haltă mai avea vreun sfert de oră. Presimți, cu o satisfacție întunecată, că în clipa aceea avea tăria, atît de necesară, de a-și îndeplini hotărîrea luată. Cu toate astea în el se dădea o luptă chinuitoare cu unele imagini dragi din Germania, care încercau încă

să-l salveze. Vedea sclipirea plumburie a Mării Nordului, casa lor veche de la Kiel, pe părinții săi... În gîndurile lui renăștea amintirea lui Ventzel : fața lui, încordată și aspră, așa cum o văzuse pentru ultima oară, într-o seară ploioasă de toamnă, cînd pleca cu submarinul său. Iată că această față îi apărea acum cu claritatea unei halucinații, în acea tainică lumină care ne proiectează în memorie chipul morților noștri. Apărută din uitarea atîtor multe alte aduceri aminte, ea îl implora, îl amenința, îl blestema...

Simți deodată că trenul își reduce viteza și asta-i dădu frisoane. Ieși în coridor. Aviatorul, care fusese mai adineaori în compartiment, stătea în fața unei ferestre. Privirea lui fixa stăruitor bezna rece de dincolo de geam. Oare nu vedea și el fantome, ca Benz ? Mergea pe frontul apusean unde inamicul era mai numeros, luptele — mai aprige. Nu se gîndea oare la țăcănitul mitralierelor, la liniștea subită care urma după ce motorul se oprea, la groaza infernală provocată de vîlvătăile de flăcări și de fumul care cuprind aparatul ?... Da, desigur, se gîndea la toate astea pentru că îi vedea fața înghețată într-o încremenire tîmpă, ca fețele deznădăjduite ale condamnaților la moarte. Poate că după o săptămînă, acolo, sus, peste pămîntul pustiit va fi prefăcut și el într-o rachetă în flăcări, într-un cadavru carbonizat. El se înapoia totuși în Germania, nu era un dezertor !... Benz îl privi cîteva secunde, zguduit, chinuit.

— Gară ! spuse aviatorul într-un fel cam nătîng și se întoarse spre el cu o ultimă speranță de a începe o conversație.

— E departe ? întrebă Benz cu glasul surd.

— Nu, foarte aproape.

Benz lăsă în jos geamul și se uită afară. În acel loc trenul făcea o cotitură mare. Vedea în depărtare culoarea semaforului și dincolo de el luminile rare, pîlpîitoare, ale unui sat.

Mai tîrziu, Benz se mira el însuși de iscusința rapidă, prevestitoare de rele, cu care făcuse totul. Înainte ca trenul să oprească, se duse în vagoanele ostașilor. În felul acesta aviatorul a cărui prezență în coridor era cît se poate de incomodă, nu-l va observa cînd va coborî. Pe de altă parte, dacă soldații îl vor vedea coborînd vor crede că după plecarea trenului s-a urcat în vagonul rezervat ofițerilor. Întunericul, ploaia și deprimarea pe care o resimțeau toți, îi înlesniră mișcările. Nimeni nu-l văzu cînd sări de pe scara vagonului și cu pași repezi se pierdu în labirintul întunecat dintre vagoane.

Benz merse în întîmpinarea luminilor satului printr-un spațiu întunecat, peste o livadă sau o grădină de zarzavat ; pe tălpile cizmelor i se lipiseră bulgări grei de țărînă. Încercă să meargă pe o linie dreaptă. Trecu fără să ezite, peste o apă mică, apoi peste cîteva ogoare și ieși în șosea. Acum se putu oarecum orienta. Se întoarse și aruncă o privire spre gară : un fir lung și luminos se tîra încet, spre apus — trenul pornise. O luă pe șosea fără a da atenție vîntului și ploii care-i biciuiau necruțător obrajii. Satul era mai departe decît presupunea. După ce rătăci multă vreme pe ulițele satului, urmărit de lătratul furibund al cîinilor, descoperi în cele din urmă maidanul căutat și din pieptul lui se smulse un oftat de ușurare : în fața cîrciumii aștepta un automobil închis.

Oricît era de nepotrivit, intră în cîrciumă să se încălzească puțin și să se curețe pe cizme de stratul gros de lut lipicios. Era ud pînă la piele și-l pătrunsese frigul. Printr-o fericită încurcătură țăranii și șoferul îl luară drept un ofițer al intendenței germane, care cutreiera satele ca să cumpere grîu. Această împrejurare și cele două sticluțe de rachiu fiert pe care le bău, la sfatul șoferului, îi liniștiră puțin nervii. Dar n-avea timp de pierdut. Trebuia să ajungă cît mai curînd la Sofia, înainte de intrarea primelor unități franceze. Benz plăti și ceru șoferului să pornească numaidecît.

În timp ce automobilul zbura în noaptea furtunoasă de toamnă, Benz se întreba cînd anume va trebui s-o înștiințeze pe Elena că nu plecase. Dacă ar fi făcut asta acum, s-ar fi expus inutil și primejdios, bătînd străzile orașului în uniformă. Dar, pe de altă parte, apariția lui în fața servitorilor n-ar fi fost chiar nefirească : puteau crede că trenul pleacă tîrziu, în cursul nopții și că el nu plecase încă. Iar dacă ar anunța-o a doua zi, cînd francezii trebuiau să intre în Sofia, nu putea face asta decît telefonic. Din păcate însă, telefonul din căsuța Petrașevilor aparținuse comenduirii germane și tehnicienii ridicaseră aparatul la plecarea lui Anderson. Lăsă problema nerezolvată.

Plănui ca, odată ajuns la Sofia, să coboare din automobil într-un loc potrivit și sub protecția ploii care golise străzile de oameni, să intre în căsuța cea mică. Înainte de a ieși cu Elena, lăsase ușa din dos descuiată. Acolo putea să se gîndească în liniște la situația creată.

După puțină vreme privi masa uriașă și pîlpîitoare a luminilor Sofiei. Lințoliul ploii acoperea încă întreaga

întindere a orizontului. Automobilul trecu prin cîteva mahalale întunecate peste gropi și prin noroaie greu de închipuit, pe care șoferul le împroșcă cu tot soiul de ocări. În cele din urmă mașina intră într-o stradă netedă.

— Unde să vă duc ? întrebă șoferul micșorînd viteza.

Îi spuse numele unei străzi mici și pustii, aproape de casa Petrașevilor, prin care trecuse descori. Alesese intenționat acea stradă. Socoti să dea drumul mașinii și apoi să urce scările de piatră care duceau spre strada Moskovska, gîndindu-se că ciudata călătorie ar fi putut trezi bănuielile șoferului și că acesta s-ar putea să-l urmărească. Dar asta i se păru acum improbabil. Benz înlătură, cu multă abilitate, toate urmele posibile.

Automobilul opri pe străduță și Benz o luă în sus, pe scările întunecate, uitîndu-se cu atenție să nu întîlnească pe cineva. Ploaia cădea fără încetare. Ieși pe Moskovska și porni repede spre casa Petrașevilor. Dar cum putea s-o anunțe pe Elena fără ca servitorii și căpitanul de cavalerie Petrașev să afle ? Nu, era mai rezonabil să nu piardă timpul și să meargă numaidecît la casa de lîngă Ministerul de Război. Motivele lui se întăriră gîndindu-se că poate fuseseră introduse restricții de circulație. Orice întîrziere putea să atragă explicații pline de primejdii, care i-ar fi fost cerute de comenduire. Se întoarse înapoi și, tot repetîndu-și toate astea, auzi deodată, în timp ce trecea prin fața Legației Rusiei, în plescăitul picăturilor de ploaie și zgomotul pașilor săi, o melodie care-l îngheță pe loc. Un cor, cu bătăi de tobe și duduitul unor pași în marș. Cîntecul răsuna plin de mîndrie și însuflețire. *Marsilieza !...* Primul detașament francez pătrundea în Sofia cîntînd *Marsilieza !* Benz ascultă cu încor-

dare. Cîntecul se apropia de urechile lui tot mai clar. Inconștient, duse mîna la tocul de piele al revolverului. Apoi zîmbi cu amărăciune : acest gest mecanic și lipsit de sens nu arăta oare că nu intenționa să se predea francezilor și rămînea, orice s-ar întîmpla, german ? Cîntecul se stinse în depărtare.

Benz își continuă drumul. Era atît de încordat încît orice zgomot suspect îl făcea să se oprească și să se uite în toate părțile. În cele din urmă ajunse în fața casei. Poarta era încuiată (cheia rămăsese la Elena) dar, după o scurtă ezitare, se cățără pe zidul împrejmuitor și sări peste gardul de fier care nu era prea înalt. Călcă peste mărăcinișul ud, spinii îi zgîriară mîinile, apoi nimeri într-o băltoacă adîncă. Întunericul era deplin. Mergea, pipăind terenul, spre intrarea din dos pe care o lăsase descuiată. Trecu prin bucătărie, printr-un mic coridor și intră în sufragerie. Nu se hotărî să aprindă lumina. La lumina unei lanterne, deschise bufetul și bău repede cîteva păhărele de coniac. Apoi se așeză ostenit pe un scaun lîngă masă și-și sprijini capul în palme. Sticla rămase în fața lui.

O senzație uriașă de apăsare puse deodată stăpînire pe întreaga lui ființă.

Primele ore după comiterea unei crime sînt ore de îndobitocire întunecată. Apoi ne dăm deodată seama de grozăvia faptelor pe care le-am săvîrșit și sîntem cuprinși de panica pe care ne-o provoacă urmările lor. Erau multe împrejurări pe care Benz nu le prevăzuse, sau le prevedea vag. Ele îi apăreau acum amenințătoare. Cum va trăi într-o țară ocupată de aliați ? Nu vedea decît două ieșiri : prima, să ascundă prezența lui aici, tuturor, în

afară de Elena, și să trăiască cu ea pînă la sfîrșitul războiului, undeva, într-un loc izolat și sigur, de pildă la X. Trebuie să îmbrace haine civile, să se ferească atent de oamenii care l-ar putea recunoaște.

Dar asta atrăgea un risc mare. Dacă francezii ar afla că este ofițer german, l-ar aresta numaidecît. Cum va justifica faptul că s-a ascuns și că nu este spion ?

A doua posibilitate, prin care putea să evite primejdiile la care îl expunea prima, era să meargă numaidecît la comandamentul francez și să se declare dezertor. Dar asta i se părea umilitor și imposibil. Ar însemna să se predea francezilor ca cel mai josnic fricos... Nu, nu va merge pînă acolo ! Și apoi, nu vedea nici o garanție că va fi lăsat în libertate. Va fi un prizonier și nimic mai mult. Iată în ce măsură își pierduse rațiunea neputînd să prevadă primele și cele mai evidente primejdii care-i stăteau în față. Toate astea l-ar fi descurajat dacă nu s-ar fi gîndit în același timp la Elena. Orice s-ar întîmpla mai departe, avea cel puțin convingerea că luptă pînă la capăt pentru dragostea ei.

Benz se culcă, noaptea tîrziu, îmbrăcat, pe o canapea. Coniacul și țigările îi secătuiseră gîndirea. Dormi un somn adînc întrerupt de treziri bruște în care auzea bătăile pendulei și picăturile de ploaie căzînd necontenit. Se trezi în zori, înțepenit de frig, cu o groaznică durere de cap ; dinții îi clănțăneau, și avu senzația că trebuie să se scoale numaidecît. Nimic nu insuflă o mai puternică voință de a trăi, nimic nu trezește mai intens instinctul de autoconservare decît chipul femeii iubite. La lumina cenușie și mohorîtă, care pătrundea încet în cameră, își

strînse lucrurile pe care le aruncase în dezordine, seara. Chipiul și mantaua le duse în pod. Aici, labirintul de lăzi și de mobilă veche era un loc foarte comod unde se putea ascunde dacă în casă ar intra oameni pe care nu-i cunoștea sau care nu trebuiau să-l vadă. În timp ce-și punea în buzunar țigările și revolverul, își spuse cu încredere, că situația nu este chiar fără ieșire, așa cum își închipuise aseară. Totuși, problema felului cum va intra în legătură cu Elena rămase nerezolvată. Era de neconceput să iasă pe stradă în uniformă germană. Nu putea să telefoneze, pentru că în casă nu era telefon. Unica ieșire era s-o aștepte pe Sylvie, care venea în fiecare dimineață să facă curățenie în camere. Dar va veni oare Sylvie, astăzi ? Dacă slujnica fusese ieri, după ce ieși cu Elena, ușa din dos trebuia să fie încuiată. Era imposibil să nu bage de seamă că e deschisă și s-o încuie. Se considera deci îndreptățit să creadă că Sylvie va veni. Cît despre comportarea ei, Benz n-avea nici cele mai mici îndoieli. Nu admise că Sylvie l-ar putea trăda. Elena o adusese pe această slujnică de la Constantinopol și avea toată încrederea în ea.

Cum ploaia nu înceta să cadă și eventualitatea ca cineva să vină pe o vreme atît de urîtă era foarte mică, se duse în bucătărie și-și pregăti un ceai. Găsi acolo un primus, spirt, zahăr, cafea, chiar cîteva cutii de biscuiți — toate lăsate în ordine de harnica ordonanță a lui Anderson. Cele două aspirine pe care le înghiți odată cu ceaiul, îi slăbiră durerile de cap. Casa asta, ca și cea din X. îl făceau să uite calea spre dezastru pe care mergea. Fiecare obiect, care avea o legătură cu Elena, pe care ea îl privise sau îl atinsese, îl umplea de o agitație ascunsă,

ca și cum prezența ei ar fi lăsat pe aceste obiecte o urmă trainică, materială.

Trei zile se scurseră în așteptarea încordată a Sylviei care se părea că uitase casa cu desăvîrșire. În ziua a patra, în fața porții se opri un bărbat în pardesiu, cu o șapcă pe cap. Benz recunoscu numaidecît pe servitorul familiei Petrașev și avu timp suficient să se urce repede în pod. În prima clipă, alarma îi înăbuși decepția, apoi fu cuprins de o mare deznădejde : nu Sylvie venea să facă curățenie, ci servitorul. Îl cunoștea prea puțin și nu putea să aibă încredere în el. Chiar și înfățișarea lui nu era simpatică. Avea o față rotundă, vicleană, cu un neschimbat zîmbet servil. Benz se consolă presupunînd că venise să execute un comision mărunt, dar curînd auzi zgomot de fotolii mișcate de la locul lor. Apoi îl văzu prin ferestruica podului scoțînd covoarele în curtea din spate și începînd să le bată. Gîndul că Sylvie nu va veni îl apăsă din cale-afară. Avu impresia că întemnițarea lui în casă va continua pe vecie. Ce trebuie să facă ? Ieșirea din această situație era s-o caute el pe Elena sau pe Sylvie, dar cum ? Blestemă, pentru a cîta oară ?, prudența stupidă care îl împiedicase să-și cumpere un costum civil. Crezuse că dacă va cădea întîmplător, în mîinile francezilor, era mai bine să fie prins în uniformă, decît în civil. Dar iată că acum hainele civile îi deveneau atît de necesare !...

Se așeză pe vine, între o oglindă mare, prăfuită, și cîteva lăzi. În timp ce se uita în jurul său prin haosul din pod, îi trecu prin cap că poate va găsi în aceste lăzi haine civile. Hotărî să le deschidă imediat după plecarea servitorului. Între timp acesta se ocupă cu multă sîr-

guință de treburile sale, pînă spre prînz. Dar de ce făcea curățenie generală ? Poate căpitanul de cavalerie Petrașev, deși rănit, luase legătura cu ofițerii francezi, poate că cedase casa unuia din ei. Dulce conviețuire !... Toate presupunerile păreau probabile și asta îl îndemnă să constate încă o dată cît era de necesar să acționeze repede. Toate speranțele lui erau acum în acele lăzi. Poate va găsi în ele dacă nu haine civile, cel puțin o uniformă bulgărească pe care ar putea s-o îmbrace. Deghizarea nu părea lipsită de primejdii, dar ce ar fi putut face altceva ? Era important să poată ieși din casă pentru o jumătate de oră și s-o anunțe pe Elena, prin telefon, într-o cafenea sau un restaurant.

Indată după plecarea servitorului, Benz se apucă să deschidă lăzile. Lăzi vechi, obișnuite, ferecate cu legături de metal, pe care fuseseră lipite tot felul de etichete amintind de lungile lor călătorii în străinătate. Cu ajutorul unei săbii ruginite, de cavalerie, reuși să smulgă destul de greu încuietorile celei mai mari dintre ele. Vai, era plină de cărți și tablouri !...

Cum curiozitatea pentru tot ceea ce era legat de viața Elenei nu-l părăsi nici chiar în aceste clipe, începu să privească portretele. Cele mai multe erau fotografii vechi de familie, dar printre ele apăreau și fotografiile Elenei care-l tulburară. Aceste portrete azvîrlite în pod păreau o poveste vie despre evoluția și maturizarea unei imagini fermecătoare. Elena, un prunc cu ochii mirați de apariția lumii. Elena, fetiță, creatură eterică, gingașă, copil din basme. Elena la paisprezece ani, în costum de marinar, în atitudine de cochetărie conștientă. Elena în rochie de muslină, cu pălărie de pai cu boruri largi, cu privirea tainică scrutînd primul miraj al dragostei... Toate astea îl înduioșară încît nu-și putu reține lacrimile. Pradă unei exaltări dulci, inexprimabile, nu-și putea lua privirea de la fotografii. Rămase în starea asta mai mult de o oră.

Un zgomot neașteptat, poarta fusese deschisă, îl dezmetici și-i ascuți auzul ; apoi nu se mai auzi nimic. Parcă cineva intrase în casă, dar presupunerea asta i se părea cu totul neverosimilă. Cînd servitorul plecase, văzuse cu proprii săi ochi, prin ferestruica podului, cum încuiase poarta și luase cheia cu el. Dar troznetul produs prin deschiderea porții fusese clar, Benz nu avea nici o îndoială. Se obișnuise să deosebească acest zgomot de oricare altele.

XX

CÎTEVA SECUNDE RĂMASE CU TOtul nemișcat, cu respirația oprită și auzul încordat. Liniștea era adîncă. Numai pendula ceasului de perete măsura netulburată, jos în hol, secundele. Nu auzise nici zgomot de pași, nici descuindu-se vreo ușă sau ceva asemănător. După un sfert de oră se asigură că jos nu era nimeni și că în clipa cînd auzise zgomotul, omul care închisese ușa ieșise din casă. În timp ce privea portretele, venise cineva jos. Benz nu mai avu acum nici o îndoială. Cine putea să fie ? Fără îndoială, servitorul care uitase ceva... Dar servitorul cînta, fluiera, închidea ușile, trîn-

tindu-le cu zgomot — prezența lui era în general caracteristică. Cine atunci ?... Brusc, gîndul lui se duse la Sylvie. Nu vedea însă nici un motiv ca ea să vină după ce în casă se făcuse curățenie. Cît despre Elena, probabilitatea era și mai mică. Ce ar fi putut să caute Elena aici ?

Spre a pune capăt acestor reflecțiuni sterile, deschise încă o ladă încercînd să-și bage în cap, fără prea multă convingere, că zgomotul făcut de ușă, pe care-l auzise, nu putea să fie decît o iluzie auditivă. A doua ladă era plină cu uniforme bulgărești vechi, din veacul trecut : tunici lungi, învelite în pînză și presărate cu naftalină, cu paftale mari de aur, pantaloni de un albastru viu, cu lampasuri roșii, calpace de astrahan și cordoane albe filigranate, dar toate astea erau atît de departe de uniforma bulgărească încît le-ar fi putut îmbrăca numai la un bal costumat. Ostenit, și dezamăgit, închise și lada asta. Totuși, nu-și pierdu speranța. Mai rămîneau încă trei lăzi. Ar fi continuat cu ele dacă foamea nu l-ar fi constrîns să se gîndească la cei cîțiva biscuiți rămași în bucătărie.

Coborî prudent. Înainte de a deschide ușa vestibulului trase încă o dată cu urechea, plin de încordare.

Liniștea era deplină.

Unele lucruri sînt atît de limpezi încît ar trebui să le înțelegem numaidecît dacă apariția lor neașteptată, în fața noastră, nu ne-ar constrînge să le respingem ca imposibile.

Primul lucru care îi atrase atenția, după ce intră în vestibul, fu faptul că ușa camerei în stil turcesc era

deschisă. Pe măsuța joasă de abanos, de lîngă divan, zări un buchet de trandafiri albi. Rămase foarte surprins și timp de cîteva secunde îi privi aiurit. Ceea ce-l împiedică să nu scoată un strigăt de bucurie fu faptul că trandafirii preziceau venirea iminentă a Elenei. Da, nimeni altul !... Numai ea avea obiceiul să se izoleze între cărți și flori.

„Elena va veni !", își spuse el cu o speranță înfrigurată și plină de bucurie, cu o mare ușurare. Toată îngrijorarea și agitația în care trăise pînă acum se împrăștiară dintr-o dată, ca prin farmec. Trandafirii, proaspeți și foarte frumoși, nu-i făcură nici o impresie. Era deprins să-i vadă mereu în jurul Elenei. Cu toate acestea, ar fi intrat în camera turcească și și-ar fi mîngîiat obrajii cu ei în extazul delicat cu care făcuse asta și altă dată, dacă în clipa aceea privirile lui n-ar fi fost atrase deodată de schimbările survenite în sufragerie.

Ușa sufrageriei era deschisă. Acolo se făcuseră în adevăr schimbări mari și-n această clipă ele erau pentru Benz o enigmă. Pe măsuță — un tort cu nuci, cîteva farfurioare cu sandvișuri și două tacîmuri de ceai. În colț, sclipea un ceainic electric, nou, scos din priză. Benz nu-l văzuse pînă acum. Totul avea aspectul rafinat și plăcut al unui decor în care trebuia să aibă loc (numărul paharelor de pe masă era o dovadă evidentă) o întîlnire în doi.

Se așeză pe un scaun, preocupat în cel mai înalt grad și, în virtutea unei necesități imperioase, gîndurile lui începură să se frămînte. Cînd servitorul venise dimineața să facă curățenie în casă, nu adusese cu el nimic. Acum însă vedea lucruri care nu puteau fi aduse decît de altcineva, care venise ulterior. Sigur că în timp ce el scor-

monea prin lăzile din pod, venise Sylvie, care adusese totul, ceainicul și buchetul de trandafiri, pregătise sandvișurile și aranjase masa. Făcuse totul în felul ei obișnuit, în tăcere. Apoi plecase ; dar prilejul pe care-l scăpase de a intra în legătură cu ea i se păru acum de prea mică însemnătate. Era deci iminentă venirea Elenei și încă a cuiva. Siguranța cu care începu să-i aștepte îi provocă o încordare extremă. Cine putea să fie celălalt ? Această întrebare le puse în umbră pe toate celelalte care-l torturaseră pînă acum.

O neliniște întunecată și bizară îl cuprinse deodată.

Benz mai rămase cîteva minute pe gînduri, pînă în clipa în care alarma ce-l năpădise, dar care nu era o teamă fizică, deveni o vagă bănuială, o umbră insesizabilă de suspiciune în torentul limpede al gîndirii care putea să dispară ca atîtea altele, dacă între ea și cele ce vedea n-ar fi existat o legătură materială. Această legătură era al doilea tacîm, și prezența lui pe masă stăruia chinuitor în mintea lui.

Da, pentru cine putea să fie cel de al doilea tacîm ? Oricît încerca să se convingă că nu Elena, ci căpitanul Petrașev și altă persoană vor veni aici, nu reușea. Căpitanul de cavalerie Petrașev nu putea să părăsească patul înainte de două săptămîni. Apoi, dacă urma să vină altcineva, și nu Elena, de ce fuseseră aduși trandafirii ? Și de ce fuseseră puși tocmai în camera turcească ? Nu, întîlnirea avea un caracter intim, sentimental !

Se simți deodată abătut. Crezu că totul se datora oboselii, foamei, insomniei, întrebărilor și răspunsurilor nesfîrșite cu care își torturase mereu creierul în ultimele

zile. Simțea nevoia să-și lase gîndurile într-un total repaos. Asta i-ar fi potolit oarecum tensiunea nervoasă. Încercă s-o facă, dar nu reuși. Raționamentele continuau să-l frămînte cu o insistență neîndurătoare.

Înainte de a trage o concluzie cumplită, gîndurile noastre se agită în mod inconștient, încercînd s-o evite sau cel puțin s-o întîrzie. Benz se afla tocmai în acest proces de luptă deznădăjduită cu realitatea. Că Elena va veni cu cineva sau că va aștepta pe cineva în casa asta, era limpede ca lumina zilei. Dar dacă ea dorea să-și petreacă după-amiaza într-un fel onorabil, cu o persoană oarecare, de ce o invita aici ? Încercă să respingă din toate puterile ideea că această întîlnire avea un caracter sentimental. Admițînd că Elena era în stare să se arunce în vîrtejul oricărei aventuri ușuratice, Benz nu era deloc dispus să creadă că ar putea s-o facă după numai trei zile de la plecarea lui. Nu !... În virtutea unei reacții deznădăjduite, care continuă să se manifeste în noi chiar în clipele celei mai cumplite dezamăgiri, el încercă să justifice acțiunile Elenei, să demonstreze lipsa de sens a propriilor sale bănuieli. În zadar !... gîndurile i se încîlciră în deducții neputincioase, în concluzii imposibile.

Crîncena și înfrigurata agitație care-i cutremură tot corpul se liniști oarecum cînd își dădu seama că totul se va limpezi foarte curînd.

Simți nevoia să bea ceva. Scoase din bufet o sticlă de Chartreuse și bău. În acest timp își privi fața în oglinda bufetului. Era palidă de moarte și scofîlcită, cu o barbă deasă, roșietică-arămie, ochi tulburi, dilatați și riduri oribile în jurul gurii.

Se cutremură : era o față de ucigaș !...

Dacă gelozia, pusă față în față cu faptul împlinit, ne ucide sau ne împinge la crimă, bănuiala ne face să suferim cumplit și laș, ne torturează de la distanță. Elena avea o întîlnire, Benz nu mai avea nici o îndoială. Omul cu care trebuia să-și petreacă după-amiaza era oare neapărat un amant ? Deși se afla într-o stare foarte aproape de nebunie, era totuși conștient că n-avea dovada clară și certă că îl înșeală. Trebuia să aștepte și asta îi provocă o suferință infernală. În timp ce făcea o incordare supremă ca să-și păstreze limpezimea gîndirii și să îmblînzească forțele răzbunării care îi clocoteau în piept ca un tumult, îi trecu deodată prin cap să viziteze celelalte camere.

Se duse mai întîi în camera turcească. Era în semiîntuneric, cu storurile lăsate, cu mirosul greu și bizar al parfumului de origan în care se amestecau acum mirosurile ușoare ale trandafirilor. Simți dezgust. Divanul, covoarele, pernele, vasele de pe măsuța joasă și etajerele cu narghilele, îmbinarea excitantă de flori roșii și galbene, de sclipiri aurii și argintii, deși înăbușite de semiîntuneric, oboseau ochii care se închideau cu fiori de voluptate — toate astea i se păreau atît de insuportabile încît se simți ispitit să arunce și să spargă toate obiectele din camera aceea nesuferită. Dar n-o făcu. Își exprimă mînia și dezgustul prin mișcarea rapidă cu care întoarse spatele ca să iasă din cameră, răsturnînd ceva de pe măsuța scundă de abanos.

Privi în jos. Doborîse buchetul de trandafiri. Abia acum băgă de seamă că erau puși într-un coșuleț de trestie cu mîner și cu o panglică lată de mătase. N-ar

fi intenționat să culeagă trandafirii împrăștiați pe covor dacă în aceeași clipă n-ar fi zărit printre ei o carte de vizită. Se aplecă și o ridică. Se uită cîteva secunde la cartea de vizită cu senzația neașteptată și devastatoare că își pierde viața, că orice reîntoarcere la ea este imposibilă. Degetele începură să-i tremure, cartea de vizită alunecă printre ele și căzu pe covor. Acum știa cu cine își va petrece Elena după-amiaza.

Benz îi citi numele pe cartea de vizită :

Lafarge Pièrre Jean
Capitaine du 148-ème de spahis.

Mecanic, fără a-și auzi pașii, se duse în sufragerie și rămase în spatele perdelei de la fereastra care dădea spre stradă. Cîteva raze ale soarelui de octombrie, palid și atît de jos pătrundeau în cameră ca o ultimă licărire de viață.

Nu așteptă prea mult.

Cînd Elena și căpitanul Lafarge se opriră în fața porții, mîna lui strînse cu putere revolverul.

XXI

SĂ-I UCIDĂ !... HOTĂRÎREA aceasta îi domină și-i încordă întreaga ființă. Din complexul proces de conștiință nu-i mai rămînea acum decît impulsul care-i va apăsa arătătorul pe trăgaciul armei. Încă o jumătate de minut și acest act de voință, aproape inconștient,

se va preface într-o succesiune mecanică de împușcături. Mai tîrziu, Benz nu-și putu reaminti starea în care se afla în clipa în care îi văzu pe cei doi amanți (pentru el, ei nu puteau fi, în casa asta decît amanți) în fața porții și pînă la intrarea lor în vestibul. Nu putu să înțeleagă nici mecanismul psihologic care, în clipa cînd trebui să iasă în vestibul și să tragă în victimele sale, îl împinse să-și lase arma pe masă și să se așeze pe un scaun. Poate că ceea ce îl opri se era fantoma lui Hirschvogel care tocmai acum, printr-o necunoscută asociere a reprezentărilor, îi apăruse în memorie spre a-l opri de la crimă. Benz își aminti fața lui slută și îngrozitoare în acea noapte chinuitoare, cu un an în urmă, cînd, în leșinul pe care i-l provocaseră frigurile, îi prezisese că o va ucide pe Elena. „La fel cum mi-am ucis și eu nevasta!...“ Așa-i strigase. Forța nefastă, de coșmar, a acestui strigăt pătrunse în conștiința lui. Își aminti dezgustul cu care îl ascultase. Să ucidă două ființe care veneau aici fără să-i bănuiască prezența!... Să le sară înainte, brusc, și, în timp ce-i răpunea, să le citească în ochi groaza mută a morții! Să le vadă brațele fără apărare, întinse înainte, acest unic și emoționant reflex al victimelor lovite pe la spate! Există oare o tortură mai infernală decît aceea de a vedea trupul drag și adorat al Elenei, pe care îl ținuse ceasuri întregi în brațe, prăbușit pe podea, într-o băltoacă de sînge? Cît de nesfîrșite îi vor părea secundele pînă în clipa cînd îi va înfige ultimul glonte în inimă!... Dar dacă hotărîse să se ucidă pe sine, de ce trebuie s-o ucidă și pe ea?

În fața acestor raționamente Benz fu cuprins de rușine pentru slăbiciunea de care dădea dovadă, săvîrșind o crimă cumplită și lipsită de sens. Este mult mai ușor să ucizi o femeie vinovată decît s-o lași să-și trăiască viața! De cîtă forță morală are nevoie bărbatul înșelat ca să-și poată înfrînge umilința și să ierte, decît să trăiască în triumful mîndriei răzbunate, ca Hirschvogel...

În timp ce stătea în sufragerie, zguduit și zdrobit, ușurat totuși de întorsătura neașteptată a hotărîrii lui, Elena și căpitanul Lafarge intrară în salonul de lîngă camera turcească. Ușa sufrageriei era întredeschisă și Benz le auzi vocile. O, cu cîtă claritate surprinse jocul de-a dragostea din vorbele lor, aluziile pătimașe strecurate în timpul conversației, preludiu al intimității care nu va întîrzia! Nu trăise și el cu Elena aceleași ceasuri, cînd fiecare clipă fusese o nouă mărturisire de dragoste? Același torent fluid de vorbe întrerupte de pauze, în care mintea le cuprinde mai puternic reacția, aceleași neașteptate intonații mai înalte ale vocii, aceleași exclamații pline de elan care-i readuceau în memorie strălucirea ochilor ei și atîtea alte gesturi dragi!...

Răzbunarea care, cu cîteva clipe mai înainte, clocotise în pieptul lui făcu acum loc unei totale epuizări. Senzația de vid, de întuneric, de gheață care plutea în juru-i, îl copleșea. În această beznă, în senzația de totală abandonare și groază, o pace ciudată îl învălui dintr-o dată. Era suflul tainic al eternității, saturat de tristețe, calmant și ispititor. I se părea că toate ajunseseră la sfîrșitul lor firesc, că nu-i mai rămîne decît să întindă mîna spre micul obiect de oțel cu reflexe negre-albăstrui care se afla pe masă. Un gest cît se poate de simplu și de

ușor ; ridicase chiar mîna. Dar o lăsă numaidecît în jos. Dezgustat, odată, de o privelişte plină de sînge nu dori să mai ofere şi altora una la fel. Trebuia să aştepte. Să aştepte !... Gîndul acesta i se păru de nesuportat. Ridică din nou mîna şi o lăsă iarăşi în jos. Auzi acum, în coridor, paşii grăbiţi ai Elenei care se îndrepta spre sufragerie.

Cînd apăru în uşă şi-l văzu, prima expresie a feţei ei fu a unui om care-şi pierde brusc cunoştinţa. Văzuse cazuri asemănătoare în spital : o faţă care se acoperă subit de paloare, ochi dilataţi care privesc cu o sclipire neînsufleţită, ca de sticlă, viaţa ce pare lovită de un trăznet lăuntric. Dar nu leşină, ci rămase cîteva secunde încremenită, nesimţitoare, mută, năucă în faţa imposibilului, acum plin de groază pentru ea. I se oprise pînă şi respiraţia. Cînd şi-o recăpătă, înghiţi aerul adînc şi cu putere. Apoi făcu un pas înapoi, ca în faţa unei vedenii. Era îmbrăcată într-un costum albastru închis, cu aceeaşi croială englezească, lăsînd să-i apară linia subţire a trupului. Benz observă cum era îmbrăcată, pentru că şi el o privi, la rîndu-i, foarte insistent, resimţind (ce ciudat !...) aceeaşi euforie pe care i-o provoca întotdeauna tot ceea ce era atît de frumos în ea.

— Aitel !... şopti ea cu o voce cu care ar vorbi unei vedenii în coşmarul ce-o torturează.

Benz nu-i răspunse şi continuă s-o privească tot atît de insistent şi de nemişcat. În clipa aceea îşi dădea seama că n-are puterea s-o urască. Nu, nimic nu putea fi mai greu de stins decît dragostea pentru această femeie a cărei existenţă continua chiar şi acum să-l domine cu o tristă euforie.

— N-ai plecat ? întrebă ea mecanic.

Îl însoţise la gară, îl văzuse cu ochii ei cum pleacă, aşteptase pînă în clipa în care ultimul vagon dispăruse în depărtare !... Era, aşadar, cu neputinţă de a-l mai revedea vreodată. Dar iată, acum el stă în faţa ei ! Prezenţa lui continuă să o umple de o groază mistică.

— Da, am plecat, spuse el abătut, dar pe urmă m-am întors. Nu te aşteptai, nu-i aşa ?

— Nu !... răspunse ea tot atît de mecanic.

— Ar fi trebuit să te aştepţi, continuă el, complet epuizat de sforţarea pe care o făcuse ca să poată vorbi. Ai fost totul pentru mine, ştiai bine că nu voi putea pleca fără tine...

Încă nu-şi venise în fire şi nu pricepu ce-i spunea, erau cuvinte jalnice şi tragice, cuvinte pe care mii de bărbaţi le-au pronunţat fără nici un rost în clipa în care îşi distrugeau viaţa, în faţa frumuseţii infidele a atîtor alte femei.

— De ce te-ai întors ? spuse ea cu vocea surdă.

Încremenirea tîmpă în care rămăsese în faţa lui, ca înaintea unui spirit rău, fără să-i înţeleagă durerea, îl îndîrji brusc.

— De ce ? strigă el înfuriat. Pentru că nu ştiam că ai o întîlnire.

Benz văzu cum îi pulsează tîmplele, cum îi tremură obrajii. Întrebările întretăiate şi neputincioase pe care i le punea trădau dezordinea din gîndirea ei, sforţările pe care le făcea să se concentreze, ca să poată vedea cumplita realitate. Da, Benz era, în adevăr, în faţa ei ! El, şi nimeni altul ! Îl privea stăruitor, înspăimîntată şi nesigură, cu privirea somnambulului trezit brusc din somn.

— De ce nu m-ai prevenit ?

— Ca să nu-ţi jignesc candoarea.

— Dumnezeule, Aitel !... spuse ea dîndu-şi parcă deodată seama de toată grozăvia situaţiei în care se află.

Vorbele ei exprimau o supremă dezolare, o deznădejde totală. Niciciînd n-ar fi putut să fie surprinsă mai mortal, să se simtă mai vinovată, mai umilită. Benz îşi descărcă mînia împroşcînd-o cu un torent de expresii brutale şi crude. Tonul ridicat cu care îi vorbea o făcu să tremure. Cu faţa îngrozită, ridică mîna şi-i făcu semn să vorbească mai încet. Apoi închise uşa. Nu încăpea nici o îndoială că Lafarge auzise vocea lui Benz. Vorbeau nemţeşte.

— Nu te teme, spuse el foarte încet, cu amărăciune. Nu-ţi voi strica romanul.

— În camera de alături este un ofiţer francez, şopti ea.

— Francez !... rîse Benz sarcastic. Dar aici este unul german, iar înaintea lui a fost unul austriac...

Din pieptul lui se smulse un suspin adînc şi chinuit.

— Te-am jignit ? o întrebă el înrăit. Poate vrei să mă asiguri că nu e aşa ?

Ea îi suportă cuvintele cu un fior care-i străbătu tot trupul ameninţînd să treacă într-un hohot de plîns violent. Ca să-şi înăbuşe plînsul, ţinea pumnul strîns la buze.

— Nu trebuie să ştie că eşti aici, sughiţă ea printre lacrimi.

— Sînt de acord, spuse Benz cu dispreţ. Tocmai de aceea îţi propun să închizi uşa salonului. Vreau să mă urc în pod.

— În pod ?

— Da, mi-am lăsat acolo mantaua şi chipiul.

— Ce vrei să faci ?

— Dacă n-ai fi atît de egoistă şi de cinică, n-ai întreba.

Ea făcu ochii mari.

— Nu te teme, spuse Benz. Am intenţia să ies.

— Dar eşti în uniformă !...

— Da, din fericire.

Ea îl privi întrebător. Se dezmeticise şi raţiona cu încordare, adevărul începu să mijească încet în conştiinţa ei.

— Ce vrei să spui ? întrebă ea speriată.

— Eşti mult prea proastă ca să poţi înţelege ce.

Urmă o clipă de tăcere.

Benz avu impresia că ea reflecta încă. Cu sprîncenele îmbinate, privi insistent într-un punct fix, pe covor.

— Proastă ?... şopti ea, ridicîndu-şi încet ochii.

Benz avu senzaţia că vede în ei o compasiune atît de duioasă şi de deznădăjduită încît regretă tot ceea ce spusese. Dar ştiind bine că el era un dezertor, îşi dădea ea oare seama ce anume trebuia să facă el acum ?

Benz se ridică de pe scaun şi se apropie de masă ca să-şi umple un pahar cu lichior. Numai alcoolul mai putea să-i înăbuşe cumplitele suferinţe iscate de întîmplările prin care trecea.

Deodată, un ţipăt înăbuşit, dar plin de groază — ţipătul fiinţei care vede în faţă imaginea însăşi a morţii — îl făcu să tresară. Întoarse capul spre Elena. Cu faţa încremenită şi palidă, mai palidă decît în clipa

cînd intrase, ea privea revolverul de pe masă. Benz văzu cum groaza de acum cîteva clipe îi înfiorase iarăşi trupul. Evident, spaima ei era cumplită pentru că acum faţa ei nu mai exprima compasiune, ci numai dezgust şi groază. Acum vedea ce sacrificii făcuse el pentru ea; ştia că acest sacrificiu, răsplătit cu o infidelitate cumplită, cere răzbunare... Nu-şi dădea oare seama cît de josnic era desfrîul în care trăia, cît de egoistă îi era inima, care distrugea încă o viaţă? Toate astea trebuiau să-şi primească răsplata!... Aşa gîndea şi panica din sufletul ei deveni tot mai puternică.

— N-ai dreptul să-l omori, spuse ea cu voce înăbuşită.

— Se înţelege, răspunse el cu convingere. Nici pe tine.

Nu făcu nici un gest ca să-şi pună revolverul în buzunar. Îşi dădea seama că orice încercare de a atinge arma, în această clipă de încordare, ar fi scos-o din minţi.

— N-ai dreptul!... N-ai dreptul!... repeta ea fără şir, gîfîind, ca şi cum ar fi încercat să invoce un înalt spirit de echitate stînd deasupra legilor şi a însăşi vieţii.

Benz rămase nemişcat — nu-şi umpluse nici măcar paharul cu lichior — şi asta îi readuse oarecum stăpînirea de sine. Ca orice fiinţă care se simte în primejdie de moarte, ea încercă, în această clipă maximă a stăpînirii de sine, să reacţioneze, să caute o ieşire. Dar, vai! Nu se gîndea oare mai mult la Lafarge decît la ea însăşi? Cu o siguranţă neaşteptată, care nu-l irită pentru că Benz văzu în asta un elan al voinţei ei de a trăi, Elena recurse la şiretenie.

— Crezi că omul ăsta mi-e amant!... spuse ea încercînd să-şi ascundă tremurul din voce.

— Şi nu e? întrebă el cu dispreţ.

Se afla într-o stare de deznădejde oarbă, în care orice încercare de a-i găsi Elenei o justificare i se părea de prisos.

Descurajată de felul cum reacţionase Benz la cele spuse de ea, bătu în retragere, cu înţelepciune, şi recunoscu în grabă:

— Încă nu.

Cuvintele ei erau sincere? Francezii abia intraseră în Sofia, de trei zile. Nu părea cu putinţă ca în acest scurt timp Elena şi Lafarge să se fi apropiat atît de mult încît să se întîlnească acum pentru a doua oară. Dar ce importanţă putea să aibă asta pentru Benz, odată ce împrejurările, iar nu conştiinţa, o opreau în pragul infidelităţii! Şi apoi, îl mai iubeşte ea? Are remuşcări?

Benz tăcu.

Asta o încurajă să se apropie de el. Benz îşi dădea seama cît de nefirească era încercarea ei de a-i cuprinde gîtul cu braţele goale, de a-şi lipi obrazul de al lui. Îi simţi mîinile reci care îl căutau. Perfidia mîngîierii pricinuită de teama atît de josnică, îl cutremură. Dar patima, veche cît lumea, dezlănţuită de apropierea trupului femeii iubite, îi provocă fiori dulci şi i-ar fi înfrînt rezistenţa, dacă făţărnicia ei nu i-ar fi jignit, atît de dureros, mîndria...

Benz o respinse cu brutalitate şi în acelaşi timp palma lui se lipi cu zgomot de obrazul ei. O lovi, apoi se ruşină, ca şi cum ar fi lovit un copil neputincios.

Elena făcu un pas înapoi și scoase un strigăt de surprindere și de durere, acoperindu-și cu mîna locul lovit. Fața ei se roși toată de o mînie întunecată, levantină. Neputincioasă de a se manifesta numaidecît, răzbunarea ei de mai tîrziu avea să fie cumplită. Strîngea din buze, nările îi palpitau... Benz nu avusese niciodată pînă atunci prilejul să vadă acești ochi fermecători, în care jucaseră cîndva reflexe moi, de aur, clipind și căscîndu-se atît de sinistru. Cu toate acestea, nu putu să nu resimtă, pentru ultima oară, o încîntare : grațioasă ca un înger, sau rea ca o vrăjitoare, rămînea tot atît de frumoasă.

Benz își dădu acum seama că totul s-a sfîrșit între ei. Înaintea lui era o altă Elenă. Teama îi pierise. În ochii ei scăpără o hotărîre ascunsă, cumplită. Ce intenționa să facă ? În timp ce Benz se întreba dacă Lafarge o auzise țipînd, văzu clar cum minia ei se transformă într-o ură rece, bine chibzuită. Se pregătea să acționeze. Se părea că privirea ei măsoară distanțele din cameră. În pasivitatea amară care îl imobiliză el putu s-o observe și să reflecteze. Sub stăpînirea accesului de furie Elena căuta parcă cuvinte, gesturi cu care să răzbune palma primită. Dar în clipa aceea el își dădu seama deodată că alt sentiment, mai înalt, îi frîna mînia. Gîndul ei era la Lafarge !... După logica cea mai probabilă a geloziei, prin care interpreta ea acțiunile lui Benz, era încredințată că viața lui Lafarge se află în primejdie. Căuta o ieșire ca să-l salveze, chiar cu prețul de a atrage eventual mînia lui Benz asupra ei. Oare nu făcea asta cu convingerea că își riscă propria ei viață ? A, în femeia asta era în adevăr ceva care îl îndemna să creadă că nici o justiție pămînteană nu era în măsură s-o condamne sau s-o dezvinovățească.

Benz întinse mîna spre revolver ca să-l ia de pe masă și să-l pună în buzunar. Dorea să înlăture în felul acesta și fantoma crimei. În clipa cînd luă revolverul, ca se năpusti, cu un țipăt plin de deznădejde, la ușă, o încuie repede și scoțînd cheia o azvîrli în colțul opus al camerei. Benz rămase năucit de repeziciunea cu care făcuse toate acestea și nu putu să înțeleagă numaidecît sensul gestului ei. Dar îl înțelese îndată.

XXII

LOVEA ÎN UȘĂ CU PUMNII, CU TOată puterea, scoțînd, în franțuzește, țipete cumplite, sfîșietoare :

— Jean !... Jean !... Ieși numaidecît din casă ! Aici e un ofițer german !... Un dezertor !... Un ucigaș !

Benz reuși să-și vîre revolverul în buzunar, dar ca nu observă asta. Țipetele ei îl zăpăciră. Erau atît de pătrunzătoare încît începu să tremure resimțind groaza pe care ar fi încercat-o dacă ar fi săvîrșit crima. Cîteva secunde rămase încremenit, întrebîndu-se cu înfrigurare ce trebuie să facă. Apoi țipetele ei se potoliră și Benz văzu cum trupul ei se leagănă neputincios și se prăbușește pe parchet.

Primul gînd care-i trecu prin cap fu să descuie ușa și să-l cheme pe Lafarge. N-a fost necesar să facă asta. Izbindu-se în ușă, Lafarge încercă s-o spargă ca să intre în cameră. Într-adevăr, Elenei n-ar fi putut să-i treacă

prin cap un gînd mai stupid că auzindu-i ţipetele, Lafarge va fugi din casă.

Benz strigă tare şi clar în franţuzeşte :

— Intraţi prin camera de alături ! N-am timp să caut cheia !...

Apoi o ridică numaidecît pe Elena şi o aşeză pe un scaun. Mîinile ei erau reci, faţa nemişcată şi foarte palidă. Chiar în starea de inconştienţă în care se afla, îşi păstra expresia nesuferită a urii faţă de Benz. El îşi dădu seama că nimic nu i-ar fi putut provoca o mai mare deznădejde decît ura ei. Elena îl ura !... La ura ei se adăugă acum repulsia pe care o fiinţă plină de viaţă o resimte faţă de moarte. Iată cu ce-i răspundea la sacrificiul pe care-l făcuse pentru ea ! Cu toate astea, el continua s-o iubească, mai mult chiar decît înainte, în virtutea unui proces de conştiinţă ascuns care ne împinge să dorim cu mai multă pasiune ceea ce am pierdut.

În timp ce-i freca mîinile, Benz îşi aduse aminte că în camera de alături era o mică farmacie de casă în care văzuse o sticlă de amoniac. Se duse s-o ia.

Îl auzise oare Lafarge şi-i urmase îndemnul ? Evident că da, dar cu o oarecare prudenţă pentru că în clipa cînd amîndoi se aflau faţă în faţă, în camera de alături, Benz văzu ţeava revolverului îndreptată spre pieptul lui. Ridică mîinile în sus ca să-i arate că nu are armă. Nu ţinea în mînă decît sticla cu amoniac.

— A leşinat, spuse Benz. Trebuie s-o trezim.

Arătă sticla.

Lafarge îl urmă în sufragerie cu revolverul în mînă. Îl observa foarte stăruitor, cu încordare, dar fără surprindere. Evident, auzise discuţia lui cu Elena.

Benz n-avu timp să-l privească. Se aplecă şi duse amoniacul la nasul Elenei. După cîteva minute ea începu să-şi vină încet în fire.

Cînd se ridică, ţeava albăstruie a revolverului era îndreptată tot atît de stăruitor spre pieptul lui şi asta îl făcu să zîmbească dispreţuitor.

— Nu trebuie să mă mai vadă, spuse el foarte încet. Să trecem în camera de alături.

Lefarge făcu un semn afirmativ din cap.

Benz o ridică pe Elena de pe scaun şi o aşeză pe patul din camera de dormit. În timp ce făcea asta, ea deschise ochii şi se uită la el cu o privire obosită, rătăcită.

Lafarge urmărea, cu cea mai mare atenţie, mişcările lui.

Că Lafarge auzise partea a doua a discuţiei lui cu Elena, Benz nu avu nici cea mai mică îndoială. Dar, îl înţelesese oare ? Practic, chestiunea asta n-avea nici o importanţă. Ura dintre francezi şi nemţi era atît de înrădăcinată şi de reală încît acum, faţă în faţă, pe neaşteptate, Lafarge avea toate motivele să pună la îndoială comportarea lui Benz, indiferent dacă ştia sau nu că numai cu o jumătate de oră în urmă acesta ar fi putut să-l ucidă. În adevăr, prima întrebare pe care i-o puse, cu multă asprime, după ce intrară în salon, a fost dacă are armă.

— Am, răspunse Benz.

— Puneţi-o pe masă ! îi porunci Lafarge.

Benz nu execută ordinul şi Lafarge îşi îndreptă ţeava revolverului spre faţa lui. Asta nu-l tulbură deloc. Minutele care îi mai rămîneau de trăit erau minutele criminalului pocăit în faţa spînzurătorii, presimţind că moartea este o enormă uşurare, că înainte de a-l devora

pe el, devorase mai întîi toată grozăvia vieţii. O, dacă Lafarge ar apăsa pe trăgaciul browning-ului său !... Ar fi salvatorul moral, trimis de providenţă să redea onoarea unui ofiţer german nefericit. Atunci, în registrele regimentului 202 de ulani nu va scrie că locotenentul Benz a fost un dezertor sau un sinucigaş. Nu !... Numele lui va figura, deşi fără merit, în şirul nesfîrşit şi trist al celor două milioane de germani căzuţi pentru patrie. O tragere pe sfoară, o adevărată ofensă adusă celor morţi !... Dar recurgînd la această înşelăciune cu preţul vieţii sale, Benz nu făcea asta pentru că-şi iubea ţara ca şi ei ?

Timp de cîteva secunde nutri convingerea că Lafarge va trage. De unde era să ştie acesta ce gînduri avea Benz ? Lafarge putea crede că el aşteaptă să abată numai o clipă ţeava aducătoare de moarte şi să se năpustească asupra lui. Privirile li se întîlniră şi, în această clipă, de maximă încordare, Benz nu citi în ochii francezului surescitarea crîncenă a celui care este gata să ucidă un om, ci surprindere şi nesiguranţă. Lafarge nu putu să-i înţeleagă comportarea. Evident, toate avantajele erau de partea lui Lafarge. Cel mai mic gest suspect al lui Benz putea fi paralizat prin succesiunea rapidă a cîtorva gloanţe. Dacă Benz se gîndea să-l atace, poziţia lui nu-i lăsa nici o speranţă. Cu toate acestea, Benz făcea totul ca să înlăture şi ultima, necrezut de mică, şansă, de a se desprinde din această situaţie : tergiversa. Ar fi putut, de pildă, să-l lase să creadă că scoate revolverul spre a-l pune pe masă şi în clipa cînd ar fi făcut asta, să-l îndrepte brusc spre Lafarge şi să tragă. Totul se putea întîmpla într-o secundă, într-un fragment de secundă chiar. Dacă s-ar fi decis să acţioneze în disperare

(deoarece refuza să-i dea revolverul) de ce lăsa să-i scape această ultimă şansă şi voia să-l constrîngă să tragă imediat ? Da, de ce ?... În felul cum proceda Benz era ceva ciudat, lipsit de logică. Aşa ar proceda numai cel care-şi doreşte singur moartea. I se păru că Lafarge îşi şi formase această convingere. Dar dacă Benz dorea cu atîta insistenţă să moară, avea oare Lafarge motive să se teamă de el, să tragă fără a pierde timp ?

La asta trebuie să se fi gîndit Lafarge în timp ce se aflau amîndoi faţă în faţă. Acum Benz reuşi să-l vadă mai bine. Lafarge era înalt, voinic, cu o statură de sportiv, faţa prelungă şi palidă, obraji supţi, părul castaniu şi ochii bruni. Nu era un bărbat frumos, cel puţin în sensul gustului obişnuit al femeilor, adică nu părea nici om de viaţă, nici foarte plăcut. Dar lăsa o impresie generală de inteligenţă şi de forţă calmă, de seninătate şi perspicacitate în care — Benz avu o intuiţie bruscă — transpărea perfecţiunea soldatului înnăscut. Există bărbaţi a căror structură spirituală şi trupească este atît de perfect construită pentru o anumită îndeletnicire încît, la prima vedere şi fără ezitare, li se atribuie toate calităţile, bune sau rele, pe care le impune profesiunea lor.

Benz îşi dădu seama că Lafarge va ezita înainte de a trage, deşi vedea că ţeava revolverului rămînea cu o fermitate ameninţătoare îndreptată spre pieptul său. Oare nu bănuia Lafarge că în spatele existenţei Elenei şi în spatele lui Benz, rămas aici după ce toţi nemţii în uniformă se retrăseseră peste Dunăre, se ascundea o tragedie ? Dar chiar dacă ar fi bănuit, putea el să înţeleagă totul ?

Lafarge abătu deodată ţeava revolverului.

— Vreți s-o mai îngroziți o dată pe această femeie ? întrebă el cu reproș.

Gîndul la Elena îl dezmetici pe Benz.

— Dumnezeule, șopti el, trebuie s-o scoateți numaidecît de aici !

Lafarge îl privi cu ochi critic. I se părea că ceea ce aude îi dă dreptul să pună la îndoială dacă cel ce stătea în fața lui era în toate mințile. Zîmbi la gîndul că ar putea să facă o astfel de prostie. Prin cîteva fraze ironice își exprimă părerea de rău că nu are dreptul să-l lase singur.

Urmă o tăcere.

Lafarge privi cu atenție uniforma, tresele și mai ales fața lui Benz care exprima o totală deznădejde, disperarea supremă a celui care a pierdut totul.

După cîteva clipe Lafarge spuse cu o oarecare compasiune :

— Ce căutați aici ?

— E o poveste lungă, răspunse el obosit.

Lafarge așteptă ca Benz să continue, dar cum acesta tăcea, îi reaminti iar cu o voce mai dură :

— Sînteți într-o țară ocupată de trupe franceze.

— Asta nu-i destul ca să vă ascundeți revolverul ? întrebă Benz cu politețe.

— Nu ! răspunse Lafarge.

— S-ar putea ca *mademoiselle* Petrașeva să intre aici și să leșine iarăși.

— Nu se va speria pentru dumneavoastră.

— Aveți dreptate ! întări el posomorît.

Amîndoi continuară să stea față în față, într-o încordare extremă. Benz își dădu deodată seama că situația

asta nu putea să dureze multă vreme. Lafarge cerea revolverul pe care el refuza să-l dea. Nu rămîneau decît două posibilități : fie ca Lafarge să încerce să-i ia arma cu forța, ceea ce implica primejdia de a se lupta amîndoi și a-și pierde avantajul pe care-l avea, fie de a trage fără întîrziere.

— Îmi veți da arma ? întrebă Lafarge nerăbdător.

Vocea lui tremura ușor.

— Nu, răspunse doctorul.

— Ce vreți să faceți cu ea ?

Benz nu răspunse. Calmul lui era deplin. Situația asta părea că îl face pe Lafarge să se îndoiască de gîndul ce-i trecuse prin cap mai adineaori. În adevăr, dacă Benz voia să moară, de ce era atît de calm ? Nu se pregătea oare să întreprindă ceva ?

Lafarge aruncă o privire fugară spre revolverul său ca și cum s-ar fi îndoit că mai funcționează. Apoi fața lui deveni deodată foarte palidă și încordată. Se pregătea să tragă. În clipa aceea Benz tocmai asta dorea. Nu se mai gîndi nici măcar la groaza pe care o va resimți apoi Elena. Văzu numai cum Lafarge își pierde stăpînirea de sine, cum în ochii lui se aprinse flacăra unei cruzimi aspre și inconștiente — ura impersonală a soldatului gata să tragă în inamic. Dar Lafarge nu trăgea ; împușcătura salvatoare care-i va reda lui Benz onoarea întîrzia, întîrzia îngrozitor... Benz simți ispita de a se năpusti asupra lui, constrîngîndu-l astfel să tragă. Dar n-o făcu. Un zgomot ușor în camera în care o lăsase pe Elena îl făcu să se gîndească iarăși la ea.

Același zgomot îl dezmetici și pe Lafarge.

Oare Lafarge n-o va îngrozi, la rîndul său, pe Elena, dacă va trage ? Și apoi, cît este de greu să tragi într-un om care nu atacă, nici măcar nu ține în mînă o armă !

Își dădu seama că Lafarge ezită și acum.

Urmă o pauză scurtă, chinuitoare.

— De ce ați rămas în Bulgaria ? întrebă Lafarge după cîteva clipe.

Întrebarea, cu totul de prisos în acel moment de încordare, era parcă destinată să-i justifice ezitarea. Benz surprinse asta foarte clar. Ca orice militar, Lafarge era deprins să ia hotăriri rapide și ezitarea lui de acum îl făcea să caute o ieșire în cuvinte.

— Din cauza unei subite nebunii, spuse Benz întunecat. Dar, printre altele, și pentru că mă așteptam să vă întîlnesc.

— Pe mine ?

— Sau pe altul, totuna.

— Nu vă înțeleg.

—Nici nu trebuie să mă înțelegeți.

Lafarge făcu o grimasă de dispreț și fața lui se încordă iar.

— Vă previn că voi trage, spuse el repede.

— Nimic mai inteligent decît asta. Dar dacă insistați să aflați de ce am rămas în Bulgaria, v-o spun : pentru *mademoiselle* Petrașeva.

— În ce relații erați cu ea ?

— De dragoste, dacă asta nu vă irită.

Buzele lui Lafarge se strîmbară. Un timp păru că se gîndește cu indignare la ceea ce auzise.

— Poate că nu mă irită decît insolența dumneavoastră, spuse el după puțin.

— În timp ce eu m-am arătat cît se poate de indulgent cu dumneavoastră.

— Așa ? Cînd ?

— Înainte de a intra în casă.

— Sigur, vă închipuiți că dacă v-aș fi bănuit existența, m-aș fi întors din drum.

— Cel puțin n-ați fi venit singur.

Lafarge dădu din cap în semn de dispreț. Nici măcar nu reacționă la aluzia că este un fricos. Benz simți, pentru a cîta oară ? că în fața lui se afla un adevărat și excepțional soldat.

— N-ați știut nimic de mine ? întrebă Benz cu un aer împăciuitor.

— Nu, spuse Lafarge.

— Credeam că *mademoiselle* Petrașeva v-a și vorbit.

Lafarge îl privi cu un regret jignitor. Zîmbetul care-i acoperi fața, deși plin de dispreț, era totuși un zîmbet satisfăcut.

— Sînteți extrem de încrezut ! spuse el în silă.

— Se poate, răspunse doctorul, dar atunci sigur că v-a vorbit despre un bărbat amuzant, satanic, care se numește Hirschvogel...

Fața lui Lafarge tresări.

— Despre locotenentul Hirschvogel ? spuse el cu o curiozitate involuntară.

— Da, despre locotenentul Hirschvogel ! Îi place mult să vorbească despre el. Alte femei își ascund insuccesele, dar ea le povestește într-un stil foarte pitoresc.

— Ce importanță are stilul ? întrebă Lafarge.

— Enormă. Este un fel de completare a celorlalte calități ale ei. Vorbește de trecutul ei din pasiune pentru prezent. Nu v-a spus nimic de un aviator german, Reichert ?

— Nu, spuse Lafarge sec.

— Nici de un căpitan austriac von Harsfeld ?

— Presupun că toți acești oameni vă seamănă grozav, după felul cum vorbiți.

— În general ei nu mai vorbesc, sînt morți.

— Morți ?

— Da, morți.

— Ce mă interesează pe mine toate astea ?

— Ar trebui să vă intereseze. Într-un fel sau altul ea a contribuit la moartea lor. Dar și asta-i o poveste foarte lungă.

— Dacă vă închipuiți că sînt dispus să vă ascult, ca să cîștigați timp, vă înșelați.

— În acest caz aveți un caracter slab pentru că de o jumătate de oră mă ascultați împotriva voinței dumneavoastră.

Fața lui Lafarge începu să tremure de mînie. Se stăpîni numaidecît și spuse calm :

— Fac asta numai pentru *mademoiselle* Petrașeva.

— Nimic nu vă împiedică s-o convingeți să iasă din casă. Pe urmă, veți putea face ceea ce veți crede că e mai bine.

Pe fața lui Lafarge trecu deodată o umbră de bănuială.

— Ați spus că ați rămas în Bulgaria din cauza domnișoarei Petrașeva, spuse el sec.

— Da.

În pauza care urmă, privirea lui Lafarge devenise ironică și rea.

— Dar, de fapt, nu cumva sînteți un spion ? întrebă el pe neașteptate.

— Spion ? repetă Benz uimit.

— Da, spion.

— Poate că regret că nu sînt în adevăr un spion.

Cîteva secunde amîndoi se priviră în tăcere. Pe urmă Benz simți deodată o totală nepăsare față de discuția lor, față de tot ceea ce ar fi putut crede Lafarge.

— Sînt un dezertor, spuse el foarte simplu.

XXIII

CÎTVA TIMP SE PĂRU CĂ LAFARGE a încetat parcă să se mai gîndească la o eventuală primejdie care ar putea veni din partea lui Benz, fie ca o reacție a stării în care se afla, sub amenințarea revolverului, fie ca o manifestare de gelozie sau a dorinței de a se sustrage de sub autoritatea lui. Parcă ar fi uitat că înaintea sa se afla un ofițer german care avea în buzunar un revolver. Ba chiar încetă să-i mai urmărească mîinile, ale căror mișcări le observase pînă mai adineaori, cu multă atenție. Benz își dădu seama, cu nepăsare, că s-ar putea năpusti asupră-i ca să-i smulgă revolverul sau că l-ar putea scoate pe al său. Dar, se înțelege, nu întreprinse nimic.

Lafarge tresări la felul cu care Benz se așeză în fotoliul cel mai apropiat. Țeava albăstruie a browningului se îndreptă din nou spre el. Nu, Lafarge nu voia să creadă că un neamț poate să dezerteze din armată din pricina unei femei !... Reprezentarea convențională despre ofițerii germani excludea tot ceea ce putea face din ei oameni capabili de a simți și a suferi, de a se entuziasma sau de a muri de tristețe. Ca și acum acești bărbați reci, atît de asemănători între ei, cenușii ca fierul, la care diferența

de vîrstă apărea prea puțin sub uniformă, n-ar fi avut nici inimă, nici pasiuni, nici dorințe ; ca și cum ar fi fost cu toții niște mecanisme neînsuflețite pe care disciplina îi constrîngea să nu facă nimic altceva decît să gîndească și să acționeze, ascunzînd privirilor nețărmurita ispită a dragostei.

Se părea că Lafarge nu-și dădea seama de toate acestea. Din cauza încordării momentului el nu vedea în Benz decît pe prusacul rece, rigid, incapabil de a-și jertfi cariera sau viața pentru dragoste. Sigur că la această logică se adăuga acum și neliniștea pe care i-o provocau legăturile din trecut ale Elenei cu doctorul Benz.

— Sînteți spion ! repetă el cu răutate, făcînd ochii mici.

— Mi-e absolut indiferent dacă credeți că sînt sau nu spion, zise Benz netulburat.

— Sînteți spion !... Sînteți spion !... repeta într-una Lafarge.

Pe francez îl cuprinse o mare agitație și asta i se păru lui Benz caraghios. Își dădu numaidecît seama că Lafarge nu putea explica prezența unui ofițer german în această casă decît prin presupunerea pe care o făcea.

— Spionii nu umblă în uniformă, remarcă Benz în silă.

— Dar la nevoie o îmbracă.

— Și nu așteaptă moartea cu brațele încrucișate.

Lafarge îl privi cu o curiozitate plină de ironie.

— Așa ? Atunci, ce fac ?

— Trag la timp ! răspunse Benz disprețuitor.

Schimbarea lui Lafarge fu uimitoare. Mai întîi se chirci parcă, sub niște lovituri de bici, apoi de destinse și rămase nemișcat, într-o încremenire aproape totală.

Lui Benz i se păru că face o sforțare uriașă spre a-și veni în fire și chiar, după ce reuși să-și recapete stăpînirea de sine, fața lui păstră aceeași încremenire. Se părea că Lafarge retrasa în gînd toate întîmplările prin care trecuse Benz pînă în clipa în care se întîlniseră. Da, ar fi putut să-l ucidă pe la spate !... Fără îndoială ! Orice ar fi fost — spion sau dezertor — oricîtă gelozie sau ură ar fi clocotit în pieptul lui față de Lafarge, Benz ar fi putut să tragă spre a se salva sau cel puțin spre a se răzbuna, dar n-a făcut-o... De ce ? Lafarge ar fi vrut să-i pună această întrebare, dar nu putu, paralizat brusc de conștiința pe care o dobîndise că fusese nedrept de brutal, poate chiar crud !... Ca și cum toată ființa lui înghețase într-o încremenire mută, încremenirea celui care se află pe neașteptate în fața cumplitei agonii a semenului său, căruia nu-i poate veni în ajutor. Ceea ce la început nu fusese decît o bănuială nedeslușită devenise acum, pentru el, o deplină certitudine. Da, Benz își aștepta moartea cu brațele la piept, chiar mai mult — o dorea. Lafarge văzuse pe front aviatori arzînd în aparatele lor, văzuse explozii de obuze care striveau și îngropau zeci de oameni deodată, văzuse coloane întregi de infanteriști care, porniți la atac, cădeau secerați de focul mitralierelor ce trăgeau din flanc. Dar toate astea nu erau atît de cumplite pentru că priveau doar materia umană în timp ce sufletul, înnebunit de groază, continua să rîvnească viața. Și iată că acum, în incendiul muribund al războiului, cînd pacea dorită cu atîta pasiune de milioane de oameni era atît de aproape, cînd morții începeau să fie dați uitării, iar cei rămași renășteau la o viață nouă, în fața lui se află un suflet chircit de durere — un dezertor, un ofițer

german care voia să moară spre a-și redobîndi onoarea. Adevărul scăpără în cele din urmă în mintea lui Lafarge, fața lui tremură ușor, mîna în care ținea browningul se lăsă în jos.

— Da, firește !... spuse Lafarge cu glasul ușor răgușit. Trag la timp...

Benz îl observă cu multă curiozitate : un timp se păru că Lafarge se află sub apăsarea unei surprinderi chinuitoare, apoi cu un gest brusc puse revolverul în buzunar și se așeză într-un fotoliu foarte aproape de Benz. Scoase tabachera și-o oferi lui Benz, care luă cu un gest mecanic o țigară. La rîndul său, acesta aprinse bricheta și-i întinse lui Lafarge flăcăruia. Totul se făcu cît se poate de neașteptat, dar cu o încuviințare reciprocă. Cîteva minute amîndoi fumară fără a tulbura ciudata și împăciuitoarea tăcere care se așternuse între ei.

Un zgomot ușor îi îndemnă să întoarcă privirile spre ușă. În prag apăru Elena. Benz își închipui că avusese destul timp să-și vină în fire și poate că și auzise chiar o parte din conversația lor. Asta îl irită. Dar chiar dacă a auzit conversația, i-ar fi fost greu să presupună că-i va găsi stînd atît de pașnici unul în fața celuilalt. Cîtva timp ea se uită la ei cu o privire uluită, fără a înțelege ceva. Gasul lui Lafarge o făcu să tresară brutal.

— Ieșiți ! îi porunci el.

Ea se supuse și făcu un pas înapoi.

Vocea lui Lafarge răsună din nou clară și metalică :

— Închideți ușa !... Nu veți ieși din casă fără mine !

Elena închise ușa.

Benz avu senzația că ea continua să stea în coridor și asta-l irită din nou. Parcă prezența ei ar fi distrus

tăcerea liniștitoare și oarecum plăcută care se așternuse între el și Lafarge.

Între timp, bezna nopții înaintase dinspre colțurile întunecate ale camerei. Trebuie să fi trecut o oră de cînd Elena și Lafarge intraseră în casă. În timp ce Benz se întrebă în silă dacă ea o mai fi și acum după ușă, Lafarge se ridică din fotoliu și începu să se plimbe prin cameră.

— Dezertor !... spuse el cu compasiune.

Benz zîmbi posomorît.

— Toate astea pentru o femeie ?

— Vă miră ?

— Nu, spuse Lafarge.

Vorbise foarte încet.

Întunericul devenise mai compact. Dar Benz reușea încă să-i distingă trăsăturile concentrate ale feței.

— Ce intenționați să faceți ? întrebă Lafarge brusc.

Benz îl privi întrebător și se încruntă.

Trecură cîteva minute de tăcere. Lafarge continuă să se plimbe prin cameră.

— Fără poză, nu-i așa ?... începu el iarăși. Fără să vă răzbunați, fără să vă liniștiți conștiința de soldat pocăit ucigînd cîțiva francezi înainte ca ei să vă ucidă...

Doctorul îl ascultă distrat.

— Dar, așa cum i-ați iertat pe ceilalți, de ce nu v-ați ierta și pe dumneavoastră înșivă ?

Lafarge pusese întrebarea brusc, tulburat, oprindu-se în mijlocul camerei, părînd că găsise o ieșire din drama care de un ceas se desfășura înaintea ochilor săi. Lui Benz lucrul i se păru naiv și grotesc.

— De ce nu v-aţi ierta şi pe dumneavoastră înşivă ? continuă el tulburat. — Sute de ofiţeri cad prizonieri din cauza unei greşeli şi nu se sinucid.

— Depinde ce fel de greşeală.

— Greşeala poate fi iertată dacă nu e trădare sau laşitate.

— Da, dar nu de Tribunalul Militar.

Lafarge se aşeză într-un fotoliu fără a face nici o obiecţiune.

Tăcerea care-şi făcu loc dură mai mult de un minut. Întunericul din cameră era deplin. Benz nu mai vedea decît silueta lui Lafarge şi vîrful sclipitor al ţigării care, de cîte ori trăgea fumul, îi lumina partea de jos a feţei cu o licărire roşiatică.

Benz socoti că este timpul să se ridice şi spuse cu fermitate :

— Scoateţi-o pe *mademoiselle* Petraşeva din casă !

Lafarge rămase nemişcat în fotoliu.

— Să mai stăm puţin de vorbă, continuă el.

Benz se simţi plictisit.

Lafarge se ridică încet, se apropie de uşă şi aprinse lumina electrică. Odaia fu învăluită într-o lumină orbitoare. În sclipirea vie a policandrului de cristal şi a oglinzilor Benz îi văzu faţa. Acum era limpede şi înviorată. Cîtva timp Lafarge rămase în picioare, apoi se aşeză în acelaşi fotoliu din care se ridicase cu puţin înainte. Privirea lui fixă prismele şi pandantivele policandrului care împrăştiau în jur pilpîiri de curcubeu. Se părea că se gîndeşte, foarte concentrat, la ceva. Toate astea îl plictisiră cumplit pe Benz.

— Tribunalul Militar !... spuse Lafarge îngîndurat. Dar dacă o luaţi înaintea Tribunalului Militar ?

Benz înălţă capul, ostenit.

— Dacă v-aţi întoarce în Germania înainte de sfîrşitul războiului ?

Benz îl privi cu o nepăsare surdă şi aprinse altă ţigară. Cuvintele ajunseră la urechile lui ca o bătaie de joc, dar era prea ostenit ca să mai poată reacţiona.

— Ce vreţi să spuneţi ? întrebă el întunecat.

— Că există o modalitate de a vă îndrepta greşeala.

Ochii lui Lafarge aveau acum o strălucire ciudată, agitată, şi ceea ce-l tulbură pe Benz fu tocmai această strălucire, iar nu ceea ce spusese. Expresia feţei prevesteşte întotdeauna cuvintele şi gîndurile. Dar, cu toate că n-avea o idee clară despre ce gîndea el, Benz îşi dădu seama că ceea ce spusese era de o cutezanţă de necrezut. Ştia că Lafarge îi arăta înţelegere pentru situaţia în care se afla, sub impulsul caracterului său simplu şi cinstit şi a acelei solidarităţi a onoarei pe care uniforma o impune bărbaţilor chiar cînd sînt duşmani. Înţelese de asemeni că făcea sforţări sincere spre a-l abate de la sfîrşitul care părea inevitabil. Dar că Lafarge va pronunţa cuvintele pe care Benz le va auzi după cîteva clipe, asta părea de necrezut. Pentru că cel puţin, într-o vreme cînd popoarele erau încleştate într-o ciocnire gigantică, şi luptau pe viaţă şi pe moarte, un gest de generozitate între un neamţ şi un francez depăşea toate limitele posibilului.

Lafarge spusese că există o modalitate de a se repara greşeala ! Spusese asta după ce se încredinţase că Benz nu vedea altă ispăşire decît moartea. Vorbise de întoarcerea în Germania !... Pronunţase aceste cuvinte după o chibzuinţă matură, după ce cîntărise toate posibilităţile !

Benz nu putea admite că Lafarge era în stare să-i ofere speranțe deșarte, făgăduieli iluzorii, mai pline de cruzime decît acțiunile Elenei. Această situație, de care era conștient, îl domină și-i încordă întreaga ființă.

— Cum ? întrebă el încordat pînă la demență.

— Înapoindu-vă în Germania printr-o țară neutră. Cu un pașaport bulgăresc, înțelegeți ?

Suflul îi încremenise undeva, în piept, și deodată inima lui Benz începu să bată într-un ritm nebun. Dumnezeule, acum îl înțelese !... Dar toate astea îi răsunau în urechi ca o glumă cumplită, de necrezut.

— Vă voi procura un pașaport, continuă Lafarge. Pot s-o fac. Și haine civile. După ce vă veți întoarce la regiment, veți explica într-un fel oarecare de ce ați întîrziat și veți suporta, se înțelege, o anume sancțiune... În schimb îmi veți da cuvîntul de onoare și de ofițer că pe drum nu vă veți interesa de nimic privitor la armatele aliate.

Vorbele lui, calme și clare, erau vorbele unui om cinstit. Încordaseră nervii lui Benz pînă la ruptură și-i creaseră acea senzație indescriptibilă de bucurie aprigă, de ușurare amețitoare, pe care o resimțim în primele clipe după întoarcerea unei ființe dragi, pe care o socoteam pierdută pentru totdeauna. În clipa aceea, pentru Benz, dragă și pierdută, era Germania. Germania !... El descoperi acum că oricîte nebunii făcuse în anul care trecuse, oricît de puțin se gîndise la ea, patria lui continua să existe pentru el, să trăiască în sîngele și în spiritul lui ca o moștenire ireductibilă a secolelor pe care nici un fel de pasiuni n-o puteau înăbuși. Acum ea renăștea din cenușa dragostei sale și, ca o mamă duioasă care iartă totul, îl chema iarăși la ea. Îl chemau sîngele, suferințele ei, îl chemau soldații răniți din spitalele ei !... Toate legăturile tainice care îl legau de ea și care i se păruseră iremediabil rupte, acum se restabileau trezind în sufletul lui un nou elan de viață. Emoția îl tulbură atît de puternic încît nu se mai simți capabil să gîndească. Era amețit. Amețit cu desăvîrșire !... În acea clipă Benz nu putea scoate o vorbă. Condamnații la pedeapsa capitală, grațiați în clipa în care și-au pierdut orice speranță de salvare, suferă o zguduire tot atît de violentă ca cea pricinuită de apariția neașteptată a fantomei morții într-o ambianță de viață ușoară, plină de bucurii.

Cînd își veni în fire, băgă de seamă că Lafarge îl observa cu multă atenție.

— Sînteți nebun, zise Benz cu glasul înecat.

— Se prea poate, spuse Lafarge, dar nu cît dumneavoastră.

Îi oferi încă o țigară. Benz o aprinse și începu să se plimbe prin cameră cu mișcări repezi, vioaie.

— N-aveți dreptul să procedați așa !... zise el cu înfrigurare, parcă ar fi descoperit adevărul de care Lafarge nu-și putea da seama.

— Știu, răspunse Lafarge.

— N-am dreptul să primesc riscul la care vă expuneți.

— Să nu vă faceți griji pentru mine.

— Dar dacă voi fi prins ?

— Situația nu va fi mai proastă.

— Dar a dumneavoastră ?

— Mă bucur de suficientă autoritate ca să pot explica totul cum voi crede că e mai bine.

Ceea ce-i miră pe amîndoi cînd ieșiră din cameră, fu absența Elenei.

Lafarge o căută prin toate încăperile dar n-o găsi.

— A plecat !... spuse el cu surprindere.

— O veţi găsi, spuse Benz cu un zîmbet amar.

— Da, dar de ce a plecat ?

— De teamă.

— Imposibil. Ne-a văzut cum stăm de vorbă. N-avea motive să se teamă...

Lafarge mai trecu o dată prin toate încăperile aprinzînd luminile şi iscodind toate colţurile. Cînd se întoarse, faţa lui exprima o alarmă ascunsă.

— Voi veni mîine-seară, spuse el repede, îmbrăcîndu-şi pelerina de ploaie. Paşaportul şi vizele vor fi gata cel mai tîrziu poimîine. Iar pînă atunci...

Îi întinse mîna şi-l privi :

— Să-mi daţi cuvîntul de onoare că nu veţi recurge la alte soluţii !

— Îl dau, spuse Benz mecanic.

— Îl aveţi şi pe al meu.

Îşi strînseră mîinile, apoi privirile lor se întîlniră. Simţeau că în clipa aceea dăduseră uitării ura cu care milioane de germani şi francezi se băteau încă. Erau două suflete omeneşti în care zvîcnise scînteia compasiunii — unica şi tainica lumină care mijeşte uneori în bezna deznădejdii şi a durerii, aducînd cu ea alinarea suferinţelor.

Lafarge Pierre-Jean !... Oare de ce numele acesta trezea acum atîta emoţie în sufletul lui Benz ? Destinul care-l pusese faţă în faţă cu Elena şi cu el voia parcă să-i arate extremele urii şi ale mărinimiei !

Oare fusese sincer ? Era întrebarea pe care şi-o puse Benz îndată după plecarea lui Lafarge. Totul îi părea

atît de neverosimil încît în primele clipe, după ce rămase singur, fu cuprins de îndoieli asupra promisiunii pe care o făcuse Lafarge. Erau însă cîteva împrejurări neîndoielnice de care trebuia să ţină seama. Lafarge îi oferise posibilitatea să întreprindă orice ar dori după plecarea lui — să fugă chiar dacă nu credea că Lafarge are amorul său propriu. Era evidentă şi compasiunea lui pentru Benz. La urma urmelor, Lafarge era ofiţer şi-i dăduse cuvîntul de onoare. Meseria de militar formează la bărbaţi o morală deosebită, care condamnă mai mult decît orice înşelăciunea, laşitatea, reaua credinţă. Dacă Lafarge ar fi intenţionat să-l denunţe, s-ar putea oare admite ca în spatele promisiunii pe care i-o făcuse să fie atîta făţărnicie monstruoasă ?

Toate aceste gînduri îl îndemnară pe Benz să creadă iarăşi în cuvintele lui. Reîntoarcerea la viaţă a celor care s-au resemnat cu imperativul morţii este o adevărată renaştere. Suferinţele sufleteşti, care i-au torturat mai înainte, se potolesc. Gîndirea începe să lucreze mai viu, voinţa este gata de acţiune. Spiritul se simte reîmprospătat şi foarte curînd îşi creează iluzii noi sau se reîntoarce, pe nesimţite, la cele vechi. Benz se afla tocmai în acest proces de vitalitate reînnoită. O pierduse pe Elena, dar continua s-o iubească şi în virtutea acestui simţămînt, precum şi a posibilităţii de a-şi redobîndi onoarea, dorea să trăiască încă. Cînd o văzuse pe Elena pentru prima oară putea oare să admită că-i va deveni amantă ? Nu se resemnase oare, nu se simţea oare fericit ca Anderson numai pentru că ea există ? Prin ce se deosebea starea aceea de cea de acum şi de cea în care se va afla de acum înainte ? Avea oare dreptul s-o condamne şi s-o urască

pe Elena ? Ah, acum regreta jignirea pe care i-o făcuse pălmuind-o !... Ar vrea să fie din nou alături de ea, să-i sărute mîinile, să-i ceară iertare. Dragostea lui ridica iar capul, cu o resemnare tristă, ca un cîine stîlcit în bătaie şi umilit, gata să suporte, cu o credinţă reînnoită, nedreptatea pe care i-o făcuse stăpînul...

În această stare de spirit, Benz mîncă ce mai rămăsese din sandvişurile din sufragerie. Foamea este o necesitate nimitoare care îşi cere drepturile chiar în clipe de intensă încordare. Apoi se linişti, sau, mai exact, se resemnă. Pierderea totală şi neaşteptată a Elenei avea partea ei bună, îl salva de suferinţele pe care i le-ar fi provocat îndoiala care l-ar fi chinuit dacă ar fi aflat treptat de legăturile ei cu Lafarge. Nimic nu este mai steril şi totodată mai chinuitor decît frămîntările pe care le crează gelozia, aţiţată de dovezi nesigure. Benz trecuse, deşi pentru scurtă vreme, prin această stare, şi acum se consola cu amărăciune şi construia mintal planuri despre viaţa lui viitoare, fără Elena... Da, va trăi pentru ea şi, în prietenie imaterială cu fantoma ei, îşi va aştepta bătrîneţile. Îi va urmări existenţa şi-i va sări în ajutor dacă va avea nevoie de sacrificiul lui...

Soneria sună brusc şi-i întrerupse firul gîndirii.

Se ridică înfrigurat. Cine putea să fie ? Elena, Lafarge, sau poate unul din servitori ? În timp ce se întreba neputincios, soneria sună din nou, de data asta prelung şi insistent. Îşi aminti, alarmat, că uitase să stingă lumina în salon. Era, desigur, un motiv ca cel care suna să presupună că în casă este totuşi cineva.

Decise să aştepte.

Dacă erau Lafarge sau Elena, i-ar fi dat un semnal — ar fi strigat încet, de pildă, ca să-i poată recunoaşte.

După cîteva clipe gîndul ăsta i se păru stupid. Se putea oare admite că, după cele întîmplate, Elena îl va căuta ea mai întîi ? Cît despre Lafarge, abia plecase de un sfert de oră. Ce l-ar fi putut determina să se întoarcă atît de repede ?

Totuşi poate suna unul din servitori. În acest caz, chiar dacă nu i-ar deschide, el ar putea oricum să intre, avea chei. Într-adevăr, putea crede că dacă nu răspunde nimeni, Elena şi Lafarge ieşiseră uitînd să stingă lampa din salon. Treaba ar fi fost cît se poate de simplă dacă persoana necunoscută care suna era Sylvie. Benz avea încă toată încrederea în ea. Dar dacă era servitorul ? Această presupunere îl făcu să se gîndească din nou la adăpostul trist şi neprimitor din pod.

În timp ce ezita, auzi încă o dată soneria urmată de lovituri repezi şi foarte puternice în uşa vestibulului. Aceleaşi lovituri, ceva mai surde, se repetau şi în uşa din spatele casei. Apoi auzi numaidecît un troznet care-l făcu să creadă că o uşă fusese smulsă din balamale.

Toate se petrecură foarte repede şi cît se poate de neaşteptat.

Benz n-avu timp să întreprindă nimic. Cîteva secunde rămase încremenit, apoi băgă instinctiv mîna în buzunarul în care ţinea revolverul şi porni spre vestibul cu hotărîrea prea tîrzie, de a se urca în pod. În clipa aceea îşi pierdu stăpînirea de sine şi mişcările lui se rezumară la simple reflexe.

Vestibulul era destul de bine iluminat, prin uşa deschisă, de lămpile din salon. Ieşi din sufrageria întunecată şi în primele clipe fu orbit de lumină şi-şi dădu numaidecît seama că în faţa lui se aflau cîţiva zuavi. Purtau chipie roşii, mantale albastre-cenuşii, şi aveau feţe respingătoare

ca de maimuță, cărora albul ochilor le împrumuta o expresivitate sinistră.

Încremenit, cu gîndirea înghețată, Benz privi cîteva clipe țevile puștilor îndreptate spre pieptul lui. Apoi cu un gest mecanic smulse revolverul îndreptîndu-l spre ei. Într-o clipă de încordare, de nemaipomenită încordare, văzu cum ochii negrilor se deschiseră larg. Numai atît putu să vadă ! Apoi fu buimăcit de salva asurzitoare a carabinelor și se prăbuși pe podea.

Zuavii năvăliră în vestibul. Unul din ei se aplecă și-i ridică încet capul.

Ochii lui Benz priveau fix, cu o sticlire albăstruie, tainică. Apoi se chirci deodată, mîinile începură să-i tremure, o șuviță de sînge i se prelinse din gură.

Negrii îi urmăriră, în tăcere, agonia.

Văzură apoi, cu uimire, cum pe fața acestui „*boche*“ înalt și voinic, încremenise în ultimele clipe înainte de a muri, un zîmbet ciudat, aproape fericit.

Seara tîrziu, căpitanul Lafarge Pierre-Jean intră în cabinetul colonelului Montaly, șeful serviciului de informații al Statului major al generalului Chrétien. Palid, gălbejit și tulburat de știrea pe care o auzise cu puțin înainte, Lafarge se opri în fața biroului colonelului și întrebă cu o voce înecată :

— Domnule colonel, persoana care a denunțat pe ofițerul german ucis, era o femeie ?

Colonelul Montaly ridică nemulțumit capul pleșuv. Cazul era lipsit de importanță și Lafarge putea să se informeze a doua zi la ora stabilită pentru raport. Dar nu se supără, pentru că Lafarge era cel mai bun dintre ofițerii săi.

— Era o femeie tînără și foarte frumoasă ? repetă Lafarge cu respirația oprită.

— Da, o femeie tînără și foarte frumoasă, spuse colonelul.

Apoi se uită la Lafarge, așteptînd să audă de la el ceva interesant.

Dar Lafarge se întorsese cu fața spre fereastră și privea obosit geamurile întunecate, noaptea neagră de toamnă.

Se gîndea la Elena care-i umplea inima de dezgust și de tristețe...

În colecția «ROMANUL DE DRAGOSTE» au apărut:

50 John Galsworthy — În așteptare
51 John Galsworthy — Pustietate în floare
52 Laurențiu Fulga — Moartea lui Orfeu
53 Alphonse Daudet — Sapho
54 Anka Kowalska — Sîmburele
55 Guy de Maupassant — Mai tare ca moartea
56 Somerset Maugham — Vălul pictat
57 Walter Scott — Mireasa din Lammermoor
58 Veniamin Kaverin — În fața oglinzii
59 Ada Orleanu — Bun rămas, crînguri de alun
60 Sergiu Dan — Surorile Veniamin
61 Gustave Flaubert — Salammbô
62 John Galsworthy — Dincolo de rîu
63 Doamna de La Fayette, Benjamin Constant — Principesa de Clèves • Adolphe
64 Stendhal — Armance
65 André Gide — Isabela • Simfonia pastorală
66 Mihail Sadoveanu — Venea o moară pe Siret
67 Erich Maria Remarque — Arcul de triumf
68 Radu Petrescu — Matei Illescu